ב"ה

ספר

השכינה והכותל

חלק א'

– לא זזה שכינה מכותל המערבי –

ליקוט עשיר ועצום שלא שזפתו עין – מתורה נביאים וכתובים, מפרשי התנ"ך, מאמרי חז"ל גמרא זוהר מדרשים, ספרי הראשונים, וספרי אחרונים, ספרי קבלה, ספרי מוסר וחסידות וכו' – בענין שאפילו בזמן הזה בעת החורבן, לא זזה השכינה הקדושה מכותל המערבי, ולא תזוז לעולם ולעולמי עד – "כרכא דכולא ביה", הכל כאשר לכל, כל מה שנמצא באיזה ספר על ה"כותל המערבי", וכל מה שכלול בהמאמר חז"ל "לא זזה שכינה מכותל המערבי", ימצא הקורא בגליונות אלו ובגליונות הבאים בעזהשי"ת, "לא תחסר כל בה".

גליונות אלו בפורמט נאה ומהודר, חיוב על כל אחד ואחד להגות בהם בכל עתות הפנאי, בפרט בשבתות ומועדים – מיוחד לכל השכבות ולכל הגילאים, זקנים עם נערים, רבנים ודיינים, בני ישיבות ואברכי הכולל, מלמדים וסופרים, שוחטים ומוהלים, בעלי בתים ועובדי עבודה, תינוקות של בית רבן ובחורי ישיבה, וסתם פשוטי עמך ויושבי קרנות – (ראשי ישיבות ומלמדים ילמדו בהם עם התלמידים בכל יום ויום) – כל אחד ימצא בו מה שלבו חפץ, דברי נחמה והתחזקות, שירגיעו את לבם ומוחם משעבוד הגליות, ויקוו בלי היסח הדעת לביאת משיח צדקינו האמיתי בהשתוקקות וכיסופין ותפלות להשי"ת שירחם עלינו בקרוב, אמן.

ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה, תמיד עיני ה' אלקיך בה

גליונות לחיזוק והתעוררות לילך להתפלל בכל פעם לשריד בית מקדשינו
להחזיר עטרת "הכותל המערבי" ליושנה
ועל ידי זה נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן

גליונות האלו יוצאים לאור לראשונה, וכבושם הזה עדיין לא נראה, מאיר עינים, ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך אשר יכסה ארץ, ובעזהי"ת יעורר את לבות בני ישראל מתרדמתם, ויביא תועלת רבה לעם ישראל, יען כי רבתה בה ההזנחה, ובוודאי שהמעיין בגליונות האלו, לבו יתעורר להתחזק ולהתאמץ ביתר שאת וביתר עז, לעורר את עצמו ואת הזולת לילך בכל פעם להתפלל אצל שריד בית מקדשינו אל הכותל המערבי מקום אשר עיני כולם מיחלות לה מקום שלא זזה ולא תזוז משם השכינה הקדושה לעולמי עד ולנצח נצחים – ויפעל בכל כוחו ואונו לזכות את הרבים ולהפיץ הגליונות האלו בכל תפוצות ישראל בגופו ובממונו, עד שכל הכלל ישראל יתעוררו בכל פעם לעלות לציון ברינה ולילך שם להתפלל בכל עת מצוא, ועל ידי זה נזכה בקרוב לביאת משיח צדקינו האמיתי במהרה בימינו אמן – וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים, ואין חטא בא על ידו.

* * *

הגליונות האלו יוצאים לאור בקביעות על ידי:
אגודת העולמי הכללי למען ישוב ארץ ישראל
חודש תמוז תשס"ז לפ"ק – ירושלים עיה"ק תובב"א

״הַשְּׁכִינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְּׁכִינָה זֶה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גְּלָיוֹן א׳, שָׁנָה א׳
תִּשְׁרֵי תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֶל) מַעֲרָבָאָה גָּזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלֹא יֶחֱרַב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי

(ב) ומשה היה רועה הה״ד (חבקוק ב) וה׳ בהיכל קדשו א״ר שמואל בר נחמן עד שלא חרב ביהמ״ק היתה שכינה שורה בתוכו שנאמר (תהלים יא) ה׳ בהיכל קדשו ומשחרב ביהמ״ק נסתלקה השכינה לשמים שנאמר (שם קג) ה׳ בשמים הכין כסאו.

לא זזה השכינה מתוך ההיכל! והיו עיני ולבי שם כל הימים!

ר״א אומר לא זזה השכינה מתוך ההיכל שנאמר (ד״ה ב ז) **והיו עיני ולבי שם וגו׳.**

אע"פ שהוא חרב הרי הוא בקדושתו!

וכן הוא אומר (תהלים ג) **קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה אע"פ שהוא חרב הרי הוא בקדושתו.**

אל האלהים אשר בירושלים!

אע"פ שהוא חרב, האלהים אינו זז משם!

בא וראה מה כורש אומר (עזרא א) **אל האלהים אשר בירושלים אמר להן אע"פ שהוא חרב האלהים אינו זז משם.**

לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי!

הנה זה עומד אחר כתלנו!

א"ר אחא לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי שנאמר (שיר ב) הנה זה עומד אחר כתלנו וכתיב (תהלים יא) עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם.

אע"פ ששכינתו בשמים עיניו יזזו

עפעפיו יבזנו בני אדם!

אף הקב"ה אע"פ שהוא

נראה כמסלק שכינתו

מבית המקדש עיניו יזזו

עפעפיו יבזנו בני אדם!

א"ר ינאי אע"פ ששכינתו בשמים עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם. משל למלך שהיה לו פרדס ובנה בו מגדל גבוה וצוה המלך שיתנו לתוכו פועלים שיהיו

עוסקים במלאכתו אמר המלך כל מי שמתכשר במלאכתו יטול שכרו משלם וכל מי שמתעצל במלאכתו ינתן בדימום המלך זה מלך מלכי המלכים והפרדם זה העולם שנתן הקב"ה לישראל בתוכו לשמור התורה והתנה עמהם ואמר מי שהוא שומר את התורה הרי גן עדן לפניו ומי שאינו משמרה הרי גיהנם אף הקב"ה אע"פ שהוא נראה כמסלק שכינתו מבית המקדש עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם ולמי בוחן לצדיק שנאמר (שם) ה' צדיק יבחן ובמה הוא בוחנו במרעה צאן בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה שנא' (תהלים עח) ויקחהו ממכלאות צאן מהו ממכלאות צאן כמו (בראשית ח) ויכלא הגשם היה מונע הגדולים מפני הקטנים והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה.

אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כחו יבא וירעה בעמי הה"ד (תהלים עח) מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן.

מדרש רבה שמות ב, ב

״הַשְׁכִינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן ב׳, שָׁנָה א׳
חֶשְׁוון תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֶל) מַעַרְבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֶחֱרַב לְעוֹלָם לָמָּה שְׁשְׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

הנה זה עומד אחר כתלנו, זה כותל מערבי של בית המקדש שאינו חרב לעולם, למה? שהשכינה במערב!

או לעופר האילים, א״ר יוסי ברבי חנינא לאורזילא דאיילתא, הנה זה עומד אחר כתלנו זה כותל מערבי של בית המקדש שאינו חרב לעולם, למה? שהשכינה במערב.

מדרש רבה במדבר יא, ב

״הַשְׁכִּינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִּינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן ג׳, שָׁנָה א׳
כִּסְלָיו תשנ״א לפ״ק

פֵּילִי (כּוֹתֵל) מַעַרְבָאָה גָּזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלֹא יֶחֱרַב לְעוֹלָם לָמָּה שְׁשְׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

גזרו מן שמיא שה״כותל המערבי״ לא יחרב לעולם

ד"א היו צריה לראש זה אספסיאנוס, אויביה שלו זה טיטום, שלש שנים ומחצה הקיף אספסיאנוס את ירושלם, והיו עמו ארבעה דוכסין, דוכס דערביא, דוכס דאפריקא, דוכום דאלכסנדריא, דוכום דפלסטיני, דוכום דערבייא.

תרין אמורין, חד אמר קילום שמיה, וחד אמר פנגר שמיה...

נפק רבן יוחנן בן זכאי לטייל בחיילותיו של אספסיאנוס... אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לפנגר, כל מגירייא דעבדין בישא למגיריהון עבדין, עד דלית את מליף סניגוריא את מליף עלן קטיגוריא, אמר ליה לטיבותכון אנא בעי, דכל זמן דהדין ביתא קיים מלכוותא מתגרין בכון, אין איחרוב הדין ביתא לית מלכוותא מתגרין בכון, אמר לו רבן יוחנן, הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות.

מן דכבשה פליג ארבע טכסייא לארבעה דוכסייא, וסליק פילי מערבאה לפנגר, וגזרו מן שמיא דלא יחרב לעולם, למה ששכינה במערב.

אינון אחרובו דידהון, הוא לא אחריב דידיה, שלח ואתייה, אמר לו למה לא אחרבת דידך, אמר ליה חייך לשבחא דמלכותא עבדית, דאילו חרבתיה, לא הות ידעת ברייה מה חרבת, וכדו יחזיין בריאתא אמרין חזו חיליה דאספסיאנוס מה אחרב, אמר לו דייך דטבאות אמרת, אלא מן בגין דעברת על קלוונין דידי, יסק ההוא גברא לרישיה דאיגרה, ויטרוף גרמיה, אי חיי חיי, ואי מות ימות, סליק וטרף גרמיה, ומית, ופגעה בו קללה של רבן יוחנן בן זכאי.

מדרש רבה איכה א, לא

״הַשְׁכִּינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִּינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן ד׳, שָׁנָה א׳
טֵבֵת תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֵל) מַעַרְבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לְמָה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

הקב״ה נשבע להכותל המערבי שאינו חרב לעולם

ד״א או לעופר האילים לאורזליהון דאיילתא, הנה זה עומד אחר כתלנו אחר כותל מערבי של בית המקדש, למה שנשבע לו הקב״ה שאינו חרב לעולם, ושער הכהן ושער חולדה לא חרבו לעולם עד שיחדשם הקב״ה.

מדרש רבה שיר השירים ב, כו

״הַשְׁכִּינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִּינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן ה׳, שָׁנָה א׳
שַׁבָּט תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֵל) מַעֲרָבָאָה גָּזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֶחֱרַב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

ה׳ בהיכל קדשו ה׳ בשמים כסאו. בזמן שישראל עושין רצונו של מקום ה׳ בהיכל קדשו, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום ה׳ בשמים כסאו.

ה׳ בהיכל קדשו

בין שחרב בית המקדש, ובין שלא חרב, ״אין השכינה זזה מתוכו״!

א"ר אלעזר, בין שחרב בית המקדש ובין שלא חרב אין השכינה זזה מתוכו, שנאמר (חבקוק ג): "ה' בהיכל קדשו".

והיו עיני ולבי שם כל הימים

אף על פי שבששים כמאו שכינתו בבית המקדש!

אף על פי שבשמים כסאו שכינתו בבית המקדש, שנאמר (מלכים-א ט, ג)**: "והיו עיני ולבי שם כל הימים".**

ויעננו מהר קדשו סלה

אף על פי שהוא הר בקדושתו הוא עומד!

וכן הוא אומר, (תהלים ג, ה)**: "ויעננו מהר קדשו סלה". אף על פי שהוא הר בקדושתו הוא עומד.**

כי עתה תצאי
מקריה ושכנת בשדה
אף על פי שחרב, שכינתי עומדת שם!

א"ר אלעזר, ראה מה כתיב, (מיכה ד, י)**: "כי עתה תצאי מקריה ושכנת בשדה". ושכנתי כתיב, שאף על פי שחרב שכינתי עומדת שם.**

הנה זה עומד אחר כתלנו

לעולם אין השכינה זזה מ"כותל מערבי"!

א"ר אחא, לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי, שנאמר (שיר השירים ב, ט)**: "הנה זה עומד אחר כתלנו".**

א"ר ינאי, מלך בשר ודם כשהוא נכנס לטרקלין אינו יודע מה בקיטון, והקב"ה אינו כן, אלא ה' בהיכל קדשו ה' בשמים כסאו. צופה ומביט לכל באי עולם ואין עין שולטת בו.

מדרש תהילים מזמור י"א

״הַשְׁכִינָה וְהַפּוּתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִינָה זָזָה מִפּוּתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן ו׳, שָׁנָה א׳
אֲדָר תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (פּוּתֵל) מַעַרְבָאָה אָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלֹא יֶחֱרַב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

אמר רבי שמואל בר נחמני עד שלא חרב בית המקדש היתה השכינה נתונה בהיכל שנאמר ה׳ בהיכל קדשו, משחרב בית המקדש ה׳ בשמים כסאו סלק שכינתו בשמים.

ויהיו עיני ולבי שם כל הימים

בין חרב, בין לא חרב, ״אינו זז ממקומו״!

א"ר אלעזר בן פדת בין חרב בין לא חרב אינו זז ממקומו שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים.

קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה אפילו הוא הר, הרי הוא בקדושתו!

וכן הכתוב אומר (תהלים ג, ה): "קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה", "שאפילו הוא הר הרי הוא בקדושתו".

הוא האלהים אשר בירושלים

ראה מה כתיב: ויבן את מזבח ה׳ הוא האלהים אשר בירושלים. [משמע שהקב״ה היה שם קודם שבנו המזבח (זית רענן לבעל מגן אברהם)]

הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ

לְעוֹלָם אֵין הַשְּׁכִינָה זְזָה מִכּוֹתֶל מַעֲרָבִי שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ!

אָמַר רַבִּי אַחָא לְעוֹלָם אֵין הַשְּׁכִינָה זְזָה מִכּוֹתֶל מַעֲרָבִי שֶׁל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה זֶה עוֹמֵד אַחַר כָּתְלֵנוּ.

ילקוט שמעוני מלכים א' פרק ח' – רמז קצ"ה

״הַשְׁכִּינָה וְהַפּוּתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִּינָה זָזָה מִפּוּתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן ז׳, שָׁנָה א׳
נִיסָן תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (פּוּתֵל) מַעֲרָבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלֹא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

ושם כל הימים

כביכול שאין עיני ולבי אלא שם

והיו עיני ולבי שם כל הימים (מלכים א׳ ט, ג) **והלא כבר נאמר עיני ה׳ משוטטות**

בכל הארץ (דברי הימים ב׳ טז)**, מה ת״ל והיו עיני ולבי שם, כביכול שאין עיני ולבי אלא שם [ובשביל שהם שם הם בכל מקום].**

כיוצא בדבר אתה אומר (תהלים קכא) **הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל וכי ישראל בלבד הוא שומר והלא הוא שומר את הכל שנאמר** (דברי הימים ב׳ יב) **אשר בידו נפש כל חי, מה תלמוד לומר שומר ישראל כביכול אינו שומר אלא ישראל (ובשכר) [ובשביל] ששומרם שומר את הכל.**

ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד כביכול שאינו דורש אלא אותה

כיוצא בו אתה אומר (דברים יא) ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד וכי אותה בלבד הוא דורש והלא כל הארצות כולם הוא דורש שנאמר (איוב

לח) **להמטיר על ארץ לא איש, אלא כביכול שאינו דורש אלא אותה וכו'.**

כיוצא בדבר אתה אומר (תהלים כט) **קול ה' יחיל מדבר יחיל ה' מדבר קדש. כתוב אחד אומר** (הושע ה) **אלכה ואשובה אל מקומי, וכתוב אחד אומר והיו עיני ולבי שם כל הימים, הא כיצד פניו למעלה ועיניו ולבו למטה.**

ילקוט שמעוני מלכים א' – פרק ח' רמז קצ"ד

״הַשְׁכִּינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִּינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן ח׳, שָׁנָה א׳
אִיִּיר תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֵל) מַעֲרָבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

אשה אחת יושבת בראש ההר...
אין אתה מכירני?...
אני אמך ציון...

אומללה יולדת השבעה אמר ירמיה כשהייתי
עולה לירושלים נטלתי עיני וראיתי אשה

אחת יושבת בראש ההר לבושה שחורים וראשה סתור וצועקת ומבקשת מי ינחמנה, ואני צועק ומבקש מי ינחמני.

קרבתי אצלה ודברתי עמה אם אשה את דברי עמי, ואם רוח את הסתלקי מלפני, ענתה ואמרה לי: אין אתה מכירני? אני היא שהיו לי שבעה בנים, יצא אביהם למדינת הים, עד שאני עולה ובוכה עליו, הרי שני בא ואמר לי נפל הבית על שבעה בניך והרגם, איני יודעת על מי אבכה ועל מי אסתור שערי.

אמרתי לה: אי את טובה מן אימא ציון שהיא עשויה מרעית לחית השדה.

עָנְתָה וְאָמְרָה לִי: אֲנִי אַמַּךְ צִיּוֹן שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה מַרְעִית לְחַיַּת הַשָּׂדֶה אֲנִי הִיא אֵם הַשִּׁבְעָה, שֶׁכֵּן כָּתוּב "אֻמְלְלָה יָלְדָה שִׁבְעָה".

אָמַר לָהּ יִרְמְיָה: דּוֹמָה מַכָּתֵךְ לְמַכַּת אִיּוֹב, קוּמִי שִׁבִּי יְרוּשָׁלַיִם.

ילקוט שמעוני ירמיהו – פרק ט"ו רמז רצ"ג

״הַשְׁכִינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן ט׳, שָׁנָה א׳
סִיוָן תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֵל) מַעֲרָבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

כך היתה השכינה מנשקת בכתלים, מגפפת בעמודים, ובוכה ואומרת, הוי שלום ביתי ומקדשי, הוי שלום בית יקרי, הוי שלום פלטין דידי!

ויצא כבוד ה׳ מעל מפתן הבית (יחזקאל י, יח), **והא לא הוה צורכא אלא ויצא כבוד ה׳, משלו משל למה הדבר דומה,**

למלך שהיה יוצא מפלטין שלו, והיה מנשק בכתלים, מגפף בעמודים, ואמר הוי שלום ביתי, הוי שלום פלטין דידי, כך היתה השכינה מנשקת בכתלים, מגפפת בעמודים, ובוכה ואומרת, הוי שלום ביתי ומקדשי, הוי שלום בית יקרי, הוי שלום פלטין דידי.

פסיקתא דרב כהנא פסקא י״ג אות י״א – ילקוט שמעוני יחזקאל פרק ט׳ רמז ש״נ

״הַשְׁכִּינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִּינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן י׳, שָׁנָה א׳
תַּמּוּז תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֶל) מַעַרְבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלֹא יֶחֱרַב לְעוֹלָם לְמָה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

״כותל המערבי״ הוא תל שהכל פונים בו

"כותל מערבי" היא

הדירה של השכינה

הקדושה השם כות"ל

מרמז: על שם יהו"ה

שעולה כ"ו, ועל ת"ל

על שם שהוא "תל"

שהכל פונים בו, ועל

שם קוצותיו תלתלים...

דשכינתא תתאה כותל מערבי דיורא דיליה, על שם דאיהו תל שהכל פונים בו, כ"ו ת"ל, יהו"ה כ"ו, ודאי שכינתא איהו תל דיליה, על שם (שיר ה יא) **קווצותיו תלתלים שחורות כעורב, ואוקמוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. (קוץ) ד' מן אחד תל שהכל פונים בו, והאי קוץ הוא אחיד בין א"ח ובין ד', הדא הוא דכתיב** (ד"ה א' כט, יא) **כי כל בשמים ובארץ, ותרגם יונתן, דאחיד בשמיא ובארעא.**

(זוהר חלק ב' פרשת משפטים דף קט"ז עמוד א')

״הַשְׁכִינָה וְהַפּוּתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִינָה זָזָה מִפּוּתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן י״א, שָׁנָה א׳
אָב תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (פּוּתֵל) מַעֲרָבָאָה גָּזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלֹא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

״והשמותי את מקדשיכם״ קדושתן אף כשהן שוממין!

״וַהֲשִׁמוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם״.

(ויקרא כ״ו ל״א)

(ג) וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁחָרַב, אֵין מַסְפִּידִין בְּתוֹכוֹ, וְאֵין מַפְשִׁילִין בְּתוֹכוֹ חֲבָלִים, וְאֵין פּוֹרְשִׂין לְתוֹכוֹ מְצוּדוֹת, וְאֵין שׁוֹטְחִין עַל גַּגּוֹ פֵּרוֹת, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ קַפַּנְדַּרְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר, (ויקרא כו) וַהֲשִׁמוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם, קִדֵּשְׁתָּן אַף כְּשֶׁהֵן שׁוֹמֵמִין. עָלוּ בוֹ עֲשָׂבִים, לֹא יִתְלוֹשׁ, מִפְּנֵי עֶגְמַת נֶפֶשׁ:

(משנה מסכת מגילה פרק ג' משנה ג')

קדושתן אף כשהן שוממין – נראה לי דדייק מדלא כתיב ואת מקדשיכם אשומם.

(תוי"ט מגילה פרק ג' משנה ג')

״הַשְׁכִּינָה וְהַכְּנֶסֶת״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִּינָה זָזָה מִכְּנֶסֶת מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן י״ב, שָׁנָה א׳
אֱלוּל תשנ״א לפ״ק

פִּילִי (פּוֹתֵל) מַעַרְבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

״והשמותי את מקדשיכם״ אף על פי שהן שוממין בקדושתן הן עומדין!

(יא) בתי כנסיות ובתי מדרשות שחרבו בקדושתן הן עומדות שנאמר והשימותי את מקדשיכם אף על פי שהן שוממין בקדושתן הן עומדין וכשם שנוהגין בהן כבוד בייושבן כך נוהגין בהן בחורבנם חוץ מכיבוד וריבוץ שאין מכבדין אותן ואין מרביצין אותן עלו בהן עשבים תולשין אותם ומניחין אותן במקומן כדי שיראו אותן העם ותעור רוחם ויבנום:

(רמב"ם יד החזקה הלכות תפלה ונשיאת כפים פרק י"א הלכה י"א)

״הַשְׁכִינָה וְהַפּוּתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִינָה זָזָה מִפּוּתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן י״ג, שָׁנָה ב׳
תִּשְׁרֵי תשנ״ב לפ״ק

פִּילִי (פּוּתֵל) מַעֲרָבָאָה גָּזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלֹא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

קדושת המקדש וירושלים מפני השכינה, ושכינה אינה בטלה!

(טז) ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא

ובקדושת שאר א״י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אע״פ ששוממין בקדושתן הן עומדים אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה

בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה הוא מקודש היום ואע"פ שנלקח הארץ ממנו וחייב בשביעית ובמעשרות על הדרך שביארנו בהלכות תרומה.

(רמב"ם יד החזקה הלכות בית הבחירה פרק ו' הלכה ט"ז)

״הַשְּׁכִינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְּׁכִינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן י״ד, שָׁנָה ב׳
חֶשְׁוון תשנ״ב לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֶל) מַעֲרָבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שְׁשְׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

הכהנים היו באים בכל יום אצל כותל המערבי, והיו מתעטפים בעפר וצועקים ומתפללים וצועקים ומתפללים בשם המפורש של י״ד אותיות, עד שיצא בת קול מתוך האולם ונוזה עליהם רוזז הקודש...

מלמד שהיו הכהנים בכל יום באים בבית המקדש אצל כותל מערבי, והיו מתעטפים בעפר וצועקים ומתפללים בשם המפורש של י"ד אותיות, עד שיצא בת קול מתוך האולם ונחה עליהם רוח הקודש, ונחכמו בכל זו הידיעה שהיתה נסתר מהם, באותה שעה שמחו שמחה גדולה וברכו השם ב"ה.

ובאו עד הגשר הקבוע על נהר חדקל, ונהר חדקל היה רחוק מעיר בבל אלפיים אמה בקצת אותו [העיר?] היו דרים שם חכמי בבל, והגשר היה מפסיק ביניהן ובין דרי העיר, ו[כ]שבאו הכהנים על אותו הגשר נחה על יחזאל רוח הקודש, והתחיל לסדר בתוך הגשר פירוש ידיעות המרכבה, ונכתב הכל מפיו פעמים מרכבה ראשונה ופעמים מרכבה שניה, ועל עניין שהגשר ההוא

נחה עליו רוח הקדש התחכם מיד לומר ואני בתוך הגולה על נהר כב"ר הוא חדקל, כב"ר הוא רומז לשון נרכב, ומשמע טוב הרגש כח השפל מתלבש בו היה נובע עצם המורכבים הנמצאים בכח ההשגות המחשבה החלוקים זה מזה במניהם במראיהם ובדמיוניהם, ורבו דרכיהן היוצאים מפליאות האחדות המסתתר והמגולה בעומק העילוי עד תכלית מציאות החקר שאין למעלה ממנו, כח הקיום מאויר מופלא והוא (מקוש) [מהות?] של כל עיקרי הטבע נשרשים בו, וחוזרים ללכת ולשוב אל אחדותו, וזה הענין כבר:

(ליקוטים מקבלת הגאונים סוד ידיעת המציאות מקבלת הגאונים)

״הַשְׁכִּינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִּינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גְּלִיוֹן ט״ו, שָׁנָה ב׳
כִּסְלָיו תשנ״ב לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֵל) מַעַרְבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שְׁשְׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

הקב״ה אמר לאברהם אבינו בליל ט׳ באב: מה לידידי לדאוג על גלותם? הלא אני בביתי! כי לעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי!

אמר רב עוקבא בליל ט׳ באב נכנס אברהם אבינו לבית קדשי הקדשים תפסו הקב״ה בידו ואמר מה

לידידי בביתי א"ל רבש"ע בני היכן הם אמר לי' חטאו והגליתים. וקשה מי הגיד לבעל המדרש שהיה אברהם נכנם אז כי מהיכן נרמז אברהם בפסוק זה...

או הראה הקב"ה לאברהם בט' באב שבשעת הגלות כל מקום שגלו שכינה עמהם ז"ש ארוכות וקצרות פעמים בא בארוכה כגלות שלנו שהוא ארוך ופעמים בקצרה ע' שנה של בבל.

וכל מקום שהם הולכים הן בגלות ארוך הן בגלות קצר הקב"ה מטייל עמנו ושכינה עמהם ז"ש הקב"ה לאברהם מה לידידי לדאוג על גלותם הלא אני בביתי כי לעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי

כמ"ש (שיר ד) **הנה זה עומד אחר כתלינו** (ויקרא כו) **והשימותי את מקדשיכם דארז"ל אע"פ ששמם בקדושתו עומד. ז"ש י"י בשמים כסאו אפ"ה י"י בהיכל קדשו וכה"א ויענני מהר קדשו סלה ז"ש מה לידידי הלא ביתי הוא ולזה אמר בני היכן הם.**

(מגלה עמוקות על התורה פרשת דברים)

״הַשְׁכִינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן ט״ז, שָׁנָה ב׳
טֵבֵת תשנ״ב לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֶל) מַעֲרָבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

״ושכנתי בתוכם״

אור שכינתו ית״ש אשר בבית המקדש לא זזה מכותל מערבי לעולם ומתפשטת בהתורה וישראל!

אך גילוי עצמותה גופה שהוא אור קדושתה עצמה הנה הוא אור שכינתו ית״ש אשר בבית המקדש ולא זזה מכותל מערבי לעולם ומתפשטת בהתורה וישראל. ושכנתי בתוכם. והוא גילויו ית״ש אשר בהשמות ד׳ אלהים ואדני המתפשטים בבי״ע והם נמשכים ויוצאים מגילוי הויה דב״ן שבהט״ס העליונים שבה אשר הם לעולם באצילות עצמו שהוא באות ה׳ אחרונה ד׳ הויה דאצילות שהוא הגילוי דא״ס ית״ש אשר בז״א דאצילות וכנ״ל בכל דברינו.

(ספר שערי הלשם חלק א׳ סימן ה׳ תפקיד האדם ועבודתו)

״הַשְׁכִינָה וְהַכּוֹתֵל״

״לְעוֹלָם אֵין הַשְׁכִינָה זָזָה מִכּוֹתֵל מַעֲרָבִי״!
(מִדְרָשׁ רַבָּה שְׁמוֹת ב, ב)

ב״ה, גִּלָּיוֹן י״ז, שָׁנָה ב׳
שַׁבָּט תשנ״ב לפ״ק

פִּילִי (כּוֹתֶל) מַעֲרָבָאָה עָזְרוּ מִן שְׁמַיָּא דְּלָא יֵחָרֵב לְעוֹלָם לָמָּה שֶׁשְּׁכִינָה בְּמַעֲרָב.
(מִדְרָשׁ רַבָּה אֵיכָה א, לא)

השכינה הקדושה שהיא נקראת "אמונת ישראל" "כנסת ישראל", מתפשט ושורה אצל כותל המערבי!

והרי נעשה הקרבת העומר לתיקון השכינה וישראל בעוה"ז בכל שנה ושנה. אך עיקרו הנה הוא רק לתיקון העתיד לעת קץ הימין שיתחיל הגאולה בפסח ויושלם בחג השבועות וכנ"ל. ואז יתגלה השכינה בישראל בגילוי גמור וכמ"ש. בישעיה ל' כ'. ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך.

והנה השכינה הקדושה היא נקראת אמונת ישראל. כי רק ישראל מאמינים שה' מלך עולם ועד והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. גם כל מה שנעשה ע"י סיבות ושלוחים הנה הוא ית"ש הנשמה לנשמה ורוחא לרוחא המסבב את הכל והוא מבפנים להכל. הכח לכל והוא לבדו העושה את כל.

וכ"ז הוא ע"י אור קדושתו ית"ש המתפשט ושורה אצל כותל מערבי. הנה זה עמד אחר כתלנו. (כמ"ש בשמו"ר פ"ב סי' ב') **ומשם מתפשט ושוכן בישראל. והוא השכינה הקדושה. אמונת ישראל. כנסת ישראל כי היא כלל ישראל כנ"ל. והיא נקרא אמונה** (כמ"ש בפ' ויקרא ט"ז ב' ופ' בהר ק"י ע"ב ופ' בלק קצ"ח ב').

וכן אמונה גימ' אלהינו שהוא שם הכלול מתרי סטרין. אל בימינא אלהים בשמאלא אלהינו באמצע כליל מתרוויהו כמ"ש בפ' תרומה קנ"ט ב'. ושריא עלה שמא דהויה והוא היחוד. וכן אמרו בפ' בלק קצ"ח ב' כי לית אמונה בלא אמת. והוא היחוד דז"א ומלכות כמ"ש בפ' שלח קמ"ג ב'. ונעשה כ"ז ע"י אמונת ישראל במלכותו יתברך שה' מלך עולם ועד כנ"ל.

(ספר שערי הלשם חלק א' סימן ז' פרק ב' אמונת ישראל)

חלק מקונטרס "לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי"!

שעומד באמצע העריכה בעז"ה ע"י חברת "מחזירי עטרה ליושנה"

על שם הגה"צ ר' עקיבא יוסף שלעזינגער זצ"ל מח"ס לב העברי ב' חלקים, ברית עולם ב' חלקים, שמרו משפט, אל העדרים, בית יוסף חדש, תוספות בן יחיאל על תנדב"א, "חברה מחזירי עטרה ליושנה–עם כולל העברים–קול קורא פנו דרך ה' ישרו בערבה מסילה לאלקינו", ועוד.

ירושלים עיה"ק תובב"א ערב חנוכה תשס"ד לפ"ק.

<u>השכינה והכותל</u>

<u>מדרש רבה שמות פרשה ב' פסקה ב'</u>

(ב) ומשה היה רועה הה"ד (חבקוק ב) וה' בהיכל קדשו א"ר שמואל בר נחמן עד שלא חרב ביהמ"ק היתה שכינה שורה בתוכו שנאמר (תהלים יא) ה' בהיכל קדשו ומשחרב ביהמ"ק נסתלקה השכינה לשמים שנאמר (שם קג) ה' בשמים הכין כסאו ר"א אומר לא זזה השכינה מתוך ההיכל שנאמר (ד"ה ב ז) והיו עיני ולבי שם וגו' וכן הוא אומר (תהלים ג) קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה אע"פ שהוא חרב הרי הוא בקדושתו בא וראה מה כורש אומר (עזרא א) אל האלהים אשר בירושלים אמר להן אע"פ שהוא חרב האלהים אינו זז משם א"ר אחא לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי שנאמר (שיר ב) הנה זה עומד אחר כתלנו וכתיב (תהלים יא) עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם א"ר ינאי אע"פ ששכינתו בשמים עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם משל למלך שהיה לו פרדס ובנה בו מגדל גבוה וצוה המלך שיתנו לתוכו פועלים שיהיו עוסקים במלאכתו אמר המלך כל מי שמתכשר במלאכתו יטול שכרו משלם וכל מי שמתעצל במלאכתו ינתן בדימום המלך זה מלך מלכי המלכים והפרדס זה העולם שנתן הקב"ה לישראל בתוכו לשמור התורה והתנה עמהם ואמר מי שהוא שומר את התורה הרי גן עדן לפניו ומי שאינו משמרה הרי גיהנם אף הקב"ה אע"פ שהוא נראה כמסלק שכינתו מבית המקדש עיניו יחזו עפעפיו יבחנו בני אדם ולמי בוחן לצדיק שנאמר (שם) ה' צדיק יבחן ובמה הוא בוחנו במרעה צאן בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה שנא' (תהלים עח) ויקחהו ממכלאות צאן מהו ממכלאות צאן כמו (בראשית ח) ויכלא הגשם היה מונע הגדולים מפני הקטנים והיה מוציא הקטנים לרעות כדי שירעו עשב הרך ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית ואח"כ מוציא הבחורים שיהיו אוכלין עשב הקשה אמר הקב"ה מי שהוא יודע לרעות הצאן איש לפי כחו יבא וירעה בעמי הה"ד (תהלים עח) מאחר עלות הביאו לרעות ביעקב עמו ואף משה לא בחנו הקב"ה אלא בצאן.

<u>מדרש רבה במדבר פרשה י"א פסקה ב'</u>

<u>וכן הוא בפסיקתא רבתי פרשה ט"ו וכן הוא בפסיקתא דרב כהנא פיסקא ה' אות ח'</u>

ד"א דומה דודי לצבי א"ר יצחק אמרו ישראל לפני הקב"ה רבון העולמים את אמרת לנו את אתא לגבן תחלה דומה דודי לצבי מה הצבי הזה נגלה וחוזר ונכסה כך גואל הראשון נגלה ונכסה ר' ברכיה בשם רבי לוי אמר כגואל הראשון כך גואל האחרון הגואל הראשון זה משה נגלה להם וחזר ונכסה מהם כמה נכסה מהם רבי תנחומא אמר שלשה חדשים הה"ד (שם ה) ויפגעו את משה ואת אהרן וגו' אף גואל האחרון נגלה להם וחוזר ונכסה מהם כמה יהא נכסה מהם אמר רבי תנחומא בשם ר' חמא ב"ר הושעיא ארבעים וחמשה ימים הדא הוא דכתיב (דניאל יב) ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם ימים אלף מאתים ותשעים וכתיב (שם) אשרי המחכה ויגיע לימים אלף שלש מאות שלשים וחמשה אילין מותריה כמה אינון ארבעים וחמשה יום שהוא נכסה מהן וחוזר ונגלה להם ולהיכן מעלה אותן אית דאמרין למדבר יהודה ואית דאמרין למדבר סיחון ועוג כל מי שהוא מאמינו והולך אחריו הוא אוכל שורשי רתמים ועלי מלוחים הה"ד (איוב ל) הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם וכל מי שאינו הולך אחריו הוא הולך ומשלים לאו"ה ובסוף או"ה הורגין אותו א"ר יצחק בר מריון לסוף ארבעים וחמשה ימים הקב"ה מוריד להם מן הה"ד (הושע יב) עוד אושיבך באהלים כימי מועד ואומר מועד צאתך ממצרים או לעופר האילים א"ר יוסי ברבי חנינא לאורזלא דאיילתא הנה זה עומד אחר כתלנו זה כותל מערבי של ביהמ"ק שאינו חרב לעולם למה שהשכינה במערב משגיח מן החלונות בזכות אבות מציץ מן החרכים בזכות אמהות כשם שיש הפרש בין חלון לחרך כך יש הפרש בין זכות אבות לזכות אמהות ענה דודי ואמר לי מה אמר (ישעיה מט) חי אני נאם ה' כי כלם כעדי תלבשי ותקשרים ככלה ד"א דומה דודי לצבי מה הצבי הזה מקפץ ממקום למקום ומגדר לגדר ומאילן לאילן ומסוכה לסוכה כך הקב"ה מדלג ומקפץ מכנסת זו לכנסת זו כל כך למה בשביל לברך את ישראל שנאמר (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר

את שמי וגו' באי זו זכות בזכות של אברהם אבינו דכתיב כה תברכו כמה דתימא (בראשית טו) כה יהיה זרעך או לעופר האילים רבי יוסי אומר לאורזילא דאיילתא הנה זה עומד אחר כתלנו בשעה שבא הקב"ה לבקר אברהם אבינו ביום שלישי למילה כמה דתימא (שם יח) וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב וגו' ישב כתיב בא לעמוד א"ל הקב"ה שב אברהם אתה סימן לבניך שבשעה שבניך נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות וקוראין את שמע ויושבים וכבודי עומד ומה טעם (תהלים פ"ב) אלהים נצב בעדת אל א"ר חנאי בשם ר' יצחק אלהים עומד אין כתיב כאן אלא אלהים נצב איטומים הא כמה דתימא (ישעיה סה) והיה טרם יקראו ואני אענה לכך נאמר הנה זה עומד אחר כתלנו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.

מדרש רבה איכה פרשה א פסקה לא

(לא) היו צריה לראש א"ר הילל בר' ברכיה כל מי שבא להצר לישראל נעשה ראש מה טעם היו צריה לראש את מוצא עד שלא חרבה ירושלם לא היתה מדינה חשובה כלום משחרבה ירושלם נעשה קיסרין מטריפולין ותנופילין ד"א היו צריה זה נבוכדנצר אויביה שלו זה נבוזראדן ד"א היו צריה לראש זה אספסיאנוס אויביה שלו זה טיטוס שלש שנים ומחצה הקיף אספסיאנוס את ירושלם והיו עמו ארבעה דוכסין דוכס דערביא דוכס דאפריקא דוכוס דאלכסנדריא דוכוס דפלסטיני דוכוס דערבייא תרין אמורין חד אמר קילוס שמיה וחד אמר פנגר שמיה וההוון בירושלם ארבעה בוליטין בן ציצית ובן גוריון ובן נקדימון ובן כלבא שבוע וכל אחד ואחד יכול לספק מזונות של מדינה י' שנים והיה שם בן בטיח בן אחותו של רבן יוחנן בן זכאי שהיה ממונה על האוצרות ואוקיד כל אוצרייא שמע רבן יוחנן בן זכאי אמר ווי אזלין אמרון לבן בטיח אמר חביבך ווי שלח ואתייה אמר לו למה אמרת ווי אמר לו לא אמרתי ווי אלא וה אמרי אמר לו וה אמרת ולמה אמרת וה אמר ליה דאוקדת כל אוצרייא ואמרתי דכל זמן דאוצרייא קיימין לא יהיבין גשמיהון למיעבד קרבא בין ווי לוח נמלט רבן יוחנן בן זכאי וקרא עליו (קהלת ז') ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה לאחר ג' ימים יצא רבן יוחנן בן זכאי לטייל בשוק וראה אותם ששולקין תבן ושותין מימיו אמר בני אדם ששולקין תבן ושותין מימיו יכולין לעמוד בחיילותיו של אספסיאנוס אמר כל סמא דמילתא ניפוק לי מהכא שלח ואמר לבן בטיח אפקוני מהכא אמר ליה עבדינן בינינן דלא יפוק בר נש מהכא אלא דמית אמר אפקוני בדמות דמית טען רבי אליעזר ברישיה ורבי יהושע ברגליה ובן בטיח מהלך קומוי מן דמטון בעון מודקריניה אמר להון בן בטיח כך אתם רוצים שיהיו אומרין מת רבן ודקרוהו כיון דאמר להו כך שבקוניה מן דנפקין מן פילי טענוניה ויהבוניה בחד בית עולם וחזרו למדינה נפק רבן יוחנן בן זכאי לטייל בחיילותיו של אספסיאנוס אמר לון אן הוא מלכא אזלון ואמרו לאספסיאנוס חד יהודי בעי למישאל בשלמך אמר להון ייתי מן דאתא אמר ליה וביבא מארי אפלטור אמר ליה שאילא דמלך שאילת בי ואנא לית אנא מליך וכדו שמע מלכא וקטיל להההוא גברא אמר ליה אם לית את מלך סוף את מליך דלית הדין ביתא חריב אלא על ידי מלך שנא' (ישעיה י') והלבנון באדיר יפול נסבוניה ויהבוניה לגיו מן שבעה קנקלין והוון שאילין ליה כמה שעין בליליא ואמר להון כמה שעין ביממא ואמר להון מנן הוה ידע רבן יוחנן בן זכאי מפשוטיה לבתר תלתא יומין אזל אספסיאנוס מסחי בהדא גפנא מן דסחא ולבש חד מסן דידיה אתת בשורה ובשרוהו מית נירון ואמליכוניה בני רומי בעי למילבש חד מסן חורן ולא עליל שלח ואתיוה לרבן יוחנן בן זכאי וא"ל לית את אמר לי כל אילין יומיא הוינא לביש תרין מסאני והוון עללין בי וכדו חד עליל וחד לא עליל א"ל בשורתא טבתא איתבשרת דכתיב (משלי ט"ו) ושמועה טובה תדשן עצם אמר לו מה נעביד דאיעיל אמר לו מי אית לך בר נש דסנאית ליה או דחב לך יעברוניה קמך ובשרך שחי דכתיב (שם י"ז) ורוח נכאה תיבש גרם התחילו מושלין לפניו משלות חבית שקינן נחש בתוכה כיצד עושין לו אמר להם מביאין חובר וחוברין את הנחש ומניחין את החבית אמר פנגר הורגין את הנחש ושוברין את החבית מגדל שקינן בו נחש כיצד עושין אמר להם מביאין חובר וחוברין את הנחש ומניחין את המגדל אמר פנגר הורגין את הנחש ושורפין את המגדל אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לפנגר כל מגירייא דעבדין בישא למגיריהון עבדין עד דלית את מליף סניגוריא את מליף עלן קטיגוריא אמר ליה לטיבותכון אנא בעי דכל זמן דהדין ביתא קיים מלכוותא מתגרין בכון אין איחרוב הדין ביתא לית מלכוותא מתגרין בכון אמר לו רבן יוחנן הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות אמר ליה אספסיאנוס לרבן יוחנן בן זכאי שאל לי שאלה ואנא עביד א"ל אנא בעי דתירפי הדא מדינתא ותיזיל לך א"ל כלום אמליכוני בני רומי דנרפי להדא מדינתא שאל לי שאלתא ואנא עביד אמר לו בעי אנא דתירפי לפילי מערבאה דהיא אזלא ללוד דכל בר דנפיק עד ארבעה שעין יהא לשיזבא מן דכבשה אמר לו אי אית לך דרחים לך או בר נש דאת קריב ליה שלח ואיתיה עד דלא ייעלון אוכלוסיא שלח לר' אליעזר ולר' יהושע לאפוקי לר' צדוק אזלין ואשכחוניה בבבא דמדינה מן דאתא קם מן קומוי רבן יוחנן אמר ליה אספסיאנוס מן קדם הדין סבא צותרא את קאים אמר לך חייך אי הוה חד דכוותיה והוה עמך אוכלוסין בכיפלא לא הוית יכיל כביש אמר לו מה חייליה א"ל דאכיל חד גמזוז ופשיט עלוהי מאה פרקין אמר ליה למה חשיך כן א"ל מן חייליהון דצומייא ותענייתא שלח ואייתי אסוותא והוו מוכלין ליה ציבחר ציבחר ומשקין ליה ציבחר ציבחר עד דהדר גופיה עלוי אמר ליה אלעזר בריה אבא הב להו אגרייהו בעלמא הדין דלא תיהוי להו זכותא עמך בעלמא דאתי ויהב להו הדין חושבנא דאצבע והדין קרצטיונא מן דכבשה פליג ארבע טכסייא לארבעה דוכסייא וסליק פילי מערבאה לפנגר וגזרו **מן שמיא דלא יחרב לעולם למה ששכינה במערב** אינון אחרובו דידהון הוא לא אחריב דידיה שלח ואתייה אמר לו למה לא אחרבת דידך אמר ליה חייך לשבחא דמלכותא עבדית דאילו חרבתיה לא הות ידעת ברייה מה חרבת וכדו יחזיין בריאתא אמרין חזו חייליה דאספסיאנוס מה אחרב אמר לו דייך דטבאות אמרת אלא מן בגין דעברת על קלוונין דידי יסק ההוא גברא לרישיה דאיגרה ויטרוף גרמיה אי חיי

חיי ואי מות ימות סליק וטרף גרמיה ומית ופגעה בו קללה של רבן יוחנן בן זכאי.

מדרש רבה שיר השירים פרשה ב' פסקה כ"ו

(ד) ד"א או לעופר האילים לאורזליהון דאיילתא הנה זה עומד אחר כתלנו אחר כותל מערבי של בית המקדש למה שנשבע לו הקב"ה שאינו חרב לעולם ושער הכהן ושער חולדה לא חרבו לעולם עד שיחדשם הקב"ה משגיח מן החלונות זו זכות אבות מציץ מן החרכים זו זכות אמהות ענה דודי ואמר לי מה אמר לי החדש הזה לכם ראש חדשים:

מדרש תהילים מזמור י"א

ה' בהיכל קדשו ה' בשמים כסאו. בזמן שישראל עושין רצונו של מקום ה' בהיכל קדשו, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום ה' בשמים כסאו. **א"ר אלעזר, בין שחרב בית המקדש ובין שלא חרב אין השכינה זזה מתוכו, שנאמר, ה' בהיכל קדשו. אף על פי שבשמים כסאו שכינתו בבית המקדש, שנאמר (מלכים-א ט, ג) והיו עיני ולבי שם כל הימים. וכן הוא אומר, (תהלים ג, ה) ויענני מהר קדשו סלה. אף על פי שהוא הר בקדושתו הוא עומד. א"ר אלעזר, ראה מה כתיב, (מיכה ד, י) כי עתה תצאי מקריה ושכנת בשדה. ושכנתי כתיב, שאף על פי שחרב שכינתי עומדת שם. א"ר אחא, לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי, שנאמר (שיר השירים ב, ט) הנה זה עומד אחר כתלנו. א"ר ינאי, מלך בשר ודם כשהוא נכנס לטרקלין אינו יודע מה בקיטון, והקב"ה אינו כן, אלא ה' בהיכל קדשו ה' בשמים כסאו. צופה ומביט לכל באי עולם ואין עין שולטת בו:**

ילקוט שמעוני מלכים א – פרק ח – רמז קצד

והיו עיני ולבי שם כל הימים (מלכים א' ט, ג) והלא כבר נאמר עיני ה' משוטטות בכל הארץ (דברי הימים ב' טז), מה ת"ל והיו עיני ולבי שם, כביכול שאין עיני ולבי אלא שם [ובשביל שהם שם הם בכל מקום]. כיוצא בדבר אתה אומר (תהלים קכא) הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל וכי ישראל בלבד הוא שומר והלא הוא שומר את הכל שנאמר (דברי הימים ב' יב) אשר בידו נפש כל חי, מה תלמוד לומר שומר ישראל כביכול אינו שומר אלא ישראל (ובשכר) [ובשביל] ששומרם שומר את הכל. כיוצא בו אתה אומר (דברים יא) ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד וכי אותה בלבד הוא דורש והלא כל הארצות כלם הוא דורש שנאמר (איוב לח) להמטיר על ארץ לא איש, אלא כביכול שאינו דורש אלא אותה וכו'. כיוצא בדבר אתה אומר (תהלים כט) קול ה' יחיל מדבר יחיל ה' מדבר קדש. כתוב אחד אומר (הושע ה) אלכה ואשובה אל מקומי, וכתוב אחד אומר והיו עיני ולבי שם כל הימים, הא כיצד פניו למעלה ועיניו ולבו למטה.

ילקוט שמעוני מלכים א' פרק ח' – רמז קצ"ה

אמר רבי שמואל בר נחמני עד שלא חרב בית המקדש היתה השכינה נתונה בהיכל שנאמר ה' בהיכל קדשו, משחרב בית המקדש ה' בשמים כסאו סלק שכינתו בשמים. **א"ר אלעזר בן פדת בין חרב בין לא חרב אינו זז ממקומו שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים. וכה"א קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה, שאפילו הוא הר הרי הוא בקדושתו, ראה מה כתיב ויבן את מזבח ה' הוא האלהים אשר בירושלים. אמר רבי אחא לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי של בית המקדש שנאמר הנה זה עומד אחר כתלנו.** רבי חייא ורבי סימון ברבי הוו יתבי, פתח חד מינייהו ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו למעלה שנאמר נשא לבבנו אל כפים אל אל בשמים, פתח אידך ואמר המתפלל צריך שיתן עיניו למטה שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים:

ילקוט שמעוני ירמיהו פרק ט"ו – רמז רצ"ג

אומללה יולדת השבעה, אמר ירמיה כשהייתי עולה לירושלים נטלתי עיני וראיתי אשה אחת יושבת בראש ההר לבושה שחורים וראשה סתור וצועקת ומבקשת מי ינחמנה ואני צועק ומבקש מי ינחמני, קרבתי אצלה ודברתי עמה אם אשה את דברי עמי ואם רוח את הסתלקי מלפני, ענתה ואמרה לי אין אתה מכירני אני היא שהיו לי שבעה בנים יצא אביהם למדינת הים עד שאני עולה ובוכה עליו הרי שני בא ואמר לי נפל הבית על שבעה בניך והרגם איני יודעת על מי אבכה ועל מי אסתור שערי, אמרתי לה אי את טובה מן אימא ציון שהיא עשויה מרעית לחית השדה, ענתה ואמרה לי אני אמך ציון שהיא עשויה מרעית לחית השדה אני היא אם השבעה שכן כתיב אומללה יולדת השבעה, אמר לה ירמיה דומה מכתך למכת איוב קומי שבי ירושלים.

ילקוט שמעוני יחזקאל – פרק ט – רמז שנ

ויצא כבוד ה' מעל מפתן הבית והא לא הוה צורכא אלא ויצא כבוד ה', משלו משל למה"ד למלך שהיה יוצא מפלטין שלו והיה מנפשק בכתלים מגפף בעמודים ואמר הוי שלום ביתי הוי שלום פלטין דיד, כך היתה השכינה מנשקת בכתלים מגפפת בעמודים ובוכה ואומרת הוי שלום ביתי ומקדשי הוי שלום ביתי הוי שלום פלטין דידי, כך היתה השכינה מנשקת בכתלים מגפפת בעמודים ובוכה ואומרת הוי שלום.

ילקוט שמעוני תהלים – פרק קב – המשך רמז תתנה

שקדתי ואהיה כצפור בודד על גג. ד"א שקדתי ואהיה, אמר הקב"ה שקדתי להשרות שכינתי בבית המקדש לעולם, ואהיה כצפור בודד על גג מה הצפור הזו בשעה שאתה נוטל את גוזליה היא יושבת כבודדת, **כך אמר הקב"ה שרפתי את ביתי והחרבתי את עירי**

והגליתי את בני לבין עו"א וישבתי לי בדד איכה ישבה בדד.

כי רצו עבדיך את אבניה, ר' אבא מנשק כיפי דעכו, ר' חנינא מתקן מתקליא, ר' אמי ור' אסי קיימי משמשא לטולא ומטולא לשמשא, ר' חייא בר אבא מיגנדר בעפרה שנאמר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו:

כי בנה ה' ציון נראה בכבודו, אברהם ראה אותו בנוי וחרב ובנוי. ויקרא אברהם את שם המקום ההוא ה' יראה הרי בנוי כמה דאת אמר שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך. אשר יאמר היום בהר הרי חרב כמה דאת אמר על הר ציון ששמם, ה' יראה הרי בנוי ומשוכלל לעתיד לבא כמה דאת אמר כי בנה ה' ציון נראה בכבודו:

תנא דבי אליהו רבה פרק ל'

ד"א אהלי שודד וגו' פעם אחת נכנס ר' צדוק לבית המקדש וראה אותו חרב אמר לפני הקב"ה רבש"ע אבי שבשמים החרבת את עירך ושרפת את היכלך וישבת ושלות ושקטת מיד נתנמנם ר' צדוק וראה את הקב"ה שהוא עומד בהספד ומלאכי השרת מספידין אחריו ואמרו הוי אמנה ירושלים. ושוב פעם אחת נכנס רבי נתן לבית המקדש ומצאו חרב וכותל אחד עומד אמר מה טיבו של כותל זה א"ל אחד אני אראך מיד נטל טבעת אחת ונעצה בכותל ההוא והיתה הטבעת הולכת ובאה עד שראה את הקב"ה שהוא היה שוחה וזוקף ועומד ומיילל על חורבן ביהמ"ק ועל ישראל שגלו שנאמר היילל ברוש כי נפל ארז אשר אדירים שדדו (זכריה יא) ואין ברוש אלא הקב"ה יתברך שמו ויתעלה לעולם ולעולמי עולמים שנאמר (מיכה ה) ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם. ומאי אשר אדירים שדדו אלא אלו אדיריהם של ישראל ששדדם השודר שנאמר (תהלים קלז) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו וגו'. מאי גם בכינו שם ישבנו ובכינו לא נאמר אלא גם בכינו אלא מלמד שבכו ואחר כך שתקו ואח"כ חזרו ובכו מה ת"ל בזכרנו את ציון אלא כיון שזכרו את ציון בכו וגעו געיה אחת ואחר כך על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו כי שם שאלונו שובינו דברי שיר ותוללינו שמחה שירו לנו משיר ציון איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר שם געו געיה שנית מלמד שהטילו בהם הכשדיים תילי תילים של הרוגים משום שאמרו להם שירו לנו משיר ציון והשיבו להם איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר ואמרו להם שוטים שבעולם אלו שרנו שירה להקב"ה לא גלינו מארצנו א"כ איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר. משלו משל למה"ד לבת מלך שנשאת לבן מלך ואמר לה הבן מלך בעלה מזגי לי את הכוס ואם לאו אני מגרשך לא מזגה לו עמד וגרשה לסוף אחר שגרשה הלכה ונשאת למוכה שחין אחר ואמר לה מזגי לי הכוס אמרה לו שוטה שבעולם אני לא נתגרשתי מן בן המלך אלא משום שלא מזגתי לו את הכוס ואתה שאינך כאחד מעבדי עבדיו ואתה אומר לי שאמזוג לך את הכוס, כך ישראל כשאמרו להם הכשדיים שירו לנו משיר ציון אמרו להם שוטים שבעולם איך נשיר וגו' על אותה שעה הוא נאמר (ישעיה מט) התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך וגו' ואומר אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני וגו' ימיני שנתתי בו תורה לישראל דכתיב (דברים לג) מימינו אש דת למו. ומאי תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי וגו' אלא מדה כנגד מדה משום דכתיב בישראל (איכה ד) דבק לשון יונק אל חכו בצמא לכן הוא אומר תדבק לשוני לחכי וגו'. באותה שעה בקש הקב"ה להחריב את כל העולם כולו ולא כל העולם כולו בלבד אלא אף כסא הכבוד בקש להפכו באותה שעה אמר הקב"ה אביא את השמים ואטפחם זה בזה ואחריב את כל העולם כולו מפניהם שנאמר (יחזקאל כא) וגם אני אכה כפי על כפי וגו'. באותה שעה נטל נבוכדנצר עצה בלבבו ואמר יודע אני שאומה הזאת חוזרת בתשובה היא ויד אלהיהם היא פשוטה לעושי תשובה שמא יעשו תשובה ויקבלם ונמצא אני מתבייש מיד העמיד עליהם משמורות והיו מקדימין עליהם בלילה שלא יעשו תשובה שנאמר (איכה ד) קלים היו רודפינו מנשרי שמים לכך נאמר אהלי שודד וגו' אין נוטה עוד אהלי וגו'. ד"א אהלי שודד כביכול אין בית המקדש נבנה ביד האדם אלא בידו של הקב"ה בלבד שנאמר (שמות טו) מקדש אדני כוננו ידיך ואומר נורא אלהים ממקדשיך (תהלים סח).

זוהר חלק ב' פרשת משפטים – דף קט"ז עמוד א'

דשכינתא תתאה כותל מערבי דיורא דיליה, על שם דאיהו תל שהכל פונים בו, כ"ו ת"ל, יהו"ה כ"ו, ודאי שכינתא איהו תל דיליה, על שם (שיר ה יא) קווצותיו תלתלים שחורות כעורב, ואוקמוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים של הלכות. (קוץ) ד' מן אחד תל שהכל פונים בו, והאי קוץ הוא אחיד בין א"ח ובין ד', הדא הוא דכתיב (ד"ה א כט יא) כי כל בשמים ובארץ, ותרגם יונתן, דאחיד בשמיא ובארעא.

זוהר חלק ג' פרשת שלח – דף קע"ג עמוד ב'

ותו תבשר זמנא תניינא בשעתא דשכינתא תסלק על ההוא טורא עלאה ותהך ותבשר לאבהן מיד תהך לירושלם ותחמי לה בחרבנא. **תיעול לציון ותמן תקרקר קירא כמלקדמין על אתר בי מותבה ועל יקרא דילה בההוא אתר. ותמן אומיאת דלא תיטול מתמן ולא תפוק עד דקב"ה יפרוק לבנהא.** ודא חפצי בה תבשר כמלקדמין ואמרת צהלי ורני יושבת ציון כי גדול בקרבך וגו'. מאי גדול בקרבך דא קב"ה דאיהו אתי לגבה לאקמא לה מעפרא וימא לה התנערי מעפר קומי שבי ירושלם ירושלם איהי וירושלם שמה ודאי. [**תרגום הזוהר**]: ועוד תבשר פעם שניה בשעה שהשכינה תעלה על אותו הר עליון, ותלך ותשר לאבות, מיד תלך לירושלים ותראה אותה בחורבנה. **תכנס לציון, ושם תקרקר קיר כמקודם, על מקום בית המושב ועל הכבוד שלה באותו מקום. ושם נשבעת שלא תיסע משם ולא תצא, עד שהקדוש ברוך הוא יגאל את בניה.** וזו חפצי בה תבשר כמקודם ואומרת צהלי ורוני יושבת ציון כי גדול בקרבך וגו'. מהו גדול בקרבך, זה הקדוש ברוך הוא שהוא

בא אצלה להקים אותה מעפר, ויאמר לה התנערי מעפר קומי שבי ירושלים, ירושלים היא, וירושלים שמה ודאי.

כתבי האריז"ל – שער הפסוקים ספר ישעיה

[סימן ט"ו] ומה יענה מלאכי גוי כי ה' יסד ציון וכו'. ירצה, כי אחר שהקב"ה יגאל את ישראל, מה יהיה עניית הקול, שיענה ותדבר השכינה את ע' שרים של האומות והגוים, שהם מלאכים עליונים כנודע, ונקראים מלאכי גוי. ותירץ ואמר, כי מה שתאמר להם השכינה הוא, כי ה' יסד ציון ובנאה, ומכאן ואילך בה יחסו עניי עמו, והם ישראל שהיו מעונים תחת ידם. אבל העמים שהם תחת ממשלתם, לא יחסו בציון וילכו לאבדון, כמש"ה כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו.

כתבי האריז"ל – ספר עץ הדעת טוב פרשת פקודי

או ירמוז באומרו משכן העדות אל מש"ה ירושלים הבנויה כעיר שחוברה וכו' ירצה כי ירושלים הארציית לפעמים היא חריבה בעוה"ר אבל ירושלי' העליון נקרא' ירושלים הבנויה כי תמיד היא בנויה ואין בה חורבן ח"ו והנה אותה הבנויה העליונה היא מכוונת כנגד ירושלים התחתונה הנקראת עיר ארציית וז"ש כעיר שחוברה לה יחדיו לעליונה כנגדה מעשה כאלו הם יחדיו כעיר אחת וסיבת היותם מכוונין יחד הוא לפי ששם עלו השבטים יחדיו שבטי יה אחר פטירתם וע"כ הם עדות לישראל בניהה התחתונים כשנכנסים גם הם בירושלים של מט.ה להודות לשם ה' הנראה אליהם בג' רגלים ולכן נתחברו יחד זו כנגד זו.

ויקרא כ"ו ל"א

וַהֲשִׁמּוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם.

משנה מסכת מגילה פרק ג

(ג) וְעוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁחָרַב, אֵין מַסְפִּידִין בְּתוֹכוֹ, וְאֵין מַפְשִׁילִין בְּתוֹכוֹ חֲבָלִים, וְאֵין פּוֹרְשִׂין לְתוֹכוֹ מְצוּדוֹת, וְאֵין שׁוֹטְחִין עַל גַּגּוֹ פֵּרוֹת, וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ קַפַּנְדַּרְיָא, שֶׁנֶּאֱמַר, (ויקרא כו) וַהֲשִׁמּוֹתִי אֶת מִקְדְּשֵׁיכֶם, קְדֻשָּׁתָן אַף כְּשֶׁהֵן שׁוֹמֵמִין. עָלוּ בוֹ עַשָּׂבִים, לֹא יִתְלוֹשׁ, מִפְּנֵי עֶגְמַת נֶפֶשׁ:

(13) תוי"ט על מסכת מגילה פרק ג משנה ג

קדושתן אף כשהן שוממין – נראה לי דדייק מדלא כתיב ואת מקדשיכם אשומם.

רמב"ם יד החזקה – הלכות תפלה ונשיאת כפים פרק יא

(יא) בתי כנסיות ובתי מדרשות שחרבו בקדושתן הן עומדות שנאמר והשימותי את מקדשיכם אף על פי שהן שוממין בקדושתן הן עומדין וכשם שנוהגין בהן כבוד ביישובן כך נוהגין בהן בחורבנם חוץ מכיבוד וריבוץ שאין מכבדין אותן ואין מרביצין אותן עלו בהן עשבים תולשין אותם ומניחין אותן במקומן כדי שיראו אותן העם ותעור רוחם ויבנום:

רמב"ם יד החזקה – הלכות בית הבחירה פרק ו

(טז) ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אע"פ ששוממין בקדושתן הן עומדים אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה בכיבוש אלא בחזקה שהחזיקו בה ולפיכך כל מקום שהחזיקו בה עולי בבל ונתקדש בקדושת עזרא השנייה הוא מקודש היום ואע"פ שנלקח הארץ ממנו וחייב בשביעית ובמעשרות על הדרך שביארנו בהלכות תרומה.

רמב"ם יד החזקה – הלכות בית הבחירה פרק ז

(ז) אע"פ שהמקדש היום חרב בעונותינו חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבניינו לא יכנס אלא למקום שמותר להכנס לשם ולא ישב בעזרה ולא יקל ראשו כנגד שער המזרח שנאמר את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם שאע"פ שחרב בקדושתו עומד:

ליקוטים מקבלת הגאונים – סוד ידיעת המציאות מקבלת הגאונים

באותה שעה בקשו הכהנים מיהויכין לתת להם זמן על זה העניין, כדי לסדר הכל על דרך עיקר האמיתי, ונתן להם זמן מחדש ניסן עד חדש תמוז, זהו שהוא (ל)הזכיר ברביעי בחמשה לחדש משמע שבאותו היום נשלם המעשה ונתחדש על ידם זו הידיעה מפי יחזקאל הע"ה, וע"י נס שיצר לו, **מלמד שהיו הכהנים בכל יום באים בבית המקדש אצל כותל מערבי, והיו מתעטפים בעפר וצועקים ומתפללים בשם המפורש של י"ד אותיות, עד שיצא בת קול מתוך האולם ונחה עליהם רוח הקודש, ונחכמו בכל זו הידיעה שהיתה נסתר מהם, באותה שעה שמחו שמחה גדולה וברכו השם ב"ה**, ובאו עד הגשר הקבוע על נהר חדקל, ונהר חדקל היה רחוק מעיר בבל אלפיים אמה בקצת אותו [העיר?] היו דרים שם חכמי בבל, והגשר היה מפסיק ביניהן ובין דרי העיר, ו[כ]שבאו הכהנים על אותו הגשר נחה על יחזאל רוח הקודש, והתחיל לסדר בתוך הגשר פירוש ידיעות המרכבה, ונכתב הכל מפיו פעמים מרכבה ראשונה ופעמים מרכבה שניה, ועל עניין שהגשר ההוא נחה עליו רוח הקדש התחכם מיד לומר ואני בתוך הגולה על נהר כב"ר הוא חדקל, כב"ר הוא רומז לשון נרכב, ומשמע טוב הרגש כח השפל מתלבש בו היה נובע עצם המורכבים הנמצאים בכח ההשגות המחשבה החלוקים זה מזה במניהם במראיהם ובדמיוניהם, ורבו דרכיהן היוצאים מפליאות האחדות המסתתר והמגולה בעומק העילוי עד תכלית מציאות החקר שאין למעלה ממנו, כח הקיום מאויר מופלא והוא (מקוש) [מהות?] של כל עיקרי הטבע נשרשים בו, וחוזרים ללכת ולשוב אל אחדותו, וזה הענין כבר:

ספר מגלה עמוקות על התורה – פרשת דברים.

אמר רב עוקבא בליל ט' באב נכנס אברהם אבינו לבית קדשי הקדשים תפסו הקב"ה בידו ואמר מה לידידי בביתי א"ל רבש"ע בני היכן הם אמר לי' חטאו והגליתים וקשה מי הגיד לבעל המדרש שהיה אברהם נכנס אז כי מהיכן נרמז אברהם בפסוק זה גם הלא במדרש מביא שהקב"ה צוה לירמיה לילך על קברי אבות והביא אברהם יצחק ויעקב גם משה הטעם שנצטרכו אלו הארבע' כי הם בעלי ארבע גליות אילו כי ד' גליות איתבדרו ישראל על ד' אותיות השם גלות בבל לקביל י' של שם שהוא אברהם שנתנסה בעשרה נסיונות גלות מדי לקביל יצחק ה' של שם גלות יון ו' של שם גלות אדום ה' אחרונה לקביל משה לכן הביא אילו ד' במדרש שכל אחד אמר פסוק לקביל מדתו כ"ש לעיל ולפי שהם מגינים על ד' גליות אילו כמ"ש פוקד עון אבות על שלישים על ג' גליות ועל ג' אילו מצינו הקב"ה ויתר על ע"ז ג"ע ש"ד לקביל אברהם יצחק יעקב אבל גלות רביעי על ארבע' לא אשיבנו כי גלות זה עבור עזיבת התורה כמ"ש בזוהר חדש משה (דברים לג) מורשה מלשון (שמואל א) י"י מוריש שהוא מוריש ומשפיל את ישראל לפי שאינם לומדין וא"כ מי הגיד לבעל המדרש במקום זה שאברהם היה אז ונראה שנרמז בפסוק מקודם זה אמר א"לי (ירמיה ס) ב"עת ר"עתם מ"ה ר"ת אבר"ם ה' של אברהם נסתלקה שהיה נקרא אברהם על שם אב המון גוים נתתיך אב הג"ן ועתה שרתי במדינות היתה למס לכן אמר אבר"ם והיה הקב"ה מטייל עמו ע"ד (ויקרא כו) ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם והתהלכתי בתוככם ופי' רש"י טייל בג"ע ר"ל שהראה בג"ע כי נתן הקב"ה הבריה לאברהם גם את זה לעומת זה או שיעבוד מלכיות או גיהנם ובחר בגליות כדי לטייל עם בניו בג"ע ז"ש ונתתי משכני ע"ש למשכן בשביל עונותיהם של ישראל כדי והתהלכתי לטייל עמהם בג"ע **או הראה הקב"ה לאברהם בט' באב שבשעת הגלו' כל מקום שגלו שכינה עמהם ז"ש ארוכות וקצרות פעמים בא בארוכה כגלות שלנו שהוא ארוך ופעמים בקצרה ע' שנה של בבל וכל מקום שהם הולכים הן בגלות ארוך הן בגלות קצר הקב"ה מטייל עמנו ושכינה עמהם ז"ש הקב"ה לאברהם מה לידידי לדאוג על גלותם הלא אני בביתי כי לעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי** כמ"ש (שיר ד) **הנה זה עומד אחר כתלינו** (ויקרא כו) **והשימותי את מקדשיכם** דארז"ל אע"פ **ששמם בקדושתו עומד.** ז"ש **י"י בשמים כסאו** אפ"ה **י"י בהיכל קדשו** וכה"א **ויענני מהר קדשו** סלה ז"ש **מה לידידי הלא ביתי הוא** ולזה **אמר בני היכן הם:**

ספר שערי הלשם חלק א' סימן ה' – תפקיד האדם ועבודתו

אך גילוי עצמותה גופה שהוא אור קדושתה עצמה הנה הוא אור שכינתו ית"ש אשר בבית המקדש ולא זזה מכותל מערבי לעולם ומתפשטת בהתורה וישראל. ושכנתי בתוכם. והוא גילויו ית"ש אשר בהשמות ד אלהים ואדני המתפשטים בבי"ע והם נמשכים ויוצאים מגילוי הויה דב"ן שבהט"ם העליונים שבה אשר הם לעולם באצילות עצמו שהוא באות ה' אחרונה ד הויה דאצילות שהוא הגילוי דא"ס ית"ש אשר בז"א דאצילות וכנ"ל בכל דברינו:

ספר שערי הלשם חלק א' סימן ז' פרק ב' – אמונת ישראל

והרי נעשה הקרבת העומר לתיקון השכינה וישראל בעוה"ז בכל שנה ושנה. **אך עיקרו הנה הוא רק לתיקון העתיד לעת קץ הימין שיתחיל הגאולה בפסח ויושלם בחג השבועות וכנ"ל. ואז יתגלה השכינה בישראל בגילוי גמור וכמ"ש. בישעיה ל' כ'. ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך** והנה השכינה הקדושה היא נקראת אמונת ישראל. כי רק ישראל מאמינים שה' מלך עולם ועד והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים. גם כל מה שנעשה ע"י סיבות ושלוחים הנה הוא ית"ש הנשמה לנשמה ורוחא לרוחא המסבב את הכל והוא מבפנים להכל. הכח לכל והוא לבדו העושה את כל. **וכ"ז הוא ע"י אור קדושתו ית"ש המתפשט ושורה אצל כותל מערבי. הנה זה עמד אחר כתלנו. (כמ"ש בשמו"ר פ"ב סי' ב') ומשם מתפשט ושוכן בישראל. והוא השכינה הקדושה. אמונת ישראל. כנסת ישראל כי היא כלל ישראל כנ"ל. והיא נקרא אמונה** (כמ"ש בפ' ויקרא ט"ז ב' ופ' בהר ק"י ע"ב ופ' בלק קצ"ח ב') וכן אמונה גימ' אלהינו שהוא שם הכלול מתרי סטרין. אל בימינא אלהים בשמאלא אלהינו באמצע כליל מתרווייהו כמ"ש בפ' תרומה קנ"ט ב'. ושרייא עלה שמא דהויה והוא היחוד. וכן אמרו בפ' בלק קצ"ח ב' כי לית אמונה בלא אמת. והוא היחוד דז"א ומלכות כמ"ש בפ' שלח קס"ג ב'. ונעשה כ"ז ע"י אמונת ישראל במלכותו יתברך שה' מלך עולם ועד כנ"ל:

ספר שערי הלשם חלק א' סימן י"ג – אור וכלי בבריאה

אך עומק הענין בזה הוא כי הרי נודע הוא שהאדם הוא תכלית הבריאה כולו והוא סוף כוונת כל הבריאה, וכמ"ש בראשית בשביל ישראל שנקרא ראשית, ואמרו ב"ר פ"א מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר והוא סוף מעשה אשר במחשבה תחילה, וכן נודע הוא שכוונת הבריאה אשר בשביל האדם הוא רק על מציאותו שבהעוה"ז כי בהיותו בבחי' נשמה שהוא יותר גדול משרפי מעלה אינו מוסיף ואינו גורע במעשיו כלום לעיקר כוונת הבריאה, והרי היה כוונת הבריאה להתתקן רק בהיותו בגוף בהעוה"ז כי עי"ז מתקן כל העולם כולו עמו, וירד האדם וכן התורה וכן שכינתו יתברך בעוה"ז, שהיא אחרונה לכולם והחיצונית לכולם, כדי לתקן כל החיצונית על ידם, ולא עוד אלא שבה תלוי שלימות התיקון של כל העליונים ג"כ כידוע בסוד העבודה צורך גבוה, שע"י העבודה שהאדם עובד להקב"ה בהיותו בגוף בהעוה"ז בכל התורה והמצוה המלובש בנושאי שבהעוה"ז, הנה מתקן עי"ז באצילות ג"כ, והרי תלוי גם שלימות התיקון דהאצילות רק בהעוה"ז

שהיא היותר חיצוני לכולם, ועל זה היתה כוונת הבריאה וכמו שאמרו בשביל התורה שנקרא ראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית והרי היה כוונת תכלית כל המציאות על החיצונית שבה, וכן עומד בה אותו הכוונה אשר ממנו ית"ש תמיד, **והוא סוד מאמרם ז"ל ב"ר פ' י"ט סי' ז' עיקר שכינה בתחתונים היתה כי עליה הוא תכלית הכוונה כנז' וכן הוא עומד שם אותו הכוונה והרצון תמיד וכמאמרם ז"ל שמות רבה פ"ב לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי וכן נאמר והיו עיני וליבי שם כל הימים והוא אור רצונו ית"ש על כוונת תכליתה שעומד בה תמיד, ונודע הוא כי כל חיצונית ועבדית הוא מסוד הצמצום והנה נשאר רשימו מאור א"ס שבתחילה בהצמצום והוא אור רצונו שעומד בה לכוונת תכליתה והוא ע"ד שכינתו ית"ש שעומד בתחתונים תמיד.**

ספר שערי הלשם חלק א' סימן ט"ו פרק ב' – ליקוטים

ז) אמנם הרי לפי"ז הנה לא היה בחירה כלל כי הרי היה מתבטל כל הרע כולו תיכף בעת מעשה בראשית וא"כ הרי היה כל מציאת התוקף הדינים הקשים אשר המציא אותם המאציל ית"ש בעת עולם התוהו הרי היה כ"ז לחנם ולבטלה ובאמת הרי היה רצון המאציל ית"ש לייסד את כל העולם כולו עד עת התיקון הנצחי על כח הבחירה דוקא וזהו ענין כל עולם התוהו ולכן אלו שהיה נשבר ח"ו כלי המלכות ג"כ היה תוקף הדינים יותר מדאי והיה יוצא מהם מציאת הקליפות והחיצונים יותר הרבה ממה שהם עתה עד שלא היה אפשר להעולם להתקיים בהם מחמת גודל תגבורות הרע וכמו שהיה הדור המבול ודור הפלגה וסדום ועמורה וזה סוד מאמרם ז"ל בענין התתקע"ד דורות שעלו במחשבה להיבראות ולא נבראו כמ"ש רז"ל בחגיגה י"ג סע"ב ובב"ר פ' כ"ח ואמרו שם אלף דור עלו במחשבה להיבראות וכ"ו מהם הם הכ"ו דורות אשר מאדם הראשון עד משה רבינו ע"ה ולכן היה בהם כל אותן ההריסות שנעשה בעולם בדור המבול ובדור הפלגה ובסדום ועמורה מחמת תגבורות הרע שבהם הגם שאלו הכ"ו דורות היו הם היותר מובחר שבכל האלף דור ולכן היה נמצא בהם צדיקים גמורים ג"כ בכל דור כמו אדם שת חנוך מתושלח נח שם ועבר וכיוצא בהם הרבה וכמ"ש בזוה"ק בראשית ל"ח א' וכן באבות דר' נתן ר"פ ל"ב אבל בכל התתקע"ד לא היה שום אחד מהם ולכן לא נבראו ואלו שהיה נשבר כלי המלכות ג"כ ח"ו היו נבראו הם ג"כ ולא היה אפשר להעולם להתקיים ולכך היה מוכרח שתשאר המלכות בקיומה אלא שנפגמה כנ"ל ויוצאים הדינים הקשים שבה לאט לאט שהוא בכל משך זמן אשר עד ביאת המשיח ומהם הוא כל התתקע"ד דורות אשר שתלן הקב"ה בכל דור ומתתקנים והולכים כל אותן הדינים קשים עצמן ע"י כל המאורעות מהתלאות הנוראות שעוברים על כל באי עולם בכל משך הזמן אשר עד ביאת המשיח וכמו שבארנו כ"ז בארוכה בדע"ה ח"ב דרוש ב' ושם דרוש ד' ענף י"ז י"ח והרי נתבאר עכ"פ כי היה מוכרח שתשאר המלכות בקיומה כי אלו שהיה נשבר היא ג"כ הרי לבד מה שלא היה אפשר שיתוקן העולם תיכף בעת מעשה בראשית בתיקון נצחי כסברת שאול וכנ"ל אלא אדרבה הוא שלא היה אפשר להעולם להתקיים כלל ולכן היה מוכרח שתשאר המלכות בקיומה והיא השורש למלכות בית דוד ולכל תיקון העתיד כי ע"י שנתקיימה היא בעולם התוהו עי"ז יצא מלכות בית דוד במציאותו בעולם הזה הגם שהוא עדיין ג"כ מחוסר תיקון הרבה בכל העולם כולו כי לא יתוקן העולם אלא רק בביאת המשיח דוקא ועכ"ז הרי האיר ויצא מלכות בית דוד גם בעולם הזה שהוא גם קודם התיקון וכן על ידו נבנה בית המקדש ושם שורה השכינה בישראל בקדושת עולם וכמ"ש בשמו"ר פרשה ב' לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי וכל זה הוא שורש לתיקון העתיד אלא משום שהמלכות בעת עולם התוהו נפגמה הרבה לכך חרב בית המקדש ומלכות בית דוד אך עכ"ז הנה רישומם נשאר לעולם כי קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא (ע' רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ו הלכה ט"ז) ולעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי ודוד מלך ישראל חי וקיים. וע' עוד למטה בפרק הבא בעה"י:**

(ספר הקדו"ש שעהפ"ק פרק מ"א):

ספר שערי הלשם חלק ב' סימן ג' פרק א' – ענייני האבות

והנה רחל שהיא מהמלכות שבה הנה אין הכוונה על בחי' העטרה שהוא ספי' המלכות הפרטי היותר אחרונה שבה אשר שם הוא שורש מנשה בן יוסף כנ"ל אות ב' אלא הכוונה הוא שהיא פרצו' המלכות העומדת בנה"י שבה אשר מהטבור ולמטה שבה וכנ"ל שישנם בהמלכות הכללי דאצילות כל הפרצופים והיה שורש רחל אמנו פרצו' המלכות הפרטי שבהמלכות הכללי ואותו פרצו' המלכות הפרטי הוא נקרא בשם רחל הקטנה ועליה נאמר ושם הקטנה רחל אך פרצו' המלכות הכללי הוא נקרא ג"כ בשם רחל והוא רחל הכללי רחל הגדולה והיא הה' אחרונה ד הויה הכללי שבאצילות שם אדני הכללי הנ"ל אות א' **ועומד עיקרה באצילות תמיד וכמו שיסדו ושכינת עוזו בגבהי מרומים אך רחל הפרטי הנה היא מתפשטת למטה ג"כ ועליה אמרו לעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי והיא השורש דכל הי"ב שבטים הנ"ל אות ב' והוא מה שאמרו בזוה"ק ויצא קנ"ט ב' שכינתא לתתא ושכינתא לעילא ע"ש ושניהם הם אחד כי הרי רחל הקטנה היא ג"כ רק ממנה עצמה פרצו' פרטי אחד מפרטי הפרצופים שבה וכנז' אך אותה רחל הקטנה שורש דהי"ב שבטים הוא אשר מתפשטת למטה ג"כ ובישראל עצמן ושכנתי בתוכם כנ"ל משא"כ שאר כל הפרצופים העליונים שבה הם לעולם למעלה וזהו שאמרו שכינתה לעילא שכינתא לתתא ועיקרה הוא לעילא** וכנז' והרי נתבאר לנו עכ"פ מה שנוגע

לענינינו כי רחל ולאה נשי יעקב הם באמת שתי אחיות גם משרשן והגם ששורש לאה היא מהבינה אימא עלאה אך זהו רק בבחי' שורש השרשים הנעלם לבד אבל גילוי מציאותה הוא ג"כ רק בהמלכות הכללי דאצילות כי שורש כל הנשמות נתגלו ונמצאו רק בה ולאה הוא מהבינה שבה ורחל הוא מהרחל הפרטי שבה והרי הם שניהם מהמלכות הכללי רחל הכללי ויצאו בדור אחד וכן היה יציאתם ממקום אחד שהוא מהיסוד ומלכות שבה והוא עצמו היסוד ומלכות שברחל הפרטי כי משם יוצאים כל הנשמות וא"כ הרי הם שני אחיות בודאי. אמנם שורש כל הי"ב שבטים הם מושרשים כולם ברחל הפרטי כי שם נתגלה מציאותם וכמו שיתבאר עוד למטה:

<u>ספר שערי הלשם חלק ב' סימן י' פרק א' – המקדש וענינו</u>

א) וכן הוא כש"כ וכש"כ בהעולמות בי"ע שהם העולמות הנפרדים ונסתתר שם באלהותו ית"ש לגמרי עד שכל האלהות אשר שם הוא רק מהנשמה הכללית שבהם ולמעלה וכנ"ל אבל מהרוח ולמטה הנה הם נבראים נוצרים נעשים ואינם אלהות כלל ח"ו אלא שרק הוא ית"ש מחיה ומקיים אותם באורו ית"ש שהוא בהנשמה היותר פנימית שבהם וכנז' וכן השרה שכינתו ית"ש בבית המקדש ובכותל מערבי לעולם כנודע וכן מתפשט ג"כ באור קדושתו ית"ש בכל הדברים הנקראים בתורה בשם קודש. אבל עכ"ז הנה גם בהמקום אשר שורה שם שכינתו ממש עכ"ז הנה אותן המקומות עצמן הנה הם אינם אלהות כלל וכלל ח"ו כי אינו מתייחד בהם להיות עמהם כולו חד ע"ד היחוד דא"ס באצילות. ואפי' הדברים שהם קודש קדשים. כמו הארון והכפורת והכרובים ולוחות העדות אשר שם שורה שכינתו ית"ש. וכן כל התורה כולה אשר בידינו אשר שם שורה אור קדושתו ית"ש. עכ"ז הנה אינו מתייחד בהם הקב"ה ביחוד גמור שיהיה עמהם כולא חד ממש וכמו שהוא באצילות אלא רק ששורה שם בכ"א לפי ערכו **והיינו כי הנה בבית קודש הקדשים וכן גם עתה בכותל מערבי הנה שם שורה אלקותו ממש והוא א-ל-ה-י-נ-ו שהוא השם הוי"ה ב"ה השורה שם וכמ"ש ויהו"ה בהיכל קדשו.** וע' רמב"ן פ' ויגש בפסוק ויסע ישראל במה שהשיג שם על הרמב"ם ז"ל. שאמר במורה ח"א פ' י"ט כ"א כ"ה ס"ד. שענין שכינה או כבוד. כגון ושכנתי בתוך בני ישראל וכבוד ה' מלא את המשכן. הכוונה הוא על אור נברא. ומתרעם על זה הרמב"ן ז"ל ואמר. וחס ושלום שיהיה הדבר הנקרא שכינה או כבוד אור נברא חוץ מהשם הנכבד יתברך כאשר חשב הרב כו' כו'. ואם יאמר שהוא כבוד נברא כדעתו של הרב בפסוק וכבוד ה' מלא את המשכן וזולתו. איך יקבעו בו ברוך. והמברך והמתפלל לכבוד נברא. כעובד עבודה זרה. ובדברי רבותינו דברים רבים יורה על שם השכינה שהוא האל יתברך עכ"ל ע"ש.

וע' עוד בעבודת הקודש להר"מ גבאי ז"ל חלק התכלית פ' ל'. אמנם עיקר אורו הוא באמת רק מאצילות ולמעלה אלא שמתפשט ושורה ושוכן בבית קודש הקדשים. וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ולכן נקרא הבית המקדש רק בשם הדום רגליו וכמ"ש בד"ה א' כ"ח. לבנות בית מנוחה כו' ולהדום רגלי אלהינו וכן בישעיה ס' ומקום רגלי אכבד. והוא משום שעיקר אורו הוא למעלה באצילות וכמו שכתוב עליון שמת מעונך וכן יסדו. ושכינת עוזו. בגבהי מרומים:

ומה שאמרו רז"ל בתנחומא נשא סי' י"ב (וכן הוא ברבה שם פ' י"ב סי' ז' ובזוה"ק תרומה ק"מ ע"ב וכן בכ"מ במדרשים) דעיקר שכינתו הוא למטה. הנה כוונתם שם הוא רק בערך אור שכינתו ית"ש אשר בהעולמות בי"ע. שהרי אמרו שם כ"ז על קטרוג המלאכים אשר הם בבריאה ויצירה. שהם רצו שיהיה עיקר שכינתו אשר בהעולמות בי"ע אצלם. וקבע הקב"ה עיקר שכינתו רק למטה בישראל ובבית קודש הקדשים וכמ"ש. חבקוק ב' ג'. וה' בהיכל קדשו. ואמר עוד ושם חביון עוזו. אך כ"ז הוא רק בערך אורו ית"ש אשר בהעולמות בי"ע אבל לא בערך אורו אשר באצילות. כי שם הוא עיקר גילויו ואורו לעולם. וכן מוכח ג"כ מדברי האריז"ל שהרי אומר בשער דרושי מ"ן ומ"ד דרוש א' סמוך לסופו שהבית קודש הקדשים אשר למטה הנה הוא מכוון רק כנגד ההיכל ק"ק שבעולם הבריאה אשר שם יורד אור השכינה דאצילות. וכמ"ש בשער דרושי אבי"ע פ"ו. והנה האריך שם הרב ללמדינו כי הגם שיורדת שם אור המלכות דאצי' ממש עכ"ז הנה הוא רק אור ממועט בערך אור העיקרי אשר באצילות עצמו. ע"ש פ"ו ותמצא. ועכ"פ הוא כי מה שאמרו עיקר שכינה בתחתונים. הנה הוא רק בערך אור שכינתו ית"ש אשר בעולמות בי"ע. כי הרי הבית קודש קדשים של מטה הנה הוא מכוון בקדושתו רק כנגד ההיכל ק"ק דהבריאה לבד ולא כנגד האצילות עצמו וכנז' וכמ"ש ג"כ ירמיה י"ז כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשינו וכן איתא ג"כ בפרקי המרכבה דר"י כה"ג בפ"ג שם (הנדפס בספר ארזי לבנון) דעיקר שכינת כבודו הוא למעלה על הכסא הכבוד ור"ל בעולם האצילות. אשר הוא על עולם הבריאה. עולם הכסא כנודע וע"ש בארוכה. אמנם במדרש כונן אמרו וכשם ששכינתו בעליונים כך שכינתו בארץ כו' אך הכוונה שם הוא ג"כ רק על ההיכל ק"ק דעולם הבריאה ועל הבית ק"ק של מטה שהם מכוונים זה כנגד זה ושוכן למעלה ולמטה. ולא נתמעט אורו למטה דרך השתלשלות כל הו' היכלין התחתונים דהבריאה ודרך כל העולם דהיצירה וכל השמים והגלגלים דהעשיה. אלא אדרבא הוא שעיקר שכינתו הוא למטה בבית קודש קדשים כי שם הוא שוכן תמיד כמו בהיכל הז' העליון שהוא היכל ק"ק דהבריאה. ומתאחדים אלו הב' היכלות יחד באור שכינתו ית"ש. ומשם מקבלים כל הו' היכלות התחתונים דהבריאה וכל המלאכים שבעולם היצירה וכן האופנים שבעולם העשיה. הנה הם כולם מקבלים זיו שכינתו ית"ש רק מאלו הב' היכלין שהם אחד. ולא עוד כי עיקר קבלת כולם הוא באמת רק מביהמ"ק של מטה דוקא כי מבואר הוא בדברי הרב שער סדר אבי"ע פ"ו הנז' כי בערך עולם הבריאה הנה נחשב ההיכל הז' העליון שהוא ההיכל ק"ק. ע"י שירד שם אור המלכו' עצמה. הנה נחשב הוא בערכם לאצילות ממש. וא"כ הרי אינם יכולים לקבל תוקף אור השכינה משם כלל. ונמצא שכל מה

שמקבלים זיו שכינתו ית"ש הנה הוא רק מאור השכינה אשר בבית קודש הקדשים אשר בבית המקדש שלמטה דוקא ועל זה היה כל קטרוג המלאכים. כמ"ש בזוה"ק ובמדרשים הנז'. וזהו שאמרו שם שעיקר שכינתו הוא למטה ור"ל על אור שכינתו אשר בהעולמות בי"ע כי הנה שורה ושוכן עיקרה רק בבית קודש הקדשים אשר בבית המקדש של מטה. וכמו שכתוב הודו על ארץ ושמים. תחלה ארץ ואח"כ שמים (וכמ"ש במדרש שם) ומקבלים כל צבא השמים את זיו שכינתו ית"ש רק מבית ק"ק של מטה. ואמרו בזוה"ק פקודי רמ"א ע"א דכל חיילין וכל אוכלוסין דיליה כולהו אייתי עמיה לדיירא בההוא ביתא כו'. ומבואר מזה שכל ההנהגה כולא דכל העולמות בי"ע היה נמשך ויוצא רק משכינתו ית"ש אשר בבית קודש הקדשים שלמטה וזו שאמרו דעיקר שכינתו הוא למטה כי נתחבר ונתייחד סוף האצילות שהוא ההיכל ק"ק דעולם הבריאה עם בית קודש הקדשים אשר בבית המקדש של מטה ונעשים ההיכל ק"ק דעולם הבריאה עם הבית קודש הקדשים של מטה נעשים שניהם לאחד ומשם היה נמשך כל זיוו ואורו וכל השגחתו והנהגתו לכל העולמות בי"ע כולם. הכל רק דרך בית קדש הקדשים של מטה. ואמרו בפסיקתא דר"כ ד' ה' ע"א (וכן הוא בשמו"ר ס"פ תרומה) שאמר הקב"ה למשה. וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר. אם אתה עושה למטה כאותה של מעלה. אני מניח סנקליטין שלי של מעלה (שהוא כל בית דינו ושרי מעלה) ומשרה שכינתי ביניכם למטה אמנם זה היה רק במשכן אבל בבית המקדש הנה הביא הקב"ה עמו למטה גם כל פמליא שלמעלה שלו כולם. וכמ"ש בזוה"ק פקודי רמ"א ע"א הנז' ע"ש. והרי לנו מכ"ז כי מה שאמרו דעיקר שכינה הוא למטה. הכוונה הוא רק על אורו וזיוו הנמשך מהאצילות לבי"ע. הנה זה היה נמשך להם מאצילות. דרך בית קודש הקדשים של מטה. וזהו שאמר הקב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. אבל עולם האצילות עצמו הוא לא נשתנה לעולם ושם הוא עיקר אור עצמותו לעולם:

ונחזור להענין כי הנה מאור עצמותו יתברך אשר בהאצילות הנה מתפשט ושוכן בבית קודש הקדשים של מטה. וכן הוא שוכן שם גם עתה בכותל מערבי לעולם. וכמ"ש בשמו"ר פ' ב' סי' ב' ובכ"מ. לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי. וכן הוא אומר קולי אל ה' אקרא ויעננ מהר קדשו סלה כו' ע"ש. אמנם אינו מתייחד שכינתו ית"ש עם הבי"ק גופה עד שיהא הבהמ"ק עצמו ג"כ אלהות חלילה וחלילה. ואין על הבי"ק עצמו שום שם אלהות ח"ו. ואמרו ביבמות דף ו' ומקדשי תראו יכול יתיירא אדם ממקדש כו' לא ממקדש אתה מתיירא אלא ממי שהזהיר על המקדש:

וכן גם כל התורה כולה אשר בידינו הגם ששורה בה אור קדושתו ית"ש, והיא כולה קודש קדשים. עכ"ז הנה היא עצמה. ר"ל הקלף והאותיות שבה אשר בידינו הכתובים בדיו. הנה הם אינם אלהות כלל ח"ו. והגם דאורייתא וקב"ה חד הוא. וכמ"ש בזוה"ק יתרו צ' ע"ב. אורייתא כלא שמא חד הוי שמא קדישא דקב"ה ממש מאן דזכי באורייתא זכא בשמא קדישא ר' יוסי אמר בקב"ה ממש זכי דהא הוא ושמיה חד הוא. אך פשוט הוא כי הכוונה בכ"ז הוא רק על רוחניות התורה. שהוא עצמותה ופנימיותה. כי בזה הנה היא כולל את כל האצילות כולה. כי רוחניות התורה הוא כל עולם האצילות גופה עם האור דא"ס שבו. וכמו שכתבנו בזה במ"א. אבל הקלף והאותיות התורה אשר בידינו הם אינם אלהות כלל ח"ו אלא ששורה שם אור קדושתו ית"ש ולכן היא כולה קודש קדשים אבל אינו מתייחד אור קדושתו עם הקלף והאותיות להיות עמהם חד ממש ע"ד שהמתייחד אור א"ס באצילות כי אין שום דבר בכל העולמות בי"ע שיתייחד בהם אורו ית"ש להיות חד עמו כלל וכלל וכנז':

(ספר הדע"ה ח"א דרוש ה' סימן ז' אות ד'):

ספר שערי הלשם חלק ב' סימן י"א – בית שני

והוא כי הרי נודע הוא רום מעלת דורות הראשונים. ואמרו שבת קי"ב ע"ב אם ראשונים בני מלאכים אנו כו' ובעירובין נ"ג א' לבן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו של היכל ואנו כנקב מחט כו'. וביומא ט' ע"ב טובה צפורנן של ראשונים מכריסן של אחרונים [ועי' בהגר"א בתיקונים דף קכ"ח ב' דה"מ ונעץ צפרניו בקרקע סוד נפלא בזה]. וכן ענין גילויו ית"ש שהוא גילוי שכינה. הרי היה חסר מאחר בית ראשון והלאה וכמ"ש ביומא י' רע"א ושם ספ"א **(והגם כי לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי, וכמ"ש בשמו"ר פ"ב סי' ב' ובכ"מ. אך הוא רק בהסתר והעלם וכן הוא בזוה"ק ר"פ תצוה)**. וכן פסקה הנבואה בבית שני כמ"ש ביומא שם ספ"א. והרי היה הבדל גדול בין דורות הראשונים לדורות האחרונים:

עכ"ז הנה היה מנפלאות תמים דעים ית"ש. בהנהגתו הנעלמה אשר כך עלה במחשבה לפניו מאז ומקדם. להתגלה בשפעת אור קדשו ולמסור הכחות והמפתחות דסדרי בראשית ורזי עולם. רק לדורות האחרונים אשר מבית שני והלאה. כי להם הנה ניתנה החמדה גנוזה הזאת. לשלוט בכל מעשה בראשית וזכו לזה עד סוף הזמן דכל מייסדי התורה שבע"פ. כי הנה ניתן להם החמדה גנוזה הזאת להשתמש בה כחפצם הרבה יותר מבדורות הראשונים:

וכמ"ש בהיכלות דר' ישמעאל כה"ג פ' כ"ז כ"ח כ"ט, ע"ש בארוכה, ואמרו שם, אמר ר' ישמעאל כך אמר ר' עקיבא משום רבי אליעזר הגדול. לא קיבלו עליהם אבותינו לשום אבן על אבן בהיכל ה' עד שכפו למלכו של עולם ולכל משרתיו ונזקק להם וגילה להם סודה של תורה. היאך יעשוהו והיאך ישתמשו בו (שהוא שימושי כל השמות), מיד הופיע רוח הקודש כו'. עוד שם אמר ר' ישמעאל, כך אמר ר' עקיבא משום ר"א הגדול מיום שניתנה תורה לישראל עד שנבנה הבית האחרון (ר"ל בית שני. כמ"ש בזוה"ק משפטים ק"ג א'. וע' פ' פנחס רכ"א א') תורה ניתנה אבל הדרה

ויקרה כבודה וגדולתה ותפארתה, אימתה פחדתה ויראתה. עושרה וגאותה וגאונה, זיעתה וזיותה. עוזה ועזוזה. ממשלתה וגבורתה. לא ניתנו עד שנבנה הבית האחרון:

עוד שם כי הנה נשתלשל כסא הכבוד ועמד בין האולם ולמזבח ומלכו של עולם עליו. וניתן להם רשות לעמוד לפני כסא הכבוד ע"ד שהם יושבים בישיבה. ותפשו כתר. וקבלו חותם. ולמדו סדר סוד תורה כו':

עוד שם ס"פ כ"ז ור"פ כ"ח. בתי גנזיי ובתי אוצרותי אין כל דבר חסר מכם. אמרו משאלותיכם וינתנו לכם. ותאות נפשיכם מיד תיעשה. כי אין עת כעת הזאת. ואין זמן כזמן הזה. אני יודע מה אתם מבקשים. ולבי הכיר מה אתם מתאווים. תורה מרובה אתם מבקשים. והמון תלמוד. ורוב שמועות. לשואל הלכה אתם מצפים. ולהמון רזיי אתם מחמדים. להרבות תעודה הרי הרים. להעלות תושיה גבעות גבעות. להגדיל תלמוד בחוצות. ופלפול ברחובות, להרבות הלכות כחול הים. ובנים (ר"ל תלמידים) כעפרות תבל, להושיב ישיבות בשערים. לפרש בהן איסור והיתר. לטמא בהם את הטמא לטהר בהם את הטהור. להכשיר בהם את הכשר ולפסול בהם את הפסול. להכיר בהם את הדמים. להורות לנידות מה יעשו. לקשור כתרים בראשיכם:

עוד שם בתי גנזיי ובתי אוצרותי. כו' כנז'. להם גנוז מימות עולם. ומימי בראשית להם מתוקן. ולא עלתה על לבי ליתנו לכל הדורות אשר מימות משה ועד עכשיו. לדור זה היה שמור להשתמש בו עד סוף כל הדורות. ועל זה נאמר. בחגי ב' ט'. גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון:

ספר הליקוטים מהאריז"ל – ספר שופטים פרק ד'

וכבר ידעת, מ"ש חז"ל לעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי, וכותל הוא רומז לשם הוי"ה, שהוא כ"ו, עם ה"פ אלהי"ם שעולה ת"ל, וזהו כ"ו ת"ל:

ונחזור לפרש ענין חולדה הנביאה, הרומזת לבינה. כתיב (מלכים ב' כ"ה) והיא יושבת בירושלם במשנה, וחז"ל אמרו במשנה, זה בית המדרש. ופירוש הענין הוא, כי היא רומזת לבינה, שהיא נקראת ירושלם של מעלה. ובזה תבין מ"ש חז"ל על פסוק בקרבך קדוש ולא אבא בעיר, נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם וגו'. והענין הוא, נשבע הקב"ה שהוא החכמה, שלא יכנס לירושלם של מעלה, שהיא הבינה, עד שיכנס הת"ת לירושלים של מטה, שהיא המלכות. וזמ"ש והיא יושבת בירושלם, שהיא הבינה, שנקראת ירושלים של מעלה כנזכר. וג"כ נקרא משנ"ה, שהיא בית המדרש, בסוד אהי"ה במלואו, הוא עולה קס"א, והאחוריים שלו כנז"ל, עולה קדמ"ת, כמנין מדר"ש. וכבר ידעת ג"כ, כי ג' שמות אהי"ה רומזים בבינה, ושלשה המלויים של קס"א קנ"א קמ"ג, שהם ק"מ ק"ל קכ"ב, עם הג' שמות, עולים שצ"ה, כמנין משנ"ה. כי ב' של במשנ"ה, היא שמוש, וז"ס והיא יושבת בירושלים, במשנ"ה, כמדובר. ע"כ מ"כ מאחד מתלמידי הרב זלה"ה:

ספר פרי עץ חיים – שער העמידה פרק י"ט

תשכון – במלת וכסא דוד עבדך, הזהיר לנו מורי זלה"ה מאוד, ביום א' שהלכנו על ציון שמעיה ואבטליון בהתפללנו שם, והכפיל שם לנו לומר, שנזכיר בכל תפלה ותפלה, לכוין במלת דוד עבדך, שיחיה משיח בן יוסף, ולא ימות ע"י ארמילוס הרשע, והוא נקרא כסא דוד עבדך. וזה סוד, חיים שאל ממך, כמ"ש בר"מ שעתיד משיח בן יוסף למות. ולא הבינו דבריו, והשם יודע נסתרות, וסופו מוכיח על תחלתו, שמת מורי החסיד זלה"ה בעו"ה. מע"ח – **ארז"ל, והשימותי את מקדשכם, קדושתן עליהן אף כשהן שוממין, דאם לא כן הל"ל את מקדשכם השימותי. אך עתה משמע, שגם בחורבן נקרא מקדש, לזה אמר תשכון בתוך עירך, ר"ל, בהיות עירך אפילו חריבה, תשכון בה כאשר דברת. והשימותי כו' כנ"ל, כי לעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי:**

ספר ליקוטי הש"ס להאריז"ל – מסכת יומא

משאז"ל קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא. זה יובן במה שנתבאר אצלינו כי בכל מקום שהיה שם קדושה היא מנחת שם רשימו במקומה וז"ס שארז"ל שלא זזה השכינה מכותל מערבי וזה הוא כעין הבל דגרמי הנזכר בענין התחיה שהוא רושם אור הנשמה שהיתה בגוף ולכן נשארה ג"כ הקדושה לעתיד לבא. מהרב זל"ה:

ספר עץ הדעת טוב לרבינו חיים וויטאל ז"ל – פרשת ויצא

והנה אנכי עמך. חזר להבטיחו בכל הזמנים אם בהיות ישראל יושבים על אדמתם והנה אנכי עמך וגם כאשר תלכו בגלות בארצות אויבכם אלך עמכם לשומרכם כמ"ש ז"ל גלו לאדום שכינה עמהם וז"ש ושמרתיך בכל אשר תלך ובמילת כל ריבה כל ד' הגליות כמ"ש ז"ל גלו למצרים גלו לבבל וכו', ובתשלום קץ הליכתם בגלות האחרון אקבץ גלותכם והשבותיך אל האדמה הזאת וגם תראה אורך הגדול של גלות אדום אל תתיאש מן הגאולה כמ"ש ואפס עצור ועזוב ומובטח אתה כי לא אעזבך אע"פ שלא יהיו זרעך ראוים וצדיקים ועי"ז יהיה מן הדין לעוזבם בגלות לא אעזבך עד אשר אם וכו' כמ"ש בעיתה אחישנה זכו אחישנה לא זכו בעתה.

ויקץ וכו' אחר שהובטח בחלום לקבץ גלותם ולא יעזבם בשום זמן כנז' אמר א"כ בוודאי הוא ובאמת כי אעפ"י שגלו עדיין השכינה לא זזה מכותל המערבי להיות שם תמיד ממתנת עד יחזרו ישראל למקומם כנודע וז"ש אכן יש ה' במקום הזה אף אחר החורבן

אע"פ שאז אנכי זרע ישראל ההולכים בגלות בארצות הגוים לא ידעתי זה יען יצאתי משה ולא ראיתי את השכינה קיימת בכותל המערבי ז"ש ואנכי לא ידעתי כי הייתי בחו"ל ולא הניחוני האומנות לעלות בכל ג' רגלים לראות פני ה' כבתחילה:

וירא וכו' עם אשר הובטח כנז' חזר ונפתכל בדעתו ענין אורך הגלות האחרון ויירא מאד מאד פן ח"ו יתיאשו בניו מן הגאולה וח"ו יכנו עורף ככל הגוים ואז חזר ואמר מה נורא וכו' הנה יש תקנה לאחרית בני ואין לי ליראי כי הרי רואה אני שכיון שהשכינה לא זזה משם כנז' ודאי כי יש תקוה אל בנין בית האחרון הנק' בית גמור ולא הר או שדה כענין שקראו אבותי אברהם ויצחק יען כי ראו כי שני מקדשים הראשון והשני נחרבו וז"ש מה נורא המקום הזה עדיין מורא שכינה כמ"ש ז"ל ובמורא גדול זה גלוי שכינה עדיין הוא במקום הזה כי אף ע"פ שהם שוממים בקדושתם הן עומדים ומכיון שעדיין יש שם גלוי שכינה הנק' מורא איננו חרב ממש אמנם אין זה חרב רק בית אלדי"ם גמור הוא ובנוי על תלו וכאילו לא נחרב דמי, ומה שאני רואה כי נחרב הוא לפי שהוא בית אלדי"ם מדת הדין ולפי שעה שלעה בו מדת הדין להחריבו מפני חטאינו האמנם שם בית נק' עליו וכאילו הוא בית קיים כי עתיד הוא להבנות וזה ממה שאני רואה שעדיין המקום הזה נורא בגלוי שכינה וזה יורה שתחזור לבנותו בית קיים ועוד ראיה אחרת כי הרי וזה ר"ל זאת ירושלים האחרת של מעלה היא עדיין קיימת והיא שער השמים פתוחה תמיד לקבל דרך בה תפילות ישראל אף בזמן שהם בגלות כדי שיגאלו. ע"כ:

ויקרא וכו'. מאחר אשר עתה בהיותו חרב נק' בית אלדי"ם שהוא בית ממש אלא שהוא חרב מפני מדת הדין הנק' אלדי"ם לפי שעה א"כ מובטח אני כי עתיד ליבנו' בית שלימה ואין עוד הפרש מעתה אל אז רק כי בתחילה היתה בית אלדי"ם ואז תהיה נק' בית אל נמשכת משם חסד אל כל היום ולא תחרב עוד אמנם תמיד נק' בית אף בזמן הגלות, והנה עוד היה זמן אחר והוא בימי ירמיהו כשנחרב חרבן ראשון ואז שם ירושלים העיר הקדושה היה לה שם אחר והוא לוז ע"ש מקל שקד אני רואה כי שוקד אני על דברי לעשותו ולהחריבה מש"כ עתה כי לא תחרב עוד ונק' בית אל אך בראשונה בחרבן ראשון היתה נק' לוז כנז':

או יראה אולם לוז וכו' יראה כי מה שאמרתי שאחר ביאת מלך המשיח יבנה בית המקדש ויקרא שמו בית אל ע"ש מדת החסד אין זה תכף בתחילת וראשית ביאתו כי גה אחר ביאתו עדיין תהיה צרה גדולה לישראל ושם אלדי"ם עדיין ישתמש במידת הדין וזה במלחמת גוג ומגוג אשר לא היתה כמוה כנודע ואז עדיין לא יהיה נק' בית אל עד אשר עדיין יבא ג"כ זמן תחית המתים כי אז כל הגוים והאומות ימותו ולא יחיו כ"א ישראל לבדם כמ"ש יחיו מתיך וכו' ולא אמר יחיו המתים אבל באומות העולם כתיב וארץ רפאים תפיל וכתיב רפאים בל יקומו מתים בל יחיו וכו' ואז אחר תחית המתים יקרא שמה בית אל באמת כי אז נחו מכל מיני מדת הדין אם מענין מלחמת גוג שכבר נתבטלה אז ואם מענין אומות העולם שלא יהיו אז בעולם להצר לישראל ואם מענין המיתה עצמה שתתבטל מישראל כמ"ש בלע המות לנצח אך כל זמן שלא באה החית המתים עדיין לא תוכל להקרא בית אל מפני שעדיין מדת הדין קיימת במקצת כענין הג' דברים הנז' וז"ש ואולם אף שאמרתי שנק' בית אל האמת הוא כי עדיין צריך שתקרא העיר ירושלים לוז על שם תחיית המתים כמו שנבאר וזה השם יהיה לך לראשונה טרם שתקרא בית אל, ומה שתקרא לוז על שם תחיית המתים הטעם הוא לב' סיבות הא' כי קודם לכן היתה המיתה מצויה בכל העולם זולתי בעיר הנק' לוז בס' שופטים אשר ארז"ל כי לא נכנס בה מלאך המות בעולם ועל שם הזה תהיה עיר. ירושלים נק' גם היא לוז, והסיבה הב' במה שנז' בס' הזוהר כי תחיית הגוף מתחיל מן החוליא של השדרה הנק' לוז והוא כשאור אל העיסה והוא עצם קיים לעולם ואינו נרקב לעולם ונק' בתואל הארמי מפדן ארם וכאשר לא קרקפתא דלא מנח תפילין ואין קשר תפילה של ראש נקשר שם בעצם תחיה כלל ויען בו תלויה התחי נק' זמן התחיה לוז ע"ש העצם ההוא ונודע כי התחיה תהיה בעמק יהושפט סמוך לחומת ירושלים ושם יקומו כל המתים במשפט ולכן שם העיר ירושלים תקרא אז לוז כי בה תהיה עיקר תחיית המתים: (עיי"ש בדה"ק שעיקר הגלות הוא בשביל שנאת חנם רח"ל)

ספר עץ הדעת טוב לרבינו חיים ויטאל ז"ל – פרשת וישב

וע"ד רמז קרוב אל מ"ש בס' הזוהר ירמוז במה גרם עון מכירת יוסף עד ביאת המשיח כי אז יתוקן כמ"ש אפרים לא יקנא את יהוד' ויהוד' לא יצר את אפרים כי זה הי' מתמיד מזמן יוסף ואחיו וע"י כך נכנסו בגלות אדום כנז' בס' הזוהר וכאשר יוסרה קנאתם אז מדה כנגד מדה וסרה קנאת אפרים ר"ל קנאת אדום המקנא את אפרים והצורר את יהוד' יכרתו ויצאו מן הגלות. והנה בצאת ישראל ממצרים בעת ההוא וירד יהוד"ה הב"ה שם הוויה הבורא עולם בד' רוחותיו וזה רמוז שם יהוד"ה כנודע גם נק' ע"ש הודו לד' כי עוב כי כל ההודאות ראויות לו ולא לזולתו וזה על כי השמים לה' והוא הניח השמים אשר שם המלאכים ונשמות הצדיקים שעליהם נאמר למען אחי ורעי וז"ש וירד יהוד' מאת אחיו ובא וירד על הר סיני לשכון שכינתו בארץ עם התחתונים ולא שהניח השמים לגמרי כי אי אפשר לו לשכון בארץ חומרית, ויט שמים וירד הרכין השמים עד הארץ וירד וז"ש ויע עד איש זה יש' הנק' איש עדולמי בסוד עד עולם יבא כבוד ישראל היא השכינ' השוכנת עמהם עול"ם וע"ד אותיות עדול"ם ועיקר זה בבית המקדש הראשון שהי' ע"י חירם וז"ש ושמו חירה. וירא שם הקב"ה הנק' יהוד' אומות ישראל הנק' בת איש כנעני זה אברהם שנכנס לארץ כנען כמ"ש לך לך מארצך וכו' והכנעני אז בארץ

ועכ"ז לא הרהר אחר מדותיו ית' ושמו שוע הוא נדיב הנאמר על אברהם מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב בתו של אברהם ויקחה כמ"ש ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש ויבא אלי' כי הקב"ה חתן וישראל כלה כמ"ש אחותי כלה. ותלד בן 'דור שלמה בעת הבנין ואח"כ בחרבנא נק' ע"ש דור צדקיה שנחרב בית המקדש בימיו להיותם רעים בינם למקום עון עבודה זרה בגלוי ער לא ינום ולא ישן ויהי ער רע וימיתהו ד' בגלות ראשון באופן כי נק' ער על כי בנין בית המקדש הראשון הי' בקולי קולות ותרד אש מן השמים ושמעו עמים ירגזון ואח"כ בחורבנו הי' ער רע בעיני ד' רעים לשמים ע"י ע"ז. ובנין מקדש שני הי' בחשאי באנינות וצער בימי עזרא כנודע מענין שטנת אחשורוש וטובי' וסנבלט והכותיים ולכן נק' הדור ההוא אונ"ן וגם בחורבנא נק' אונן ע"ש עבירה שנאת חנם הנק' אנינות הלב וגם הוא וימיתהו ד' בגלות טיטוס. אח"כ בנין בית המקדש שלישי שהוא ע"י המשיח הנק' שיל"ה כמ"ש עד כי יבא שילה וזה נרמז בבן שלישי ותקרא את שמו שלה. ויקח יהוד' אשה היא השכינ' אור הנשפע מן שמש ומגן ד' אלקים ההולך עמנו בעולם השפל ולקחה יהוד' הוא הקב"ה כי היא אשתו והיא אמנו כמ"ש ובפשעכם שלחה אמכם וז"ש לער בכורו כלומר לסיבת ער בנו לקח יהוד' לאשה לתמר היא השכינ' הנק' כך כי תמיד היא מר"ת נפש על בניה שבגלות וכמ"ש בן כסיל תוגת אמו. ואז שני בניו ער ואונן חטאו ומתו והלכו בגלות **אז אמר יהוד' לתמר כלתו לשון כלה ואשה שבי אלמנ' בבית המקדש בכותל מערבי החרב הנק' בית אביך זה הקב"ה ושם לובשת בגדי אלמנות כי הקב"ה בעלה הנק' שמש עלה לשמים ונסתלק וכמ"ש בם' הזוהר על רחל מבכה על בניה כי אינם זה בעלה.** עד יגדל שלה זה המשיח כי אם אביאנו מהרה כענין בית המקדש ראשון ושני אולי יחטאו. גם שלה עד כי וירבו הימים ימי הגלות האחרון אז היו ישראל עניים ודלים חשובים כמת כמ"ש במחשכים הושיבני כמתי עולם וז"ש ותמת בת שוע היא כנסת ישראל כנ"ל ואז וינחם יהוד' זה הקב"ה מאשר עשה להם ורצה לגאלם ואז ויעל על גוזזי צאנו הם שבעים שרי האומות הגוזזים את ישראל צאנו של הקב"ה ועמו רעהו עדולמי זה המשיח שעליו נאמר עד עדולם יבוא כבוד ישראל כנ"ל והלך לתמנת"ה הוא תימן זה רומי הרשעה כמ"ש מי זה בא מאדום וכו'. ויוגד לשכינ' הנק' תמר הוא הקב"ה חמיך עולה תמנתה לגוז צאנו לא אמר לגזוז כבתחל' רק לגוז לשון הפרחה כמו ויגז שליו להפריח את ישראל צאנו מן הגלות ויוגד לה ע"י המבשר כמ"ש על ההרים רגלי מבשר וכו' **ומשמחתה ותסר בגדי אלמנותה ותכס בצעיף הם בגדי נקם תלבושת ותשב בפתח עינים זו ירושלים פתח השמים שכל עיני הקב"ה מצפין שם כדי שמשם ילכו המשיחים אל תמנתה הוא רומי כמ"ש ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו וז"ש אשר על דרך תמנתה. ושם הרבית בבכיה ותחנונים אל השי"ת כמ"ש רחל מבכה על בניה בראותה כי גדל שלה זה המשיח ועדיין נתאחר ולא נתנה לו לאשה עד אשר השפיע בה הקב"ה שתי נשמות המשיחים בן יוסף זה הוא שמ"ש הזורח כנודע כי הוא היסו"ד ובן דוד זה פרץ בסוד היחד הנפרצת לעתים.** ויחשוב זרח למלוך ולא כן יהי' כי פרץ ידחהו ויעלה ראשון למלוכה וזה ענין ואחר יצא אחיו ר"ל האחרון במעל'. לעיל וידע אונן כי לא לו יהי' הזרע כבר נודע כי לא עלה עזרא מבבל עד שעשאה סולת נקיה ולא רצו הסולת לעלות כי ידעו כי עתיד בית המקדש שני ליחרב ולא רצו לטרוח לעלות ולחזור בגלות וז"ש וידע אונן כי לא לו יהי' הזרע וע"כ לא חשו להיותם כ"כ צדיקים ושחת ארצה בעוה"ז השפל הלך ארצה.

(34) ספר עץ הדעת טוב לרבינו חיים וויטאל ז"ל – פרשת תרומה

ועשו לי וכו' ביאר הטעם שזכרנו כי למה תרומה זו נשתנית מתרומת השקלים הטעם הוא כי התרומה הזאת היתה לשיעשו לי מקדש וכו' ולא כאחרת שהיא לכפר על נפשותיכם כנ"ל ואגב ארחי' רמז ענין בכל דרכיך דעהו כי בכל הענינים צריך שיהי' לשמה אם הלקיחה ויקחו לי אם אח"כ ענין העשיה ועשו לי, ומהראוי יאמר ושכנתי בתוכו אבל ירמוז אל מה שאמר בפרשת בהעלותך כי ב' דגלים הי' מלפניו וב' דגלים מאחריו והוא באמצעם כמ"ש ונסע אוהל מועד בתוך המחנות ויהי' שיעור הכתוב ועשו לי מקדש ושכנתי ונודע כי במקדש הנ"ל ישכון ואח"כ אמר וביאר מקום מעמד המקדש הנ"ל שיהי' בתוכה של ד' מחנות ישראל כנזכר וסרס המקקא ועשו לי מקדש בתוכם ושכנתי:

ככל אשר וכו' הרגיש מ"ש שלמה המלך ע"ה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך וכו' לז"א הנה המקדש הזה ככל אשר אני מראה אותך שיהי' כתבנית המשכן העליון השמימי וכיוון שרומז אליו בכל פרטיו כראוי הוא שאשכון בו כנודע כי כל המצות כגון סוכה שופר ולולב וכיוצא אינו רק דמיון אל העליונים הרוחנים ושיעור הכתוב ועשו לי מקדש ככל אשר וכו' ואלו מלת ככל נקשרת עם סוף הפסוק הל"ל ככל וכו' כן תעשו בלתי וא"ו במלת וכן ולא די שהמשכן עצמו כתבנית העליון כי אפילו כל כניו של התחתון כתבנית כלי המשכן העליון וז"ש ואת כל כליו וכו', ונודע ממ"ש הכתוב והשימותי את מקדשיכם אעפ"י שהן שוממין בקדושתן עומדין ולכן קרא את התחתון מקדש כי קדושתו קיימת ולא משכן כי איננו עתיד לשכון תמיד בתוכו כי עתיד ליחרב אבל העליון נקרא משכן גמור כי איננו נחרב כמו התחתון ותמיד שוכן בתוכו, ויען בתחילה לא הזכיר רק עשיית המקדש כמ"ש ועשו לי מקדש ואח"כ בענין התבנית זכר גם ענין כל כליו לזה חזר ואמר וכן תעשו בוא"ו יתירה להוסיף עשיית גם הכלים תבנית הכלים העליונים כדוגמת צווי ועשו לי מקדש כדוגמת משכן העליון.

או ירצה כי הרגיש איך אתה מצווה אותנו לעשות המשכן וכליו התחתונים ככל פרטי תבנית העליונים וזה אי אפשר כמו שמצינו שנתקשה אח"כ משה בענין מעשה המנורה לז"א וכן תעשו לשון הבטחה שאני מבטיחכם כי כמו שצויתי לכם ענין עשייתו וכן תעשו ויהי' כח בידכם לעשותו ובזה

יתורץ כפל וכן תעשו וגם ענין וא"ו יתירה של וכן:

או ירצה ועשו וכו' ככל וכו' כי ס"ת מקדש ושכנתי בתוכם ס"ת שמ"י והענין הרגיש כי השמי' שמי' לה' וכו' ואיך אניח השמים וארד לשכון בתחתונים לזה הודיע סוד נפלא גדול כי השי"ת וכחותיו הם כשלהבת קשורה בגחלת והוא ועצמותו הוא בשמים וכוחו בארץ והם סוד ברוך הוא וברוך שמו וסוד ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד וענינם כדמיון השמש ואורו הנמשך ממנו שאין בהה פירוד ועכ"ז ניתן השמש במרומים ואורו בארץ (חסר כאן וחבל על דאבדין ולא משתכחין) סממני הקטורת ולכן הי' מספרם כמנין אחד כנ"ל כענין ישראל הנקקא גוי אחד ולכן אשר תקחו מאתם ולא מאת הערב רב שהן מעורבין ואין בהם אחדות ואם תדקדק תראה כי ישראל נקרא אחד כי כן הדבר כי אביהם הזקן הוא אחד ובניו מן רחל ולאה הגבירות הם ח' מן אחד ובניו מן השפחות הם ד' מן אחד הרי כי בני ישראל הבנים עם האב במספרו וכסדר האותיות והמשכן נקרא אחד כמ"ש ויהי המשכן אחד כי י"ג דברים נכללו בו והקבה"ו השוכן בתוכם נקרא אחד כמ"ש ה' אלקינו ה' אחד כי גם הוא נקרא שם הויה ובו י"ב צרופים ועם הכולל הרי אחד ולרמוז דבר זה יותר על נכון התחיל מספר הי"ג דברים בזהב ולא באבני שוהם עם שהם יותר יקרים וחשובים לרמוז כי הנה המשכן הי' לכפר על עגל הזהב המורכב משנים שור וחמור כמ"ש אלה אלהיך ישראל ולא אמרו זה אלהיך זלכן יבא הזהב ראשון א' של אחד שבאלו הי"ג תרומות ויהי' עם שאר המינין כמנין אחד לכפר על הפירוד הנ"ל הנעשה ע"י זהב העגל:

כתבי הרמ"ע מפאנו – מאמר מעין גנים – חלק ראשון – כונת ברכת המזון

ודע כי ציון היא בגימ' מלך אלקיך ללמד כי כשם שהוא אלקיך ציון תמיד אפי' בשעת החורבן שאף כשהן שוממין בקדושתן עומדים כך ימלך לעולם ותגלה מלכותו תמיד.

כתבי הרמ"ע מפאנו – ספר יונת אלם פרק פ"א

ועוד כל היכא שאנו צריכין לכלול מלכות ביסוד כגון באריך ובאבא או בלי ספק יהיה הרובע מלבד וביניקה שנעשו לו ז' קצוות שלמים נעשית מלכות במדת יסוד ות"ת עצמן **והיא גדלה עמו אצלו ממש כי יש לה שם בחינה קבועה אשר איננה יורדת אפי' עם המיעוט בסוד לא זזה שכינה מכותל מערבי אחוריו של זעיר שהוא כותל האחורים משותף לבת זוג ובסוד ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך** ובהכנסת המוחין מאמא לזעיר (שלילו) [שעלו] חפ"ת שלו להיות חב"ד אז גם נוקביה הושלמה לו להיות פרצוף שלם בעלת י' נקודות ועלתה עמו בעלייתו של בעל והיתה עמו בסוף הדעת בסוד דלת דא' קשר לתפילין של ראש והנה אריך מחצי ת"ת ולמטה הוא נשמה של זעיר במלא קומתו ומן העטרה של יסוד אריך הוא נשמה לנוקביה הרי כל קומת אריך מכתפיו ולמטה מאירה בתוך ד' פרצופין של עולם האצילות וכלולה בתוכם מראש ועד סוף ואור המאציל מחיה את כולם:

כתבי הרמ"ע מפאנו – ספר יונת אלם מהדורא בתרא מכ"י חלק א' פרק י'

ומכאן יובן סוד הלוז אצל תחיית המתים כי יש במלת לוז תמורת את בש לעי"ן פ"א דעפר והלמ"ד תמורת רי"ש בפסוק ועץ איש באלמנותיו שפירושו בארמנותיו אלא שזה בחרבנן וזה בישובן, והוא סוד טב למיתב טן דו בנון רבתי שהוא בגי' מתב ארמלו, ואם נוסיף א' במלת טאן היינו טיפותיה שמשלים מנין תש"ך וכשם שיש לוז לגוף ישנו גם כן לנפש רוח ונשמה וממנו יקח לחלק חבירו בהבראו. והנה לוז בגי' חלה שזמן הרמתה משתגלגל בחטים לצדיקים ותטמטם בשעורים לרשעים וצריך ל.. כנודע. והנה אדם חלתו של עולם מכאן ואילך השני חלה לראשון והשלישי לשני, אלמא תנן המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה ותנן שלש נשים עסוקות בבצק אחת לשה זאת נוטריקון לוז שם העיר ול' לראשונה דוקא והדר אחת עורכת ואחת אופה עיין תקוני הזהר דף ק"ח, ושלש ארונות עשה בצלאל. עוד לוז שם העיר ס"ת רמ"ח אברים בהחשב הכולל שהוא הלוז עצמו ועם לראשונה ר"ת שס"ה גידים כנגד ימות החמה ואותיות אמצעיות אלקים ראשון בסוד אני אמרתי אלקים אתם, **ויובן גם כן סוד נצחיות הימים דאינון קריבין קמי מלכא עלאה לצדיקים בסוד לא זזה שכינה מכותל מערבי כי אדם קדמאה הוא הגורם שישאר שם הרושם דשכינה בסוד גאות אדם תשפילנו לשבח רב למי שנותנו, כי כשם שנשמת אדם מתלבטת בכל יום לצאת אלא שכבוד שכינה משקיט אותה, כך כבוד שכינה היה מתלבט להסתלק כדכתיב אלך אשוב אל מקומי לולא אדם קדמון, הדרן לשמעתין,** דע כי אפי' בחומר השפל שבמציאות והוא הדומם אשר אין שום רושם נשאר בו מהתחלף הצורות יום יום אמרינן בפרק הגוזל נסכא ועבדיה זוזי לא קני מאי טעמא הדר עביד להו נסכא וקרו ליה שנוי החוזר לברייתו, זוזי ועבדינהו נסכא קני דאי הדר עבדיה זוזי אחריני נינהו. הא למדנו יתרון הנסכא שהוא החומר על הצורות המשתנות דאינון זוזי שזה גומר את הקנין והצורה לא כן משום דעבידא דבטלא, והוא מבואר:

כתבי הרמ"ע מפאנו – ספר יונת אלם מהדורא בתרא מכ"י – חלק ד' פרק כ"ב

ועוד כל היכא שאנו צריכים לכלול מלכות ביסוד כגון באריך ובאבא או בלי ספק יהיה הרובע מלבד וביניקה שנעשו לו שבע קצוות שלמים נעשית מלכות במדת יסוד ות"ת עצמן **והיא גדלה עמו אצלו ממש כי יש לה שם בחינה קבועה אשר איננה יורדת אפילו עם המעוט בסוד לא זזה שכינה מכותל מערבי אחוריו של זעיר שהוא כותל האחוריים משותף לבת זוגו בסוד ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך,** ובהכנסת המוחין מאימא לזעיר שעלו חפ"ת שלו להיות חב"ד אז גם נוקביה הושלמה לו להיות פרצוף שלם בעלת עשר נקודות ועלתה עמו בעלייתו של בעל והיתה שם בסוף

הדעת בסוד דלת דאחד קשר לתפלין של ראש

כתבי הרמ"ע מפאנו – מאמר מאה קשיטה – סימן ע'

ואמרו חכמים לא זזה שכינה מכותל מערבי לא זזה בגי' נ' שכינה אחת וכתל מערבי א' הרי כאן ב' משלימין מספר בן וידוע כי בן בכל מקום הוא קרקע המשכן יש כאן עת בראש שני בסוף מה באמצע להשפיע מכלם על שם בן דמלוי ההין דלית ליה מגרמיה כלום.

ולנו מקום עיון בנוסח השגור בתפילות והביאנו ה' אלקינו לציון עירך ברנה ולירושלם בית מקדשך בשמחת עולם שנראים דברים בלתי מסודרים דמבעי ליה למימר לירושלם עירך ולציון בית מקדשך ובקדימת הכניסה לירושלם שהיא הפרוזדור והדר לבית הגדול והקדוש הוא הטרקלין אשר בתוכה והאמת כי ציון הוא המקדש בלי ספק השער המצויין אשר בעיר הקדש והוא נותן שלמות רב כל סביביו עילא ותתא עד שירושלם של מעלה המתייחסת אליו ית' יגיע אליה פאר וכבוד מן המקדש שלמטה ע"כ יצדק לומר לציון עירך ברנה כי ציון דהכא משלים לירושלם דהתם והרנה של לויים היא דוקא בציון דידן וירושלם של מטה ג"כ אעפ"י שהיא לדירה לכל יושביה יחד עשיר ואביון מ"מ קדושתה מרובה בשביל הזבול העליון וירושלם של מעלה הבנויה סביב לאותו הזבול מכוון כנגד ירושלם של מטה ממש. וידוע כי המרחק שבין ארץ לשמים מתרחב והולך כלפי מעלה עד שכל העיר של מטה היא כגרגיר חרדל אפי' נגד המקדש של מעלה בלבד ע"כ יצדק לומר לירושלם בית מקדשך וירושלם דוקא הוא מקום ראוי לשמחת עולם ברבוי שלמי חגיגה ושלמי שמחה הנאכלים בכל העיר וכמהו מהיכליך על ירושלם לך יובילו מלכים שי כי השרים העליונים יטלו רשות מההיכל העליון המכוון כנגד ירושלם של מטה לשלוח המלכים המתמנים מתחת ידם שיביאו גליות ישראל בצבים ובכרכרות לא שתהיה לשרים כניסה במרום בהיכל הקדש אלא משם תצא להם במקומם הרשות נתונה במצות המלך העליון ב"ה. וידוע כי ההיכל בכל מקום הוא תוך העיר והיכלך האמור בפסוק זה הוא היכל עליון כדאמרן מכוון על ירושלם של מטה לא בתוכה דלא איריא ואבע"א דעל ירשלם של מעלה קאמר שההיכל דהתם גבוה מהעיר גם הוא וזה פשוט. הדרן למלתין כי מדרכי המוסר יאות אלינו שלא להתיהר ולומר שהמקדש התחתון יוסיף עז ותעצומות במקדש העליון אלא בעיר העליונה דוקא שההבדל בין עיר למקדש יסבול זה לפיכך יצדק אומרנו בתחנה שיביאנו לציון דידן למען כבוד והדר נעטר לה לעיר הקדש העליונה אבל ירושלם של מטה אינו רחוק שתתייחס להיות בית ומכון תחתון אל המקדש העליון להגדיל המעלות הטובות אשר למקום עלינו וידוע דהכא והתם ציון וירושלם כחדא אזלין והוא טעם נתינת האמור של זה בזה ואין להקפיד מעתה ביניהם בקדימה ואיחור כלל. ואפשר לפרש בכלל הדרוש **כי ציון של מטה כחו יפה לקדש בקדושתו כל העיר של מעלה וירושלם של מטה כלה נמי קולטת ריח טוב מהמקדש של מעלה** דאילו מהכא להכא ומהתם להתם פשיט מימרא בעי אלא רבותא קמ"ל. וכתיב לפני ה' כי בא כי בא א' לעיר וא' למקדש או א' לירושלם הבנויה במרום וא' לעיר שחוברה לה יחדו. או א' למקדש של מעלה וא' של מטה. ודע כי מצודת ציון היא מקום למטה אצל המקדש מקבלת אליו ומכוונת נגדו והוא כבודו שיהא בית המלך שומר את בית ה' לא שהוא צריך שמור אלא דרך כבוד כמו שעושים להיכל מלך ואפשר שהנביא קראה מעיקרא מצודת ציון ע"ש העתיד שיבנה שלמה את ציון מקביל אליה. או נאמר שמן העקדה ומברית בין הבתרים ומאדם והבל ונח שקדמו להקריב שם קרבנותיהם הוקבע השם החביב ההוא אל מקום מקדשנו להקרא ציון והנה כאן במאמר הזה הושלם המכוון ליחזקאל באותו הפרק הנכבד יותר בדקדוק מה שנכתב במאמר המלואים ומקרא מסייענו ואעפ"כ משנה ראשונה לא זזה ממקומה כי אין מדרש בכל מקום בלא חדוש יעויין שם:

כתבי הרמ"ע מפאנו – מאמר היסודות

ודע כי כל המרחק שבין הכותל מערבי שבמקדש עד מערב העולם רוח אחת היא גם המרחק שבין כותל הדביר המזרחי עד מזרח העולם רוח אחת וכן לארבע רוחות אשר המה ממצעין (אבל) [אבן] שתיה (בניהם) [ביניהם] שהוא בעולם כמו (הלוז) [הלב] באדם סוד ה' ליראיו נמצא תחלת המערב מן הכותל שהוא מערבי לאבן שתיה עד סוף מערב העולם. וההיקש לשאר. וישם שם בגן שהוא (במזח) [במזרח] את האדם אשר יצר למען יכונן דרכיו לעומתה כי הא דתנינן היה עומד במזרח יכוין פניו למערב:

ודע כי השכינה מרכז ליתר המדות האלקיות והאדם שהוא היכל ה' בטעם זה אלי ואנוהו שאנו מפרשים אהיה לו נוה הנה זה כל האדם מרכז לכל המשרתים בסוד חצר מהלכת (והשבח) [והשבת] מרכז לימים וג"ע מרכז לכללות העולם שגיהנם גם הוא חלק ממנו. והטבור מרכז בקומת האדם מכף רגל ועד ראש. אמנם נקודת ציון שבאדם היא מרכז לאור לבושו מן הכתפים ולמטה כי הנה הראש בגובה קומתו מגולה בלי לבוש. וגם הנה ארץ גזרה שזכרה תורה בסדר יום הכפורים שהוא בית חדודו של צוק דמתני' מרכז לשוממות העולם והן מרכז לגיהנם. ומוצא הפרש (מפוון אלין) [מכוון אליו] באדם וארץ ישראל והמקדש אשר הוא כאחת ראש עפרות תבל מרכז לעיקר הישוב למעלה מהאופק שלה ומשם אנו רואים כי לסוף דרומה של ארץ ישראל (איך) [אין] שם ישוב ולצפונה אין שם הרים לחזוק הישוב כי שם הבקעה בארץ שנער הוא הדבר שאנו אומרים עולם לאכסדרה הוא דומה לא שנכחיש את הכדוריות. ומשם אנו רואים את ים אוקיינוס מקיף את העולם ויבא עוד מזה. והנפש בכללות (חלקים) [חלקיה] משכנה בלב (בפי) [כפי] המפורסם שהוא מרכז לאדם בבית החלל מכפא דמוחא ועד אטמא שכנגדו ירושלים של מעלה וכתיב וקבצתים מירכתי ארץ:

ספר השל"ה הקדוש – ספר שמות
פרשת תצוה תורה אור (ג)

ומה שנצטוו על המנורה וכן השלחן, הוא רמז לעדות שהשכינה שורה בישראל. כלומר שזה יהיה סימן להעלות תמיד, שתמיד השכינה לא תזוז מישראל ואפילו בגלותם, כמו שנאמר (ויקרא טז, יז), אני ה' השוכן אתם בתוך טומאתם (שבת כב, ב). והעדות היה בנר מערבי, כי נגזר על כותל מערבי שלא תחרב, ואף בחורבן בית המקדש נשאר רושם המקדש בכותל מערבי. ורשם הקב"ה זה הסימן שלא תזוז השכינה מישראל, אפילו בעת הגלות שתכבה המנורה ובמחשכים הושיבני, להראות כי אדרבא מהחשך יצא אור ויהיה לנו לעתיד לבוא יתרון אור מהחושך, כלומר מכח החשך דהיינו הצרות והגליות שהם מכפרים העונות ומזככים אותנו, דבר זה גורם שלעתיד יתרבה האור ביתרון גדול, והארכתי בדרוש הזה במקום אחר. ועל זה כיון בתנחומא שאמר כדי להאיר לך לעולם הבא, ואז יבוא חשיכה לאומות העולם שהחשיכו אותנו, ולכל בני ישראל יהיה אור ותתחדש הבריאה. וכענין שרמז בריש הבריאה, תהו ובהו וחשך על פני תהום, ופירשו רז"ל בבראשית רבה (ב, ד) על ד' גליות. ואחר כך יהיה אור של משיח, כי יתרון אור הוא מהחשך. וכן לענין השלחן בא הרמז על העתיד בפסוק (ישעיה סה, יג), הנה עבדי יאכלו ואתם תרעבו וגו'. זהו הענין לא לאורה אני צריך כו', כלומר עתה בזמן בית המקדש לעשות הכנה נגד שלמעלה, כי אדרבא רומז על לאחר החורבן והאורה יהיה לעתיד. ובתנחומא (תצוה ו') א"ר אבין הלוי בר' אתה מוצא כל מי שמבקש לעשות חלונות עושה אותן רחבות מבפנים וצרות מבחוץ, למה, שיהו שואבות האור. **אבל חלונות שבמקדש לא היו כך, אלא רחבות מבחוץ וצרות מבפנים, למה, שיהא האור יוצא מן בית המקדש ומאיר לעולם, עד כאן. כלומר שיצא האור מחוץ לבית המקדש לעשות קיום אף לאחר החורבן, ואז מחשך יצא אור.** והנה חידוש העולם הבריאה הראשונה יהי אור, והוא כלל כל הבריאה, וזה האור מורה על אור תורה, כמו שאמרו במדרש רבה (ב"ר ג, ה) ויאמר אלהים יהי אור, א"ר סימון, חמישה אור כתיב בפרשה כנגד חמישה חומשי תורה כו'. והנה מלאכת המשכן בפרשת תרומה מתחיל בעשיית ארון, ששם הלוחות שהוא אור התורה, וארון כמו אורן שהוא אורן של כל. ופרשת תצוה מתחיל באור המנורה, ושם גם כן רמוז התורה, כי שמן זית ז"ך, ז"ך הם כמנין אותיות התורה עם הכפולות, וכתית רמז צריך לכתת עצמו לתורה כו'.

(36) כתבי הגרמ"מ משקלוב – דרושים על סדר ההשתלשלות – דף שלד

כי רוחו של משה ורוח"ו ש"ל משי"ח הכל אחד, כי מה שהי"ה הוא שיהי"ה [קהלת א], ר"ת מש"ה [שער הפסוקים יתרו], רק רוח"ו ש"ל מש"ה גי' תמונ"ת ע"ה, והוא השגת סוד הגו"ף ונפש"ה ושכל"ה, סוד שלהב"ת נק"י, בסוד קי"ן הב"ל ש"ת, ונבוא"ה גי' אד"ם חו"ה, גי' נבוא"ה, היה בסוד אספקלרי"א המאיר"ה, כמו ציו"ן ירושל"ם ממ"ש שהי' פנים בפנים, כמו כן פנים [בפנים] דבר יקוק עמכם [דברים ה], הגם שהיו אחור באחור, דהיינו בבחינת העולם, כי כאשר נגללה הפרוכת הותרו הזבין כו' [עי' תענית כא ע"ב], ואפילו בהר סיני במשוך היובל כו' [שמות יט], ולא היה הקדושה רק בעת שהיתה השכינה שרויה שם, משא"כ בבית המקדש, והשימותי את מקדשיכם [ויקרא כו] אפי' כשהן שוממין בקדושתן הן עומדין [עי' מגילה כח.], וגם לא היו מגלין רק בחי' י"ג מדות דפנים, אבל לא י"ג מדות דאחור הכתובים למעלה, לכן בין רוח"ו ש"ל מש"ה ורוחו של משי"ח חילוק י"ג במספר, לומר שבימי משיח גם י"ג מדות דאחור יהיה על שרשו בזיע"ר אנפי"ן נוקב"א, גי' יראי"ת יקו"ק וכן גבור"ת יקו"ק:

כתבי הגרמ"מ משקלוב – ספר רזא דמהימנותא דף נ"א

וכשיתדבק בד' הויו"ת יהי' סוד מער"ב י"ם, כלל הצד"ק, צפו"ן דרו"ם קד"ם, כת"ר הנ"ל, ויתדבק נפש ביקו"ק בסוד כות"ל מערב"י, מחובר תור"ה ג"ן עד"ן בסוד הגדול יקו"ק בנקודת אלקי"ם, ולכן י' של מערבי, כי זהו שורש הנקודה שמתייחד נפ"ש ביקו"ק, בכות"ל מער"ב, סוד י"ם, וזה הנקודה הוא י' של יראה, יראה [שמות כג], דרך כו' [עי' חגיגה ד ע"ב] בתב"ל ארצ"ו [משלי ח] בלב"ת א"ש [שמות ג], אשר משם נמשך נפ"ש הג"ר ג"כ, בסוד יו"ד רא"ש אל"ף ה"א, מטטרו"ן מיטטרו"ן, כלל האבות, כמ"ש למעלה, אך הג"ר שפח"ת שר"ה, ובבואה לבא"ר שב"ע ותתע [עי' בראשית כא], אבל יצחק ויעל משם בא"ר שבע [שם כא]:

כתבי הגרמ"מ משקלוב – ביאור משנת חסידים דף ר"ג

אבל בתפלה ח"ו וח"ו שום דבר ותמונה על דעת שום אדם, אלא אל הקיר מקירות לבו [ברכות י ע"ב], שורש אדו"ן כל האר"ץ בסוד צבאות, אות בצבא שלו, וע"ל צב"א יקוק אדני אלקינו, והן בג' בחינות בי"ע, שורש פנימי הנעלם מעין כל, אשר בירידה מאוד נקרא קיר, במקרה פעמים בזה פעמים בזה, והקיר עצמו הוא כותל מערבי [קו"ף יו"ד רי"ש גי' מטרונית"א], י"ב צרופי יקו"ק בסוד מערבי גי' קו"ף יו"ד נו"ן, [קני דמסאבותא [עי' סד"צ פ"ג], וע"י תשובה נעשה בסוד מ"ה חד"ש], סוד שורש צלם במספר בכות"ל, סוד פרצוף צו"ר סל"ע, כולל אר"ץ ליל"ה מי"ם שנברא ביום חמשי רביעי שלשי, וע"ז צריך לשום עיניו שהוא למטה מכל, חרש את חרשי אדמה, אל"ם צו"ר סל"ע

דוגמת מ"ת כמו עין, אך בעזרת יקו"ק כאשר חפץ בעת רצון לגלות חסדו מתגלה על ידו ועננו באמת ישעך [תהלים סט], כי הפחות כמוני יענני, ניכר שבוודאי לא למעני רק למען שמו ית"ש ויתעלה, וזכות אבותינו עד היום יזכור:

וצריך זה לשים לבו למעלה מן העין ועינו למטה [עי' יבמות קה ע"ב] מכל, ויהי' הוא מכוין עם המקום, שהוא מקו"ם סל"ע, ויעלה לרצון בגנת אגוז, ויתחבר בעת רצון, והנ"ה ז"ה גי' ע"ב הנחלק לששים וי"ב, עומד אחר כתלינו [שה"ש ב], והנה הוא אלקינ"ו וזה יקו"ק [עי' ישעיה כה] ויתגלה מאתן עלמין הגנוזים בכסא [זח"א מה"נ צז ע"ב] לנוטרים א"ת פרי"ו [שה"ש ח] בסוד יראת אלקי"ם, וגם כי אלך בגיא צלמות [תהלים כג], סוד עצו"ת מרח"ק [ישעיה כה] ח"ם ק"ר, ב' קצוות, עצי הלבנון, לא אירא רע כי אתה עמדי [תהלים כג], וסר צלם מעלהם כי יקוק אתנו [במדבר יד]:

כתבי הגרמ"מ משקלוב – ביאור משנת חסידים – דף רי"ח

ונמצא אנחנו מכל האומות נחלקים בקו המדה ובקנה המדה, מן חוקרי הטבעים והולכי אחר הטבעות העולם בחיצוניות העולם, ויודעים בישובי הארץ, מלא קנה זה לזיתים כו' [שבת פה.], זהו דוקא בהרים שעיר, יכולים לידע בריחא וטעמא, בסוד הפה והחוטם, שורש הכעס ורוגז, בזה יכולים לידע, אבל לא באה"ק, כי אי אפשר לעמוד על משקלה ולא על ריחה וטעמה כמ"ש בזוהר פ' לך לך [עח.], כי היא על נקודה אמצעית עומדת, והן אינם משיגין, ואין שום בריה יכול להשיג הנקודה אמצעית, רק ברוח הקודש, שזהו עדו"ת לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, וזה הקנ"ה המד"ה הד"ר הוא לאלקינו:

כתבי הגרמ"מ משקלוב – ביאורי הזהר דף צ"ה

כ' פעמים אלקי"ם לד' בחי', בחי' נפ"ש, לחבר עי"ן משפ"ט, והנקודה אמצעית ת"ל פיות, כ"ו ת"ל מערבי, שכל פיו"ת פונים בו [שהש"ר פ"ד יב], ד' פעמים עד"ן, להרע או להטיב, פועל אדם ישלם לו [איוב ד], שהאי תנין נקודה אמצעית דלעילא, סוד התלי, קסטריר"א [עי' זח"א קכה.], סוד עתי"ק, וכן איש שעי"ר, לפעמים רביץ לסטרא דא, ולפעמים רביץ לסטרא דא, והכל בסוד הט', טוב הגנוז שהוא הפנימיות, וט' חיצוניות עוש"ר עה"ז, וישראל א"א ליקח עה"ז, רק כאשר זוכין לוקחין בסוד ברכות תו"ך ב"ר, פנימיות וחיצוניות, ותמיד העי"ן נפ"ש נחלק לד' פעמים ע' כחות, ע' פנים, וד' פעמים די"ן, וד' פעמים ו', בסוד (ב"ד) [כ"ד] בתי דינין, והוא לכל צד שהוא ל"ב פעמים [ע"ב] ע' בסוד מ"ם סתומה, והכל תלוי בנקודה א', סוד אנ"י וה"ו, גי' חל"ם, והוא כמ"ש בזוהר פ' תצוה [קפ.].

ספר פתחי שערים – נתיב עולם התיקון – פתח ו'

ואחר שנחרב בהמ"ק היה ממש מעין שבירת הכלים, ונגנז האור ופסקה הנבואה מישראל, ונגנז הארון, ושוב הנהגה העליונה נסתרה. וכתיב, ואנכי הסתר אסתיר פני וגו', ונעזבו להנהגת הטבע של הז' כוכבים שהם ז' מלכין קדמאין, והאורות שבכלים נסתלקו למעלה, סוד בהמ"ק עליון שהיה תחלה מאיר בבהמ"ק תחתון גבה למעלה כמשרז"ל, ואז והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה, והארץ ישוב אל העפר וגו', ושלטו ידי זרים בבהמ"ק שהוא סוד הרמה ותולעה שאוכלים בשר המת בקבר, וכמ"ש טבעו בארץ שעריה וגו'. ומ"מ לא היה שבירה גמורה, שעדיין נשאר קצת תיקון וענף מן הנבואה, כמ"ש בחלום אדבר בו, ורוה"ק שלא נפסק מצדיקים שבדור. וכן נשאר קצת מהנהגה שלמעלה מן הטבע לקיים ישראל בגלות, כמ"ש הן הן גבורותיו כו', ואף גם זאת וגו'. וכן נשאר מבהמ"ק כותל מערבי ששם השכינה שורה. ומ"מ הסט"א הולך ומתגבר בכל יום, וישראל יורדים יותר למטה, ואין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה. וכתיב אותותינו לא ראינו וגו'. שכל אותות הוא מסוד מ"ה החדש שמתגלה ביסוד שנקרא או"ת כידוע. והרשעים גוברים בעולם ומתרבה המינים ואפיקורסים המכחישים השגחה ונבואה ותיקון העולם בביאת משיח. כמו שאנו רואים בעוה"ר בעתים הללו. והכל מחמת העלם האור הראשון, כמ"ש שמש וירח קדרו וגו':

ומתנהגים ישראל בהסתר פנים היותר גדול למאד, ונשארים תחת השמש עד שיבוא משיח, ואז יהיה גילוי האור כמ"ש וחפרה הלבנה וגו' כי מלך ה' צבאות בהר ציון. וכתיב לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם וגו' והיה ה' לך לאור עולם. ולכן אז יהיה גילוי הנבואה כמ"ש ושפכתי רוחי על כל בשר ונבאו בניכם וגו'. וכן הנהגת הנפלאות כבזמן משה רבינו עה"ש כמ"ש, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות:

ספר פתחי שערים נתיב עולם התיקון – פתח כ'

וסוד עשר מסעות שנסעה שכינה מישראל שהזכירו רז"ל, הכל על סוד מיעוט הירח במה שנסתלקו ממנו ט"ס דידה ונשאר בחינת כתר שבה לבד איזה רושם קדושה גם בזמן הזה. וכן חורבן ביהמ"ק בכללות, ערו ערו עד היסוד בה, ונשאר כותל המערבי סוד נקודת כתר שבה שאין יכולת ביד זרים להחריבה, כי בבחינת כתר אין שייכות לסט"א שהרי הם מסוד שבירת הכלים מלכותא בלא תגא, ואין להם ישיבה על כסא ה' כמו שהיה בישראל. וכן נשאר קצת ממשלה בישראל, בסוד לא יסור שבט מיהודה, אלו ראשי גלויות כו', והם תלמידי חכמים שבדור, כמ"ש בי מלכים ימלוכו. אבל אין המלוכה והכתר ניכר בעוה"ז כי

הוא מבחינת מלכות דז"א שהוא בשמים ולא בארץ. ולכן במלוכת מלך המשיח כתוב, וארו עם ענני שמיא כבר אינש איתי וגו'. וירדו הט"ס דידה למטה לארץ ואז נאמר, הרחיבי מקום אהלך וגו', וכתיב ורחבה ונסבה תחתיה וישבה ירושלים תחתיה. והוא סוד ביהמ"ק עומד ובנוי בשמים שיתגלה לארץ ותצא מחורבן לישוב בסוד הארץ דנפקא מאתלטיא מה שתחילה נאמר, ראיתי את הארץ והנה תוהו וגו'. והוא סוד קיבוץ גלויות אל א"י וירושלים שתצא ממה שהיתה תחילה בקליפה, וביער רוח הטומאה מן הארץ:

ספר פתחי שערים נתיב פרצוף נוקבא דז"א – פתח לב

ובזמן החורבן, אז גרמו העונות להחריב המקדש, ונשאר ממנה רק כותל מערבי לבד שלא היו יכולים האויבים להחריבו, וזה היה סימן שעתיד לחזור ולהבנות, כמו ענין הלוז באדם שאינו כלה בקבר שממנו הוא עומד בתחיה, והוא סוד חורבן מקדש העליון נוקבא דקדושה שחזרה בסוד נקודה לבד, שרק מדרגה תחתונה שבה נשאר והוא מציאות קשר מלכותו ית' עלינו לשומרינו בגלות, כמ"ש, ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו', והוא במה שאנו מקושרים באמונת יחודו יתברך בכל הזמנים, שדבר זה אינו סר מישראל לעולם אף שאין עושים רצונו של מקום ומרבים קלקולים וחשך במאורות שבה, שהמצות והתורה הם הגורמים גילוי מאורות שבה, מ"מ האמונה נשאר קים לעד, שבזה הם נשמרים בגלות ומובטחים לבא לידי תיקון לימות המשיח ולחזור ולבנות בנין הנוקבא פרצוף גמור, כמ"ש, והיה צדק וגו', והאמונה אזור חלציו והיא נקודה אחת שבנוקבא שנשאר קיים. אך ט"ס ראשונות שלה נסתלקו לשרשם בז"א:

וזה היה ההפרש בין חורבן בית ראשון לבית שני, שבבית שני ירדו ט"ס שלה לקליפה כמשי"ת בסמוך. והענין שכן מצינו הפרש ביניהם שבחורבן ראשון נחרבה א"י וגלו ישראל ממנה, אבל גם אומות העולם לא ישבו בה, כמ"ש רז"ל, נ"ב שנים לא עבר איש ביהודה, וכמ"ש, כי מבהמה ועד עוף השמים נדדו וגו'. אבל בבית שני כשגלו ישראל, נתיישבת ע"י אומות העולם שהיו מושלים בה, וכמ"ש, נחלתינו נהפכה לזרים וגו', וניבא על חורבן בית שני:

והנה ארז"ל א"י ארץ צבי כתיב בה, מה הצבי הזה אין עורו מחזיק כו', וכתבנו במ"א באריכות שהתפשטות הארץ היה לפי ערך התפשטות הקדושה בה שהיתה לפי ערך המקום ולפי ערך המעשים, והוא תלוי ג"כ בסוד בנין הנוקבא, שכ"ז שהיו עושים רצונו של מקום היתה מתרחבת בסוד פרצוף, וכשחזרה בסוד נקודה ונתמעטו המאורות, אז לעומתו גם בארץ למטה נתקצרה בסוד נקודה ונחרבה, ולכן גלו ישראל ממנה:

בית עולמים – דף קכ"ט ע"ב – ד"ה סוד

ומ"ש להעלות נר תמיד כי עינא דע"ק הוא פקיחא תדיר דלא נאי'. ובזה תבין עומק דברי רז"ל מ"ש שהעלאת נרות של אהרן נשאר קיים לעולם והוא מ"ש שהשגחת ע"ק אינו נפסק לעולם וז"ס הדלקת הנרות מערב עד בוקר כי בלילה אז סוד הדורמיטא דאז הנוקבא עולמתא שפירתא דלית לה עיינין לכן צריך להאיר קצת הארה משורש ע"ק מעינא פקיחא לצורך קיום העולמות ובזמן שהיו עושים רש"מ אז לא היה מסתלק הארת עינא פקיחא מז"א כידוע ולכן לא כבה נר מערבי וזו עדות שהשכינה שורה בישראל וז"ש וכי לאורה הוא צריך כו' אלא עדות היא כו' שבאמת בע"ק עצמו אין שנוי ותמיד עיניו פקוחות רק שהשנוי הוא לתתא בזו"נ שלפעמים מסתלק מהם הארת עינא פקיחא וכמו שית' בסמוך בתיקון עיינין דז"א בעז"ה:

ספר שיח יצחק חלק א – דרוש בענין ב' נונין של ויהי בנסוע וכו'

קצו) והנה בעת שהגיע זמן בהמ"ק ליחרב, היה בו כעין מיתה ממש, שהרוח תשוב לאלהים, והוא בהמ"ק של מעלה שגבה למעלה, והגוף ירד למטה, ודרכו בו משמים, בפ' חלק, ולכן יצתה בת קול ואמרה "קמחא טחינא טחנת", **ונמצא שבאמת לא שלטו ידי זרים בקדושת המקדש, רק בגוף חומרי שבו, ונמצא שענין חורבן בהמ"ק הוא בגדר מיתה ממש שנסתלק רוח חיים שבו, וכמו שאנו מקוים שהמתים עתידים להחיות, ויחזור נשמות לפגרים מתים, כמ"ש "מד' הרוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלו", וכתיב "ונתתי רוחי בכם וחייתם", כמו"כ עתיד בהמ"ק לחזור להבנות, ויתחדש רוח חיים בו, אשר לא יהי' נחרב עוד, כמו המתים שעתיד הקב"ה להחיותם, שלא יהיו חוזרים לעפרם, ושליטת הזרים בבהמ"ק הם הרמה אשר שולטת ברקבון בשר המת, שנשאר עצם אחד שנקרא לוז, שבו נשאר הבלא דגרמא, איזו הארה מנפש החיים ורוח שבו, שע"י יקום בתחיה, כמו כן נשאר רושם כותל מערבי, שבו ניצוץ מהשראת שכינתו יתברך, כמ"ש "הנה זה עומד אחר כתלנו", והוא בית אל, "ולוז שם העיר לראשונה".**

סמ"ג – חלק מצות עשה – מצוה יט

בתי כנסיות ובתי מדרשות (מגילה כח, א) שחרבו בקדושתן הם עומדים שנאמר (ויקרא כו, לא) והשמותי את מקדשיכם אף על פי שהן שוממין בקדושתן הם עומדים, ואמר רבא בפרק בתרא דמגילה (כו, א) שבית הכנסת מותר להחליפו ולמוכרו אבל לא שוכרין אותו ולא ממשכנין אותו מפני שעומד בקדושתו ונמצא שנהנין ממנו בעודו בקדושה וכן כשסותרין בתי כנסיות לבנותה מותר למכור ולהחליף הלבנים והעצים אבל להלוותם אסור מטעם שאמרנו, ובתים שמתקבצים שם עראי להתפלל אין בהם חומר קדושה:

סמ"ג – חלק מצות עשה – מצוה קס"ג

ואף על פי (עיי' יבמות פב, ב תד"ה ירושה) שהלכה היא בקדושת שאר ארץ ישראל לעניין שביעית ומעשרות קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא כאשר בארנו

לעניין התרומה והמעשרות (עשה קלג דף קצו ע"ג) חילוק גדול יש ביניהם **שקדושת המקדש וירושלם מפני השכינה ושכינה קדשם לעולם ועד והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים במסכת מגילה (כח, א) אף על פי שהם שוממים בקדושתן עומדין ואומר זאת מנוחתי עדי עד ובתנחומא (ויקרא (ו)) הוא אומר בין חרב בין שאינו חרב שכינה שם שנאמר (מלכים א - ט, ג) והיו עיני ולבי שם כל הימים ואומר (תהלים ג, ה) קולי אל ה' אקרא ויענני מהר קדשו סלה, אמר ר' אחא לעולם אין שכינה זזה מכותל מערבי שנאמר (שה"ש ב, ט) הנה זה עומד אחר כתלנו ואומר (חבקוק ב, כ) וה' בהיכל קדשו הם מפניו כל הארץ, ובספר התרומה (הלכות ארץ ישראל) כתב דקדושת הבית והעיר קיימת מדכתיב (ויקרא כה, ל) אשר לו חומה אף על פי שאין לו עכשיו,** אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים.

סמ"ג – חלק מצות עשה – מצוה קסד

וגם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות צריך מורא וכבוד ואין נוהגין בהן קלות ראש כאשר בארנו בהלכות תפילה (עשה יט דף קב ע"ג) וגם צריך להגביה גג בית הכנסת יותר משאר גגין שבעיר במקום שמשתמשין על הגגות כדאיתא בפרק קמא דשבת (יא, א) ותניא בתורת כהנים (בחוקותי פרשה ו) והשימותי את מקדשיכם לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות ובמגילה פרק אחרון (כט, א) אמרינן ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות ומוהשימותי נפקא לן אפילו עתה כשהן שוממין בקדושתן הן עומדין.

ספר החינוך – מצוה צה

מצות בנין בית הבחירה. לבנות בית לשם ה'.

ועל דרך הפשט על הצד הזה נפרש שריית השכינה במקום ההוא. ואף על פי שהאמת כי אמרו זכרונם לברכה [מגילה כ"ה ע"א] קדושתן עליהם אפילו כשהן שוממין, שמשמע בזה שאין כל סיבת שריית השכינה שם מצד העובדים, אפשר לומר כי אותו המקום בחרו האל לברך בני האדם אשר ברא ממנו, כמו שאמרנו, וכמו שהיה חפצו לשלוח לבני אדם נביא להורותם דרך ילכו בה ויזכו לקיום נפשותם, כמו כן חפץ בחסדיו הגדולים לקבוע להם מקום בארץ שיהיה נכון אל טובת הבריות וזכותם, וכל זה מחסדיו על בריותיו. ומכל מקום לעולם תתרבה שם הברכה והקדושה לפי הפעולות הטובות שיעשו שם בני אדם, ואז עם הפעולות הטובות יפתחו מעיינות הטוב כנגדו, כי באמת אינו דומה קדושת המקום בחורבנו לקדושתו בישובו.

ספר החינוך – מצוה קפד

שלא יכנסו הכהנים בכל עת במקדש וכל שכן זרים.

שלא יכנסו הכהנים בכל עת אל המקדש, אלא בעת העבודה, שנאמר [ויקרא ט"ז, ב'] ואל יבא בכל עת.

ונוהגת בזמן הבית בכהנים, ואפילו עכשיו שלא בזמן הבית אמרו זכרונם לברכה שמוזהרים אנו שלא להכנס למקדש, ודרשו הדבר מדכתיב [שם כ"ו, ל"א] והשימותי את מקדשיכם, ולא אמר מקדשיכם אשים שממה, דמשמע קדושתן עליהן אפילו כשהן שוממין. וכיון שכן, יש לי למנות איסור זה בכלל איסורין הנוהגין היום.

ספר החינוך – מצוה תקסה

שלא יכנס טמא למחנה לויה.

שנמנע כל טמא מהכנס במחנה לויה שדמיונה לדורות הר הבית.

ונוהגת מצוה זו שלא להכנס טמא בין זכר בין נקבה בהר הבית אפילו בזמן הזה, וכענין שאמר הכתוב [ויקרא כ"ו, ל"א] והשימותי את מקדשיכם, ודרשו בו זכרונם לברכה [מגילה כ"ח ע"א] קדושתן עליהם אפילו כשהם שוממין, וכמו שכתבתי למעלה:

ספר חרדים – פרק ס"ו

צא) תקע יתד חזקה אצל כותל מערבי, ויתד בלבבך אחוזות קשורות יפה בחבל קלוע בשלש קליעות. א) אהבתו בלי פירוד, בתבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה. ב) עסוק בתורה. ג) עבודת המצות:

ספר יערות דבש – חלק ראשון – דרוש ד

והטעם נראה, דיש להבין במה שנאמר בקרא [איכה ב. ג] השיב אחור ימינו, וכן נצב אחור ימינו, ומה היא זו, אבל כבר אמרו, שלא זזה שכינה ממקומה עד שעושה רושם, הרצון, כי מ"מ קצת השרה שכינתו במקומו, וכמו שאמרו (מגילה כח.) אע"פ ששוממים קדושתן עליהן, כי מ"מ השכינה נשארה והיא בכותל מערבי, כי שם יתד נאמן ושריד שתשרה שם השכינה, כדדרשינן [שהש"ר פ"ב–י] הנה זה עומד אחר כתלנו, זה כותל מערבי שלא זזה שכינה ממנו, וכבר נודע כי אחור וקדם פירושו, קדם מזרח, אחור מערב, וזהו כוונת הקרא, כי ימין ה' שהוא חסדו והשפעתו נצב אחור היינו למערב, כי סילק שכינתו מכל הבית, אבל השיבו על מערבי ושם עדיין קדושת כבודו, וזהו אם תשכח לירושלים, להיותך חושב כי כבר חלף קדושתו מבלי שיור בעו"ה והרי הוא כמת נשכח מלב, תשכח ימיני, כי ימינו עומד במערב, ובזה אי אפשר לשכוח, כי עדיין רוח קדשו שם:

וזהו מאמר הגמ' [גיטין לו ע"ב] עדיין חביבותן גבן, דכתיב נרדי נתן ריחו, ולא כתיב הסריח, והוא דנודע דסביב רשעים יתהלכון, תיכף בסילוק הקדושה תנוח הטומאה, ולכך במות ישראלי ונסתלק קדושתו יטמא, משא"כ קברי עכו"ם, ואין לך סרחון גדול ומזוהם מהשריית הקליפות, הן מקום אשפה וטינוף ועיפוש המוליד סרחון, ולכך אילו אין ח"ו חביבותן גביה שהיה מסלק שכינתו מכל וכל, היו הקליפות שוכנות שם והיה כתיב הסריח, אבל שברוב חסדו עדיין יש לו חביבותו עלינו, ולא סילק לגמרי רק שורה על כותל הנ"ל, אין מקום לטומאה לחול להדיא,

ולכך לא כתיב הסריח, וזהו אצל חורבן בית המקדש. אבל כהעדר תלמיד חכם וצדיק, לא נשאר שריד, כי כולו הלך ילך ואין כאן שיור בעו"ה, ותיכף יחול סטרא מסאבא, ולכך אמרו חז"ל (סוטה מט. סנהדרין צט.) חכמת סופרים תסריח, הודיע לנו כי באובדן חכמים, שמה קיננו הנחש וכת דיליה עד שיסריח, ולזה קשה סילוקן של צדיקים יותר מחורבן בית המקדש:

ספר יערות דבש – חלק ראשון – דרוש ט

והנה יש מקום לומר, לפי מה דמחלק הרמב"ם [פ"ו מהלכות בית הבחירה הט"ז] בין קדושת מקדש לקדושת ארץ ישראל, דמקום השריית שכינה לא בטלה, דאע"פ ששמם, לא זזה השכינה, וכבר נודע דעיקר השרית שכינה היתה בהיכל, וקדש קדשים, מדדרשינן וכבוד ה' מלא את הבית [דה"ב ז, א], דהיינו היכל ולא עזרה כנודע, א"כ י"ל אף דקדושת עזרה בטלה והותרו במות, מכל מקום ההיכל שהוא מקום שריית שכינה לא בטלה, וא"כ אתי שפיר דבהיכל דעשו קלעים לפנים מעובי חומות דלא בטלה קדושה, ועשיית קלעים מבואר טעמן שלא יזונו מהיכל, וזהו צריך לומר לכולי עלמא אפילו למאן דאמר בטלה, דאם לא כן למה עשו מבפנים וכמ"ש רש"י, אבל בעזרה דעשו קלעים, מאי צניעותא שייך שם בחצר, ועל כרחך משום בנין דבטלה קדושת מחיצות ולא קדשה לעתיד לבא, רק לפי מה דתנן במשנה דזבחים (פרק יד, ה.] משבאו לירושלים כו', לא היה להם עוד היתר והיא היתה לנחלה, ואמרינן דירושלים היתה לנחלה, דכתיב היה לי נחלתי כאריה ביער, ומבואר בסוף מדות (פ"ד מ"ז) דכינוי אריה מוסב על ההיכל, דהיכל צר מאחריו ומלפניו היה רחב ודומה לארי, שנאמר (ישעיה כט א) הוי אריאל קרית חנה דוד ע"ש, א"כ אילו יש סלקא דעתא להבדיל בין היכל לשאר עזרה וירושלים, אין להביא ראיה מקרא דנחלה, המוסב על אריה שהוא היכל, לקדושת עזרה לומר שאין אחריה היתר, ועל כן צריך לומר דאין הפרש:

ספר קב הישר – פרק נ

וקבלתי בשם חסיד אחד שהיה מדקדק כשאמר אמן יהא שמיה רבא וכו' לכוין את רגליו להדדי כמו בתפלת י"ח כי זה אות ומופת שהקב"ה חפץ מאוד בתפלתן של ישראל כדאיתא במדרש יחזקאל, ראה כמה גבוה הקב"ה מן עולמו ואדם נכנס לבית הכנסת ומתפלל אחורי העמוד ומהפך פניו אל הכותל, ואם הוא בדרך יהדר אפיה לאילן, כי תיבת כותל הוא סוד נפלא הובא בתיקוני זוהר שהוא תיבות כ"ו ת"ל ר"ל כ"ו הוא שם ה', ת"ל קאי על בית המקדש שהוא כותל מערבי תל שכל פיות פונין לשם, ולכן צריך האדם לכוין בזה כשיהפך פניו אל הכ"ו ת"ל ואח"כ יתפלל בהכנעה ובאימה, כי כותלי בית הכנסת הם קדושים מאוד ואור השכינה חופפת עליהם תמיד, ולכך מנהג כשר לנשק הכותלים של בית הכנסת מחמת הקדושה, וראייה ממדרש ילקוט יחזקאל, "ויצא כבוד ה' מעל מפתן הבית", משל למלך שיצא מפלטין שלו והיה מנשק בכתלים מגפף בעמודים, ואמר הוי שלום ביתי הוי שלום פלטין שלי, כך היתה השכינה מנשקת ומגפפת בבית המקדש הוי שלום ביתי ומקדשי". ועכשיו בגלות הזה הבתי כנסיות הן דירות השכינה ועל כן צריכין אנו לנהוג בבתי כנסיות שלנו כבוד וקדושה, ולא להראות בהן קלות ראש כמש"ל, וכל המתפלל באימה וביראה ובכוונת הלב זוכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו אמן:

ספר קב הישר – פרק צג

"אמר ר' יוחנן אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז שנאמר, "אז ימלא שחוק פינו", אמרו עליו על ר' שמעון בן לקיש שלא מלא שחוק פיו מכי שמע מרבי יוחנן רביה". והענין הוא שהש"י ברא באדם לב וכבד וטחול, הלב הוא למעלה, והכבד מתחתיו באמצע מצד ימין, והטחול מתחתיו מצד שמאל. הכבד הוא מרמז על שורש של עשו הנקרא אדום לפי שהכבד כולו דם ולכן נקרא עשו אדום ותבשילו אדום והשר שלו הוא אדום וכולו דין. והטחול הוא מרמז על לילי"ת הרשעה. והלב מרמז על ישראל עם קדוש כי קדושים הם לאלהיהם. ועל כן לא נטל כל כך דמים כי אם הברור והזך והטהור ומבחין בין דם לדם בין דם נדה לדם טהור. מה שאין כך הכבד שואב לגביה כל דם טמא ואינו מבחין בין דם לדם והכבד הוא תמיד בכעס ועל כן ארז"ל, "כל הכועס כאלו עובד ע"ז" כי כבר כתבתי כי הכעס הוא מצד הכבד שהוא כח של סמאל שנקרא אלהים אחרים, והטחול הוא מצד לילי"ת שדרכה להתראות לבני אדם בלילה בחלום ובהקיץ כדמות אשה עד שגורמת שיצא ממנו זרע לבטלה ולכן הטחול שוחק. ובהיות בית המקדש קיים אזי היה מאיר לישראל שני אורות משני עולמות העליונים שעליהם נאמר "יהי אור ויהי אור" ומשורש העולמות האלו הן נשמות האמהות רחל ולאה אשר בנו שתיהן בית ישראל ובם היו מכניעים את הסמא"ל וזוגתו לילית שלא היה להם שום שליטה לעשות רעה לישראל, ושני פעמים או"ר גימטריא שחו"ק, משא"כ כאשר נחרב הבית גרמו העונות שהאורות של מעלה נסתלקו ואז גברו שתי הקליפות הנזכרות אזי היא שוחקת בנו בעו"ה, ולכן אין שמחה ושחו"ק בעוה"ז וכשיבא משיחנו "אז ימלא שחו"ק פינו". ומכאן צריך האדם לדעת איך לרצות הבורא יתברך שלא להראות שום פנים שוחקות עכשיו בשעת החורבן כי אסור לנו לשחוק, ואם האדם אינו נזהר בזה אזי הוא נותן כח להטחול לשחוק ומתגברין הב' קליפות הנ"ל, ולא מילוי שחוק לבד אסור אלא גם שאר שמחות שאינן של מצוה אסורות, ואפילו שמחה של מצוה אין להרבות בהם כלל. וכמבואר בדברי חז"ל ראה מ"ש הזוהר פ' תזריע, "ר"ח ור"י הוי אזלי באורח' כד מטו חד חקל חמו חד פטיר' דקיטפא (פי' עץ של אפרסמון) שהיה בדרך לצד ימין, א"ר יוסי עטיפא עטיפא דקיטרא דעיני שכיח (פי' כיסוי עשן של שריפת אש חורבן בית המקדש שכיח לפני עיני צדיקים הזוכרים תמיד את חורבן בית המקדש)". ולכן אין רשות להסתכל בשום שמחה מיום שנחרב בית המקדש, ראה כמה גודל החיוב להתאבל על חורבן הב"ה ועל שפיכת דמן של ישראל, וצריך אדם לומר "על נהרות בבל" ולשפוך דמעות על חורבן ב"ה, ושיר מזמור לאסף סי' פ"ו בתהילים על הריגת הצדיקים, כי שערי דמעות לא ננעלו ואין נמחקים לעולם, ויש ברקיע ממונה אחד

שמקבל אותן דמעות והוא גם כן ממונה על התפלות של ישראל שהן בדמעות והוא מלאך מן שרי האופנים ושמו ירחמיא"ל והוא שולט על שש מאות חיות, ואינון דמעין אחרינין הוא אותן דמעות הן אראלים צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון, ואינון דמעין דישדון על זכאין כד מסתלקין מעלמין כלהון נטלי לון רתיכין עלאין ומערבי לון באינון דמעין דאושדן על חורבן ב"ה ועל דא כתיב "ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים", מאן אינון פנים אינון אילין רתיכין קדישין עלאין ובתר כן "וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי פי ה' דבר". הכלל כי תדיר צריך האדם להתעורר בלב מר על גלות השכינה ולהתאנח על אריכות הגלות המר, ולשים אל לבו כי בהיותינו על אדמתינו והשכינה היתה שורה בין הכרובים היינו מקבלים הארה בכל יום, והיו ישראל נקראים עם קדוש לה', והיינו קרובים אל השכינה ואל הקדושה והקליפות היו נחבאים ודחופים בעימקי תהום, מה שאין כן עכשיו ישראל הן נדחפים ונסחפים ומפוזרים בכל פינות וקצוות הארץ, ומכניעים עצמם בגלות בהכנעה גדולה נגד כל אומה ולשון וחולקין להם כל הכבוד, והלילית היא מחיכת ושוחקת ויש לה הנאה גדולה בראותה שהישראל הן מכניעין עצמן נגד האומות אשר ממש מקוים בנו "כי שחה לעפר נפשינו" וממש אנחנו למרמס תחת כפות רגליהם ואנחנו להם לעבדים ולשפחות וכל טרחם של ישראל ויגיע כפן נושאים עין קצת מן או"ה בישראל ולוקחים ביד חזקה מידם, ואנחנו בית ישראל מוכים ונהרגים ונשחטים ונשרפים על קדושת השם, והיאך לא ישים אדם אל לבו כל מי שירא אלהים נוגע בלבו לכוין בתפלתו במקומות השייכים לגאולת ישראל שיגאלנו הקב"ה מידי או"ה למען שכינת כבודו, וקבלה אמיתית היא בידי, "כל מי שבלבו תדיר צער על גלות השכינה זוכה לכתר תורה", ודע מ"ש האר"י ז"ל על מוהר"ר אברהם הלוי שחיבר התיקוני שבת, "שהיה דירתו בצפ"ת תוב"ב ובכל חצות לילה היה קם וסובב כל הרחובות של יהודים, ונתן קולו בקול מר ואמר אחינו בית ישראל הלא ידוע לכם שהשכינה בעו"ה בגלות ובית מקדשינו היה לשריפת אש וישראל הם בגלות המר וסובלים יסורים עיניים קשים ומרים ונהרגו כמה חסידים וחסידות בחורים ובתולות זקנים עם נערים בארבע מיתות בית דין, וניתלין ונידונין במיתות קשות ומשונות, ואתם שוכבין על מטותיכם בהשקט ובטח קומו ונצעק אל ה' אלהינו שהוא מלך רחום וחנון אולי ישמע ה' את קול תפלתינו וירחם על עמו שארית פליטת ישראל, והיה החסיד צועק ולא נתן מנוחה לכל בני העיר והיו קמים כולם בשעה חדא לבתי מדרשות והיו אומרים התיקון חצות, ואחר כך היו לומדין איש איש כפי השגתו, יש מהן היו עוסקין בדברי קבלה ובזוהר ויש מהן היו עוסקים בגמרא ובמשניו' ויש מהן היו עוסקים בתורה ונביאים וכתובים, ואחר כך היו אומרים פזמונים ובקשות עד אור היום והיו מעוררים רחמים". והרב האר"י ז"ל היה מפליג בחסידותו ואמר על החסיד ר' אברהם הלוי ז"ל שהוא היה גלגול של ירמיהו הנביא, ופעם אחת אמר לו האר"י ז"ל דע כי שלמו ימיך והגיע' ימיך למות אם לא שתעשה תקנה אחת שאלמדך, ואם תעשה אותה תקנה זו אזי תחיה עוד כ"ב שנים, וזו היא התקנה שלך שתלך לירושלים ושם תלך להתפלל לפני כותל המערבי ותשפוך תחנתך ותזכה לראות השכינה, ואז הלך החסיד לביתו וסגר עצמו ג' ימים וג' לילות בתענית שק ואפר ואחר כך הלך החסיד לירושלים ובא לפני כותל המערבי בתפלה ובתחנונים בבכיה גדולה, ואחר כך ראה על גבי הכותל צורה דוגמת אשה מלובשת שחורים ותיכף מרוב פחדו נפל על פניו ארצה והיה צועק ובוכה בבכי גדול ואמר אוי לי שראיתיך בכך אוי אהה על נפשי והיה מאריך בבכיה וזעקות והיה ממרט שערות ראשו עד שנתעלף ונרדם, ואז ראה בחלום שבאה אליו השכינה בבגדים נאים ואמר התנחם בני אברהם כי יש תקוה לאחריתך וישובו הבנים לגבולם כי אשיב את שבותם ורחמתי אותם. ויקץ וישא את רגליו וחזר לצפת ובא אל האר"י ז"ל ותיכף אמר האר"י ז"ל אני רואה בך שזכית לראות פני השכינה, ומעתה תהיה בטוח שתחיה עוד כ"ב שנים. וכן הוי שהחסיד היה חי אחר זה המעשה כ"ב שנים. ומהחסיד הנ"ל יראה כל אדם לעשות כן לקום בחצות הלילה או קודם אור הבוקר להתאבל על חורבן בית המקדש ועל הריגת הקדושים, ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשם שמים ולא יעשה זאת שיתפאר בפני הבריות כדי שישבחו אותו הבריות שלא די שהוא לא מקבל שכר על זה אלא גם מקבל עונש גדול, ומי שהוא מכוין לשם שמים אזי עליו הכתוב הוא אומר "שומר מצוה לא ידע דבר רע" ויזכה לראות בבנין ציון וירושלים אמן. מ"ו מהר"י ז"ל:

ספר בית אלקים – שער התפילה פרק חמישי

הנה נתבאר שיש הכנה גדולה לשפע האלהי במקום זולת מקום, וכמו כן המקום שהוא מוכן להתפלל בו, כבר הוכן להיות תפלת ישראל נשמעת בו, ולכן המתפלל בו אפי' יחיד ואפילו בלי כוונה שלימה הוא קרוב להיות תפלתו נשמעת, וכמו שמצינו בכלב שהלך להשתטח על קברי אבות כדי שיצילהו השם מעצת המרגלים, שהיה בטוח שישמע תפלתו באותו מקום המקודש מצד היות בו אבות הקדושים וגופותם בהיותם חיים היו כלים להשתמש בהם בדבר שבקדושה, גם כי היה לו כוונה אחרת ג"כ שבזכותם ינצל מעצתם כדי שיכנסו ישראל לארץ ויתקיים היעוד שיעד להם הש"י שיתן לבניהם את ארץ כנען:

וענין היות התפלה נכח ארץ ישראל וירושלים ובית המקדש הוא דבר עיקרי לתפלה, וכמו שלמדו (ברכות ל') מפסוקי תפלת שלמה שנאמר (מלכים א' ח') והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת והבית אשר בנית וגו' והתפללו אליך דרך ארצם וגו', כי בהיות א"י וירושלים ובהמ"ק מוכנים לקבלת התפלה כמו שאמרתי, צריך האדם להתפלל נכחם, להכיר ולרמוז שהוא מתפלל לאל ית' השוכן במקומות המוכנים האלו, כי המתפלל בתפלתו מדבר לנכח כאלו מדבר עם השכינה, ולזה צריך להפוך פניו אל מקומה, כי מעולם לא זזה מכותל מערבי (מדרש איכה פסוק היו צריה לראש):

ספר בית אלקים – שער התפילה פרק תשיעי

ההקדמה הראשונה, כי ענין משאה"כ וקרא זא"ז ואמר ק' ק' ק' וגו' מלא כל הארץ כבודו, שנראה מזה כי שכינתו היא למטה בתחתוני' כפשט הכתוב מלא כל הארץ כבודו, וגם משאה"כ והיו עיני ולבי שם כל הימים, שנראה ששכינתו שורה לעולם במקום המקדש המקודש יותר משאר המקומות, ענין זה הוא השגחתו יתברך, שהוא משגיח בכל אישי עולם השפל לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. ויותר מהמה בארץ ישראל שהיא חלקו ונחלתו, ובירושלים במקום המקדש השגחתו והשקפתו יותר מפורסמת ונגלית לעין כל בנסים ההוים ונוהגים במקום המקודש, וזהו ענין והיו עיני ולבי שם כל הימים, כי גם בזמן החרבן לא זזה שכינה מכותל מערבי, להשגיח ולהשקיף על פרטי האומה ישראלית, ולהציל אותם מקורות העולם, כי גם שבהיותו למעלה בשמים יכול להשגיח על כל פרטי העולם ולהצילם ממקרי הזמן ולתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו, עכ"ז בהיות שכינתו למטה בתחתונים היא מכינה רצון האנשים לעבדו בהיותו קרוב אליהם ומשפיע עליהם רוח דעת ויראת ה' כדי שיזכו כל העולם וינצלו מרשת זו נטמנה להם, והוא יצר לב האדם רע מנעוריו, ויותר בא"י ובבהמ"ק שהם קרובים יותר אל כבוד שכינתו ית' ומושפעים מאתו ית', וכאומרם אוירא דארעא ישראל מחכים, ורוח הנבואי שורה בא"י, משא"כ בשארי ארצות ובזמן שביהמ"ק קיים שעיקר שכינתו בבהמ"ק, שמניצוץ ולהב שכינתו מתנבאים המוכנים אל הנבואה:

והראיה כי אחר סילוק עיקר שכינתו בחרבן המקדש, נפסקה הנבואה בעונותינו, ולא נשאר למטה ניצוץ כי אם להשגחת האומה ולהצילם מרעתם, וזהו ענין והיו עיני ולבי שם כל הימים, עיני הוא מורה ענין השגחתו עליהם לטובה ולברכה להספיק צרכם, ולבי הוא להצילם מהמקרים הבאים עליהם באהבת לבו אותם.

ספר חסד לאברהם – מעין א' – נהר כ"ה

ועתה יוכל המעיין לשפוט בשכלו כי מאחר שישראל ידעו בבירור ענינים אלו על מתכונתם, כאשר בא נבוכדנצר ונכנס דרך צפון הנזכר, והגלה את ישראל והחרש והמסגר בבלה, מה היה כונת ישראל בחשבם שמתחלה היו על אדמת ארץ טהורה והשכינה שרויה עליהם, ועכשיו הם בגלות בארץ טמאה בעומקי הקליפות, וכמה וכמה נתיאשו מן הרחמים בחשבם כי הם נטבעים בבור תחתיות ותאטר עליהם באר פיה, וכמה חרדה היה עליהם עד שכמעט נדחו מן האמת כדפי' בזוהר, עד שהנביא הוצרך לבשרם ואני בתוך הגולה עמהם על נהר כבר ואל ידאגו ויתייאשו ח"ו מן הרחמים לומר איה יעלה תפלותינו ואיה יתקשר הבל פה תורתינו, ונתבשרו ע"י הנביא כי נפתחו השמים כמש"ה וארא מראות אלה"ים, וממש פתח הקב"ה כל הרקיעים וא"ל דעו לכם שממש כמו שאני הייתי בא"י כן יצאתי עמכם לח"ל, ומקבל אני את תפלותיכם ומצותיכם ומ"ט, וכן אני מקבל לצאת בגלות עמכם ורקיעים עליכם ממש כאותן של א"י, ובטחו אז בה' והתנחמו מאבלם:

האמנם דרך רדתה הוא כי תצא ניצוץ השכינה עם כל חיילותיה ומרכבותיה רק ניצוץ לבד, כי עיקר השכינה היא בא"י, אמנם דרך פרצה תפרוץ פרץ ותצא לארבע רוחות השמים במקום שנפוצו שם ישראל. וא"ת אם כן נתבללבל הכל ח"ו, לכן נבאר שדרך פרצה זו אינה פרצת החיצונים להכנס לארץ, כי אותו פרצה היתה בלבול מעלת הפנימיים וחרבן ב"ה וכבר נסתמה כנזכר בזוהר, אמנם פרצה זו שפרצה השכינה היא ממש כדרך פתח ההיכל לבנת הספיר לרדת לעולם התחתון לא"י כן ממש פרץ הקדושה בהקליפות ונתלבשה בלבושים וירדה לעילם ולבבל ולכל המקומות, כמש"ה למענכם שולחתי בבלה. ואפילו אם איש אחד פרטי עובר בגלות, השכינה עמו כמש"ה אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו', ודקדק אמרו משם יקבצך כי [שם] השכינה עמך:

אמנם הפרצה יהיה כמו שיש מחוזות וגבול לפרצה זו שהם ת' פרסה דא"י, ומוח דהיינו השכינה יכנס וישתרבב למטה כן דרך הגבול הזה הישר נוכח היכל לבנת הספיר באלכסון ישתרבב שכינה ותתלבש בסוד היכלות וחיילות הרוחניים שאינם מצד עצמם בעלי המקום, אמנם המקום מיוחס אליהם מצד שאנו בכל מקום אז תשכון השכינה במקום זולת מקום הנ"ל, הנה השכינה תתפשט ותשתרבב דרך אלכסון לתוך אותו השר שבח"ל ולאותו הגבול ויעשה לו מהלך ושביל ותתפשט שם, כמש"ה נפתחו השמים שהיה נגדם בגולה, וארא מראות אלה"ים השכינה שירדה שם וזהו דרך ירידתה:

וא"ת א"כ לפירוש זה א"י וח"ל בימי הגולה שוין ואין זכות עתה בא"י ואין שם תועלת ח"ו יותר מבח"ל, כבר פירשו רז"ל ואמרו אינו דומה לפליטתה בחיק אמה וכו', ונבאר עתה איך תעמוד שם השכינה ובזה יתוקן הכל. והענין הוא כי השכינה בא"י היא בלי אמצעי כלל שתתלבש בה, רק כדפרי' בסוד פתח היכל לבנת הספיר, קדושה (זו) מתלבשת בקדושה, זו פנימי לזו, שוכן בא"י ממש, ובקודש הקדשים שוכן מדרגה העשירי בלי לבוש, ובעזרות גם כן מדריגות הקדושה בלי לבוש ובא"י בלי לבוש ואנו ממש שוכנים באויר הטהור, אמנם בח"ל חלילה שתרד כך השכינה, ולכן נאמר אני י"י הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן, ואיך תתפשט השכינה שיהנו ממנה ח"ו הקליפות, אלא הענין הוא כי הנצוצות תתפשט עד מקום ישראל, האמנם מתלבש בלבושים הקדושים בתוך החיצונים כדרך שמתלבש משך רוחב גבול א"י, אשר אותן מחיצות הם רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת, אלא גבוליה נוגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל, ולכן כל א"י ראוי לנבואה ולאויר טהור אשר מתכנס לתוכה, וחוצה חו"ל סובב ענן גדול ואש מתלקחת, וחוצה לה

רוח סערה, והרי הנביא שבא"י לא הוצרך לעבור דרך הקליפות אלו אלא מיד נוגה לו וצופה בחשמל, כמ"ש בישעיה הנביא בשנת מות המלך עוזיהו ואראה את ה' וגומר, שראה נקודה האמצעית יושב על כסא רם ונשא וגו', אמנם בח"ל יש בין ישראל לאביהם שבשמים אותן מחיצות שהזכיר יחזקאל הנביא, ואראה והנה רוח סערה וגו' דהיינו השכינה היא מתלבשת בנוגה, כענין שהם, מוח חשמל, סובב לו קליפה שהיא קליפות הנוגה, ועליה אש מתלקחת, ועליה ענן גדול, ועליה רוח סערה:

והנה מי שמת בא"י פולטתו בחיק אמו בתוך נוגה, ואם הנשמה היא רעה ח"ו תתגרש משם, ואם הנשמה היא טובה תתקבל היא שם במקורה בהשכינה, אבל נשמת הרשעים צריכין להתנער משם, ואמנם בח"ל הוא בהיפך הדברים כי נשמת הרשעים נשמרים בחוץ מאליהם, ואם הוא נשמת צדיק נפתח שם להם פתח וירקעו קליפות חשך ענן וערפל שהם ג' קליפות ויכנסו אל השכינה, וזהו הענין שאינו נזכר בשום נבואת הנביא ענין הקליפות האלו הסובבים אל השכינה, זולת בנבואת אליהו הנביא ז"ל הנזכר בחורב כמש"ה והנה רוח רעש אש וגו', ג' קליפות ואחר כך קול דממה דקה שהוא המוח, וכן יחזקאל הנביא ע"ה זכרם על שהי' בח"ל, אמנם שאר הנביאים שהיו בא"י היו רואים ושומעים מיד את הקול מן השכינה, וזהו שאנו אומרים שהשכינה מתלבשת בהשר ההוא שישראל יושבים בארצו וכדפרישית במקום אחר:

ובעוד שהשכינה מתלבשת שם בשרי קליפות החיצונים להשפיע מתוכם, כמש"ה שמוני נטרה את הכרמים כרמי שלי וגו', ר"ל הכרמים שהם השרים, כרמי שלי הוא א"י, ועם קדוש לא נטרתי, כי אין יחוד כלל מאחר שהשכינה נפרדת מן הספירות כולם הם בלתי שלימות, כי אין אור הא"ס מתגלה בהם בתוספות אור יותר מכדי חיותם, כי אין כתר משפיע אורו כי אם בהיות חכמה ובינה שהם הכסא שלו בייחודים, והם אינם מתייחדים כי אם בייחוד הת"ת והמלכות והיא נטרדת מכל יחודה וטובותיה ואין בה אור כלל ע"י אותו יחוד שלה, אמנם ימשוך אליה ע"י תפלותינו ומצותינו ומ"ט סעד וסמך ועזר מעט כדאיתא בזוהר בחוקותי. וזה יהיה ענין הנזכר אפילו לנו יושבי א"י שאנו בחיק האם ובסדר הנכון אל המדריגות, **כי אף שחרב בית המקדש לא שלטו הקליפות בא"י אלא עד תשלום החורבן ואח"כ נסעו, והגוים הללו היושבים בא"י מיום החורבן והלאה אינם דוחים את השכינה בחורבנה ממנה, אלא תמיד היא עומדת בכותל מערבי, כי מעשי הגוים וחטאתם אינם פוגמים רק חלול שמו בגלות ואנחנו עומדים בחיק האם והיא בוכה עמנו ומנשקת את עפר משכנה כדאיתא בזוהר איכה וע"ש** וזמש"ל:

ספר חסד לאברהם – מעין ד' – נהר מ"ז

אמנם ישראל בזה אינם שוים עם שום אומה ולשון, אחר אשר נבחר אברהם לחלקו יתברך וכל זרעו הקדושים, והם מסורים תחת פתח היכל לבנת הספיר שהיא השגחה הפרטית לעולם, **שכל השגחת הקדוש ברוך הוא נקשרת עם ישראל בארץ ישראל שהיא נגדית לפתח היכל לבנת הספיר, כאמרו והיה עיני ולבי שם כל הימים.** ובהיות אל בארץ ישראל הרי הם נקשרים עם ההשגחה הנזכרת בלתי נחלקת לחלקים כלל בענין שאינם תחת השר ולא שליח. אמנם בהיות ישראל גולים בעת הזאת לבין האומות והשרים, הנה עיקר השכינה בארץ ישראל ועיקר השגחה בה, שמעולם לא זזה השכינה מכותל מערבי, אמנם ניצוצות שכינה מתלבשת עם ישראל בתוך השר שישראל נתונים תחת ידו, כאמורו ואני בתוך הגולה, ממש ירדה שכינה עמהם, ונטתה פתח היכל לבנת הספיר להתלבש כל כח ההשגחה בשר כשדים, וכן למדי, ולכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם, ולזה ישראל העומדים בח"ל עובדי ע"ז בטהרה הם, שהם משפיעים לשר ההוא שהם מתפללים על הברכה, ואין ספק שלא יושפע אליה שפע אלא על ידי השר ההוא אשר הם תחת ידו, ולכן נצטוו והתפללו אל שלום העיר, כי בשלומה יהיה לכם שלום, וכן אמר דוד כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת י"י וגו', אחר שגמר בלבו לצאת חוצה לארץ והוכרח לייחד ולהיותו משפיע על כרחו יהיה על ידי השר החיצוני, והיינו עבודת אלהים אחרים:

ולכן מעולם לא נשלמה שכינה בארץ ישראל מפני שראובן וגד וחצי שבט מנשה שנשארו חוצה, ובהכרח ניצוץ שכינה חוצה עמהם, והיינו סוד מראה המזבח שבנו, ולא כן לעתיד, שי"ב שבטים כולם מיוחדים בארץ ישראל כנודע, וממשיכים עליהם שכינה בסוד נשמתם שהוא סוד היכל לבנת הספיר ולפנים, מצד האופנים נפשין, ומצד החיות רוחין, ומצד הכסא נשמתין, והם עובדים עבודת התורה שבסגולה על ידי נפש רוח ונשמה לקשור ההשגחה יחד להאירה עליהם:

ספר חסד לאברהם – מעין ג' – נהר י"ב

נהר י"ב – לבאר חילוק בין נשמת ישראל הדרים בארץ ישראל, לנשמת ישראל הדרים בחוצה לארץ:

דע כי נשמת ישראל הדרים בחו"ל מעולם דסנדלפון הוא עולם האופנים ויקראו בית יעקב, ויקראו עבדים ונק' עבד עברי שחשבונו שנ"ח שהם אותיות נח"ש, והישראלים הדרים בארץ מי' ספירות דיצירה ויקראו בני ישראל, ויקראו בנים ונקראים בני אל חי. והנה האדם כשהוא בחו"ל היתה לו נפש מעולם האופנים וכשזכה ונכנס לארץ בא לו נפש חדשה מעולם היצירה ומתלבש בתוך הנפש הישנה שהיתה לו, ובלילה הראשונה שישן בארץ יוצאת ב' הנפשות ועולות למעלה, ובחזרה אינה חוזרת אלא החדשה בלבד, ולזה אינה ראוייה לעונשין כי לא חטאה, ולזה אמרו רז"ל שמוחלין לו על כל עונותיו:

ודע שכל מי שדר בארץ ישראל נקרא צדיק, גם שאינם צדיקים כפי הנראה, שאם לא היה צדיק היה מקיא אותו הארץ, כדכתיב ותקיא הארץ את יושביה, וכיון שאינה מקיא אותו בודאי נקרא צדיק אף על פי שהוא נראה בחזקת רשע. ודע כי הדר בארץ ישראל והולך לדור במצרים אותה העבירה היא

גורמת ששר של רה"ב שימשול עליו, וכל מי שקבל עליו לדור בארץ ישראל כל ימיו ולא לרדת לדור במצרים חשוב עליו כאלו נזהר כל ימיו שהמליכו ביחודו של מקום. ודע כי ארץ ישראל אינה מכפרת מהעבירות הנעשות בה אלא השגגות לבד, אבל העוונות הנעשות בה אינם נמחלים אלא על ידי יסורים, או למי שהוא עובר על פשע, והפשעים הנעשים בארץ אין להם סליחה אלא על ידי תשובה ותלמוד תורה. וזמש"ל. מסכ"י:

ספר חסד לאברהם – מעין ג' – נהר י"ג

נהר י"ג – לבאר סוד ירושלים ושאר מקומות ארץ ישראל:

דע כי ירושלם במספר קטן י"ט, ומלכות במספר קטן עולה י"ט:

ושכם היא סוד היסוד כי יסוד רמז ליוסף, ולזה שכם ניתן ליוסף שמדתו יסוד:

וטבריה בגי' י"ט, והוד עולה י"ט עם ג' אותיות והמלה, ומשמעות טבריה מלשון טבור הארץ, וארץ רומז למלכות, ועיקר טבריה רומז להוד, גם טב"ר עולה במ"ק י"ג, שמקבל כח מי"ג מדות:

צפ"ת רומז לנצח, נצח במ"ק עולה כ"ב כמו צפ"ת עם הכולל, והנה צפ"ת במ"ק עולה כ"א כחשבון שם אהי"ה, **לרמוז שמתנהגים עם הדר בה בי"ג מדות של רחמים גמורים משם הכתר, ולפיכך היא א' מערי מקלט המציל נפשות,** וגם צפ"ת במ"ק כ"א ועם המלה כ"ב כחשבון כ"ב אותיות התורה, **לרמוז שצפת מוכנת ומזומנת להשיג בה סוד עומקה של תורה, ואין אויר זך בכל ארץ ישראל כאויר צפת, וגם נצ"ח בגי' קמ"ח בסוד אם אין קמח אין תורה:**

מרא"ן רומז לת"ת, כי תרגום של צאן מראנה, וצאן רומז לת"ת, מלשון מרן דבשמיא הרומז לת"ת, ועוד ע"ד ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, גם כי מרא"ן במ"ק עולה י"ב ועם המלה י"ג, ומדת ת"ת נקרא אמ"ת במ"ק ט' ועם ג' אותיות והמלה עולה י"ג, לרמוז לי"ג מדות של רחמים הנזכר:

ומערת המכפלה אשר בחברון שם קבורת האבות, וידוע כי היא מעבר לגן עדן תחתון, כי עוב"ר לסוח"ר בגי' אור"ח לג"ן, גם לסוח"ר בגי' חצ"ר לרמוז כי המערה כחצר לגן עדן כאשר יתבאר במקומו בס"ד, וכן עובר לסוחר בגי' תק"ע **לרמוז שכל הדר בחברון הוא בטוח, וכן הנפטרים בה ונקברים בה זוכים לעלות נפשותיהם, כי הוא יתד תקוע לעבור לגן עדן תחתון בלי עיכוב ולא מי שימחה בידם כדי ללכת לגן עדן בלא צער:**

ומלת תק"ע נרמז בתורה ג' פעמים בג' מקומות, א' באמרו ויעקב תקע את אהלו בהר, והב' ולבן תקע את אחיו בהר גלעד, פי' יעקב תקע ר"ל כוון לתקוע את אהלו ר"ל את אשתו, ומלת את לרבות את עצמו, בהר ר"ל במערת המכפלה שהם שני הרים זו על גבי זו, ב' מערות בהר תחתון וב' מערות בהר עליון, ומלת תק"ע בגי' עובר לסוחר, ר"ל כי מערת המכפלה הוא דרך מעבר לגן עדן כנזכר, וכיון והתפלל לי"י בכוונת לבו שיזכה להקבר במערת המכפלה הוא ואשתו שכן נגזר משׁשׁת ימי בראשית:

ולבן תקע את אחיו ר"ל שכיון בחכמת כשפיו להעתיק את יעקב שלא יזכה לקבר במערת המכפלה אלא להרוג אותו, ולתקוע את אחיו ר"ל אדום וישמעאל שיזכו לעבור דרך מערת המכפלה לגן עדן, שכבר נודע כי ישמעאל ובני קטורה הם נאחזים באברהם אבינו ע"ה, עשו ואלופיו הם נאחזים ביצחק אבינו ע"ה, שאם ח"ו לא נקבר יעקב במערת המכפלה שום א' מישראל לא היה עובר דרך שם, וכל האומות הנלוים עם עשיו וישמאל היו נכנסים דרך שם על ידי עשו וישמעאל שיש להם אחיזה באברהם ויצחק הנקברים במערת המכפלה, וז"ש רז"ל ולבן בקש לעקור את הכל שנאמר ארמי אובד אבי:

וכן סמא"ל עם יעקב דכתיב ותקע כף ירך יעקב, ודע שכוונתו היה לעשות יעקב בעל מום כדי שלא יקבר במערה וכדי שיקבר שם עשו ובת זוגו ולא עלה בידו, שמיד ריפא אותו האל יתרך, באמרו ויבא יעקב שלם, ואמרו רבותינו ז"ל שלם בגופו, כי האל יתברך ברוב חסדיו הפך כוונתו של סמא"ל ותקעו ליעקב ביתד תקוע במקום נאמן להקבר במערה הנזכר כדי לעבור זרעו דרך שם לג"ע:

וכמו כן צפ"ת בגי' תק"ע, לרמוז שכל הדר בעיר צפ"ת יש לו יתרון על כל שאר ערי ארץ ישראל, שהנפטר שם בעבור שהוא מקום גבוה ואוירו זך יותר מכל שאר ערי ארץ ישראל, במהרה נפשו שט ופורח במערת המכפלה לעבור לגן עדן התחתון. וזמש"ל. מסכ"י:

ספר חסד לאברהם – מעין ג' – נהר כ"ב

נהר כ"ב – במעלת הדר בארץ ישראל בביאת המשיח:

דע כי מסורת קבלה בידינו כי באותו יום כשיבא המשיח עם קיבוץ גליות לארץ ישראל, באותו יום ימצא בארץ ישראל שבעת אלפים מבני ישראל, ובאותו היום יחיו המתים שבארץ, ובאותו היום יסתלקו חומת האש מירושלים, ובאותו יום יבנה בית המקדש באבנים טובים ומרגליות, **ובאותו יום יחזרו המתים שבארץ ישראל בעת חיותם בריה חדשה רוחניים, וכן הז' אלפים הנמצאים חיים, כולם בריה חדשה גוף רוחני, כגופו של אדם הראשון קודם החטא וכגופו של [חנוך ו]משה רבינו ע"ה [ואליהו], וישוטו כולם באויר מעופפים כנשרים וגו', וכל זה לעיני אנשי קיבוץ הגליות:**

וכשישראל בני קיבוץ גליות יראו שאחיהם נעשה בריה חדשה, ופורחים באויר ללכת ולדור בגן עדן תחתון ללמוד תורה מפי השם יתברך, אזי, יתקבלו בני קיבוץ גליות דאגה בלבם ודאבון נפש, ויתרעמו למלך המשיח ויאמרו וכי אין אנו בני ישראל כמותם, מאין זכו הם להיות רוחניים בגוף ונפש מה שאין כן אנו ולמה נגרע:

ואומר להם מלך המשיח כבר נודע ומפורסם שכל מידותיו של הקדוש ברוך הוא מדה כנגד מדה, אותם שהיו בחו"ל והשתדלו לבא בארץ כדי לזכות לנפש טהורה, ולא חשו על ממונם ולא על גופם, ובאו בים וביבשה, ולא חששו להיותם נטבעים בים, או נגזל ביבשה, או להיותם שבויים ביד אדונים קשים, ובעבור שעשו העיקר מרוחם ומנפשם ולא מגופם וממונם,

לכן חזרו רוחניות מדה כנגד מדה, ואתם שהייתם יכולים לבא בארץ כמותם ונתרשלתם לבא בעבור חמדת הממון וחששתם לממוניכם וגופכם ומהם עשיתם עיקר ומנפשכם ומרוחכם עשיתם טפל, לכן נשארתם גשמיים מדה כנגד מדה:

ולחמדת ממון שחמדתם הנה הש"י נותן לכם ממון בלי שיעור, שכל כסף וזהב ואבנים טובים ומרגליות הנטבעים בים כל הימים, מושבע הים להביא אותם בים יפו תוך ג' ימים לטבעתם, וכל מה שנטבע משׁשת ימי בראשית עד זמן שלמה הכל הקיא ים יפו ליבשה ומשם נתעשר שלמה, ומה שנטבע מזמן שלמה עד זמן קיבוץ גליות הכל עתידה ים יפו להקיא אותם ליבשה, והמשיח יחלק אותם לכל צדיק וצדיק חלקו, הה"ד כי שפע ימים יינקו, וגם כל המטמוניות שתחת העפר עתידה הארץ להיות נעשית מחילות מחילות להתגלגל ולהוליך כל אוצרות המלכים, ומוליך אותם לארץ ישראל כדכתיב ושפוני טמוני חול וגו', **והכל יתגלה בתוך ארץ ישראל למלך המשיח והוא יחלק אותם לאנשי קיבוץ גליות לכל אחד חלקו, וישבעו ממון רב לאותם שהקפידו על ממונם ועל גופם ישארו גשמיים ושבעים ממון, ואותם שלא חשו על גופם ועל ממונם אלא על רוחם בלבד הקדוש ברוך הוא עושה אותם בריה חדשה, ומוליך אותם לגן עדן התחתון כנזכר.** וזמש"ל. מסכ"י:

ספר חסד לאברהם – מעין ג' – נהר כ"ג

נהר כ"ג – בסוד תחיית המתים בארץ ישראל:

דע כי יש מסורת קבלה בידינו שתחית המתים של ארץ ישראל קודם לתחית המתים של חו"ל מ' שנה. אמנם כל מי שנפטר בחו"ל ויש לו ממשפחתו בארץ ישראל שהוא כל כך קרוב לו שחייב באבילתו, בין איש בין אשה, יש כח ביד קרובו שבארץ ישראל להחיות כל קרוביו שבחו"ל [להחיותם] כל החייבים להתאבל עליו, וסוד זה נרמז בפסחים בפרק תמיד נשחט באומרם רבותינו ז"ל עתידין צדיקים שיחיו המתים דכתיב כה אמר ה' עוד ישבו זקנים וזקנות בירושלים ואיש משענתו בידו, וכתיב ושמת משענתי על פני הנער עד כאן, ומה שתלה כח התחיה בזקנה ולא בצדקות, **הענין לרמוז לפי שכל הדרים בארץ ישראל נקראים צדיקים כענין דכתיב ועמך כולם צדיקים וכמו שביארנו לעיל, אמנם זאת הסגולה של התחיה צריך שיהיו בני תורה שנקראו זקנים, כאמרו והדרת פני זקן ופי' רבותינו ז"ל זקן זה שקנה חכמה.** מסכ"י:

ספר עקידת יצחק – שער ל"א

ומהידוע כי התנועה הזאת המערבית המיוחסת לו מעידה על זה עדות שלמה, כמו שאמרו (ב"ב כ"ה ע"א) אין עושין בורסקי אלא למזרח העיר. רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה חוץ ממערבה שאינו עושה כל עקר, מפני שהיא תדירא, ואסיקנא מאי תדירא, תדירא בשכינה, דאמר רבי יהושע בן לוי בואו ונחזיק טובה לאבותינו שהודיעונו מקום תפלה, דכתיב (נחמיה ט') וצבא השמים לך משתחוים [מלמד ששכינה במערב], ואף רבי אבהו אמר שכינה במערב, דאמר רבי אבהו מאי רואיה, אוריה, ופרש"י ז"ל אוריה בלשון פרס מערב. ובמדרש (חזית שיר ב') הנה זה עומד עחר כתלנו (שיר שם) זה כותל מערבי. וזה מבואר במראות יחזקאל הנביא (מ"ג) אמר וכבוד יי' בא אל הבית דרך שער אשר פניו דרך הקדים, והוא השער המערבי. ואם שכבר יכריח הדעת עם האומרים שם (ב"ב) שכינה בכל מקום, וראויתיהם ראיות, מכל מקום הא ודאי מילתא היא לקבוע מקום לתפלה, ולהתרחק מכל מחשבה מועלת, כדאמר רב ששת לשמעיה לכל רוחתא אוקמן, לבד ממזרח, משום דמודו בה מיני. וסוף דבר, הוא מקום קביעות תפלה לאברהם אבינו, כי הוא לבדו נגש אל יי' ופניו אל היכלו. ועל כלם יצדק מה שאמר יחזקאל (ח') על פושעי בני עמנו אחוריהם אל היכל יי' ונפיהם קדמה והמה משתחויתם קדמה לשמש. כמו שאמר רב ששת דמודו בה מיני וכבר כיוון לקצת זה הרב המורה (פרק מ"ו חלק ג') כמו שתראהו משם:

ספר עקידת יצחק – שער ק"ב

ועל כל זה יצדק מאד מה שאמרו חז"ל מה יפו פעמיך בנעליחם וגו' כמה יפים רגליהן של ישראל שנועלים בשעה שעולין לרגל, בת נדיב בתו של אברהם אבינו שהוא תחלה לגרים, **כי זה עיקר גדול שתמשך האומה אחר אביהם זה אשר העיר ממזרח צדקת מעשיו התנועה מהערביית, לבא לראות את פני ה', והתנועה לשם רומזת אליה, כמו שאמר הנה זה עומד אחר כתלנו (שה"ש ג') זה כותל מערבי של בית המקדש (מדרש חזית שיר ב') וכמו שהסכימו כלם שכינה מבערב,** כאשר כתבנו כל זה יפה בפרשת ויגש (שער ל"א).

ספר שם הגדולים להחיד"א ז"ל – חלק גדולים מערכת א' אות ס"ט

(סט) מהר"ר אברהם הלוי ברוכים - ז"ל הוא הקדוש שראה השכינה עין בעין בהקיץ בכותל מערבי:

ולקול הסיפור דכדי שלא יפקפק שום אדם בלבו אני אענה במיטב הארש, אנו מאמינים ודאי בכל דברי רז"ל, לכן חזו מאמרם בילקוט ירמיה סימן ט"ו ע"פ אמלה יולדת השבעה שירמיה ראה אשה לובשת שחורים וכו' ואמרה אני אימא ציון וכו' ע"ש:

(9) ספר דגל מחנה אפרים – פרשת בא ד"ה דברו

דברו אל כל עדת בני ישראל ויקחו להם שה לבית אבות שה לבית. כי ישראל נקראים שה על דרך (ירמיה נ', י"ז) שה פזורה ישראל והוא שאמר שיעשו עצמם לבית לאבות היינו להיות מרכבה לג' אבהן שהם חסד גבורה תפארת כמו דוד המלך ע"ה עשה עצמו מרכבה לאותן המדות וחבר עצמו עמהם שה לבית היינו שיכינו עצמם בהתכשרות מעשיהם לבית נכון ונשא שתהיה הגאולה במהרה בימינו אמן. ואם ימעט הבית מהיות משה, היינו שבמיעוט השגתו לא יוכל לעשות לעצמו בית ומרכבה כנ"ל, אזי עצה היעוצה היא ולקח

הוא ושכנו היינו מקום שהשכינה שורה שם היינו שיחבר עצמו לצדיק שנקרא שכנו כנ"ל והוא הקרוב אל ביתו שיהיה לו לעזר ולסעד בעבודת השי"ת והבן, כדאיתא בכתבי האר"י זללה"ה על פסוק (משלי כ"ז, י') טוב שכן קרוב מאח רחוק כי הקב"ה נקרא בגלות אח רחוק כביכול והצדיק הקרוב ודבוק לה' תמיד נקרא שכן קרוב שמצער עצמו תמיד בגלות השכינה כביכול (תנחומא שמות י.) וזהו ולקח הוא ושכנו הקרוב אל ביתו כנ"ל שהצדיק נקרא שכן קרוב, או יאמר ושכנו על השכינה הקדושה השוכן בקרב האדם והיא תמיד שורה אצל האדם ככותל מערבי שמעולם לא זזה שכינה וכו', וזהו והקרוב אל ביתו והיינו שיתפלל להשי"ת ברוך הוא שיהיה לו לעזר ולסעד על דרך (יומא ל"ח:) הבא לטהר מסייעין לו והבן:

ספר ערבי נחל – פרשת בלק

אמנם עם היות שארץ ישראל נעשה ונתקדש למדת ישראל וקדושתם ממש, מ"מ הלא ישראל עצמם לא בכל העתים שוים, כי יש זמן שהם ככובי השמים בהצלחה רבה וקדושה רבה וריבוי עם, ויש זמן אשר נשארנו מעט מהרבה, ואותו המעט דווים וסחופין והקדושה נתמעטה, ואם ראשונים ככבני אדם כו', ואם כן לא בכל עת תהיה ארץ ישראל למדתם ממש:

אכן כמשל המנעלים שאמרנו כך הוא ממש ענין ארץ ישראל וקדושתה הנמשלת למנעלים לבושי הרגלים, כי כמו הבגד הנעשה מחוליות אשר פעמים הוא מרווח פעמים הוא מצומצם, שכאשר ירצה האדם יוכל עשוהו, כך הוא ענין ארץ ישראל וקדושתה, כי בהיות ישראל במעלה גם ארץ ישראל רחבה ומלאה, ובגלותנו ארץ צבי כתיב בה (ירמיה ג') ודוכתא דהוה ביה ששים רבוא עיירות אפילו ששים רבוא קנים אינה מחזקת, ומה מתקו לחיך דברי ספר ש"כ **על התורה, שכתב כי תחת עובי כותל מערבי שם מצומצם ונכווץ כל המקומות המקודשים עד שאפשר להיות שקדושת כל ירושלים מצומצם שם, ולכן אין להפליא שיהיה על מקומות קדושים כאלה בנוי כו' וענין זה מתוק מדבש:**

וזהו שאמר הכתוב מה יפו פעמיך בנעלים הוא ירושת ארץ ישראל וקדושתה, יפה לישראל אשר אין יופי כיפיה, לזה עבור היותה בת נדיב זרע אברהם יצחק ויעקב, ולכן הם עלו במחשבה כמו שארץ ישראל עלה במחשבה ונעשה למדתה. ואם אמנם אינם שוים במעלה תמיד, לזה אמר חמוקי ירכיך הם כמו חלאים כבגד הנעשה מחוליות וכאמור. ולכן אין יופי ונחת רוח שיש לישראל בארץ ישראל הן בעת מעלתם הן בגלותם כיופי אומות העולם היושבים בארץ ישראל, שהם לא ימצאו לעולם נחת רוח בארץ ישראל, כי לא נעשה למדתם כלל, ובל תאמר שמא אין במדה מכוונת כ"כ כמדתו ממש לישראל ואז יהיה אפשר שאיזה אומה תמצא נחת רוח בארץ ישראל, לזה אמר הלא הם מעשה ידי אומן מופלא ית"ש וא"כ כיוון המדה ממש **ולכן אי אפשר שימצאו האויבים נחת רוח בארץ ישראל, ואין שום יופי לשוכנים בארץ ישראל וממשיכים קדושתה לעצמם, רק לישראל לבדם וכאמור, והבן כי הוא ענין נכון בע"ה.** והרי נתבאר לנו תירוץ לשאלה הראשונה, מה הבדל יש בין ההצלחה הבאה בכוונה ובין הבאה בלי כוונה:

ספר נועם אלימלך – פרשת בהר

ופירוש וכי ימוך אחיך שהוא השם יתברך הנקרא אח כאשר ימוך מכח עוונת ישראל * ומכר מאחוזתו היא ארץ נחלתו ובית קדשו ודביר מקדשו **ולזה לא נאמר אחוזתו אלא מאחוזתו לפי ששכינה לא זזה מכותל מערבי עדיין ואף על פי כן חופף עלינו אור קדושתו.**

ספר תפארת שלמה על התורה – פרשת כי תשא

ועל זה אמה"כ בבנין הבית (מל"א ו, ו) כי מגרעות נתן לבית וגו' לבלתי אחזו בקירות הבית שלא יהא אחיזה להחיצונים בקירות הבית כמ"ש (תהלים קכה, ג) כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים וגו'. אמן:

ספר מאור ושמש – פרשת ראה ד"ה עוד

עוד בפסוק הנ"ל אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' ואבדתם את שמם מן המקום ההוא לא תעשון כן לה' אלהיכם כי אם אל המקום אשר יבחר וגו' לשכנו תדרשו ובאת שמה. ויש לדקדק בפסוק האיך אפשר לאבד את המקומות אשר וגו'. ותו יש להבין הסמיכות הפסוקים לא תעשון כן לה' אלהיכם וסמיך ליה הפסוק כי אם אל המקום אשר יבחר וגו' ומסיים הפסוק לשכנו תדרשו ובאת שמה, ומשמע חלילה שלא תעשון כן לה' אלהיכם וגו' רק שם במקום אשר יבחר שם תעשון כן. **אך הענין הוא כך כי הנה אם במקום אחד היו שם רשעים וקלקלו את המקום ההוא ואחר כך על אותו מקום באים צדיקים ועובדים שם השם יתברך אז מגרשים כל הטומאה וכל הקליפות שהיה שורה על אותו מקום מחמת קלקול הרשעים, כי הקליפות חיצונים אין להם שורש ויחוד חלילה לא למעלה ולא למטה וממילא מתבטלים בפני הקדושה כהמס דונג מפני האש וצריכים לנוס מן המקום ההוא, מה שאין כן אצל הקדושה כשעובדים השם יתברך על מקום אחד אזי יש שורש ומקום קדושה הן למעלה והן למטה, כי אנו צריכים לכוין בכל התפלות לארץ ישראל ולירושלים ולבית המקדש ואל כותל המערבי ששם השכינה קבוע גם בחורבן הבית כדאיתא בחז"ל, נמצא הקדושה יש לה מקום ושורש הן למעלה והן למטה, ומפני כן אמרו עתידין כל בתי כנסיות ומדרשות שבחוץ לארץ לקבוע בירושלים כי המקום קדושה שהיה שורה קדושה על מקום אחד אין שום כח לשום דבר שבעולם לבטל אותו קדושה מאותו מקום בשום ענין, כי הקדושה יש לה שורש כי הקדושה נמשכה מעשר ספירות קדושות ואורות קדושות עד שהם משפיעים ומאירים אל שורש המקום.** וזהו פירוש הפסוק אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם

הגוים, פירוש שבאותו מקום שהיו עובדים שם עבודה זרה והיה שורה על אותו מקום טומאה וקליפות חיצונים אזי כשתעשו רצונו של המקום ברוך הוא כדמתחיל הפרשה אלה החוקים והמשפטים אשר תשמרון לעשות וגו' כל הימים אשר אתם חיים וסמיך ליה אבד תאבדון, פירוש כשתעבדו להשם יתברך באותן המקומות אזי יהיה הטומאה ממילא בטל ומבוטל בפני הקדושה וכדונג נמסים בפני הקדושה. **ואמר הכתוב לא תעשון כן לה' אלהיכם וגו' לשכנו תדרשו ובאת שמה, פירוש אבל על המקום שעובדים השם יתברך אזי הקדושה שורה באותו מקום ובלתי אפשרי לבטלה משם בשום ענין. ואמר הכתוב הטעם כי לשכנו תדרשו ובאת שמה, פירוש שאנו צריכים לכוין בכל התפלות לשכנו רצה לומר לירושלים ולבית המקדש ואל כותל מערבי כנזכר לעיל, נמצא שיש למקום קדושה שורש למעלה ולמעלה והקדושה לעולם קיימת והבן:**

ספר ישמח משה – פרשת פקודי

או יאמר ה' אמר לשכון בערפל (מלכים א' ח' יב). **דעיקר בנין הבית היה בשביל החורבן והגלות, שאלמלא רושם השראת שכינתו במקום הנבחר, כאמרם (שמו"ר פ"ב ב') ואף על פי כן לא זזה שכינה מכותל מערבי, ח"ו לא היו יכולים להתקיים, רק על ידי שגם עתה כביכול שורה שם בערפל, זו היא מעמדן ומצבן של ישראל, והבן:**

ספר ליקוטי אמרים להגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל– אות ט"ז

וזהו גאולה אחרונה שניתנה לכתוב בגלוי לעמים תכלית ההבדל שבינם לישראל דגם בהיות אכתי עבדי אחשורוש אנן ואין שם נסים גלוים ביד רמה רק בהתלבשות בדרך הטבע שהמלך נעתר לאהבת אשתו מכל מקום רבים מעמי הארץ מתיהדים וגו', שהיה ניכר לעין כל איך כל ההנהגה מהריגת ושתי ולקיחת אסתר הכל היה מאת ה' יתברך לטובת ישראל וגם בעבדותינו לא עזבנו וגו', **וכן בענין הקדושה הרוחנית נאמר השוכן אתם בתוך טומאותם ומעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי (שמות רבה ב', ב'):**

וידוע דמערב נקרא אחור והוא כטעם וראית את אחורי וגו' דראיית פנים זה היה בבית המקדש ובעת תוקף ההתגלות, **אבל מכותל מערבי דהיינו בהעלם זה לא זז מעולם דאף בכל ההעלמות וגם כי אלך בגיא צלמות רצה לומר בכל מיני שיקוע של רע המר ממות לא אירע רע כלל כי אתה עמדי דגם שם ימינך תנחני, וכסבורים אנו שזה גריעות וחסרון ובאמת זה תוקף שלימות כי זהו תכלית הבירור שאפילו ישתקע להיכן שישתקע עם כל זה לבו קשור בקשר אמיץ בה' יתברך שאי אפשר לינתק כלל וכמו שלא יתגלה אהבת הבן לאב כאשר הוא עמו פנים בפנים והאב מטיב לו בכל מיני טובות ואהבות דאין חידוש אם הבן אוהב לאב גם כן אבל כאשר הבן מרוחק מאביו בתכלית שאין נהנה ממנו כלל ועם כל זה לבו נוהה אחריו זה מעיד על אהבתו:**

ועל כן לעולם בירור ישראל היה על ידי גלויות וכל גלות ודאי גורם שיקוע ברע ועד שבמצרים הגיעו למה שאמרו ז"ל (ויקרא רבה כ"ג, ב') על פסוק (דברים ד', ל"ד) גוי מקרב גוי הללו וכו' והללו וכו' וזה היה הכנה למתן תורה, היינו כי נתבררו כל כך שאפילו בתכלית שיקוע עצום עם כל זה הם באמת דבוקים לגמרי בה' יתברך וכמו שאמרו ז"ל (שיר השירים רבה א', מ') על פסוק (שיר השירים א', ו') ששופתני השמש דברחיצה מועטת מתנקים כי אין החסרון בעצם כלל, ועל ידי זה זכו לתכלית ההתגלות היותר עצום שהיה בעולם הזה להיות נבחרים לעם מיוחד ומשנבחרו ישראל אי אפשר להם עוד להשתנות ואפילו הגדיל עוונות עד למעלה אף על פי שחטא ישראל הוא (סנהדרין מ"ד ע"ב) ואי אפשר לעקור ממנו שם ישראל כלל בשום אופן:

ספר דובר צדק להגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל – אות א'

עירובין פרק א' (ב'.) אשכחן משכן דאיקרי מקדש וכו'. הוא ענין לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה שכתב בתשובות חוות יאיר (סימן ר"י) שלא ידע פירושו. וביאורו הפשוט כמו שאמרו בריש פרק כיצד מברכין (ברכות ל"ה ע"ב) אביו הקב"ה ואמו כנסת ישראל וענין כנסת ישראל הוא האם ומקור השורש אשר משם התפשטות ולידת כל חלקי הנפשות מישראל. וידוע חלק ה' עמו שנפשות ישראל הם חלק אלוה. כמו שנאמר (בראשית ב', ז') ויפח באפיו מאן דנפח מתוכו נפח. וכמו שנאמר (ויקרא כ"ו, י"א) **ונתתי משכני בתוככם אני ה' השוכן אתם. הוא חלק אלוה ממש השוכן בקרב כליות ולב נפשות ישראל. והוא דנקרא שכינה בכל מקום. כמו שאמרו (מגילה כ"ט.) גלו לבבל שכינה עמהם וכו'. ובסנהדרין (מ"ו.) שכינה מה אומרת קלני וכו'. לפי שהוא התגלות ה' השוכן בתוך בני ישראל ובקרבם לעולם. ומעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי (שמות רבה ב', ב'). היא הכותל ששם שקיעת האור. רצה לומר בכותל שממוך לשקיעה והוא לפנות ערב ועת חושך השכינה לא זזה [מכותל שהיא המשען לאיש] כמו שאמרו (יומא נ"ז.) השוכן אתם בתוך טומאותם גם כן. כי נפשות כל ישראל אחוזים וקשורים כבשלשלת כידוע מה שנאמר יעקב חבל נחלתו (עיין במדבר רבה ט', ז') עד שהתגלות אור אלוה בהעלם והסתר וצמצום גדול אין נעלם מכל לב איש ישראל אף הפחות שבפחותים יש בו חלק חיים אשר חלק לו ה' מחלק אלוה ממעל. ונקרא בכל מקום השכינה בלשון נקבה כי היא במדריגת אם כנ"ל:**

ספר פרי צדיק קונטרס עמלה של תורה להגה"ק ר' צדוק הכהן מלובלין זצ"ל – אות ו'

דרק יעקב שמטתו שלימה ואין בו עוד שום פסולת קראו לבית המקדש בית שקדושתו **קיימת וקביעא לעולמי עד דקדושתו גם כשהן שוממין. ומעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי** (שמות רבה).

ספר ליקוטי מוהר"ן – מהדורא בתרא סימן ס"ז

"בראשית לעיני כל ישראל". כי יש עננין דמכסין על עינא, שהם רומי רבתי ורומי זעירתא, כמובא (ברעיא מהימנא, פינחס דף רנב). וזה בחינת (קהלת י"ב): "ושבו העבים אחר הגשם" 'זה מאור עינים, שהולך אחר הבכיה'. כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (שבת קנא:), שעל – ידי הבכי הולך ומסתלק מאור עינים. וזה בחינת שקיעת האור במערב, כי במזרח חמה זורחת ובמערב שוקעת, נמצא שמערב הוא שקיעת האור. וכל זה על – ידי בחינת הבכי, שעל – ידו מסתלק מאור העינים כנ"ל, שזה בחינת שקיעת האור כנ"ל. **כי מערב ראשי - תבות: "רחל מבכה על בניה" (ירמיה ל"א), (כמובא בכתבי האריז"ל), כי שכינה במערב (בבא - בתרא כה), והשכינה בוכה ומיללת, כביכול, על ישראל, בחינת (ירמיה ל"א): "רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה כי איננו" שהיא בוכה על צרת ישראל, המפזרים בגויים ואינם על מקומם. ועל - כן שקיעת האור במערב, כי על - ידי הבכיה מסתלק מאור עינים, שזה בחינת שקיעת האור כנ"ל. וזה בחינת 'כתל המערבי', ששם השכינה בוכה ומיללת על חרבן בית - המקדש, כי ב"מערב" שם רחל מבכה על בניה, כנ"ל:**

ספר באר מים חיים פרשת ויצא – פרק כ"ח

ולזה אמר מה נורא המקום הזה כלומר מה יוכל להיות עוד נורא ונפחד מקום הזה שהוא בחינת בית המקדש במקומו הרומז על התפארת הלא אין זה כלומר הרי עתה שאין בחינה זה כאן כי אם בית אלהים בית המלכות הנקראת אלהים (כי השכינה לא זזה מכותל המערבי לעולם כמאמר חז"ל (שמות רבה ב', ב') ועל כן גם כשנעקר הר המוריה ובא לכאן באת השכינה עמו) **וזה אומרם "אין זה" הרי חרב, כלומר בחורבנו שלא במקומו וחרב מיושביו ואף על פי כן כל כך גדלה הקדושה שבה**, ומכל שכן וז"ה שהוא שער השמים כי התפארת נקרא שמים והוא בחינת בית המקדש ביושביה עליה במקומה מה נורא הקדושה שמה.

ספר באר מים חיים פרשת ראה – פרק י"ב

ואך משנבחרה ירושלים אמרו חז"ל (זבחים ס"ב.) ג' נביאים עלו עמהן מן הגולה כו' ואחד שהעיד להם שמקריבין אף על פי שאין בית. וכתבו שם התוספות משום דקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא **ועל כן נאסר לעולם הבמות כי שכינת עוזנו לא זזה מכותל מערבי לעולם (שמות רבה ב', ב'), ושם קביעת השראת אלהינו יתברך שמו אף על פי שאין בית:**

ולזה אמר כאן הכתוב, והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם לשכן שמו שם. כלומר המקום דייקא שנקרא על שם המקום ברוך הוא, שהוא מקומו של עולם. אשר יבחר וגו' שיבחר בו ה' להיותו מובחר הארץ זך ונקי מכל פסולת והרע. כי הלא אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה. ואשר יבחר בו הוא הקדוש ומזומן להשראת הקדושה לשכן שמו שם להיותו מוסר ומובדל מכל בחינת הרע. ועל כן שמה תביאו וגו':

שפת אמת ספר ויקרא – לפסח שנת תרמ"ז

וכ' שמחתי באומרים כו' ודרשו חז"ל שאמרו לדוד מתי ימות ויבנה ביהמ"ק ושמח ע"ש. ועיקר המזמור נראה שניתקן על ימי הגלות כדכ' עומדות היו רגלינו כו' ששם עלו שבטים כו'. **ויתכן לפרש שזה הוכחה שכמו שדוד המע"ה שמח בהכנות המקדש בעוד שלא נבנה. כמו כן ומכש"כ שיש לנו להתדבק בהארה שנשאר מאשר הי' כבר עומדות רגלינו כו'. והענין כמ"ש כמה פעמים כי הקדושה נותנת ברכה לפני' ולאחרי'. וכמו שנבנה ביהמ"ק באמצע העולם למשוך הקדושה לכל הצדדין. כמו כן בזמן. שהימים שהי' ביהמ"ק קיים הי' קיום כל הזמנים שמקודם ושאחריו. לכן גם אנחנו יכולין למצוא איזה הארה מעליות רגלים. וכדאיתא בספרי קודש שבמקום שהקדושה נמצאת מנחת רשימה לעולם. וכן איתא שאין השכינה זזה מכותל מערבי. והרמז שהגם שאינו עתה מבורר בהתגלות ויש תערובות בעולם. עכ"ז נמצא איזה הארה גנוזה. ואיתא כשם שבא לראות כך בא להיראות. וכמו שראיות הקב"ה הוא לעולם כמו כן ראיות בנ"י. אך כפי הכנות הדורות כך הוא נמצא.** ורמזו חז"ל הראיון מדברים שאין להם שיעור. שגם בהיותינו עולים לבהמ"ק לא היו כל מדריגות בנ"י באופן אחד רק כל אחד כשם שבא לראות כו'. ומעין זה יש גם עתה ראי' ממרחק כדכ' עומד אחר כתלנו. חלונות. חרכים. ואיתא בגמ' ר"ה כד הוי מטי להאי קרא הוי בכי עבד שרבו מצפה לראותו יתרחק ממנו. ובוודאי במועדות הוא דמטי להאי קרא. כי תבואו לראות. והוי בכי. שעתה ע"י הבכי' ותפלה יכולין למצוא איזה הארה. כמ"ש במ"א ע"פ נהפך לאבל מחולנו. וכ"כ האכלתם לחם דמעה הרמז על אכילת מצה פ"א בשנה והוא ביום שחל ט"ב. ותשקמו בדמעות שליש. השלש רגלים שותין עתה ע"י דמעות. וז"ש יתרחק ממנו שבא עתה בבחי' ריחוק. וכ"כ שלום לרחוק ולקרוב שיש בא להשלימות ע"י קירוב ויש ע"י ריחוק וכן הוא בסדר הדורות כמ"ש:

ספר שם משמואל חלק המועדים – ראש השנה שנת תרע"ח

ולפי האמור שכל אחד מהאבות המשיך התגלות אלקות למקום המקדש כפי מעלתו וכפי מה שראה במראה הנבואה עוד טרם נבנה, מובן זה שאמר אברהם זכור הייתי אותו הר מתחילה, שגם טרם הבנותו ראה בו מדרגת הר ולא יותר, וכן יצחק שדה, **עד יעקב שראה והמשיך בו כל השלימות לעולם, כאמרם ז"ל (שמו"ר פ"ב) לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי, וכל התפלות עולות דרך בו השמימה, אף בעת חורבנו כידוע:**

טעמי המנהגים עמודים רס"ט – ר"ע

תהלים החיד"א

אלשיך הקדוש תחלת ספר תהלים

רבינו בחיי על ויקרא פרק כו פסוק לא

(לא) והשמותי את מקדשיכם – אף בשעה שהם שוממין בקדושתם הן עומדין. ואמרו במדרש תהלים אמר רבי פדת בין שחרב ביהמ"ק בין שלא חרב אין השכינה זזה מתוכו, שנאמר (תהלים יא) ה' בהיכל קדשו ה' בשמים כסאו, אע"פ שכסאו בשמים השכינה בביהמ"ק וההיכל בקדושתו עומד, שנאמר (מלכים א ט) והיו עיני ולבי שם כל הימים, וכן הוא אומר (תהלים ג) ויעננני מהר קדשו סלה, אע"פ שהוא הר בקדושתו עומד סלה, וכן הוא אומר (מיכה ד) כי עתה תצאי מקריה ושכנת בשדה, ושכנתי כתיב, אע"פ שחרב ונעשה שדה שכינתי בשדה. א"ר אחא לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי שנאמר (שיר ב) הנה זה עומד אחר כתלנו:

(4) העמק דבר על ויקרא פרק כו פסוק לא

והשמותי את מקדשיכם. היה ראוי לומר וחללתי את מקדשיכם וכלשון יחזקאל הנביא ז' ובאו בה פריצים וחללוה. מכאן דרשו חז"ל במגילה פ"ד קדושתן אף כשהן שוממין שלא יתחללו הבנינים כמו כלי קודש וכדאי' במס' ע"ז דנ"ב ב' מקרא דיחזקאל הנ"ל משא"כ קדושת ב"כ וב"מ אינו מתחלל אלא שומם:

ולא אריח בריח ניחחכם. דאע"ג דהמקדש שומם מכ"מ אפשר דישאר המזבח במקומו ולהקריב עליו. וכמו שהיה באמת בחרבן בית שני. דמזמן חרבן הבית עד חרבן ביתר שאז נחרש ההיכל ונהרס המזבח. היה עוד המזבח קיים והקריבו עליו פסחים כדאי' בסנהדרין פ"א שהיו אז מעברין את השנה בשביל פסחים מכ"מ לא אריח וגו'. אבל רק פסחים הקריבו דלא כתיב ביה ריח ניחוח משא"כ כל הקרבנות כתיב ריח ניחוח בחטאת בפ' ויקרא ד' ל' ובבכור בפ' קרח י"ח י"ח ומעשר ה"ה כבכור. מש"ה לא הקריבו בחרבן בהמ"ק משום דכתיב ולא אריח בריח וגו' (והיינו דאי' במס' מכות די"ט א' והכא בבכור שנזרק דמו וחרב הבית ואיתקוש בשרו לדמו. ופירשו התוס' דמיירי דנחרב המזבח. וא"כ עיקר חסר ולימא דנהרס המזבח. אלא כדברינו ומתחלה מיירי באופן דלא חרבה הבית אלא שאין בית מחמת שבונים אותו כמו בימי הורדוס. ואז קדושה ראשונה קדשה לע"ל. אבל בזמן שחרב הבית אפי' המזבח קיים א"א להקריב שום קרבן שהוא לריח ניחוח עד שיהיה הערה מן השמים ורשיון מאוה"ע לבנות בהמ"ק אז אפי' בבנין המזבח לבד יהא אפשר להקריב קרבן שאז סרה הקללה והשמותי את מקדשיכם. וממילא סרה הקללה ולא אריח. ועדיין קשה הא דאי' בזבחים דק"ד המעלה בזה"ז חייב. וע' תו' יומא דס"ג א' ד"ה שלמים. דאוקמי בזמן חרבן הבית והמזבח קיים. אלמא דאפשר להקריב בזה"ז. והדברים עתיקים:). וע' מש"כ עוד בזה בס' דברים ט"ז בפ' שמור את חודש האביב:

(5) משך חכמה על במדבר פרק ז פסוק א

(א) וימשחם ויקדש אותם – מתיב רבא (שבועות טו) כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן ואמאי נימא וכן תעשו לדורות שאני התם דאמר קרא וימשחם ויקדש אותם אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה. והקשו בתוס' (ד"ה מתיב) ממשכן הוה ליה למפרך שיהא מקדש טעון משיחה כמו שנמשח בימי משה. ואין זה קושיא, דבמשכן תלוי הקדושה בהבנין, ופעמים היה קבוע כאן ופעמים היה קבוע כאן, משא"כ מקדש הלא היה הקדושה תלוי בהמקום, ומקריבין אעפ"י שאין בית (מגילה י), א"כ הקדושה תלויה בקרקע ובה לא שייך משיחה. וזה פשוט.

וזה שאמר יחזקאל (יא, טז) ואהי להם למקדש מעט ואמרו ז"ל סוף מגילה (דף כט) אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות, משום דבהם הקרקע קדוש, אעפ"י שהן שוממין בקדושתן קיימין, וזה מעט מקדושת המקדש.

ולכן גבי סוטה כתיב (לעיל ה, יז) ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן, לכן למדנו שמכניס עפר מבחוץ ומניחו ע"ג קרקע המשכן ודיו (סוטה טו סע"ב). ודו"ק בכ"ז.

(26) ספר טורי אבן להגאון בעל השאגת אריה זצ"ל על מסכת מגילה – דף כח ע"א

שנאמר והשימותי את מקדשיכ' קדושתן אף כשהן שוממין. לכאורה ר"י ס"ל כמ"ד בפ"ק (דף י') קדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא. וכ"נ מדברי הרמב"ם (בפ"ו מהלכות בית הבחירה הלכה ט"ז) שנותן טעם למאי דס"ל שקדושת מקדש וירושלים קידש' לעתיד לבא ובקדושת שאר א"י לענין מעשר ושביעית וכיוצא בהן לא קידש' לעתיד לבוא מפני שקדושת מקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטילה, והרי הוא אומר והשימותי מקדשיכם אמרו חכמים אע"פ ששוממין בקדושתן הן עומדין. וק"ל הא בפ"ט דברכות (דף ס"א) תניא הנפנה ביהודה לא יפנה מזרח ומערב פי' מפני כבוד ירושלים שהיא בצפונה של ארץ יהודה רי"א בזמן שבה"מ קיים אסור בזמן שאין בה"מ קיים מותר, ואי קדושה ראשונה לר"י קידשה לעתיד לבוא אין לחלק בין בזמן שבה"מ קיים לאינו קיים. הלכך נ"ל דהאי קרא דמתני' אסמכתא בעלמא היא ואע"ג דמוזהרין על מורא מקדש מה"ת כדכתיב ומקדשי תיראו אפ"ה כשהוא חרב בטל קדושתו מה"ת לר"י אלא מדרבנן עדיין בקדושתו קאי ק"ו מבית הכנסת שחרב דאמר כאן במשנתינו דאכתי בקדושתו קאי. מיהו ה"מ בית המקדש ובית הכנסת עצמן קיימו בקדושתן מדרבנן אפי'

בחורבנן, אבל הנפנה ביהודה דמדרבנן בעלמא הוא אפי' בזמן הבית ס"ל דלא גזרו בחורבנ' הואיל וקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבוא. ותדע דהא בפ"ק דיבמות (דף ו' ע"ב) נפק' לי' ברייתא דמוזהר על מורא מקדש לעולם אפי' בזמן שאין בה"מ קיים מקרא דשבתותי תשמרו ומקדשי תיראו מה שמירה האמור בשבת לעולם אף מורא האמור במקדש לעולם, והא ודאי אתיא כמ"ד קידשה לעתיד לבוא דאי לא קידש' ודאי אין מצווין על מורא מקדש בזה"ז. א"ו ס"ל להאי תנא דקידשה לעתיד לבוא, ומהא היקישא גופא אתיא ליה הא מדאיתקש מורא מקדש לשמירת שבת דנוהג לעולם אף בחורבנה, ואי דרשא דר"י דמתני' דרשא גמורה היא הא ברייתא דיליף לה מהיקשא מני, א"ו הא דר"י אסמכתא בעלמא היא ולית ליה דרשא דפ"ק דיבמות אלא ס"ל כמ"ד לא קידשה לעתיד לבא, והאי דפ"ק דיבמות דרשא גמורה היא כדמוכח התם וס"ל כמ"ד קידש' לעתיד לבוא. ואע"פ שיש לדחות כל הדברים הללו ולפרש בענין אחר אבל מה שפי' נ"ל עיקר:

שו"ע אורח חיים סימן קנא

(י) אפי' לאחר שחרבו עדיין הן בקדושתן וכשם שנוהגים בהם כבוד בישובן כך נוהגים בחרבנם חוץ מכבוד ורבוץ ואם עלו בהם עשבים תולשים אותם ומניחים אותם במקומן משום עגמת נפש כדי שיראו העם ותעיר רוחם וישתדלו לבנותם:

(יא) אם בשעת בנין בהכ"נ התנו עליו להשתמש בו מותר להשתמש בו בחרבנו אבל בישובו לא מהני תנאי ואפילו בחרבנו לתשמיש מגונה כגון זריעה וחשבונות של רבים לא מהני תנאה בד"א בבתי כנסיות שבחוצה לארץ אבל בבתי כנסיות שבא"י לא מהני שום תנאי:

(28) משנה ברורה סימן קנא

(כח) לאחר שחרבו – הבתי כנסיות ובתי מדרשות והטעם דכתיב והשמותי את מקדשיכם ולא כתיב ואת מקדשיכם אשימם להורות לנו דקדושים הם אף כשהן שוממין. ואין חילוק בזה (טז) בין אם הם בתי כנסיות שבא"י ובין שבחו"ל אם לא בהתנו וכדלקמן בסי"א:

(29) ספר חיי אדם – חלק ראשון – כלל יז

(ח) אפילו אם נחרבו, עדיין בקדושתן, שנאמר והשימותי את מקדשיכם, ולא כתיב בהיפך ואת מקדשיכם אשימם, להראות אף כשהן שוממין, מ"מ הם בקדושתן. ולכן צריך לנהוג בהם כבוד חוץ מכיבוד וריבוץ. ואם עלו בהם עשבים, תולשים אותן ומניחים במקומן, כדי שיראו העם ותעיר רוחם וישתדלו לבנותו. ואם בנאוהו במקום אחר ואין צריכין עוד למקום זה, כל זמן שלא מכרוהו כדין, יעשו גדר סביביו, שלא יבואו לזלזל שם (שם):

(32) ספר שערי צדק – השער הראשון

והמדה הזאת נקרא לפעמים – ארון הברית, היודע סוד זה יודע סוד הלוחות שמונחות בארון, וזהו סוד הנה ארון הברית אדון כל הארץ, זאת נקראת אדני, ויסוד נקרא אדון כל הארץ בודאי, ובהיות הלוחות בארון אזי שכינה שרויה בישראל נחלת עולם, ובכל מקום שהולכים הם נחלתו של מקום, ואינם יכולין להפרד ממנו לעולם, ואין שם גט כריתות, וזהו סוד איזה ספר כריתות אמכם אשר שלחתיה, ואם תאמר והרי כתיב אחר כך וארא כי על כל אודות אשר נאפה משובה ישראל שלחתיה ואתן ספר כריתות אליה, חס ושלום, זה היא מלכות ירבעם שאין לה חזרה, וכן מלכות שומרון, אבל יהודא שהיא סוד כנסת ישראל והשכינה שורה בירושלים וביהודה על ידי דוד, לפיכך אמר הפסוק זה ולא יראה בגדה אחותה יהודה ותלך ותזן גם היא, וזהו סוד איזה ספר כריתות אמכם וגומר, ושמור העיקר הגדול מאד, ועל ידי יהודה תחזור שומרון, אבל לא תחזור למלכות, לפי שספר כריתות נתן לה השם על המלכות, וזהו סוד ועשית אותם לגוי אחד בארץ בהרי ישראל ומלך אחד יהיה להם ולא יהיו לשני גוים ולא יחצו לשני ממלכות עוד עבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכולם, והבן זה מאוד, והטעם לפי שהכתוב שכתב ה' לכנסת ישראל ונתן אותם מלכי יהודה שומרים אותה בקדש הקדשים, ועל ידי ישראל שקבלו התורה והלוחות והכניסום בארון נתקשרו ט' ספירות בעשירית בסוד הלוחות הנתונות בארון ושעשו ישראל ולפיכך על ידי ישראל נתאחדו כל הספירות, ואלמלא לא קבלו תורה מלמטה אין לספירות יחוד מלמעלה, לפי שמקומה של שכינה היה בארץ ההיא, וזהו שאמר בבראשית רבה עיקר שכינה בתחתונים היתה, ואם אין עוד קו האמצעי מתפשט למטה לבא עד מקום השכינה אין שם עוד ייחוד כלל, כי בהיות השכינה שלא במקומה למטה אין שם יחוד אמתי, והנה כשנברא העולם היה קו התפארת למעלה מושך שפע למטה למקום השכינה ואז היו השמים והארץ נאחזים, וזהו

(32) ספר שערי צדק – השער הראשון

סוד ויכלו השמים והארץ וכל צבאם, מלשון חתן וכלה, ותרגום ואשתכללו, כלומר התחתונים נעשו מרכבה לעליונים ונכנסים אלו עם אלו ומתחברים יחד אז אלו עם אלו, ואז ה' יתברך אחד בעולם בשלם, וכשבא אדם הראשון וקלקל הצורות נסתלקה השכינה ונתפרדה החבילה, ונמצא חורבות העולם, עד שבאו ישראל וקבלו התורה שבכתב, וזה סוד קו האמצעי והמשיכוה למטה ותקנו ארון דוגמא לשכינה, ונמצא על ידי ישראל ידו"ד אחד ושמו אחד, וזהו סוד ידו"ד אחד, וכתיב מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, וזהו סוד מה תעשה לשמך הגדול כביכול על ידי ישראל נעשה ידו"ד אחד, והסוד שתי הלוחות הנתונות בארון, והמבין סוד זה יבין כמה היה כח קיבול תורה, והסוד מן השמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה, וכתיב השמים כסאי והארץ הדום רגלי, וכתיב מקום רגלי אכבד, והמבין הדברים העיקרים הגדולים שרמזנו יבין טעם שמך נקרא על עירך ועל עמך, וסוד תקרא לי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי וגומר, והסוד וארשתיך לי בצדק וגומר, וסוד כי ידו"ד אלהיך בקרבך, והסוד לא אבא בקרבך, בקרבך ממש, וסוד בקרבך קדוש לא אבא בעיר, ומה שאמר לא אבא בירושלים של מעלה עד שאבא בירושלים של מטה, והמבין זה יבין סוד גניזת הארון, והסוד והשימותי את מקדשיכם, ומה שאמרו חז"ל אף על פי שהן שוממין בקדושתן הן עומדים לפניו, פירוש שהארון והברית אדון כל הארץ והלוחות שם גנוזים,

וזהו סוד אדון כל הברית אדון כל הארץ הכל רמוז ומבואר למי שחנן לו השם יתברך דעת.

(45) ספר העקרים – מאמר רביעי פרק לה

וזה כי הדבר שקבל אי זה שפע או כח עליון אע"פ שנסתלק ממנו השפע או הכח ההוא כבר נשאר במקבל ההוא אי זה רושם מהמעלה שהיה בשפע ההוא שקבל ראשונה ובעבור זה הוא שאמרו רז"ל (מגילה דף כ"ה ע"א) והשמותי את מקדשיכם (ויקרא כ"ו) אף כשהן שוממין הן בקדושתן ואמרו תשמישי קדושה נגנזין וזה בעבור הרושם שנשאר בהם מהדבר האלהי שהמשכן לו או תשמיש אליו.

ספר ראשית חכמה – שער האהבה – פרק אחד עשר

וזו מעלה יתירה לקדושה על הטומאה, כי הקדושה בכל מקום שתשרה לא תפרד משם לעולם, כמו שפירשו ז"ל על בית הכנסת שחרב אין מספידין בתוכו וכו', שנאמר והשמותי את מקדשיכם בקדושתן הן אף כשהן שוממין.

חכמה ותבונה מהצה"ק ר' אברהם בה"ר נחמן מטולטשין זצ"ל – סימן ג', גדולת מעשיותיו הק'

והנה גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ובמיתתם נקראים חיים. וע"כ דבר גדול הוא להשתטח על קברי צדיקים ולמדים אנו מכלב בן יפונה וקבר רחל וקבר מרע"ה כמאמר חז"ל (עיין בהקדמת תיקון הכללי) וכביכול כן השכינה לא זזה מכותל המערבי לנצח כי גם כשהמקדש שוממים בקדושתם הם עומדים לעדי עד כי הי' בנין עדי עד בענין זה וכביכול כמו צדיקים שהם חיים וקיימים לעדי עד.

וע"כ הוא דבר גדול מאד לילך גם בזמה"ז לכותל המערבי שהשכינה שם הוא (ואדרבה יותר חשוב מזמן שביהמ"ק הי' קיים כמובא בספרים) והנכנס למקדש בזה"ז חייב כרת, וארז"ל בברכות דף ס"ב ע"ב אמר רב ביבי אריב"ל כל הרוקק בהר הבית בזה הזמן כאילו רוקק בבת עינו שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים (מלכים א' ט') ע"כ שם גם היום עיקר החיות והשראת השכינה לנצח כמשכן הנשמה במוח והרוח בלב, וע"כ בזוה"ק תשא כתוב ירושלים לבא דכל עלמא (דברו על לב ירושלים) והיא באמצע כל העולם כמו שהלב באמצע הגוף, וכן הוא נקרא ראש עפרות תבל כי כן הוא ראש כל העולם כראש האדם שהמוח והנשמה הוא שם וע"כ כתוב נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה כי ממלמעלה מעולמות הרוחניים נמשכו בהשתלשלות כל העולמות עד העולמות הגשמיים, וע"כ כביכול כמו עיני ה' ולבו בחי' נשמתו ורוחו שם הם, כן זוכים בני ישראל בני ה' להשתלשל להם משם הנשמה והרוח, וע"כ אוירא דאר"י מחכים מוח כל אדם ולבו. ה' יזכנו לבנין ביהמ"ק בב"א ומובא בגמ' א"י גבוה מכל הארצות וירושלים והר הבית גבוה מכל א"י וככתוב וקמת ועלית אל המקום וכו' וכמו שהראש הוא גבוה מכל הגוף ומובא כן בסה"ק כי עיקר העלי' שהיא גבוה מהכל נאמר על מעלתה ברוחניות וע"כ היא במעלה כמעלת הראש מכל הגוף האדם. (וע"י תיקון גדול לפגם הברית כמובא בלק"ת סי' ק"ט והעיקר בקה"ק ששם נכנס הכה"ג ביוה"כ שהוא המתקן כל השס"ה ימים שהוא בחי' תיקון הברית כמובא בלק"ה, וגם בזה"ז עדיין עיני ה' ולבו שם כל הימים והשכינה לא זזה מכותל המערבי הק' לנצח כמאחז"ל. והוא תיקון גדול גם בזמן הזה לילך לשם, ותיקון לפגם הברית כמובא בזוה"ק ח"ב כי הצדיק דר אצל כותל המערבי תובב"א).

סוד ה' ליראיו!

הִתְגַּלּוּת הַשְּׁכִינָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים

עַל סִיבַּת הַצָּרוֹת בְּעִיקְבְתָא דְמְשִׁיחָא

אימא ציון מגלה לנו למה דם ישראל נשפך כמים ובאים כל הצרות רח"ל – ובפרט הצרה הגדולה של הבאס מספר 2 בירושלים עיר קדשינו:

הכל באים:

על ידי מנהיגי הערב רב שהם נגע רע סטרא אחרא ועל ידי שבאים בפיאה נכרית ובבגדי פריצות וגילוי בשר אצל הכותל המערבי הקדוש והנורא שהשכינה הקדושה לא זזה ממנו

נתפרסם לראשונה על ידי:

"וְעַד קְדוּשַׁת הַשְּׁכִינָה וְהַפּוֹתֵל"

שנתייסד בפקודת הרבנים הגאונים שליט"א

ביום א' דראש חודש אייר תשס"ד לפ"ק

בירושלים עיר הקודש והמקדש תובב"א

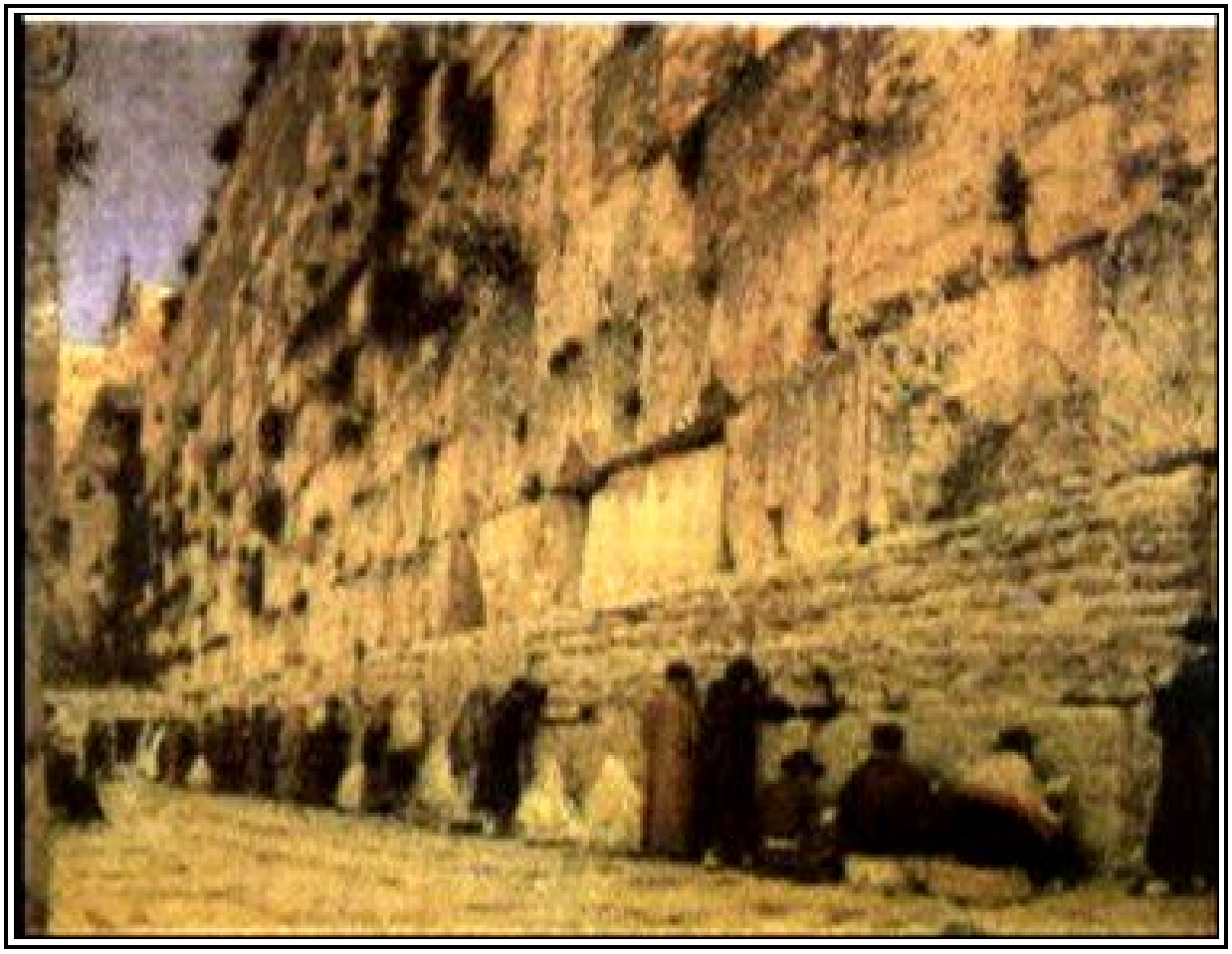

אִמָּא צִיּוֹן מְבַקֶּשֶׁת שֶׁיִּפְרְסְמוּ
אֶת זֶה בְּכָל הָעוֹלָם כּוּלוֹ!!!

יום ל׳ ניסן א׳ דראש חודש אייר תשמ״ד לפ״ק, ירושלים עיה״ק תובב״א

מן הנכון להקדים בראש דברי, שאין אני בעל דרשן, ולא בעל כתבן, וגם אין אני נביא ולא בן נביא, רק נמצאתי מחוייב לפרסם את דברי ולקרב בזה גאולתן של ישראל, כפי שזרזוני הרבנים הגאונים וצדיקים וגדולי המקובלים שליט״א. וגם הנני להודיע בשער בת רבים שלאור כל הדברים דלקמן נתייסד בפקודת הגדולים שליט״א דבר נחוץ מאוד בשם ״ועד קדושת השכינה והכותל״, וב״ה שישראל קדושים נזדרזים מאוד בכל עניני קדושה, בפרט בדבר נחוץ הזה שבוי תלוי כל חיותינו ותקותינו בזה ובבא לנצח, והפעולות הקדושות האלו מוסיפים והולכים בכל יום יותר ויותר, והשם יתברך ישקיף עלינו ויראה עניינו ועמלינו, ויביא לנו את משיח צדקינו במהרה בימינו אמן.

וזה סיפורי:

כחצות הלילה, אור ליום הששי, כ״ה לחודש ניסן, עשרה למב״י, תשמ״ד לפ״ק, הלכתי באישון לילה ואפילה אצל המקום הקדוש, הכותל המערבי, שריד בית מקדשינו, שהשכינה הקדושה לא זזה ממנו, כמנהגי בעשר שנים האחרונות, ואמרתי תיקון חצות בתמימות ופשיטות כאיש יהודי פשוט, ובאמצע התיקון נרדמתי וישנתי, וחלמתי שאשה אחת שמלובשת בשחורים באה אצלי ואמרה לי בזה״ל:

תֵּדַע בְּנִי, אֲנִי הִיא אִמָּא צִיּוֹן, שֶׁמִּיּוֹם שֶׁנֶּחֱרְבָה בֵּיתִי לֹא זָזְתִי מִמָּקוֹם הַזֶּה, וַאֲנִי סוֹבֶלֶת כָּל כַּךְ שָׁנִים צָרוֹת וְיסוּרִים, וְאֵין לִי מְנוּחָה אֶפִילוּ לְרֶגַע קַלָּה, רַק בְּאוֹתוֹ שָׁעָה שֶׁבָּאִים לְבֵית שֶׁלִּי, וּמְנַחֲמִים אוֹתִי, וּמִתְפַּלְלִים אֵלַי ״הֲשִׁיבֵנוּ ה׳ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה״.

וְאת אוֹמֵר לָךְ בְּנִי: שֶׁהַצַּעַר הַגָּדוֹל שֶׁבְּכֻלָּן שֶׁיֵּשׁ לִי, הוּא כְּשֶׁבָּאִים לְבֵיתִי כְּשֶׁאֵינָם מְלוּבָּשִׁים בִּצְנִיעוּת כָּרָאוּי, וּבִפְרַט כְּשֶׁבָּאִים בְּגִילוּי שַׂעַר וּבָשָׂר וּבְפֵיאָה נָכְרִית, שֶׁיֵּשׁ לִי מִזֶּה צַעַר גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד. וּבִשְׁבִיל זֶה נָפְלוּ כָּל כַּךְ

קָרְבָּנוֹת מִישְׂרָאֵל בְּנֵי בְּחוֹדֶשׁ מְנַחֵם אָב, בְּעִירִי יְרוּשָׁלַיִם, עִיר הַקוֹדֶשׁ וְהַמִּקְדָּשׁ, כְּשֶׁחָזְרוּ מֵהַבַּיִת שֶׁלִּי שֶׁלֹּא זָזְתִי מִשָּׁם לְעוֹלָם, וְעֲדַיִן אֲנִי בּוֹכָה עַל זֶה, וְאֵין אֲנִי יְכוֹלָה לְהִתְנַחֵם.

וְעוֹד זֹאת אֲגַלֶּה לָךְ, שֶׁכָּל הַצָּרוֹת בָּאִים בְּאַשְׁמַת הָרַבָּנִים, שֶׁכָּל מַעֲשֵׂיהֶם לִהְיוֹת שְׁמָם וְרֵיחָם נוֹדֵף כְּאַנְשֵׁי דוֹר הַפְּלָגָה הַבּוֹנִים מִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם, שֶׁהֵמָּה רָאשֵׁי הָעֵרֶב רַב, שֶׁכְּבוֹד עַצְמָם הֵם דּוֹרְשִׁים, וְגוֹרְמִים מַחֲלוֹקֶת וְשִׂנְאַת חִנָּם, וְהֵם הֵמָּה שֶׁמְּעַכְּבִים אֶת הַגְּאוּלָה[א].

אֲבַקֵּשׁ מִמְּךָ, שֶׁתֵּלֵךְ וּתְפַרְסֵם בְּכָל הָעוֹלָם, וּבִפְרַט לְיוֹשְׁבֵי עִירִי, שֶׁתִּקָּנָה אַחַת יֵשׁ שֶׁאֲקַרֵב אֶת הַגְּאוּלָה, שֶׁיְּקַיְּמוּ "שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם", וְיִפְתְּחוּ לִי פֶּתַח קָטָן כְּחוּדוֹ שֶׁל מַחַט, שֶׁיִּתְרַחֲקוּ מִן הָעֵרֶב רַב עַד קְצֵה הָאַחֲרוֹן, דְּעָבְדִין לֵאלֹהִים אֲחֵרִים, דְּהֵם נָגַע רַע אֵימָא דְּסִטְרָא

[א] בספר עץ חיים, בהקדמת מוה"ר חיים וויטאל זיע"א על שער ההקדמות כתב שם בזה"ל:

והנה מ"ש בתחילת דבריו ואפי' כל אינון דמשתדלי באורייתא כל חסד דעבדי לגרמייהו וכו', עם היות שפשטו מבואר, ובפרט בזמנינו זה בעו"ה, אשר התורה נעשית קרדום לחתוך בה אצל קצת בעלי תורה, אשר עסקם בתורה על מנת לקבל פרס והספקות יתירות, וגם להיותם מכלל ראשי ישיבות ודייני סנהדראות, להיות שמם וריחם נודף בכל הארץ, ודומים במעשיהם לאנשי דור הפלגה הבונים מגדל וראשו בשמים, ועיקר סיבת מעשיהם היא מ"ש אח"כ הכתוב ונעשה לנו שם, ככתוב בספר הזוהר בפרשת בראשית דף כ"ה ע"ב, וזה לשונו על פסוק אלה תולדות השמים והארץ, שחמשה מונים יש בערב רב, ומן הג' מינים, מהם הוא הנקרא כת גבורים, דעלייהו אתמר המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם, ואינון מסטרא דאילין דאיתמר בהון הבה נבנה לנו עיר ומגדל וגו', ונעשה לנו שם בבנין בתי כנסיות ובתי מדרשות, ושוין בהון ס"ת ועטרה על רישיה, ולא לשמה, אלא למעבד לון וכו', והנה על הכת הזאת אמרו בגמרא כל העוסק בתורה שלא לשמה נוח לו שנהפכה שלייתו על פניו ולא יצא לאויר העולם. עכ"ל מוה"ר חיים וויטאל זיע"א.

אַחֲרָא, אִימָא דְעֵרֶב רַב, וְלִילִי"ת שְׁמָהּ, וְדָא הִיא עָרְוָתָא דִילִי, וְזוּ הִיא אֵשֶׁת הָאָב דְסִמְא"ל בַּעֲלָה.

וְיָבוֹאוּ בְּכָל פַּעַם לְבֵית שֶׁלִּי, לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְחַנֵּן מִלְּפָנַי שֶׁאֲקָרֵב אֶת הַגְּאוּלָה, וְשֶׁאֶבְנֶה בֵּית חוּרְבָּנִי בְּתִפְאַרְתּוֹ עַל מְכוֹנוֹ. וְיָבוֹאוּ רַק בִּבְגָדֵי צְנִיעוּת וּבְכִיסּוּי מִטְפַּחַת עַל רָאשֵׁיהֶם, שֶׁלֹּא יִתְרָאֶה לְחוּץ אֲפִילוּ שַׁעַר אֶחָת, שֶׁזֶּה מְעַכֶּבֶת הַגְּאוּלָה וּמֵבִיא כָּל הַצָּרוֹת, וְלֹא בְּפִיאָה נָכְרִית כְּלָל וּכְלָל, רַק כָּל כְּבוּדָה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה. וְיִתְּנוּ וְיַפְזְרוּ צְדָקָה לְבָנֵי הָעֲנִיִּים.

וּבְזְכוּת תְּשׁוּבָה תְּפִלָּה וּצְדָקָה, יַעֲבִירוּ אֶת רוֹעַ הַגְּזֵרָה, וְאוֹשִׁיעַ אוֹתָם בְּכָל הַטּוֹבוֹת, וְאָז אָבִיא אֶת דָּוִד מְשִׁיחִי, וּבָאֵשׁ אֲנִי אֶבְנֶה אֶת בֵּיתִי, וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְּתוֹכָהּ.

עד כאן לשונה!

ואיקץ משינתי, ונבהלתי ונשתוממתי על המראה הגדול הזה, ונזכרתי מה שמובא במדרש ילקוט שמעוני ירמיהו פרק ט"ו רמז רצ"ג בזה הלשון:

אומללה יולדת השבעה, אמר ירמיה כשהייתי עולה לירושלים נטלתי עיני **וראיתי אשה אחת יושבת בראש ההר לבושה שחורים וראשה סתור וצועקת ומבקשת מי ינחמנה** ואני צועק ומבקש מי ינחמני, קרבתי אצלה ודברתי עמה, אם אשה את דברי עמי ואם רוח את הסתלקי מלפני, ענתה ואמרה לי אין אתה מכירני אני היא שהיו לי שבעה בנים יצא אביהם למדינת הים עד שאני עולה ובוכה עליו הרי שני בא ואמר לי נפל הבית על שבעה בניך והרגם איני יודעת על מי אבכה ועל מי אסתור שערי, **אמרתי לה אי את טובה מן אימא ציון שהיא עשויה מרעית לחית השדה, ענתה ואמרה לי אני אמך ציון שהיא עשויה מרעית לחית השדה**

אני היא אם השבעה שכן כתיב אומללה יולדת השבעה, אמר לה ירמיה דומה מכתך למכת איוב קומי שבי ירושלים.

וכן מובא בספר קב הישר פרק צ"ג וזה לשונו שם:

וקבלה אמיתית היא בידי, "כל מי שבלבו תדיר צער על גלות השכינה זוכה לכתר תורה", ודע מ"ש האר"י ז"ל על מוהר"ר אברהם הלוי שחיבר התיקוני שבת, "שהיה דירתו בצפ"ת תוב"ב ובכל חצות לילה היה קם וסובב כל הרחובות של יהודים, ונתן קולו בקול מר ואמר אחינו בית ישראל הלא ידוע לכם שהשכינה בעו"ה בגלות ובית מקדשינו היה לשריפת אש וישראל הם בגלות המר וסובלים יסורים עינויים קשים ומרים ונהרגו כמה חסידים וחסידות בחורים ובתולות זקנים עם נערים בארבע מיתות בית דין, וניתלין ונידונין במיתות קשות ומשונות, ואתם שוכבין על מטותיכם בהשקט ובטח קומו ונצעק אל ה' אלהינו שהוא מלך רחום וחנון אולי ישמע ה' את קול תפלתינו וירחם על עמו שארית פליטת ישראל, והיה החסיד צועק ולא נתן מנוחה לכל בני העיר והיו קמים כולם בשעה חדא לבתי מדרשות והיו אומרים התיקון חצות, ואחר כך היו לומדין איש איש כפי השגתו, יש מהן היו עוסקין בדברי קבלה ובזוהר ויש מהן היו עוסקים בגמרא ובמשניו' ויש מהן היו עוסקים בתורה ונביאים וכתובים, ואחר כך היו אומרים פזמונים ובקשות עד אור היום והיו מעוררים רחמים".

והרב האר"י ז"ל היה מפליג בחסידותו ואמר על החסיד ר' אברהם הלוי ז"ל שהוא היה גלגול של ירמיהו הנביא[ב], ופעם אחת אמר לו האר"י ז"ל דע כי שלמו ימיך והגיע' ימיך למות אם לא שתעשה תקנה אחת שאלמדך, ואם תעשה אותה תקנה זו אזי תחיה עוד כ"ב שנים, **וזו היא התקנה שלך שתלך לירושלים ושם תלך להתפלל לפני כותל המערבי ותשפוך תחנתך ותזכה לראות השכינה, ואז הלך החסיד לביתו וסגר עצמו ג' ימים וג' לילות בתענית שק ואפר ואחר כך הלך החסיד לירושלים ובא לפני כותל המערבי בתפלה ובתחנונים בבכיה גדולה, ואחר כך ראה על גבי הכותל צורה דוגמת אשה מלובשת שחורים ותיכף מרוב פחדו נפל על פניו ארצה והיה צועק ובוכה בבכי גדול ואמר אוי לי שראיתיך בכך אוי אהה על נפשי והיה מאריך בבכיה וזעקות והיה ממרט שערות ראשו עד שנתעלף ונרדם, ואז ראה בחלום שבאה אליו השכינה בבגדים נאים ואמר התנחם בני אברהם כי יש תקוה לאחריתך**

[ב] בספר שם הגדולים לרבינו החיד"א זיע"א בחלק גדולים מערכת א' אות ס"ט:

מהר"ר אברהם הלוי ברוכים ז"ל הוא הקדוש שראה השכינה עין בעין בהקיץ בכותל מערבי. ולקול הסיפור, דכדי שלא יפקפק שום אדם בלבו, אני אענה במיטב הארש, אנו מאמינים ודאי בכל דברי רז"ל, לכו חזו מאמרם בילקוט ירמיה סימן ט"ו ע"פ אמללה יולדת השבעה שירמיה ראה אשה לובשת שחורים וכו' ואמרה אני אימא ציון וכו' ע"ש.

וישובו הבנים לגבולם כי אשיב את שבותם ורחמתי אותם. ויקץ וישא את רגליו וחזר לצפת ובא אל האר"י ז"ל ותיכף אמר האר"י ז"ל אני רואה בך שזכית לראות פני השכינה, ומעתה תהיה בטוח שתחיה עוד כ"ב שנים. וכן הוי שהחסיד היה חי אחר זה המעשה כ"ב שנים. ומהחסיד הנ"ל יראה כל אדם לעשות כן לקום בחצות הלילה או קודם אור הבוקר להתאבל על חורבן בית המקדש ועל הריגת הקדושים, ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשם שמים ולא יעשה זאת שיתפאר בפני הבריות כדי שישבחו אותו הבריות שלא די שהוא לא מקבל שכר על זה אלא גם מקבל עונש גדול, ומי שהוא מכוין לשם שמים אזי עליו הכתוב הוא אומר "שומר מצוה לא ידע דבר רע" ויזכה לראות בבנין ציון וירושלים אמן. מ"ו מהר"י ז"ל. עד כאן לשונו.

ותיכף ומיד ביושבי שם אצל הכותל המערבי הקדוש, פתחתי את ספר הזוהר הקדוש מהתנא האלוקי רבן שמעון בר יוחאי זיע"א, שהיה מונח שם על השולחן, לראות פתרון על החלום הנורא, ונפתח לי בדף "קץ" עמוד א', שכתוב שם על הפסוק "וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית ה' בְּרֹאשׁ הֶהָרִים" (ישעיהו ב, ב), בזה הלשון:

מהו באחרית הימים נכון יהיה הר בית יהו"ה, אמר ליה, אחרית הימים איהו אילנא כלא מרישיה ועד סיפיה, דהוא אילנא דטוב ורע, **ואתא קרא לבררא באחרית הימים, ואפיק הר בית יהו"ה, דא טוב בלא רע, הר בית יהו"ה ודאי, דלית תמן חולקא לסטרא אחרא, דהא אתבריר הר בית יהו"ה מגו אילנא דאיהו אחרית הימים,** ודא איהו כום דברכה, דאיהו נכון בראש ההרים. אמר רבי יוסי, זכאה ארחא דא דזכינא להאי מלה, אמר ליה, ממאן שמעת לה, אמר ליה יומא חדא הוינא אזיל בארחא, ושמענא וחמינא ליה לרב המנונא סבא (נ"א לרבי שמעון), דהוה דריש להאי קרא לרבי אחא, וכיון דשמענא, חדינא ביה, ונטירנא ליה צריר בכנפא דלבושאי, דלא יתעדי מנאי לעלמין, אמר ליה, ודאי מלה קדישא דא, מנהירו דבוצינא קדישא אתנהיר, זכאה דרא דקיימי עלמא וסמכוי שריין בגויה, ואי אנת צרירת להא מלה בקשרא חדא דלא יתעדי מינך, אנא אצרור לה בתלתין או בארבעין קשרין בכיסאי, דלא יתעדי מינאי לעלמין. עד כאן לשון הזוהר.

ונפל לי ברעיוני הפשט בזה, **"אחרית הימים איהו אילנא כלא מרישיה ועד סיפיה"**, שבאחרית הימים כשיהיה הזמן להביא משיח צדקינו, אז יקח הקב"ה אילנא דכולא מרישא ועד סיפא, שהיא כל הקומה העליונה, שבו נכללים כל הדברים שבעולם, מרישא, שהיא מתחלת בריאת העולם, ועד סיפא, שהיא אחרית הימים, ויחפש הקב"ה איזה דבר שאין בו כלל עירוב טוב ורע, רק טוב בלבד, ולא ימצא הקב"ה אלא דבר

אחד, והוא הבית שלו, "**דלית תמן חולקא לסטרא אחרא**", שמאז בריאת העולם אין לו דבר שהוא טוב בלבד, רק דבר אחד הוא טוב בלבד, והוא הבית שלו, שמאז ועד עתה לא היה בו חלק לסטרא אחרא כלל וכלל, רק שהוא כולו טוב ממש. ובזה הטוב שהוא הבית שלו, יביא לנו את משיח צדקינו, וירד הבית שלו בית של אש, בנוי ומשוכלל מן השמים.

ובספרי רבינו החיד"א זיע"א מובא דבר זה כמה פעמים שבמקום המקדש אין בו חלק לסטרא אחרא כלל וכלל, ונביא כאן רק קטע אחד מספריו, וזה לשונו בספרו יוסף תהלות על תהלים על הפסוק בתהלים (מג, ג) "יְבִיאוּנִי אֶל הַר קָדְשֶׁךָ וְאֶל מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ".

ומה שכתוב "**אל הר קדשך ואל משכנותיך**", אפשר לרמוז במה שכתב התוספות בעבודה זרה דף מ"ג, שהקשו בירושלמי איך בית המקדש נבנה על הר, והרי אין הר שלא נעבדה שם עבודה זרה, ותירץ הרב "**מורינו הרב אברהם רוזאנים זכרונו לברכה**"[ג]. דאמרו רבותינו זכרונם לברכה כי בעת בריאת העולם התפלל הקדוש ברוך הוא על אבן שתיה, ושוב אין רשות לסטרא אחרא לבוא שם, כמו שכתוב בזוהר הקדוש[ד], וזה שכתוב "**יביאוני אל הר קדשך**", וכי תימא הוו תרתי דסתרן, הר נפסל, ואיך תאמר קדשך, כי הירושלמי אמר על פי נביא, ומזמן שנחרב בית המקדש עד עת הגאולה עבדו עבודה זרה, לזה אמר, "**ואל משכנותיך**", כלומר אין התירוץ כירושלמי דעל פי נביא, **רק הענין הוא, שאז שרתה שכינה שם, וגם עתה לא זזה שכינה מכותל המערבי, ואין רשות לסטרא אחרא לבוא שם,** וזה שכתוב ואל משכנותיך. ואעיקרא אפשר לומר, דמה שתירצו בירושלמי על פי נביא, הכוונה, **דהנביא גילה זה דבעת הבריאה שרתה השכינה, ושוב אין**

[ג] **מביאו בספרו שם הגדולים** (חלק גדולים מערכת א' אות ק"ה), זה לשונו שם: מה"ר אברהם רוזאנים האחרון – בזמנינו רב בקושטנדינא. ויש לו תשובות בס' בתי כהונה ח"א והפליג בזקנה ועלה לעה"ק ירושלים ת"ו. ואני הצעיר בנערותי זכיתי להקביל פני קדשו כמה פעמים ונתבססתי מתורתו וקסת"ו ננהר"ת כמפורסם מהקדמות והסכמות שנדפסו בשמו בכמה ספרים. עד כאן לשון החיד"א זיע"א.

ובהגהות מנחם ציון על השם הגדולים: אברהם רוזאנים – נפטר בעה"ק ירושת"ו (ח"י חשון תק"ד).

וזה לשון **ספר אור החיים אות א'**: הר"ר אברהם (ב"מ יוסף) רוזאנים (כן חתם שמו בשנת תק"ז תחת כתב מליצה עבור הרב מו"ה חיים ירוחם ווילנא הנדפס שמה בקושטנטינא) השני הרביץ תורה בקושטנטינא בסוף זמנו של הרב מו"ה יהודה רוזאנים וכתב ההקדמה בראש ספר בני יעקב הנדפס שם בשנת תע"ד וגם בראש ספר פרשת דרכים ועוד לו כמה הקדמות והסכמות בשאר ספרים והפליג בזקנה ועלה לעה"ק ירושלים תוב"ב והרב חיד"א זכה להקביל פני קדשו שם כמה פעמים (כמ"ש בועד לחכמים ח"א אות א' סי' ס"א).

[ד] זה לשון הזוהר (ח"ג נא:): **אי שמא קדישא נטיל אתר מקדמת דנא, כל רוחין וכל מזיקין דעלמא לא יכלין לאתחזאה ביה, כל שכן לקרבא בהדיה, אי רוח מסאבא קדים נטיל אתר, שמא קדישא לא שריא ביה, דהא לאו אתריה.**

רשות לסטרא אחרא לבוא שם, ואף אם יעבדו עבודה זרה, הוא מעשה קוף ושחוק בעלמא, כי אין הסטרא אחרא באה שם כלל, ועל דרך זה יובנו כמה כתובים ומאמרי רבותינו זכרונם לברכה.

עד כאן לשון רבינו החיד"א זיע"א. ובזה מבאר כמה וכמה פסוקים ומאמרי חז"ל בשאר ספריו (עיין באריכות בספרו ראש דוד על התורה בפרשת ויצא על הפסוקים (בראשית כח, טז-יז) **וַיִּיקַץ יַעֲקֹב מִשְּׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדָעְתִּי וַיִּירָא וַיֹּאמַר מַה נּוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמָיִם**).

וכעין זה מובא גם בספר צמח ה' לצבי מהרב הקדוש מו"ה צבי הירש מנאדבורנא זי"ע מגדולי תלמידי המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א, על הפסוק בפרשת ראה (דברים פרק יב, ב-ג-ד-ה) **אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים הָרָמִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן, וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא, לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹקֵיכֶם, כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹקֵיכֶם מִכָּל שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִּדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָּׁמָּה**. וזה לשונו שם:

אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים כו', על דרך שכתב בספר ש"ך על התורה בשם רבינו בחיי וזה לשונו, ובזה תבין איך מקום השכ"י כו' שהיה כהן גדול נכנס פעם אחת בשנה אחר כמה טבילות וקידושין ואחר כמה תפלות שהיו ישראל מתפללין עליו, איך עתה היא בית תורפה של ישמעאלים בית עבודה זרה שלהם, אלא שנתקפלה ירושלים וגברה עליו קליפה של שאר ארצות, **ואפשר לומר שבקיפול ארצות באה שם רצועה מארם עד שבנו שם בית העבודה זרה, והם חושבים שבנו בירושלים והם מכזבים**, וכן הכתוב אומר הרחיבי מקום אהלך כו', עיין שם בש"ך דף ג'. וידוע מה שדרשו רבותינו ז"ל (תענית י.) הנותן מטר על פני הארץ זו ארץ ישראל ושולח מים על פני חוצות זו שאר ארצות.

היוצא מזה, ארץ נקרא ארץ ישראל, וחוצות נקרא חוץ לארץ, וזהו פירוש הפסוק (איכה ב, כא) שכבו לארץ חוצות, רצה לומר שהחוצות שוכבים על ארץ ישראל, וזהו בוודאי אחר שיתרחב ירושלים להיות ככל ארץ ישראל, וארץ ישראל כמו כל העולם, כמו שאמרו רבותינו ז"ל על הרחיבי מקום אהלך, בוודאי הרצועות מארם, והחוצות השוכבים על ארץ ישראל יאבדו ממקום, כי אין זה מקומם, רק שהגוים העובדים שם

את שמם, זה דווקא ולא להיפך, אף שתכווין לכבוד השם יתברך, כי בכאן רוח קדישא קדים ונטיל אתר כנ"ל. וזהו כי אם אל המקום אשר יבחר, רצה לומר בכל מקום שיבחר לשום את שמו שם, המקום ההוא מוכן, ולשכנו תדרשו ובאת שמה. עד כאן לשונו.

ולפי דבריו הקדושים נוכל גם כן לומר, שכשבאים אצל הכותל המערבי הקדוש שהשכינה הקדושה לא זזה משם אפילו לרגע קלה[ח] עם פאה נכרית וגילוי שער ובבגדי פריצות, אזי בא לשם רצועה מארץ העמים, ואין זוכים שיתקבלו התפלות חם ושלום, רק יש בזה צער גדול להשכינה, אבל כשבאים בבגדי קודש בבגדי צניעות, ובמטפחת על הראש כראוי שיהיה מכוסה היטב כל שערות הראש, אז נתקבלים כל התפלות לרחמים ולרצון.

ובשביל זה בא רחמנא ליצלן כל הטראגעדיע הזה של הבאם מספר 2 בירושלים עיר קדשינו, שבאו אז מהכותל המערבי, ונפלו קרבנות ישראל רחמנא ליצלן, והיו הם קרבנות על כל הכלל כולו, ועכשיו נתגלה הסוד על מה ולמה באים עלינו כל הצרות האלו רחמנא ליצלן, בשביל שלא הולכים במטפחת ובבגדי צניעות כראוי לנשים צדקניות, וכתוב בתורתינו הקדושה (דברים כג, טו): כִּי ה' אֱלֹקֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחֲנֶךָ לְהַצִּילְךָ וְלָתֵת אֹיְבֶיךָ לְפָנֶיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא יִרְאֶה בְךָ עֶרְוַת דָּבָר וְשָׁב מֵאַחֲרֶיךָ, שהשכינה הקדושה אינה שורה עמנו רחמנא ליצלן כשהולכים בפיאה נכרית ובבגדי פריצות.

ואם תקשה, הא השכינה הקדושה אינה זזה מהכותל המערבי אפילו כרגע, על זה אען ואשיב, שכשבאים עם בגדים כאלו, אזי אין זוכים באמת להיות על מקום המקדש, מפני שבא שם רצועה מארץ העמים רחמנא ליצלן כנזכר לעיל.

לכן אבקש נא בכל לשון של בקשה, שתרחמו על עצמכם ועל כל הכלל ישראל, סבלנו די צרות וקרבנות רחמנא ליצלן, עכשיו הזמן לתקן. השכינה הקדושה בעצמה מגלה אותנו סיבת הצרות, והיא מתחננת אצלינו שלא יראה בך ערות דבר כשנבוא אצל מקומה הקדוש והנורא, והנביא מצווח (ישעיהו א, יב): כִּי תָּבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי

[ח] מדרש רבה שמות פרשה ב' אות ב', מדרש רבה במדבר פרשה י"א אות ב', מדרש רבה איכה פרשה ל"א אות י"א, מדרש רבה שיר השירים פרשה ב' אות כ"ו, מדרש תהלים מזמור י"א, ילקוט שמעוני מלכים א' פרק ח' רמז קצ"ד–קצ"ה, זוהר חלק ב' דף קט"ז ע"א, ועוד ועוד, עיין בספה"ק מגלה עמוקות פרשת דברים דבר נורא בזה הענין.

בְּקֵשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי, רק אז כשנשוב בתשובה ונתקן תיקון גדול ונורא לבוא רק בצניעות, וגם לתקן שם המחיצות שיהיו כראוי וכהלכה[1], אז נזכה כולנו יחד בשוב ה' את שיבת ציון במהרה בימינו אמן.

ואבקש מאתכם נשים צדקניות שתקפידו בזה בכל מיני הקפדה וזהירות, וגם להזהיר ולעורר חברותיכם, לבוא אצל מקום הקודש והמקדש רק בלבוש צנוע ובמטפחת על הראש, ולא בפיאה נברית כלל וכלל, ובזה נזכה להשראת השכינה בינינו, ונזכה לכל מיני השפעות טובות בגשמיות וברוחניות, ויקרב לנו השם את דוד משיחו במהרה בימינו אמן.

והלכתי אצל גדולי המקובלים בירושלים עיר הקודש, וספרתי להם כל הדברים הללו של החזיון שלי אצל הכותל המערבי, ונפל להם פחד נורא וחרדה גדולה על זה, ואמרו לי שאני מחוייב לפרסם הדבר הזה בכל העולם כולו. וגם הראיתי להם הזוה"ק הנ"ל והחיד"א וכו' כל מה שהבאתי לעיל, ואמרו שדברים אלו ברורים כשמש, ואני מחוייב לעשות בזה כל מה שבכוחי להשרות שכינתו בתוכינו, ושאלך גם אל הרבנים הגדולים והגאונים שליט"א שיעשו בזה כל מה שבכוחם ויעוררו את ההמון עם בענין ההליכה אצל הכותל המערבי הקדוש, שיבואו רק בבגדי צניעות וכו' וכו' כל מה שכתבתי לעיל.

וכן עשיתי, והלכתי אצל הרבנים וגדולי דורינו שליט"א, והורו לי דבר גדול, שאייסד תיכף ומיד "ועד לעניני קדושת הכותל המערבי", שהוועד הזה יעוררו תמיד ההמון עם את קדושת הכותל המערבי, וללקט כל המאמרי חז"ל ומכל הספרים הקדושים, קדושת הכותל המערבי, ולעשות התעוררות גדול לבוא אל הכותל המערבי רק בקדושה ובטהרה, ואז יתקבלו כל התפלות שלנו, וכל המקטריגים והצרות יתבטלו מעלינו, בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

ש. א. מירושלים עיה"ק תנצב"ה

---

[1] בגמרא סוכות (נא:): משנה, מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול. גמרא, מאי תיקון גדול אמר רבי אלעזר כאותה ששנינו חלקה היתה בראשונה והקיפוה גזוזטרא והתקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה תנו רבנן בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ והיו באים לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים ועדיין היו באין לידי קלות ראש התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה, עיין שם בגמרא.

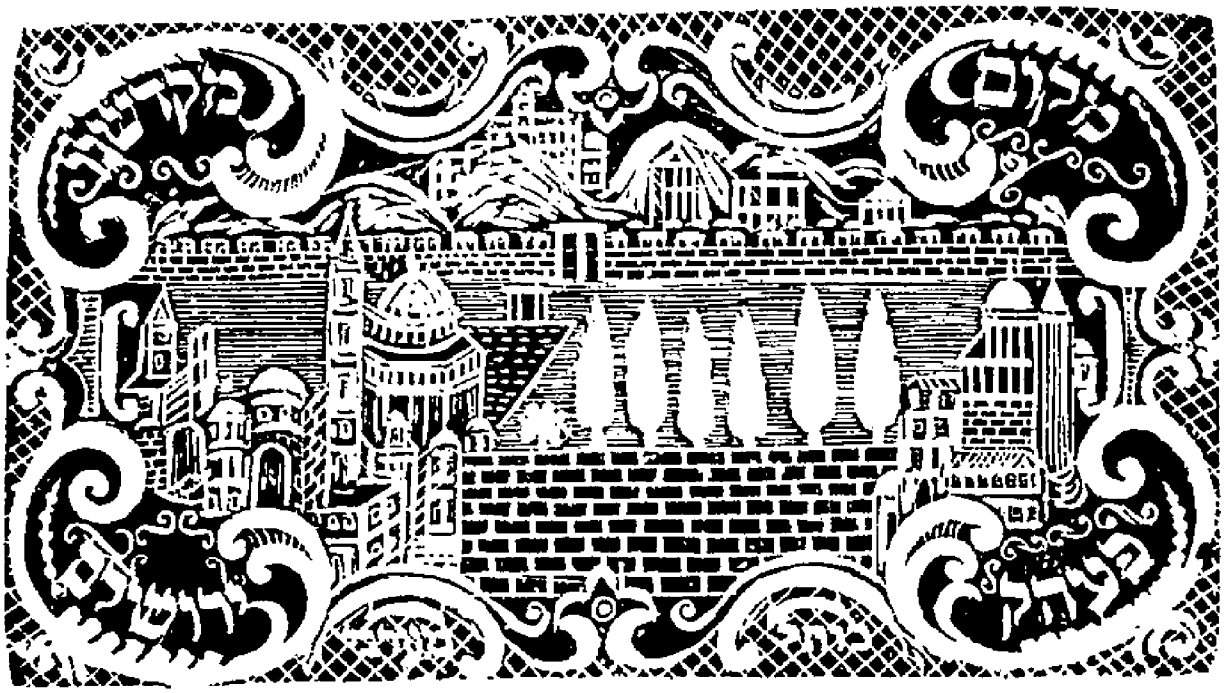

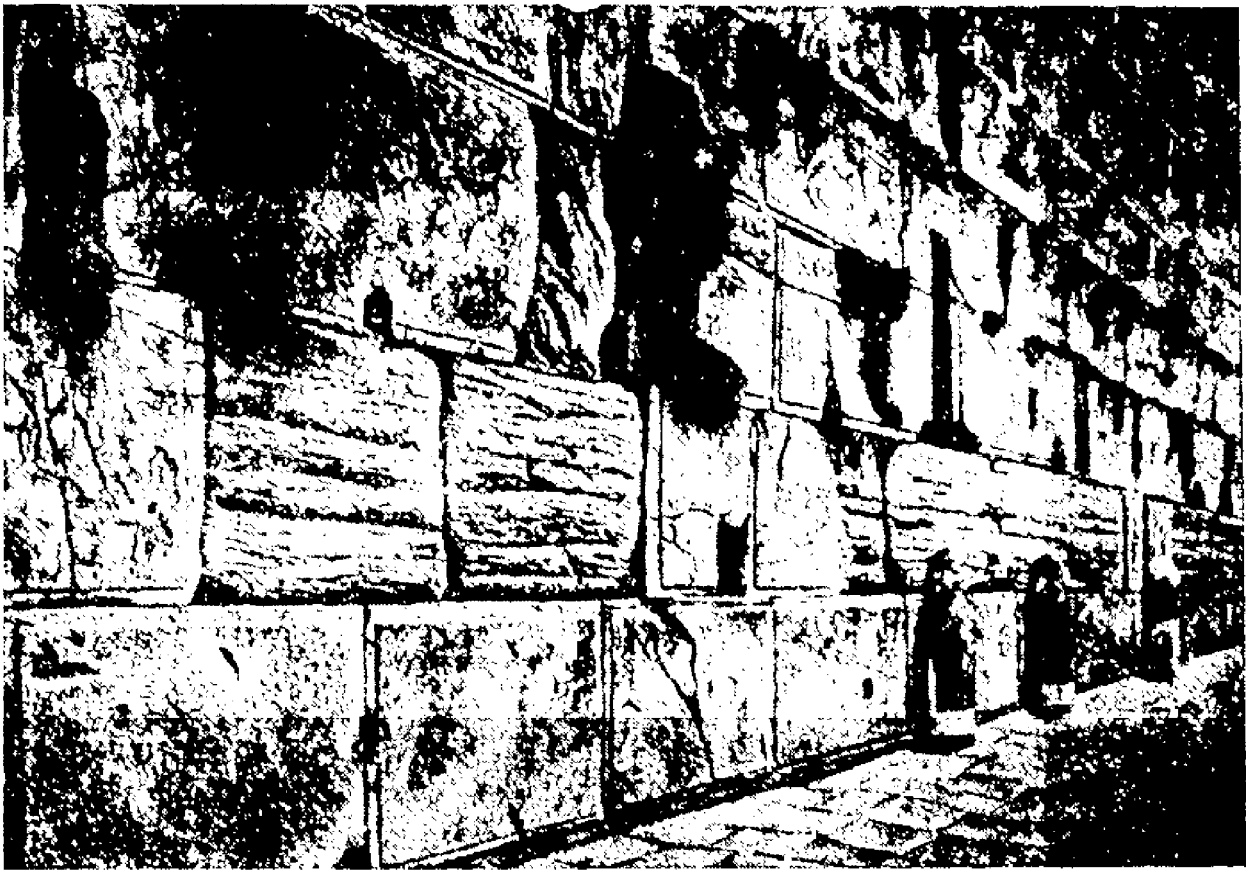

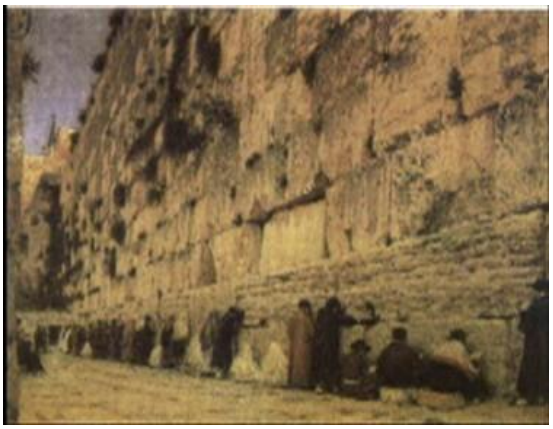

מדברי רשכבה"ג, גדול מרבן שמו,
רבינו משה סופר זיעועכי"א
– ולאורו נסע ונלך עד ביאת גואל צדק בב"א –

...רק בקדושה עליונה, שירושלים הוא שער השמים מימות עולם, אפילו כשהיה היבוסי יושב בירושלים והכנעני והפריזי אז בארץ, **ולא זזה ולא תזוז שכינה מכותל מערבי אפילו בחורבנה.** וביבמות ו' ע"ב דמורא מקדש בזמן הזה מדאתקש לשבת, מה שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם...

היוצא מדברינו, דעל כל פנים לכולי עלמא קדושת שניהם קדושת עולמים, מימות עולם עד סוף כל ימות עולם, לא נשתנה ולא ישתנה. אלא שקדושת ירושלים חמורה מקדושת שאר ארץ ישראל.

וגם הרמב"ם דלא מנה למצות עשה ישיבת ארץ ישראל כמו שחשב הרמב"ן במנין המצות, מכל מקום מודה ביתר שאת בקדושה בזמן הזה...

(שו"ת חתם סופר, חלק יורה דעה, תשובה רל"ד (עיין שם באריכות נפלא))

אוצר החכמה

ספר

פרשת אלה מסעי

שהיה 1234567

מכיל תמונה חיה ומקיפה
על עיר הקדש והמקדש

ירושלים

ומקומותיה הקדושים:

א) הר הבית — מקום בית מקדשנו ותפארתנו ת"ו
ב) כותל המערבי
ג) עיר ציון וקברי מלכות בית דוד
ד) הר הזיתים וקברי הנביאים
ה) קרית ארבע היא חברון—עיר האבות ומערת המכפלה

נכתב בידו הגדולה של רב האי גאון וקדוש עליון

רבי משה חאגיז זצוק"ל

מגדולי חכמי ורבני ירושלים

נדפס באלטונא בשנת תצ"ג

 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

בעזהי״ת

הקדמת המחבר

אמר המני״ח [שמו המקוצר בראשי תיבות משה ן׳ יעקב חאגיז. (המגיה)] ז״ל אלה מסעי זה סדר מסעיהם וזאת ראיתי להלל ולשבח את חנניא וסיעתו שכתבו מגילת תענית להיותם מחבבים את הצרות [שבת י״ג: ופרש״י שם. שנגאלין מהן והנס חביב עליהן להזכירו לשבחו של הקב״ה וכותבין ימי הנס לעשותן יום טוב וכו׳. (המגיה)] ולדעתי לא נפלאת היא ולא רחוקה, דחנניא וסיעתו למדו דבר זה מפרשת אלה מסעי דמקרא מלא הוא, (במדבר ל״ג—ב׳) ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה׳, דמיסודו של ר׳ משה הדרשן למד מאור הגולה רש״י ז״ל למה נכתבו המסעות על פי ה׳ ביד משה, כדי להודיע חסדיו של מקום דאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמרו שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה שהרי אין כאן אלא מ״ב מסעות צא מהם י״ד שכולם היו בשנה ראשונה וכו׳, נמצא שכל שמונה ושלושים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות ועל פי ה׳ היו מסעיהם למוצאיהם אם כן מהטעם עצמו למען ידעו דור אחרון בנים יולדו ויקומו ויספרו לבניהם וישימו באלקים תוחלתם ובטחונם באלקי עולם ה׳ הוא אלקים אשר תמיד גבר עלינו חסדו ואנחנו עם מרעיתו וצאן ידו ועם היותינו נמשלים כצאן אל טבחה כנראה ממגילת תענית זו ועוד צרות רבות ורעות שצפו ועברו על ראשינו מיום היותינו עם נולד גוי מקרב גוי שקבלנו אלקותו יתברך עלינו מ״מ נודעת יד ה׳ ואהבתו עלינו בקיום הבטחת (ויקרא כ״ו—מ״ד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם וגו׳, ונגד אבותינו ולנו הראה

נפלאותיו ומפליא לעשות ניסא דרבים וניסא דיחיד, ועוד יוסיף תת כח להוציאנו מעמקי ים השעבוד ולפרוץ דרך לעבור גאולים.

ואיידי דאייתו מכללא, הרי זו עולה, בתום לבבי ובנקיון כפי להודות ולהלל ולשבח לאל העונה אותי ביום צרתי ובכל אלה הימים והשנים שנתארך גלותי שלא כדרך הגולין דאם אמרתי אספרה כמו את כל התלאות צרות רבות ורעות שצפו על ראשי מיום א"ך לחודש שבט משנת תמ"ט יום הששי מפ' משפטים שנבקש בישיבה של מעלה מר זקני אבי אמי המפורסם מוהר"ם גלאנטי זצוק"ל ובפרט מיום למ"ד למב"י משנת תנ"ד שעזונותי גרשוני מהסתפח בנחלת ה' עד היום בכללי ופרטי כמה רדיפות וכמה יסורין שבגופי אשר לפרטם ולבארם קצר המצע מהשתרע ומחול ירבון, אך הואיל ומכולם הצילני ה' הסכמתי שלא לפרט אותם אמנם דרך כלל מצאתי חובה עלי [ראה זח"ב (דף מ"א.) ברע"מ, חובא איהו על בר נש לאישתעי, תדיר קמי קוב"ה ולפרסומי ניסא בכל אינון ניסין דעבד, וכתב שם בספר אור החמה (והו"ד בספר כתר דרשב"י) בשם הרה"ק ר"א גלאנטי זלל"ה, וז"ל הכרח גדול הוא להרמב"ן ז"ל שמנה בכלל המצות וזכרת את כל הדרך שמצוה על כל האדם לספר כל הנפלאות שעשה עמו הקב"ה בפרטות, וכן ראיתי אנשי מעשה שכתבו בכתב כל העתות שעברו עליהם וכל הנפלאות שעשה הקב"ה עמהם וכותבין אותו בקצור ומוליכים אותו כתב עמהם. ומדי יום ויום עוברים עליו לספר שבחיו ית', וכן ראוי לעשות, עכ"ל. (המגיה)] לגלות ולהודיע לרבים חסדי ה' כי לא תמנו וגם ממני לא כלו רחמיו ותמיד גבר חסדו עלי ועד כה עזרני אך טוב זה היום שקויתי מצאתי ראיתי שבחמלתו עלי הערה רוח ממעון קדשו והערני התעוררות המנוער מן העצלות והגיעני לפרשת אלה מסעי ללכת ולשוב אל מקומי הראשון ושמתי מבטחי בה' הוא יגמור בעדי לטובה ויראנו אותו ואת נוהו שש ושמח בישועת ה' כהרף עין, לישועתך קויתי ה'.

אלה מסעי

ויסע א׳ ש׳ ל׳ בבאר שבע. (בראשית כ״א־ל״ג)
אוהב יי שערי ציון מכל משכנות יעקב. (תהלים פ״ז־ב)
שבתי לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה. (זכרי׳ א—ט״ז)
לספר בציון שם יי ותהלתו בירושלים. (תהלים ק״ב־כ״ב)

א) **הלכה** (מו״ק כ״ו. טוש״ע או״ח סי׳ תקס״א כל דינים אלו)
הרואה ערי יהודה בחורבנן [אעפ״י שיושבין בהן ישראל כיון שהאומות מושלים עליהם מקרי חורבן. (ב״י ב״ח ומ״א שם) (המגיה)] או ירושלים או בית המקדש חייב לקרוע ואומר (ישעי׳ ס״ד־ט׳) [זה קאי רק על ערי יהודא. (המגיה)] ערי קדשך היו מדבר וגו׳ וקורע ואומר (ברוך דיין האמת) [עיין ברכות נ״ח: ועיין בב״ח סי׳ הנ״ל בד״ה מצאתי בליקוטים. (המגיה)] דווקא ערי יהודה [חייב לקרוע ולומר כנ״ל. לאפוקי שאר וכ״ו דלא חשיבי כ״כ (ב״י וב״ח שם) (המגיה)] לאפוקי שאר ערי ישראל כגון שכם, שילה, ושומרון, וכיוצא בהן.

ב) **הרואה** את ירושלים בחורבנה אומר (שם) ציון מדבר היתה ירושלים שממה וקורע ואומר (ברך דיין האמת), וכשרואה בית המקדש אומר (שם פסוק י׳) בית קדשנו ותפארתנו אשר הללוך אבותנו היה לשרפת אש וכל מחמדינו היו לחרבה וקורע ומברך (כנזכר), ומהיכן חייב לקרוע מן הצופים (פירוש דלא חשוב ראייה מרחוק מקום אלא משהגיע לצופים [פרש״י שם כפר שיכול לראות בית המקדש משם (פסחים מ״ט.) והתו׳ שם חולקין וסוברים דצופים הוי פי׳ כל מקום סביב לירושלים שיכולין לראות משם והתיו״ט כתב שגם דעת רש״י כן (עיין מ״א שם ס״ק ג׳) (המגיה.)] חשוב ראייה, הוא הדין לערי יהודה דקורע כשיהיה סמוך להם כשיעור שיש מן הצופים לירושלים [לפי דעת התו׳ הנ״ל אין שיעור לדבר

אוצר החכמה

אוצר החכמה 1234567

וחייב לקרוע ממקום שרואה (מ"ב שם סק"ג) (המגיה.)] ואחר כך כשיראה המקדש קורע קרע אחר וכל קריעה טפח.

ג) **ואם** בא מן המדבר שאז רואה המקדש תחלה קורע על המקדש טפח ואחר כך כשיראה ירושלים מוסיף על קרע ראשון כל שהוא.

ד) **אם** קרע על אחת מערי יהודה אינו חוזר וקורע [כתב בהגהת רעק"א בשם האלגזי בס' תאוה לעינים. דמ"מ צריך להוסיף על הקרע כל שהוא. (המגיה)] כשיראה שאר ערי יהודה חוץ מירושלים שחוזר וקורע עליה קרע בפני עצמו.

ה) **ואם** קרע על ירושלים תחלה אינו צריך לקרוע על שאר ערי יהודה ואפילו תוספות אינו צריך. [וכ"כ הרעק"א בשם האלגזי הנ"ל. (המגיה)]

ו) **כל** הקרעים בידו, ומעומד, וקורע כל כסותו שעליו עד שיגלה את לבו [ולכן קורע בצד שמאל. כי הלב בשמאל (מ"א שם ס"ק ד') (המגיה.)] ואינו מאחה [היינו תפירה מבפנים ואחרת עליה מבחוץ (טור) ורש"י פי' תפירה מיושרת (מ"א ס"ק ה) (המגיה.)] קרעים אלו לעולם, אבל רשאי לשללן [תפירה רחבה שתפר הרבה במשיחה אחת (ב"י יו"ד סו"ס ש"מ) ודוקא למחר (מ"ב ס"ק טט"ו) (המגיה)] למללן [שאוחז ב' ראשי הקרע בין האצבעות וכורכן יחד ותוחב ב' או ג' תפירות (ב"י שם) (המגיה)] ללקטן [שאורג כל הקרע ראשו על סופו ותוחב במחט ב' או ג' פעמים (שם) (המגיה)] ולתופרן כמין סולמות. [פי' כמעלות הסולם שתופר ב' תפירות ומפסיק וחוזר ותופר למטה ומניח בין תפירה לתפירה הפסק (שם) (המגיה)].

אם כן הואיל והלכה זו רווחת בישראל מתוך דברי התלמוד ערוך ומוסכם מכל האחרונים דהרואה את ירושלים חייב לקרוע, ועל בית המקדש חוזר וקורע כמו שכתבתי לעיל, אין בידינו להסתפק כלל דהעיר הזאת הנקראת בפי כל בשם ירושלים שהוחזק בה בחזקה שאין עליה טענה היא במחוז ראשון שהיתה בימי קדם קדמתא והיא יתבא

על מי שילוח דהוא גיחון הנקרא שילוח כמו שכתב רש"י ז"ל בפרק קמא דברכות (ד' יוד:) וז"ל סתם מי גיחון מי שילוח ולא זה הוא גיחון הנהר הגדול דההוא לאו ארץ ישראל הוא, אלא מעיין קטן הוא סמוך לירושלים וכו' עיי"ש. והוא היום חוץ לעיבור העיר תוך התחום ואין מסתפקין ממנו רק לבית השלחין של ירקות שעולה שני פעמים ביום אבל מתחילה נחל שוטף היה בימי חזקיהו וכשעלה סנחרב לארץ יהודה סתם חזקיהו מי גיחון כמ"ש בדה"י ב' סימן ל"ב-ל והוא יחזקיהו סתם את מוצא מימי גיחון העליון ויישרם למטה מערבה לעיר דוד.

וכפי הנראה והנשמע מאיש מפי איש דשורש זה הנחל היה בתוך ירושלים כי הנה יש מרחץ סמוך להר הבית מקום בית המקדש (ושם המרחץ נקרא בלשון הערבי ח'מ'ם' אלשפה, דר"ל מרחץ הרפואה) ואומרים דמימיו הן מראש המעיין הזה אשר היה בירושלים וחזקיהו סתם את מוצא המים והנהיג המים דרך ישר מתחת לארץ לצד דרומית מערבית של ירושלים ומעיין זה היום ידוע שהוא לדרומית של ירושלים והוא לסוף הבית החיים שלנו סמוך למערה הסתומה אשר כפי המקובל אצל הזקנים ששם נקברו המרדכי, ורבינו קלונימוס, ורבינו עובדיה מברטנורא זכר כולם לברכה, ומה שאמר הכתוב (שם) מערבה לעיר דוד למדתי מפי רבותי נ"ע דאין הכוונה שהמים הם למערבה של עיר דוד כי אדרבה הם עומדים היום במזרחה של עיר דוד, אלא הכוונה הוא דהנהיג המים לצד מערב כלפי עיר דוד שהוא במערבית דרומית של ירושלים, נמצא שמים אלו הם היום במזרחה של עיר דוד היא ציון אשר שם קברות מלכי בית דוד,

אם כן איך המכחיש יכול להכחיש את המוחש הנראה לעין כל בסימנים ומצרים מובהקים שמסרו לנו אבות אבותינו דהנה זה עומד אחר כתלינו דהיינו אחר כותל המערבי דכותל זה לא נחרב לעולם, יען הוא בנוי ומיוסד על היסודות שבנה דוד שלא שלטה בהן יד האויב כלל, ועם היות שהם היו אומרים (תהלים קל"ז-ז) ערו ערו

עד היסוד בה לא הצליחו במעשה כי אם עד היסוד ולא היסוד בכלל למה (שהש"ר פ"ב — ט') שנשבע לו (לדוד) הקב"ה שאינו חרב לעולם, כאשר עינינו המה הרואות שעדיין בקומתן בצביונן הן עומדין כאלו עכשיו הן נגמרו מיד האומן אלקי אשר תקע וייסד אותן העמודים למאות דרך נס ולא דרך טבע כלל לפי גובהן ועוביין שהוא דבר נמנע שנעשו ונתקעו ונתייסדו שם על יד בני אדם אם לא בסיוע אלקי דווקא כמ"ש (מלכים א'. ו'-ז') והבית בהבנותו, וחזותן של העמודים ואבני כותל המערבי גם כן בגובהן ורוחבן ועוביין מוכיחות דהם אבנים יקרות אבן שלימה מסע כמו שהסיעום מן ההר על ידי השמיר (סוטה מ"ח:) הן עומדות כמ"ש (חבקוק ב' — כ') וה' בהיכל קדשו (יל"ש מלכים רמז קצ"ה) בין חרוב בין אינו חרוב, (שה"ש ב' — ט') משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים (במדבר רבה י"א — ב') בזכות האבות והאמהות, וכמ"ש על פסוק (תהלים פ"ז — ב') אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב (יל"ש תהלים רמז תתל"ו) משל למלך שיש לו במלכות כמה מיני פלטון ועם כל זה יותר מכולן הוא אוהב פלטין שיש לו בתוך מדינתו כך אמר הקב"ה מחבב אני כל משכנות יעקב דהם בתי כנסיות ובתי מדרשות שבחוצה לארץ, ולמה אני מחבב יותר מהם שערי ציון לפי שהוא בפלטין שלי תוך מדינתי,

ולפיכך אמר ר' יהושע בן לוי אמר להם הקב"ה לישראל אתם גרמתם להחריב את ביתי ולהגלות את בני היו שואלים בשלומה ואני מוחל לכם מה טעם (תהלים קכ"ב — ו') שאלו שלום ירושלים ואומר (שם ז') יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך ואומר (שם ח') למען אחי וריעי אדברה נא שלום בך,

ועוד אמרו חכמז"ל (מגילה י"ז:) מה ראו לומר ולירושלים אחר ברכת הצדיקים דכתיב שאלו שלום ירושלים היכן מתרוממת קרני הצדיקים בירושלים, (ברכות ס"ד.) תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר ישעי' נ"ד — י"ג) וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך וגו' (תהלים קכ"ב — ח) למען אחי ורעי אדברה נא שלום

אח"ת 1234567
אוצר החכמה

בך (יל"ש יחזקאל רמז של"ו) דעד שלא נבחרה ארץ ישראל היו כל הארצות כשירות לדברות, משנבחרה ארץ ישראל יצאו כל שאר הארצות וא"ת דן אני את הנביאים שנדבר עמהם בחוץ לארץ לא נדבר עמהם אלא בזכות אבות שנאמר (ירמי' ל"א — ט"ו־ז') כה אמר ה' מנעי קולך ויש תקוה לאחריתך, (יל"ש ירמי' רמז רצ"ב) וכבר אמר ירמיהו לפני הקב"ה (ירמי' י"ד — י"ש) המאוס מאסת את יהודה אם בציון געלה נפשך. אם יש בדעתך לשוב אליה מדוע הכיתנו ואין לנו מרפא. והשיבו הקב"ה לך לרבך רבן של כל הנביאים דכך אמרתי לו (ויקרא כ"ו — מ"ד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם וגו',

ולהושע למד לו הקב"ה דבר זה מק"ו שאדם דן מעצמו באמור לו (הושע א־ב') קח לך אשת זנונים וגו' (עיין פסחים פ"ז) ולאחר שילדה לו שני בנים ובת אחת אמר לו לגרשה והשיבו דיש לו בנים ממנה ואינו יכול לגרשה ולא להוציאם מעל פניו, אמר לו ומה אשתך זונה ובניך זנונים ואינך יודע אם שלך הם אם של אחרים ואינך רוצה לגרשה ולהוציאה, אני שישראל בני בחוני בני אברהם יצחק ויעקב אחד (שם הגרסא מארבעה. (המגיה)] מחמשה קניגים שקניתי בעולמי אתה אומר לי להעבירם לא (הושע א'— ו־ז) כי נשא אשא להם ואת בית יהודה ארחם (יל"ש ויקרא רמז תרע"ה) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים בימי כשדים ולא געלתים בימי מדי לכלותם בימי יונים להפר בריתי אתם בימי רומיים שהעמדתי להם רבי וחכמי הדורות כי אני ה' אלקיכם הוא ההולך לפניכם וכל מקום שגלו גלתה שכינה עמהם (ישעי' ס"ג — ט') ובכל צרתם לו צר (תהלים צ"א — י"ד) וכתיב עמו אנכי בצרה,

ודומה (שה"ש ב' — ט') דודי לצבי (שהש"ר ב' — ט') מה הצבי הזה מדלג ומקפץ מאילן לאילן מסוכה לסוכה מגדר לגדר והולך וחוזר למקומו הראשון שיצא משם, כך הקב"ה מדלג מבית הכנסת זה לבית הכנסת זה ומבית המדרש זה לבית המדרש זה בשביל

לברך את ישראל וחוזר והולך לו למקומו הראשון כמ"ש (ויקרא (ט"ז — ט"ז) השוכן אתם בתוך טמאותם וכתיב (ויקרא כ"ו — ל"א) והשימותי את מקדשיכם (מגילה י"ח.) אעפ"י שהן שוממין בקדושתן הן עומדין

וכל המסתפק בזה הרי מטיל מום בקדשים ואין לנו לסמוך על ספיקו נגד הדבר שהוא מאומת ודאי וברור ומקויים אצלנו מתוך המדרשים והתלמוד וחכמי הדורות שהיו קרובים בזמן אל חורבן הבית ואם היה נופל בלבם איזה ספק שאין שם מצב העיר והבית היה להם לומר הרואה את ירושלים אשר היתה בימי קדם דסימנים ומצרים שלה הם כך וכך חייב לקרוע, אך סתמם כפירושם דהואיל וזו היא ירושלים החריבה וזו היא (ישעי' נ"ד — י"א) העניה סוערה אשר לא נוחמה וזו היא הר בית ה' הנקרא בית אלקי יעקב אשר קרא למקום ההוא בית אל, וקדשו לשעתו וקדשו לעתיד לבוא אשר אשר עתידה לחזור להיות עטרת תפארת ביד ה' ובני ציון בית ישראל העמוסים מני בטן הנשואים מני רחם (ישעי' נ"ב — ח) עין בעין יראו בשוב ה' ציון (שם ט') כי נחם ה' עמו גאל ירושלים (שם — א') ולא יוסיף לבא בה עוד ערל וטמא לכן דורות הראשונים קיימו וקבלו אליהם לקרוע ולברך על חורבנה כמו שאמרו (ברכות נ"ח.) הרואה בתי ישראל בישובן [וכו'] דחייבין אנו לברך על הרעה (מעין) [כעין] הטובה ולהצדיק עלינו את הדין כי בעוונותינו חרב מקדש (ירושלמי יומא פ"א — ה"א) דכל דור שלא נבנה בו כאילו בו נחרב ואמרו בגמרא (סוכה מ"א.) מנלן דעבדינן זכר למקדש דאמר קרא (ירמי' ל— י"ז) כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאום ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה מכלל דבעיא דרישה.

ועל דא וודאי קא אתינא, דחזות קשה קא חזינא, אמינא ולא מסתפינא, אז יציר משה את הצורה הזאת לקהל ועדה וישראל שבגולה המה יביטו יראו בי דעין במר בוכה ולב גונח מתעצב לעבר, נבהל להווה, ירא לעתיד, ואם כח אבנים כחי, לא אוכל להתאפק

ולעצור בכחי, ולהיות צועק וזועק על שוד ושבר בת עמי, איה סופר איה שוקל בכפי מאזנים, הכרעה זו בערב היא באה וגם דל"ה דל"ה, אי לך ארץ הצבי ישראל הוא לכל הארץ לא זו מחבבן פלטין של מלך (תהלים פ"ז—ב) אוהב ה' שערי ציון וגו' (שם, קל"ג—ג') כי שם צוה ה' את הברכה (מגילה י'.) קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא וזה כלל גדול מסורת בידינו מאבותינו דעם היות דגלינו מארצינו חובה עלינו למיעבד דוכרן טב לארץ הקודש יקרא לה וכדכתיבנא לעיל בשם ריב"ל ע"ע, (עיין עליו).

וזאת לפנים בישראל מיום שגלינו מארצינו ומלך ישראל הלך ונסע בארץ לא להם ישראל קדושים הם קיימו מה שקבלו אבות אבותינו על נהרות בבל אשר בצר להם פצו שפתם ודברו בפיהם קרא כדכתיב (תהלים קל"ז—ה) אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני וגו' (ב"ב ס:) ולולא דכללא דדינא הוא דאין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה היו מתרבין הפרושין בישראל שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין ולא כל דבר שהיה קרב על גבי המזבח וגזרו רז"ל כמה דברים שיכולים רוב הצבור לעמוד בהן כדי לזכור חורבן המקדש וירושלים וחורבן כל שאר ערי יהודה דהרי אעפ"י (ברכות ל"א.) שכל המתפלל צריך שיכוון לבו לשמים דכתיב (תהלים י—י"ז) תכין לבם תקשיב אזניך מוטל החיוב על כל המתפלל להחזיר פניו כנגד ארץ ישראל ולכוון לבו גם לירושלים ולמקדש ולבית קדשי הקדשים כמה דת"ר סוף פרק תפלת השחר (ברכות ל.) והוכיחו כל הני פרטי דהאי דינא שהובא בטור א"ח סימן צ"ד [ממלכים] ודברי הימים ע"ע (עיין עליהם) ותמצא טעם לזה שאנו בכל אורך גלות המר הזה מתפללין ואין אנו נענים דלדעתי אין טעם גדול מזה דהואיל ועיקר הכוונה חסירה אשר עליו אמרו תפלה בלא כוונה כגוף בלא נשמה.

וסמך וראיה לדבר עיין במאמר התיקונים דפוס קושטנדינא (דף קמ"ו ע"ב) תיקון שביעאה כבד את אביך ואת אמך, אביך

דא קוב"ה, אמך, דא שכינתא, דחילו דילה בפיקודין דלא תעשה, אוקירו דילה בפקודין דעשה וכל אינון דמקיימי פקודי דעשה עלייהו אתמר (שמואל א', ב'—ל) כי מכבדי אכבד, ואינון דעברין על לא תעשה עלייהו אתמר (שם) ובוזי יקלו. אמר בוצינא קדישא רבי רבי ומה הוא אוקירו ובזיון לקוב"ה בפקודין דעשה ולא תעשה אלא בוודאי כד שכינתא איהו בגלותא וכל מאן דעביד מצוה לאוקמה לה מן גלותא כאלו אוקיר לקוב"ה, למלכא דהוי ליה קטטה עם מטרוניתא וארמא לה מן היכליה ואיהו אזלת לגביה שכינתא והלא כל מאן דמקבל לה בביתיה ואוקיר לה (ודאי אוקיר למלכא) ואעל שלם בינהא ובין בעלה, הלא כך יקרא דעביד לה למלכה עביד דאם מלכא כעיס עלה זימנא חדא או תרין לבסוף יהא לה שלם עמה ויחזור לה לביתיה, ואיהו שאיל לה מאן אוקיר לך או מאן זלזל בך או אם תריך לה למלכות' אחרא, כגונא דא קוב"ה תריך לה לשכינתא וארמי לה מביתיה הה"ד (ישעיה נ'—א) ובפשעיכם שלחה אמכם והלא כל מאן דאוקיר לה בגלותא לקוב"ה אוקיר, או מאן דמזלזל לה לקוב"ה מזלזל ובגין דא כי מכבדי אכבד ובוזי יקלו, דאע"ג דקב"ה זבין לה בחובין דבנהא בגלותא רביעאה, איהו נטר לה ואיהו יפרוק לה ורזא דמלה וכי ימכור איש וכו' עיי"ש.

והנה להיות דכל הגולה ראו דטרדת המזונות בגלות אינה נותנת להם מקום לחלוק כבוד הראוי לאבינו שבשמים לאימא עילאה זאת נחלת עבדי ה' בצדקתם כדי להחיות את נפשם שארית פליטת אחינו בית ישראל העם היושב בה ולא יהיה נאבד חזקת הישוב מארץ ישראל כי העמדת חזקת אותו ישוב הוא עיקר גדול מעקרי האמונה כמו שכתב אבי התעודה הרמב"ם ז"ל במנין המצות עשה קנ"ג וזה לשונו:

ובכאן שורש גדול משרשי האמונה לא ידעתו ולא יתבונן במקומו אלא מי שדעתו עמוק והוא הדבר שהיותינו היום

בחוצה לארץ חושבים במלאכת העיבור שבידינו ואנו אומרים שזה היום ראש חודש פלוני וזה היום יום טוב פלוני לא מפני חשבונותינו נשימהו ראש חודש או מועד אלא מפני שב״ד שבארץ ישראל קבעו זה היום ראש חודש או מועד ועל קביעותם נעמוד ולא על חשבונינו נסמוך הקביעות יען אין חשבונינו אלא לגלויי מילתא בעלמא והבן זה מאד כי אני מוסיף לך ביאורו אלו חשבנו והנחנו על דרך משל שבני ארץ ישראל יעדרו ולא יהיו עוד בארץ ישראל (חלילה לאל מעשות זאת כי הוא יתברך הבטיח שלא ימחה אומה זו מכל וכל) ולא יהיו שם בית דין וגם לא היה בחוץ לארץ ב״ד שנסמך בארץ דע שחשבונינו לא יועילנו בשום דבר לפי שאין לנו לחשוב בחוצה לארץ לעבר שנים ולקבוע חדשים אלא בתנאים הנזכרים כמו שבארנו (ישעי׳ ב—ג) כי מציון תצא תורה ודבר ה׳ מירושלים וכשיתבונן מי שיש לו שכל שלם ובריא בלשונות התלמוד בזה הענין יתברר לו כל זה שאמרנו ביאור אין ספק בו עד כאן תמצית לשונו הטהור:

ואין ספק בזה דעל פי הדברים האלה אשר דיבר משה איש האלהים מזה ימים מקדם הלכה רווחת בישראל דכל יו״ט שני של גליות עושין נדבה סתם לעניי ארץ ישראל כי זכרון הוא להודיע ולהוודע דעל פי חשבונם אנו סומכין בענין קביעות הראש חודש והיו״ט ולבלתי ידח ממנו נדח עושין משמרת למשמרת כדי שלא יכלה ח״ו רגל ישראל מנחלת אבותינו ומעולם לא שמענו דרגל ישראל זה צריך להיות אשכנזי או ספרדי רק שהעיקר הוא שיעמדו מבני ישראל חזקת הארץ לכל שאר אחינו בני הגולה שבחוץ לארץ.

ולדעתי לזה היתה כוונת הפייטן במעריב דליל שמחת תורה דיסד בבא אחת זה לשונה שמיני תן חלק לשבעה וגם לשמונה מצוה עלינו לתת מנה זכרון אבותינו יזכור בם דר מעונה קנות שנית עדת מי מנה דוודאי היתה כוונתו על מצות מתן יד שנודרין ביו״ט שני של גליות לקיום בני ארץ ישראל שהיתה נוהגת דור ודור

לתת עומר כיד ה' הטובה עליהם מלבד הקופה התמידית שהיתה מחזרת מידי שבת בשבתו ומדי חודש בחדשו סתמא בפירושה לקיום כללות בני ישראל בי'ח'ץ' (ירושלים חברון צפת תובב"א) [הישוב בא"י הי' אז בערים אלו, המגי"ה] ויהי היום מימים נשתנו סדרי בראשית נסתם הפתוח, ופסקו המעינות ממי השלוח, בהיות קול האדם כוזב תרי קלי לה משתמע, חד אסר וחד צרי, הצד השוה שבהם, גם לי גם לו והיה גזרו, ותני לה בפלוגתא דרבוותא, איכא דאמרי ארץ ישראל לא נאמרה אלא על ירושלים ולא צפת וחברון, ואיכא דאמרי צפת שהוא בגליל העליון ולא חברון (סוטה ל"ד:) שאין לך טרשין בארץ ישראל יותר מחברון ולפיכך הוקצה לקבורת מתים, ולא שני להו דזהו שבחה של א"י, דהנה מאן דתני ומתני לשבח היינו לגרעון ירושלים וצפת, דהנה לבם בל עמם באומרם דחברון לבד היא הנזכר בתורה, אך לא ירושלים וצפת שלא נזכרו שמותם בחומש הפקודים, באופן שלא נתנו דבריהם לשיעורים כי אם זיל הכא קא מדחי לה וזיל הכא קא מדחי לה.

שמעוני ופגעו לי, לא זו אף זו רעה חולה, דאית דגרסי לה הכי וכהלכתא פסיקתא הוא אצלם, דכל הנידר ונידב ונגבה סתם לקופת ארץ ישראל באלו המדינות שאינו [אלא] דוקא לצורך ק"ק אשכנזים אשר היה בירושלים ובכן עתה שבעוה"ר נחרב הק"ק הנזכר ומחמת רוב החובות שעשו בני אותה קהלה ורוב בניה נדדו ממקומם לחו"ל ויש מהם שהלכו לק"ק חברון וק"ק צפתובב"א ויש מהם מתי מספר שנשארו בתוככי ירושלים אשר אין להם לא בית הכנסת ולא חצר קבוע בפני עצמם כמו שהיה להם מתחלה רק מתפללים בבית הכנסת של ספרדיים ולסיבה זו היה העכוב למיצור וכסף הקדשים יצא לחולין ונאכל על השובע בטהרת הקודש כממון שאין לו תובעין וזהו טענת פטור אשר מורין להם בפסקי בעלי בתים לומר דהואיל וכהיום אין קהלה מאשכנזים בירושלים כל קהל וקהל שבגולה יזכו בכל המקובץ בקופה מכמה שנים יען כי להם לבדם

נתנה נחלת כל קופת הקדשים שנקבעו ונגבו סתם לארץ ישראל.
מי שמע כזאת מי ראה כאלה שתים רעות הנה הנה יוצאין לידון בדבר חדש לומר ולשנות לה שם לקופת ארץ ישראל הסתמית שתי שמות קופת ירושלים שאינה אלא לאשכנזים לכשיהיו בירושלים, ולא די שמוציאים כלל הספרדיים ובפרט שבירושלים אשר מעולם אשר סבלו צרות רבות ורעות מבני האשכנזים שהיו דרים שם גם לא די שאפילו כשהיו דרים שם והיה בא להם שפע גדול מהאשכנזים ופולין לא היו נושאים בעול המסים והארנונות הנצרכים לקיום וישיבת העיר והעמדת קיום בית הכנסת והבית החיים, והכל היו סובלים ק"ק ספרדיים מבלי שום קבלת הנאה מהקופות, אלא אף זו מן התוכחות שעד היום כדי שלא יהיו אומות העולם מחטטי שכבי של בית עלמין של האשכנזים מוכרחים הספרדיים לפרוע בעבורם, ומעולם ועד עולם אתה אל עד ודיין על עדות זו הנאמנה כי בכל המקומות פרט למקומן אחינו אנשי גאולתינו עם ברוכי ה' על טוב יזכר שמם של צדיקים היושבים בכוללות ערי תורגמא ועטרותיהם בראשיהם שרי טפסרי מנהיגי רבני וגאוני הדור אשר בעיר הגדולה לאלקים ק"ק קוסטנדינא יע"א אשר פתחם פתוח כפתחו של אולם ועוסקים ברומו של עולם, ולקחו בחברתם הגבירים הרמים דק"ק אזמיר יע"א, כולם אהובים כולם ברוכים שבאו בעצה עמוקה וצלתה בידם להיותם מעיר לעזור בעזר וסיוע הגון להעמיד ישוב כלל ארץ ישראל ולהחיות עמא דארעא כקטן כגדול ואין חילוק בין אשכנזים לספרדיים, גם את זה לעומת זה יחדיו נהנים ממזבח הזהב בעין יפה, ומכל שכן בארץ ישראל עצמה דנותנין יד ועזר וסיוע באשכנזים והיה כאחד ממנו בתוספות מרובה ואכל ושבע ודשן כי אחינו בשרינו הוא ואין הפרש ביניינו ובכל צרתם לנו צר ואינן מבקשים תואנה ועילה להשען על דברי שקר מאנשים רעים וחטאים שמוציאים דבת הארץ ויושביה רעה הכל לתכלית שכלל ארץ ישראל ויושבי, לא יהיו נהנים ממעות קופות ארץ ישראל.

ובכן אנכי לא ידעתי אם על אלה יתאפק ה׳ הוא ובית דינו דמי גזר כן מי צוה כן או מי בידו להורות כן לפרוץ פרץ ולהפריד אלוף בין שני אחים כי כולנו בני איש אחד נחנו ואל אחד בראנו, ואיה איפה ספר כריתות שמצאו אלו אנשי המדינות המתלוננים ומצפצפים ומפיהם יוציאו כל הני מילי דכדי, ודאיכא בהו איסורא רבה לספות עוד חרון אף ה׳ על ישראל כי הם דברים אשר לא שמעתן אוזן מעולם ולא אבות אבותינו ספרו לנו למיעבד פרישה בין בן מהבנים וודאי שמועה זו אינה נאה ולא דפחיתא מינה, הני איכא דאמרי דקבע לה תחומין ועבד לחו״ל כי היא הנקראת ארץ ישראל ולא זולתה ויש להם משפט הבכורה הירושה והנחלה להנחיל את יושבי הארץ, דאף זו מן התוכחות לרחק את הקרובים בהיות עוקרין הנדר מעיקרו והרואה יראה והשומע ישמע דכל טענותיהן בפרט זה דכדי ניגהו, ולדחויי לבד קא מכווני, והדין פשוט ומבואר לכל מי שהוא בקי בהוראת החוקים והמשפטים והתורות הנמצאות בספרי רבותינו הראשונים גם אחרונים דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון ואין להם לאנשי חו״ל כח ורשות לבנות ולסתור מה שגבלו הראשונים.

ואם דעתם וכוונ׳ של אנשי המדינות לשמים, בזאת נאות להם ולנו ולכל כלל ישראל להביא את כל הכסף הנמצא באמתחת גבאי קופות ארץ ישראל ליד ראשי עם קודש ת״ה הרבנים גאוני ארץ אשר הם בק״ק קושטנדינא יע״א, במודעא רבא מיום שנתנו לבם ודעתם עם ראשי הצבאות הם אלפי ישראל פרנסי ומנהיגי הדור שבק״ק הנזכר להשגיח על כוללות שלשה ק״ק שבארץ ישראל י׳ח׳ץ׳ תובב״א.

ת׳ל׳י׳א׳ [תהלה לא׳ יתברך אמן] היתה הרוחה ומנוחה ליושבי הארץ אך עדיין אין השמחה שלימה מחמת חילוק הלבבות בין ק״ק אלו בעיכוב מעות כל הקופות כמש״ל, אמנם אם בק״ק אלו יהיו לאחדים עם המנהיגים הנז״ל בק״ק הנזכר כדי להיות

אהי"ת 1234567

קופות אשכנזים ופולין בקופה אחת עמהם וכיס אחד יהיה לכולם ממילא הוה רווחא מילתא, (סוטה ל"ד.) דגמירי טונא דמידלי איניש על כתפיה אינו אלא שליש משאו כמשאוי שמסייעין אותו להרים, ובוודאי המנהיגים הנז"ל מק"ק קוסטנדינא היו מביאין הדבר לידי פועל להחזיר ליושנה עטרת ק"ק אשכנזים אשר היו בעיר הקודש ירושלים תובב"א בפריעת החובות על ידי פשר הראוי כיד ה׳ הטוב עליהם והם בודאי ישגיחו על פרט כלל זה להחזירו על כנו ולהביאו על מכונו ולהשגיח על ישובו כמצטרך כמו שמשגיחין על כללות ארץ ישראל תובב"א מהטעם האמור, ועל ידי אחדות ואופן זה יש תקוה שיהיו יכולים להיות אחינו אנשי אשכנז ופולין יצ"ו באים לקבוע שם בית דירה כי בשלומם של האשכנזים לנו שלום ואלו אנשי ארץ ישראל וכל הק"ק שבגולה שקטות ושאננות מצעקת דלים ואביונים והנה כעת הנני בא באמירה קצרה זו אשר יש בה די להבין למי שירצה להבין שורשן ועיקרן של אלה הדברים אשר כוננו ידי ונאמרו בשוקא ונחתמו בברא כי בהן אני את נפשי כעת הצלתי וכל חד וחד יעבד דינא לנפשיה ובעזר העזר האמיתי אדברה עוד בשבתי בבית ה׳ על מכונו וכנו. נגד מלכי רבנן ושרי התורה אשר בגולה, לכולם אענדם עטרה לראשי ולא אבוש ולא אכלם, ומינייהו ומיני תסתיים שמעתתא, ואני תפלה לאל חיי, חפץ ה׳ בידינו יצליח, והוא יסור לב האבן מבשרינו, ורוח נכון יחדש בקרבנו, ויקרב אותנו אחד אל אחד ונהיה לאחדים, כל בית ישראל חברים, ולא נהיה עוד לשני גוים כי אם גוי אחד לעבדו שכם אחד (זכריה י"ד—ט׳) והיה

אוצר החכמה

ה׳ למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה׳ אחד ושמו אחד,

[עכשיו הוא חוזר לענין שכתב למעלה (עמוד ב׳) דהעיר הזאת הנקראת בפי כל בשם ירושלים היא במחוז ראשון שהיתה בימי קדם קדמתא (המגי"ה)].

פוק חזי בכתב אלקי הרמב"ן ז"ל הנה הוא כתובה בעט ברזל ועופרת בחבורו על התורה המתחלת עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים וכו׳ עיי"ש, דבעת זקנתו עלה ונתעלה בעלית

לראות את פני ה' והיתה שם מנוחתו כמ"ש באותו איגרת בקברי אשר כריתי לי סמוך למערת המכפלה ותמצא ברור שקיים כל ההלכות שנכתבו בקריעות הנזכרות. אוצר החכמה

עוד תשוב ותראה להגאון האמיתי מוהר"ר לוי בן חביב ז"ל שהיה חותם לכבוד ולתפארת איש ירושלים, ובמחלוקתו לשם שמים בדבר הסמיכה לא מצינו שחכמי הדור יכחישו לו מקום דירתו שהיתה בפלטין של מלך מלכו של עולם, והואיל ועיר הקודש צפת"ו היא העיר הגדולה בגליל שביהודה, קרובה וסמוכה לעיר ירושלים ת"ו שהם וודאי היה להם לדעת הזאת העיר ודוגמת הבית שבה אם הוא בתחומה של עיר כמו שהיתה או חוצה לה ורבינו הקדוש מוהר"י קארו ז"ל שהיה ראש לאותו דור בחיבוריו היה לו לגלות לנו את האוזן דהא דאמרו חכמים הראשונים הרואה ירושלים חייב לקרוע שלא אמרו על זאת הנקראת כהיום ירושלים כי אין זו.

אמנם הואיל וחזינא לראשונים גם לאחרונים שקיימו את העיר בשמה.

והאלקי מוהר"י לוריא ז"ל (שער הגלגולי' בסופו) דרוח ה' דיבר בו הוא גם כן אשר קיים ואישר כל אותו תחום ארץ ישראל בערי הקודש בסימניהם ומצריהם וכל הקברים המצויינים שם סביב סביב לכל תחום ארץ ישראל, וסמך ידו על כותל המערבי, זעיר ציון שהוא חוץ לחומת ירושלים דשם קברי מלכות בית דוד, ועל הרמה דשם נקבר שמואל הנביא עם אלקנה אביו ואמו חנה, גם גלה חצר המטרה שהיא בצפונה של עיר ובתוכה הבור שהשליכו לירמיהו, ויד אבשלום וקבר זכריה הנביא, והוא ז"ל אמר על בית החיים שהוא היה מקום שפך הדשן. וכן נראה שנמצא בחפירת הקברות כמה שברי כלי חרס והעפר כמו אפר, ומפני כך גם כן היא מסוגל להיות בשר המת מתעכל וכלה תוך כ"ד שעות, ושמאת ה' היתה זאת לנו להיות אותו תחום מקום אחוזת קברות לקיים (דברים ל"ב—מ"ג) וכפר אדמתו עמו גם קיים קבר חולדה הנביאה אח"ת 1234567

שהי' על גבי הר הזתים, והירדן שהוא במזרחה של עיר מהלך בינוני יום אחד מן העיר (כדתנן בפרק ה' מעשר שני מ"ב) ולשם הולכים חברא קדישא להביא הערבות להושענא רבה. גם אלקי האר"י ז"ל קיים מערה של שמעון הצדיק שהיא בצפונה של עיר. ועוד מערת נקדימון בן גוריון, וכיוצא בזה קיים בק"ק חברון ת"ו חרך (פי' חלון) מערת המכפלה שהיא בתוך העיר ממש ומתפללים שם אחינו התלמידי חכמים הדרים שם אך תוך המערה לא היה אדם שנכנס שם מעולם וכל השמועות של ארחי ופרחי שקר הן ואין לסמוך על דבריהם כלל ולפי שלא היתה מוקפת חומה בימי יהושע בן נון קורין את המגילה שני ימים י"ד וט"ו ושם קבורת ישי אבי דוד ואבנר בן נר וגד החוזה אלה כאלה קיים האר"י ז"ל כשעלה ונתעלה בגליל העליון שביהודה שעדיין היה חי האלקי בעל הפרדס ז"ל ורבינו הקדוש מוהר"י קארו זצוק"ל, והוא אשר קיים כל קברות הצדיקים שבאותו גליל.

ומי לנו גדול מר' אליעזר בן ערך שעינינו המה הרואות שנתקיימה נבואתו שהובאה במדרש הנעלם מפרשת ויצא בזוהר חדש דף מ"ד ע"ב עיי"ש כד על גבי ר' זירא ואשכחיה דעינוי נבעין מיא ושמע דהוה אמר אבנא אבנא אבנא קדישא עילאה על כל עילאין בקדושתא דמארך זמיני בני עממיא לאתזלזלא בך ולאותבי גולמי מסאבין עלך לסאבא אתרך קדישא וכל מסאבין יקרבון בך, ווי לעלמא בההוא זמנא וכו' עיי"ש עד סוף הפסקא שהוא בעמוד ג', חזר ואמר לר' זירא דחזינא דעל האי אבנא זמינין לשואה סואבת עממיא ופגרי מתיא, מאן לא יבכה ווי לעלמ' ווי להההוא זמנא ווי להה' דרא וכו' עיי"ש כי חזיון הזה אשר חזה ר' אליעזר בן ערך מגדולי ישראל עינינו הרואות שבאחד מן המקומות שבנה שם בתחום בית המקדש (הקיסר שלים שכבש המקום מיד הערלים) שהוא כעין דוגמא ראשונה וקראן לכל אותן הציורים ג"כ שמות כשמות אשר היה להם מקדם עזרה ובית קודש הקדשים ומדרש שלמה וכל מת

אוצר החכמה

שלהם שהוא בעיר קודם קבורה מכניסין אותו לכיפה שאותו החדר הוא נקרא כהיום מדרש שלמה, ולדעתי היא הלשכה הגדולה שהיתה לצד הדרומי לעזרה והיה משוך לצד המערב והיא הנקראת לשכת הגזית וחציה הפנימי לעזרה שהיה נחשב למקום קודש ועל כן לא ניתן רשות לשום אדם לשבת שמה כי אם למלכי בית דוד והחצי הזה הוא הנקרא כהיום מדרש שלמה שבו מכניסין את המתים מדלת העם כמו שנבאר לקמן והחציה החיצונה להר הבית הזה נחשב למקום חול לכן היה מותר לשבת בו ועל כן היו נאספים סנהדרי גדולה של אחד ושבעים אשר הששים ותשע היו יושבין לצד מערב בלשכה זאת לפני הנשיא והאב ב"ד, וכולם היו יושבים בחצי גורן עגולה כמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכות בית הבחירה (פ"ה הט"ז) וזה הוא בעונותינו (קהלת ג'—ט"ז) מקום המשפט שמה וכו' שיושבים כהיום שופטי הגוים הנקרא קאדי והוא נראה מקום מוכן ומזומן ומתוקן לבית ועד כמו שהיה פתח אחד לצד החיצונה להר הבית והוא אותו הפתח שיש לאותו בית לבוא בתוכו ופתח שני לצד הפנימי אשר ממנו יבואו לעזרה, וזה עוד סימן מובהק שרש מהבנין ישן כי הוא מפואר מאוד בנין מלכים ממש שכפי הנשמע בין הישמעאלים ששם היה חצר מלכות הקיסר שלים נ"ע כשכבש העיר, ומחמתו בא לידי גילוי בית המקדש שהיה שם וכך היא השמועה ששמעתי מפי המלומדים שבהן והבקיאים בדברי הימים של מלכות עותמאן שהם הטורקן שהיה תוכן גדול ביניהם דשלש מאות שנים קודם שכבש הקיסר שלים נ"ע את העיר כתב בספרו זה לשונו כעין חידה „כשתתחבר ותכניס את השין בשין ותתגבר השין ותכנוס תוך השין כפולה" ואחר שהיה מעשה אמרו שהבינו את החידה דהיינו כשהמלך אשר יקרא שין דהוא שלים ימלוך בשנת שלש מאות שהוא שין אחרת תתגבר השין שהוא המלך ותכנוס תוך השין כפולה דהיינו דמשק וירושלים שכבש אותם בשנת שין, והם המספרים דכשכבש המקום ובחר לו לבית מושב אותה לשכה שאמרנו שהיא היום בית

אמת 1234567

ועד משפטם יום אחד ראה דרך חלון אשה גויה זקנה יותר מתשעים שנה שהיתה מביאה שק או קופה של זבל ומשלכת שם במקום סמוך ונראה ללשכה שלו ועל זה חרה אפו כי אף על פי שהיה רואה תחלה שהיה מקום אשפה לא שם לבו כי אמר אין להקשות על זה למה כאן ולא במקום אחר דגם במקום אחר היתה נופלת שאלתו ואם כן אין לדבר סוף אבל הואיל והוא היה שם סמוך ונראה חצר מלכותו חרה אפו איך ימלאם לבם בחוצפה כזאת להוסיף על האשפה, ולכן שלח לאחד מעבדיו להביא את האשה ההוא עם השק שלה וכשבאה שאל אותה מאיזה עם היתה והיא השיבה שהיתה מהרומיים, עוד שאל אותה באיזה מקום היא דרה השיבה לו רחוק מכאן שני ימים לפיכך היא עייפה ויגיעה שהיתה מחוייבת כפי הנימוס שהטילו ראשי ההמון הרומיים להביא שק או קופה של זבל עכ"פ פעם אחד ביום אותם הדרים בעיר, ושתי פעמים בשבוע אותם הדרים סביבות העיר, ואחת לשלושים יום לכל הדרים ברחוק שלשה ימים ולהשליך במקום ההוא לפי שהיה שם בית אלקי ישראל וכאשר לא היו יכולין להחרובי עד היסוד גזרו בחרם שלהם ושלא יהיה להם תשועת נפשם אם לא יקיימו סדר זה כדי שישתקע שמו ולא יזכר שם ישראל עוד עליו ובכן אל יחר בעיני אדוני המלך אם באתי בשק של זבל נגד חצר מלכות שלך כי לא להמרות עיני מלכותך עשיתי חלילה רק מצד חיוב האמונה שלה, המלך נ"ע שמע בנחת את כל דבריה ואמר לעבדיו לעכב אותה עד ידרוש ויחקור אם כדבריה כן הוא וצוה לאיזה מן העבדים שילכו ויעמדו מרחוק ולכל מי שיראו שמביא זבל לאותו מקום יקחהו לתפיסה ויביאהו לפניו, והנה גם הוא מציץ מן החרכים ומשגיח מן החלונות אם היו באים, וכיון שראה והביאו לו עבדיו כמה וכמה מאותן המביאין ושאל את פיהם ומצא דבריהם מכוונים אל דברי האשה צוה להניחם בתפיסה, ופתח אוצרות כספו וזהב ולקח כמה כיסים מלאים מטבעות, ועוד נטל סל ומגריפה ותלה לו מאחוריו והוציא כרוז כל מי שאוהב למלך ורוצה לעשות לו נחת רוח ממנו

יראה וכן יעשה, והלך על האשפה ופיזר שם כיס מעות כדי שיהיו העניים קופצים עליה ומחיבת הממון יקחו מהזבל שבאשפה, והוא עומד על גביהן ומזרז אותם על ידי פיזור ממון, ולשרים שלו כדי לחייבם בסל ומגריפה שבידו היה עומד ומתעסק עם דלת העם לפנות אותה האשפה כמותם ומי רואה הסל והמגריפה שביד המלך והם לא יעשו כמוהו, באופן שכל אותו היום עמד שם והוציא כרוז בכל יום על האופן האמור והיה מפזר על גבי האשפה בכל יום כיס מעות, ועמדו כפי דבריהם בשלשים יום יותר מעשרת אלפים איש שהיו מפנים באותה האשפה עד שגלה את כותל המערבי והיסודות הנראין היום לעין כל ובכל אלו הימים כל אותן הרומיים שהיו מביאין זבל מהם היו בורחין חוזרין לאחוריהם ומהם היו נתפסים, ומכל התפוסים הפילו גורלות עליהן ויצא שלושים איש ושמונה שצוה המלך לנתח אותם לנתחים ולקבעם במסמרות סביב לעיר, ועל הכפרים הסמוכים בכרוז חמור על כל איש ואשה תינוק ותינוקת שימלאנו לבו [אף] לרוק על גבי אותו מקום כי קדוש הוא לאלקינו.

אחר כך קרא לקצת יהודים דלים שהיו שם ודבר על לבם באמור הנה מאת ה' היתה זאת ושמא גרם להחזיר עטרת הבית ליושנה כמו שהיה כאשר בנה המלך שלמה דשמי בקרבו, ואתם יש לכם דין קדימה הרי היסודות לפניכם בנו אותה על הוצאות שלי ואל תשגיחו בהוצאה. היהודיים נשבר לבם בקרבם וגעו כלם בבכיה, ולא ענו דבר, אמר להם המלך למה אתם בוכים במקום שהיה לכם להיות שמחים כי למחיה שלחני אלקים לכונן את בית מקדשו אשר החריבו אותו הרומיים שהם ערלי לב וערלי בשר ולא ידעו בערך קדושת מקום זה וסגולתו אם על ממון אתם דואגים כבר אמרתי לכם כי על ההוצאות שלי תהא בונים אותו, ענה זקן אחד שבהם בבכיה רבה יחי אדונינו המלך ויאריך ימים על מלכותו אנו עבדיך מחוייבים לברך את ה' אשר ייעצך, ולהחזיק לך טובה על חסדך זה האחרון מן הראשון שאתה מתנדב הוצאת הבית, אמנם כפי אמונתינו אין

בידינו לבנות הבית לפי שאנו מאמינים ומקווים שהבית הזה יהיה לנו
בנוי מאת ה' מן השמים כשיהיה ברצונו יתברך ולא זולתו, אמר
המלך אם כן אני ידעתי כי שלמה המלך התפלל (מלכים א, ח') גם
אל הנכרי הבא מארץ רחוקה למען שמו והתפלל אל הבית הזה שתהיה
תפלתו נשמעת ובכן אני אבנה אותו ואקחהו לבית תפלה שלי, ופטרם
לשלום ונתן להם חירות דירה וכל מלאכה שיהיו יכולים להתעסק
בה ככל אחד מבני עמו וחזר וביקש מהם שיתנו לו תבנית המקומות
שהיו במקדש וכפי הנראה תבנית האורך ורוחב ממה שהיה בבית
ראשון ובית שני לא נתנו לו ודאי אמנם מה שנתנו לו היה על גבי
כותל המערבי ולפנים, ולשליש ולרביע עשו לו עזרת אנשים ועזרת
נשים ועזרת כהנים וכעין כיפה שקורין בית קדשי הקדשים ומדרש
שלמה הם אומרים דשם במקום שהוא נקרא בית קדשי הקדשים דיש
שם אבן תלויה ועומדת באויר ושהוא הנקראת אצלינו אבן השתיה
ולכן נוהגין באותו חדר קדושה יתירה שאין נכנס שם אדם רק
להדליק ולתקן הנרות של שמן שדולקים שם יום ולילה לשם והוצאות
המלך כעין כל שאר הוצאות הבית שמעמיד עד היום המלך להוצאותיו
כמה מלומדים שלהם שלומדים שם יומם ולילה ונרות לכל הבתים
והחצירות שכפי המסופר מהם הוצאות השמן בכל יום מעלין לו
מאה ר"ט חוץ הוצאות כמה מאות לומדים שמקבלים כל הוצאות
ביתם מפת בג המלך הם אוכלין ושותין ולובשים, הכל כיד המלך
ומתפללין עליו ועל מלכותו שיצליח ורוב הלימוד שלהם בעונותינו
היא בלילה בקול רם עד שהיינו שומעין מבית המדרש פלוני דכווין
פתוחין בעליותינו סמוכות ונראות אל הכותל ואל הבית כשיעור
הילוך מפתחי האמבורג לבערש שהולכים הסוחרים, והלימוד אינו
אלא בשבחו של מקום ומגדולתו הכל על דרך שלילה להבדיל כמו
שכתב הרמב"ם ז"ל אין חכמה כחכמתך אין אחדות כאחדותך וכל
כיוצא בזה הם אומרים כופלין הדיבור שהו' אחד ואין שני על כל
בבא ובבא ושכמת להם פגר מכניסין אותו לחדר הנקרא מדרש שלמה

ומניחין אותו עד תפילתן ראשונה של בוקר או תפילת חצות או תפילת הערב הכל כפי השעה שמת על כל פנים המת שמת שם בעיר מחויבים להכניסו שם ולהניחו עד שעה שמתפללין ואחר כך מוליכין אותו לקבורה וכשאנו שואלין להם מה זה ועל מה זה הם עונין אותנו שמניחין אותו שם כדי לתת דין וחשבון בעולם הזה קודם שיקבר ויפטר מן העולם ושהם מתפללין עליו אחר התפלה שינוח ויעמוד בתחית ואם המת הוא עשיר מפריז לאותן לומדים כדי שלילה אחת בשבוע ילמדו עליו ויתפללו בעדו כמו שעושין... והוא דבר פלא מהקול הנשמע מצעקת לימודם בשבח השי"ת ואחדותו ואין ספק כי זה הוא סיבת אריכת גלותינו והרי זה עינינו הרואות שחזיון התנא האלקי ר' אלעזר בן ערך נתקיים בעונותינו בהכנסת מתיהם שמכניסין שם באתר קדישא כאשר אמר, דזה הוא גם כן קיום על קיום החזקה שעל כל פנים אותה עיר ואותו בית רובו ככולו הוא המקום שהיה מתחלה ואין להסתפק בו.

בנין ירושלים הוא על המוריה דהיינו בשיפוע ההר וצד המערבי של ירושלים הוא בגובה ההר וכל מה שהולכים בצד מזרח בתוך העיר הכל הולכים מגובה לעומק, וזה נראה מכמה מקומות שיש בתוך העיר כמה מדריגות לירד בהן לצד מזרח העיר, וצד מזרח של ירושלים דהיינו חוץ לחומה עדיין לא נגמר הר המוריה אלא צריכין עדיין לירד עד העמק שהוא הנקרא נחל קדרון, ונחל קדרון זה ממש בין הר המוריה שהוא ירושלים ובין הר הזיתים.

ושמעתי מבני בניהם של המסתערבים והם הנקראים מוריגקוס שהם מזקני ירושלים שנשארו בה אחר החורבן שחצי רחוב היהודים המפסיק בשוק היהודים מצד צפון לדרום הוא הגבול שבין ירושלים לציון והחלק אשר הוא לצד מערבי דרומי סמוך לקברות המלכים היא ציון עיר דוד וכנגד מקום זה חוץ לחומת ירושלים כמו שהוא היום הם קברות מלכי בית דוד והחלק אשר הוא לצד מזרחי צפוני הוא ירושלים אלא שמחמת החורבנות נמשך

ונתערב ציון וירושלים ונעשה כרך אחד עד ישקיף וירא ה' משמים, ויבנה חרבות ירושלים, וינחם את ציון בבנינה, ולכך כתב הטור אורח חיים בסי' קפ"ח דיש חותמין ברצה והחליצנו מנחם ציון בבנין ירושלים.

ירושלים הרי היא מוקפת חומה כולה מאבני גזית בדלתים ובריח ובחומה יש מקומות דיש בהן אבנים גדולות בגובה וברוחב, וכל העיר מלאה חצירות שהם מלאים בתים זה על זה זכולם יש להם כיפה ואין שם בית בלא חצר והכל מאבני גזית ובנין מהודר ואין בבנין שום עץ ולא נסרים ואפילו הרפתים יש להם כיפה מהודרת. השווקים הם כדרך מבואות דהיינו בתים למעלה ותחתיהן החניות פתוחות לרחוב ומוכרין שם כל אחד מה שיש לו למכור, לא יחסר כל בה ממיני מאכל ופירות בגד ללבוש הכל כאשר לכל בשופע יותר טוב מאלו המדינות ולמי שיש לו במה להסתפק זדאי ימצא שם נחת רוח ,רק אם יקרא ד' לרעב וכשהעיקר חסר, בכל מקום קשין מזונותיו של אדם ומכל שכן באותה הארץ דמדת הדין מתוחה.

העיר היא גדולה ומרובה באוכלסין ויש שם מכל אומה ולשון לרוב אמנם יד התורגמים היא התקיפה מחמת הקיסר שבקסטנדינא כי הוא אשר כבש העיר וכל ארץ ישראל מיד מלכות רומי ואותו שכבש העיר גילה מקום המקדש והיסודות והתנדב ליהודים שהיו שם לבנות להם המקדש על הוצאותיו כנזכר לעיל, אמנם כאשר עלינו מטעם היותינו טמאי מתים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל גם מטעם גניזת הארון שבו הלוחות נאסר לנו השיבו לו שאין ברשות ישראל לבנותו עד שיהי נגאלין, ולכך הוא בנה לו שם כעין מה שהיה, ועדיין נקרא בלשון ערבי (אלחארם) בשם בית המקדש שהיא נבנה על גבי היסודות הנראין לעין מי שרוצה לראות אותן שהן תחת הכיפה, עמודים למאות אמות גבוהים עד מאוד עומדין דרך נס מחמת כי עוביין וגובהן הוא דבר שהוא מכח הנמנע להיות נבנין אותן היסודות ע"י בן

אדם בזמן הזה אם לא על ידי דוד המלך דזכותו עמדה לישראל שהיה ה' עמו והצליח אותו שבכל היסודות שהוא בנה לא שלטה בו יד האויבים כמו שכתבתי לעיל, דעם היות שהיו אומרים ערו ערו עד היסוד לא עלתה בידם כי אם עד ולא עד בכלל.

והנה שארית כותל המערבי שגילה אותו הקיסר שכבש את העיר נראה גם כן שהוא בנין ישן בנוי על ידי אבנים שנחתכו ונתקנו על ידי השמיר וזה מוכרח מכח עוביין ורוחבן ודביקותם כי כל אבן היא יותר משבעה אמות אורך וחמשה ברוחב והעובי אי אפשר לשער מחמת הבנין שבנוי עליהן, והנשים צדקניות הולכות בכל ערב שבת ומכבדין לפני כותל המערבי ואין דובר להם דבר.

וביום שבת ויו"ט אחר יציאת בהכנ"ס יש מהבעלי בתי' שיש להם בתים שהחלונות פתוחו' לכותל המערבי קרוב ונראה כאלו היו סמוכים שם מתפללין תפלה קצרה וזה נוסחה בקיצור מתחילין (תהלים ה'—ח') ואני ברוב חסדך וגו' ואחר כך אומרים מזמור פ"ד מה ידידות משכנותיך וגו' ואחר כך מזמור קכ"ב שמחתי באומרים לי וגו' ואח"כ פרשת התמיד ומוסף היום, ופיטום הקטורת, וברוך אלהינו שבראנו לכבודו וכו' אין כאלהינו, ועלינו לשבח, ואומרים קדיש והולכים כל אחד לביתו, ויש מהם שלאחר מנחה הולכים לכותל מערבי עצמו ומתפללים תפלה זו ואין מי שיצפצף פה להם ואם איזה שועל קטן שיוצא מן המקדש כדרך כל השועלים קטנים שרוצים לנשוך ואומרים בפיה' לשם כינוי "יהודי" יש שם מהגדולי' שמוחין בהן, אך אין סכנה כלל רק אם יכנס מי שהוא זר להם למקדש לקיים מה שכתוב (משלי ל—כ"א) תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלוך ושפחה כי תירש גבירתה עד שיקוים לנו הבטחתו כמ"ש (יחזקאל ל"ו—ו') הנני בקנאתי ובחמתי דברתי יען כלימת גוים נשאתם, ולכן צריכים אנו לסבול כלימת הגוים בכל מקום ובכל זמן עד שיהיה עת רצון לפניו יתברך ועבר עליו רוח קנאה ויקנא לשם קדשו ויקנא לארצו כמ"ש (זכרי' א—י"ד) קנאתי לירושלים ולציון קנאה גדולה

וישוב לירושלים ברחמים כדכתיב (שם ט"ז) שבתי לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה (שם ח'—ג') וכתיב שבתי אל ציון ושכנתי בתוך ירושלים ונקראה ירושלים עיר האמת והר ה' צבאות הר הקודש.

ומרן הגאון המפורסם אבי אמי מוהר"ר משה גלאנטי זצוק"ל בערב פסחים וערב יוה"כ היה הולך לכותל המערבי עם היות דכוין פתיחין ליה בעליתיה סמוכות ונראות אל הכותל שכר פסיעות היה מרוויח ללכת שמה והיה קורא שם בערב פסח מסכת פסחים ובערב יוה"כ מסכת יומא ועל שאר התפלה היה מוסיף וקורא תפלת דניאל סימן ט' עד סופו, ותפילת עזרא בסימן ט' מפסוק ו' עד גמר הסימן, ותפלה קצרה של נחמיה סימן א' מפסוק ה' עד סוף הסימן כמו שאעתיק לקמן, וקורא מאמר בזוהר חלק ג' דף קי"ד ע"ב פתח ר' יצחק ואמר דומה דודי לצבי וגו' זכאין אינון ישראל דזכי דמשכונא דא להווי גבייהו מן מלכא עילאה דאף על גב דאינון בגלותא קוב"ה אתי בכל ריש ירחא ושבתי וזמני לאשגחא עלייהו ולאסתכלא בההוא משכונא דאית ליה לגבייהו דאיהו כסופא דיליה, למלכא דסרחת מטרנותא אפקה מהיכליה מאי עבדת נטלת ברא דילה כסופא דמלכא דחימא דילי' ובגין דדעתא דמלכא עלה שבקיה בידהא, בשעתא דסליק רעותא דמלכא על מטרוניתא ועל ברא הוא סליק איגרין ונחת דרגין וסליק כתלין לאסתכלא ולאשגחא בין נוקבי כותלא עליהו כיון דחמי לון שארי בכי מאחורי קוסטי (פי' חרכי) כותלא ולבתר אזיל ליה. כך ישראל אע"ג דאינון נפקו מהיכליה דמלכא ההוא משכונא לא שבקו ובגין דרעותא דמלכא עלייהו שבקיה עמהון בשעתא דסליק רעותא דמלכא קדישא על מטרוניתא ועל ישראל סליק איגרין מקפץ על הגבעות נחית דרגין וסליק כתלין לאסתכלא ולאשגחא בין קוסטי כותלא עלייהו כיון דחמי לון שארי בכי הה"ד (שה"ש ב'—ט') דומה דודי לצבי או לעופר האילים לדלגא מכותלא לאיגרא ומאיגרא לכותלא הנה זה עומד אחר כתלינו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, משגיח מן החלונות דוודאי בי כנשתא בעייא חלונות מציץ מן החרכים

לאסתכלא ולאשגחה עלייהו דישראל ובגין כך בעייא חדוה ולמחדי בההוא יומא דאנן ידעין דא וישראל אמרי זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו, והיה אומר ברוך אלהינו שבראנו לכבודו, ואומר עלינו לשבח ועל כן נקוה לך וחוזר לבית מדרשו לשלום כי שם ביתו יגן עלינו זכות תורתו.

את זה ראיתי להפיק רצון רעים אהובים שהעמיסו להגיד להם קושט דבר אמת ממה שעיני ראו ולא מפי זר ששמעתי מצב ומעמד עיר קדשינו כהיום הזה וזכר לדבר חקור ודרוש בספר תחכמוני שער שמונה ועשרים, דכתב בשבח ציון וירושלים בבקשה רמה, תעלה לשמים, "עין עליה" ובתוך השמועה תמצא זכר לדבר שכתבתי לעיל על ידי מלכות התוגר יר"ה היתה עיר הקודש ירושלים לבני ישראל דירה, וזה לשונו וככלותי לערוך ניב חכי, לפני מלכי, קמתי מכרוע על ברכי, לשוטט בעיר, ואש האנחות צלעי תבעיר, ויקוד היגונות מלהט הצלעות, ועיני מגולגלות בדמעות, ואשא עיני וארא מקום המקדש ועזרה, אשר הסירו עונינו משם המנורה הטהורה, והבעירו תחתיו אש זרה, ובעודי מתהלך בנפש שואפת, ודמעה נוטפת כנחל שוטפת, ראיתי לעומתי איש מבני העיר ויאמר לי אחשוב כי את מקצה גליות וארצות נכריות, אמרתי לו כן הדבר ועתה רצוני לשאול דבר ממך, אמר לי הנני עמך שאל ואגידה לך, אמרתי לו מתי באו היהודים לעיר הזאת, אמר לי מיום שלכדוה הישמעאלים שכנוה ישראלים. אמרתי מדוע לא שכנוה בהיותה ביד הערלים. אמר מפני שאמרו שעשינו חרפה להם והרגנו אותו האיש ואלו בתוכה היינו, אז חיים בלעונו, הן נזבח את תועבתיהם לעיניהם ולא יסקלנו, אמרתי לו ואיך היתה סיבת ביאתכם אל המקום הזה, אמר כי האל קנא לשמו, ויחמול על עמו, ויאמר לא טוב היות בני עשיו בהיכל קדשי הקדשים, ובני יעקב משם גרושים, פן יאמרו הגוים בקנאה, זנח האל בנו בכורו בשנאה, והרים בן הגרושה למעלת הנשואה, ולא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה, ויער אלהים את רוח מלך ישמעאלים

בשנת ארבעת אלפים ותשע מאות וחמישים ליצירה, ונחה עליו רוח עצה וגבורה, ויעל הוא וכל חילו ממצרים, ויצר על ירושלים, ויתנה ה' בידו, ויצו להעביר קול בכל עיר, אל כל רב וצעיר, לאמור דברו על לב ירושלים, לבוא אליה כל הרוצה מזרע אפרים, אשר ישאר מאשור וממצרים, והנדחים בקצה השמים, ויתקבצו מכל פאה אליה, וחנו בגבוליה, ואנחנו עתה יושבים בצל השלוה הנמתקת, ורחמים למבעי שלא תהיה נעתקת וניתקת וכו'.

ועל זאת יתפלל כל חסיד כמו דניאל איש חמודות, שהתפלל בתפלות ותחנות, כשהיה מצטער על הפורעניות, משתומם על המראה ומתבהל על החזיונות, לדעת מה אחרית וסוף החשבונות, בשנות החרבנו', אשר מיום שנתן לבו להתענות, יד ה' היתה עליו והבטיחו על רוב שלום דבאחרית הימים יהי קץ הפלאות, ויתבררו ויתלבנו כל החשבונות, וכל הפרשות סתומות, יהיו פתוחות ומפורשות, לכן ראיתי לקבוע אותה תפלה כמו שהוא בפני עצמו, ולפני כל מי שירגיש בחלי אריכת הגלות המר הזה כי רב הוא ולא אתנו יודע עד מתי יהיה קץ הפלאות,

והנה עיניך קורא ידיד רואות, כי עיקר תפלתו של דניאל יסדה וגם תקנה על ארבעה יסודות, הנצרכים לשלימות העתיד שהעולם יהיה עומד עליהם, ואלו הם ישראל, והתורה והמצות, וארץ ישראל, ובית המקדש, ותחלה זכר והתפלל על ירושלים כמ"ש (דניאל ט'—ט"ז) אדני ככל צדקותיך ישוב נא אפך וחמתך מעירך ירושלים הר קדשיך ואח"כ התפלל על המקדש כמ"ש (שם י"ז) ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תחנוניו והאר פניך על מקדשך השמם למען אדני, ואח"כ התפלל על חורבן ושממות קהל עדת ישראל כמ"ש (שם י"ח) הטה אלהי אזנך ושמע פקח עיניך וראה שוממותינו ולפי שבתחלה הזכיר חרפת ישראל וירושלים כאחת כמ"ש (שם ט"ז) כי בחטאינו ובעונות אבותינו ירושלים ועמך לחרפה לכל סביבותינו הוצרך להוסיף בתפלתו על שממות ישראל גם זכרון ירושלים כמ"ש

(שם י"ח) וראה שוממותינו והעיר אשר נקרא שמך עליה ואח"כ כלל שלשתן בתפלתו כמ"ש (שם י"ט) אדני שמעה אדני סלחה אדני הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלהי רמז על בית המקדש שהיא תפארתו כי שמך נקרא על עירך כנגד ירושלים ועל עמך כנגד ישראל שהם שומרי התורה ומצות שס"ה שנרמזו בג' תיבות ש'מעה ס'לחה ה'קשיבה דעיקר שמירת התורה והמצוה היא בארץ ישראל כנודע ודו"ק דכך יש בזכרוני שלמדתי מהשר בתורה הרב מוהר"י אברבנאל זצ"ל דמימיו מן המקדש הן יוצאין במעין עשירי תמר חמישי ע"ע, "וכה אמר [דניאל] בתפלתו",

(שם ט' ד' י"ט **אנא אדני** האל הגדול והנורא שומר הברית והחסד לאוהביו ולשומרי מצותיו:

חטאנו עוינו והרשענו ומרדנו וסור ממצותיך וממשפטיך: ולא שמענו אל עבדך הנביאים אשר דברו בשמך אל מלכנו שרינו ואבתינו ואל כל עם הארץ: לך יי הצדקה ולנו בושת הפנים כהיום הזה לאיש יהודה וליושבי ירושלים ולכל ישראל הקרובים והרחוקים בכל הארצות אשר הדחתם שם במעלם אשר מעלו בך: אדני לנו בושת הפנים למלכינו ולשרינו ולאבותינו אשר חטאנו לך: ליי אלהינו הרחמים והסליחות כי מרדנו בו: ולא שמענו בקול יי אלהינו ללכת בתורתיו אשר נתן לפנינו ביד עבדיו הנביאים: וכל ישראל עברו את תורתך, וסור לבלתי שמוע בקולך ותתך עלינו האלה והשבועה אשר כתובה בתורת משה עבד האלהים כי חטאנו לו: ויקם את דבריו אשר דיבר עלינו ועל שופטינו אשר שפטונו להביא עלינו רעה גדולה אשר לא נעשתה תחת כל השמים כאשר נעשתה בירושלים: כאשר כתוב בתורת משה את כל הרעה הזאת באה עלינו, ולא חלינו את פני יי אלהינו לשוב מעוניו ולהשכיל באמיתך: וישקוד יי על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק יי אלהינו על כל מעשיו אשר עשה ולא שמענו בקולו: ועתה יי אלהינו אשר הוצאת את עמך מארץ מצרים ביד חזקה ותעש לך שם כהיום הזה חטאנו רשענו: אדני ככל צדקתיך ישב נא אפך וחמתך

מעירך ירושלים הר קדשך כי בחטאינו ובעונות אבותינו ירושלים ועמך לחרפה לכל סביבותינו: ועתה שמע אלהינו אל תפלת עבדך ואל תחנוניו והאר פניך על מקדשך השמם למען אדני: הטה אלהי אזניך ושמע פקח עיניך וראה שוממותינו והעיר אשר נקרא שמך עליה כי לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנוניו לפניך כי על רחמיך הרבים: אדני שמעה אדני סלחה אדני הקשיבה ועשה אל תאחר למענך אלהי כי שמך נקרא על עירך ועל עמך:

אשרי אנוש יעשה זאת, ובן אדם יתאמץ ויכוון בתפילתו זאת לו זאת.
תפלה למשה, תפלה לדוד, תפלה לעני.
(חמני"ח) את ביתו והולך לקנות שביתה בעיר האלקים סלה:

ת ו ש ל ב " ע

זכיתי להגיה ולהוסיף מראה מקומות ש. בן ארז.

אוצר החכמה
1234567

זמר למוצאי שבת

מהמורה הגדול, ראש המפרשים רש"י זי"ע

סימן שלמה בר יצחק חזק

שומר יגיה חשכי בלילה כי הנה אימה חשכה גדולה
— היה נא עוזר לנו —

לאור נקוה ומיחלים עד שיפוח היום ונסו הצללים
— היה נא עוזר לנו —

ממזרח שמש עד מבואו כשמש נגדו עוד כסאו
— היה נא עוזר לנו —

התעורר אביר ונאור כי ליהודים היה אור
— היה נא עוזר לנו —

בערב בכי ולבקר רנה אנא ה' הושיעה נא
— היה נא עוזר לנו —

רמה איך חשך ישופני ועת ערב אור בעדני
— היה נא עוזר לנו —

יוציאני מחשך וצלמות והאר עיני פן אישן המות
— היה נא עוזר לנו —

צפיתי לישועה ולהאיר השנה באור ה' לכו ונלכה
— היה נא עוזר לנו —

חושה בעזרתי לאור הנעלם והיה ה' לאור עולם
— היה נא עוזר לנו —

קומי אורי כי בא אורך ויזרח לישראל הדרך
— היה נא עוזר לנו —

חלצנו ופדנו ממשפחת עקר זה קוינו מערב ועד בקר
— היה נא עוזר לנו —

זרח ופרץ והאיר ממזרח וכבוד ה' עלינו זרח
— היה נא עוזר לנו —

קדמתי בנשף ואשוע לכל תפלה אתה שומע
— היה נא עוזר לנו —

(נעתק מספר ילקוט רש"י)

ספר
אוצר הסיפורים
חלק א

כולל סיפורים נוראים ואמיתיים. עצות נפלאות. שיחות יקרים. ומוסרים נאים. ממקום קדוש יהלכון. מקדמונים. צדיקים יסודי עולם. ומרבינו הבעש"ט הקדוש זי"ע. ותלמידיו הקדושים. והלמידי תלמידיהם. המלהיבים ומושכים לבות ישראל לאביהם שבשמים. להשריש בקרבם דרכי החסידות ואמונת ה'. כל אלו נלקטו ונאספו ע"י מספרים יקרים יקרי המציאות. ומה שכתבו לי רבנים גו"צ חסידים ואנשי מעשה, ה"צעיר "באלפי "ישראל.

צבי מאשקאוויטש

בעיה"ק ירושלים תובב"א.

מלפנים מדפיס ומו"ל ספרים במארגרעטען (רומניא).

מח"ס ברכה משולשת. סדר קריאת הנשיא. שיחות חולין של ת"ח החדש. וש"ס. ומו"ל מכ"ע «קובץ מפרשי התורה» ו«קבוצי בחורים»

נדפס בשנת תשי"א לפ"ק

בדפוס ובהוצאת המחבר

צבי מאשקאוויטש, ירושלים. ת. ד. 5126

למקום רחוק כזה מקום חושך וצלמות, אז ענה לו הכומר הנני אומר לך כי ראיתי שאתה מכשף גדול יותר ממני, כי בבואי לביתך בבוקר בשעה שנטלת ידיך וראיתי שנפלו מאצבעותיך קליפות וחיצונים הרוגים לאלפים ולרבבות וגם בעת שלבשת הטלית קטן עם הציצית ג"כ נפלו מהציצית כנ"ל ואני אין זה בכחי, ע"כ הולכתיך למקום הלז משכן החיצונים שתלמוד שם חכמת כישוף כי שם מקורו, והלך האיש הנ"ל להה"ק ר' פנחס'ל קאריצער זי"ע וסיפר לפניו את כל אשר קרה לו, ושמח מאד על שהשי"ת הי' בעזרו לעמור בנסיון וההה"ק הנ"ל נשקו על ראשו והי' רגיל לספר זה המעשה בכל פורים. זיעוכי"א.

והנה מזה המעשה יכול כל אדם ליקח מוסר השכל עד כמה גדול כחו של מסירת נפש, ובפרט בצוק העתים הללו שאנו נרדפים מכל צד ופנה ועת צרה היא ליעקב כי תוקף הגלות ועול השעבוד גבר מאד בעוה"ר ונסתם כל חזון וצריך התחזקות גדול בכל עת ובכל שעה וכמבואר בספה"ק כי קודם ביאת הגואל יגסו את ישראל בענין האמונה וכאמרם ז"ל בחגיגה בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי', כי הוא יסוד שהכל תלוי בו, דאס איז דער גאנצער יו"ד אין דיא הייליגע אמונה דארף מען אויך איינפלאנצען אין דיא קינדער, ואמרו ז"ל אין ישראל נגאלין אלא בזכות האמונה.

יד) **פתקא**, מעשה רב מגדולת קדושת נוראות הבעל אור החיים הקדוש זי"ע כי פעם א' הי' איש א' מאנשי שלומו והקרוב אל ביתו אשר נתפרנס מיגיע כפו ופתאום נהפך עליו הגלגל ל"ע ובא בקובלנא לפני מרן האוה"ח הק' זי"ע ושפך לפניו מר לבבו שבביתו עניות יהלכון וממש

מחוסר

מחוסר לחם ר"ל ובתחנונים ידבר רש לעשות לו טובה להעתיר בעדו ולהבטיח לו בברכה מרובה להטיב מצבו, ונכמרו רחמיו של האוה"ח הק' עליו מאוד וצעקת הדל הקשיב להושיע, וכתב פיתקא וכרכו היטב ונתן בידו של העני ואמר לו תחזיק היטב בידך הפיתקא הזאת ותלך ישר אצל הכותל מערבי ובין האבני קודש תחפוש מקום חלל מעט ושם תשים ותניח את הפיתקא ותלך לביתך ותהי' לך לישועה, והאיש עשה כן וחלף הלך לו והפיתקא בידו החזיק ובדרך הליכתו נעשה בחוץ רוח סערה עד שהשליך מעל ראשו כובע העליון והוא לא חש לכ"ז ונשאר בכובע התחתון שבראשו שהחזיק בידו השמאלית, ואת הפיתקא בידו הימנית והרוח סער וישא מעל ראשו גם כובע הזה ונשאר בחפוי ראש ובהתאמצו להגביה הכובע בתוך הרוח החזק והנה נפל הפיתקא מידו וישב הרוח ואיננו ובמר לבב חזר לבית האוה"ח וסיפר לו המאורע והשיב לו מה אעשה לך איפוא שלא איסתייע מילתא, ואח"כ מצאו ברחובות ירושלים פיתקא הנ"ל שחתום עלי' „חיים בן עטר" והביאו לפני האוה"ח הקדוש ואז ראו שהי' כתוב בו להשכינה הק' כביכול בזה הלשון „אחותי רעיתי יונתי תמתי אבקשך ברחמים להשפיע פרנסה טובה לפלוני בן פלוני" וכ' וחתם עליו שמו הקדוש הנ"ל ע"כ המעשה אשר תסמר שערות השומע.

טו) **קדוש**, בשנת תרס"ח בא שאלה לפני הרב הגאון המפורסם מו"ה אליעזר חיים דייטש זצ"ל אב"ד באניהאד [בעמח"ס שו"ת פרי השדה, תבואות השדה וש"ס]. מעיר רובישוב (רוסיא) יצ"ו, באיש א' ששבק לן חיים, ואחר עבור

דף ע"ח) בשורש ד' היסודות, ובלותו היסוד אשר פוגם, כן עושהו, עד ושב ורפא לו. וכן למידה טובה מרובה, חז"ל לריך כל אחד לומר מתי יגיע מעשי למעשה אבות אברהם ילחק ויעקב (תדא"ל כ"ה) אשר היו אז כיחידים בעולם ושמרו דרכי ה', וקבלו שכר בנגד כולם, ככ' אמרו לדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו (ישעי' ג'), וכן, והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ בהשגחה פרטיות, לכל אחד ואחד כדרכיו,

אה"ח 1 2 3 4 5 6 7

פט

את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית וגו' והיה בעניני ענן וגו' ונראתה הקשת בענן. ל"ג עין נתתי הוא לשון עבר, והיה ל"ל אתן בענן, וגם כל הכפל הזה אינו מובן, אשר ממנו משמע כי הקשת כבר נעשה, ורק בעניני ענן אז יהיה נראה, וגם מה שאח"ל ונזכרתי בריתי ובדרו נ"ל בין השמשות, הקשת (לבוא), אינו מובן, כי איזהו בריאה היה בו, הלא בכל פעם ונראה בעתו, כאשר בעניני ענן כנגד השמש, והוא לפי דעת הטבעיים, בכל שעה יכולים לראות בן כאראה אחת [עי' בראב"ן], ואיזהו בריאה נבדל בזו.

אמנם ראיתי מעשה ולא אדע לפתרו, לערך השמש (תרל"ג) ראיתי כאראה הקשת בראקיע, אשר לא היה בו שום ענן נראה, וכאזהר הראקיע בטהרתו ממש היה נו), וכמו בחלמע הקיץ, ואז היה נראה הקשת כן מלמעל למקום המקדש ת"ו, מביב לו, אשר כמוהו לא ראיתי מימי, ואת זה ראיתי כאשר ירדתי מהר ציון אשר ישבתי בביה ב"ל אצל שער ציון, ושמיתי לדור אצל כותל המערבי ממש אשר לא דר בה מב"י מעולם מזמן החורבן, אשר ד' שנים זכיתי לעשב בבהמ"ד זה אשר בניתי שם, עד כי הלאן ודאק בע"א דאקני מהאס מן חמש הרופים, וכאשר הלכתי עם הפליס וספרים בידי אל דיהה האשב הזאת אז ראיתי את הקשת זה ממעל למקום מקדש וראיתי מעשה ואזכרתי הלבה, אולי המכוון בזה הקשת אשר בברית, ואינו כמו זה הקשת העבעי בימות הגשמים, כ"א זה [הוא] הקשת אשר בברית בשעת ימי הרעשים, ורק אינו נראה כל שעה כ"א לפרקים לאות ברית בעתו נראה. ובזוה"ק כבר נזכר מן קשת בגוונין אהירין [ח"ג רע"ו], אך בגמרא (ברכות ל"ט) אימתא הרואה את הקשת בענן וכו', מן שפת יתר את הקשת בענן, משמע דוקא בענן ולא [כשנראה בעלם השמים לעובר, ומלשון הכתוב] את קשתי נתתי בענן וגו' אין לאר' כ"כ, דאפשר לומר גוף הקשת בעלמו מהות ענן הוא.

וגם ראיתי פ"א בהשמורת הבוקר סמוך לעמוד השחר בזריחת הלבנה, שהיה נראה הקשת בעוד לילה, ואת אשר ראיתי לגיד ופתרונו לא אדע (ועי' זוהר דף ע"ב). ול"ע אם יכולין לברך על קשת בלילה, ועיין בשו"ת אחרונים, ואמנם מן תוס' (ר"ה כ"ד ד"ה גירי) שכתבו אין קשת בלילה, ואפשר לומר לרוצו, אמנם מה שכתוב בגמ' (שם) מעולם לא ראתה אחה פגימת הקשת כדי שלא יאמרו שדי גירת, ואם בדרך הטבע אי אפשר לשמש את תמונתו, כמו שאירעו בשמש זורחת במיס (על הכוהל), אין לו תמונת קשת, ומשהה על פי טביית השמש, ל"ב מופת גדול הוא, ועל אה סמיכתם של ר"ל לומר לעולם לא ראתה קשת בפוך ולראות פגימתו ולהיות מלומלם בחמונת קשת, ל"ב אות הוא לעולם בשעני שמיס בהשגחה, וכן לר"ל מן השמיס אמת ויציב.

נו) וזה לשון רבינו בחיי: וזהו שאמר בענן כלומר הידוע כי אין הענן הזה מן העננים המריקים גשמים שהרי הקשת נראה הרבה פעמים ושמים בטהרה.

(5334)

ספר

שערי רחמים

תפלות ובקשות שנהגו לאומרם במקומות הקדושים

1) תפלה ליד הכותל המערבי
2) לימוד על מצבת רחל אמנו
3) תפלה על קברי מלכי בית דוד
4) תפלה על קברי האבות במערת המכפלה
5) תפלה על קבר שמעון הצדיק
6) תפלה על קבר יוסף הצדיק
7) תפלה במערת אליהו הנביא ז"ל
8) תפלה על קבר שמואל הנביא
9) תפלה על קבר רבי מאיר בעל הנס
10) תפלה על קבר רבי שמעון בר יוחאי
11) תפלה על מצבת רבי עקיבא
12) תפלה על קבר רבי יוחנן בן זכאי
13) תפלה על קברי הצדיקים
14) תפלה על קבר הרמב"ם

בצירוף ציורים מקוריים של המקומות הקדושים

הוצאת בקאל, ירושלים

אוצר החכמה
אה"ח 1234567

 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

אח"ת 1234567

אוצר החכמה

בס"ד

ספר

שערי רחמים

קובץ כלול בו

תפלות, בקשות ותחנונים שנהגו לאומרם במקומות הקדושים

מלוקטים מספרי חכמים, גאונים ומקובלים, מהרש"ש, מהחיד"א, מהרי"ח ז"ל, מהר' אלפייה זצ"ל, שתקנו לנו לומר ליד הכותל המערבי, מצבת רחל אמנו, קברי מלכי בית דוד, שמעון הצדיק, קברי האבות במערת המכפלה, קבר יוסף הצדיק, מערת אליהו הנביא, קבר שמואל הנביא, רבי מאיר בעל הנס, רבי שמעון בר־יוחאי, רבי עקיבא, רבי יוחנן בן זכאי, הרמב"ם, תפלה על קברי הצדיקים ותפלה על הפרנסה

בצרוף

ציורים מקוריים של המקומות הקדושים

נדפס פעה"ק **ירושלים** תובב"א

שנת תשכ"ז לפ"ק

הוצאת בקאל, ירושלים

ירושלים
הכותל
המערבי

אוצר החכמה

תפלה ליד הכותל המערבי

כשייכנס יאמר:

ואני ברוב חסדך אבוא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך
ביראתך, נבואה למשכנותיו נשתחוה להדום רגליו:

מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל: בואו נשתחוה ונכרעה,
נברכה לפני ה' עושינו: אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש,
שבתי בבית ה' כל ימי חיי, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו: ואחכ"א:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי. בֵּית יְיָ נֵלֵךְ:
עוֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ. בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָם: יְרוּשָׁלַם
הַבְּנוּיָה. כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה־לָּהּ יַחְדָּו: שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים
שִׁבְטֵי־יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל. לְהוֹדוֹת לְשֵׁם יְיָ: כִּי שָׁמָּה
יָשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט. כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד: שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם
יְרוּשָׁלָם. יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ: יְהִי־שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ. שַׁלְוָה
בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי. אֲדַבְּרָה־נָּא שָׁלוֹם בָּךְ:
לְמַעַן בֵּית־יְיָ אֱלֹהֵינוּ. אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ:

אחי"ח 1234567

יאמר אלפא ביתא ופתיחת אליהו הנביא ז"ל (עמ' ח') ואח"כ יאמר

עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים. בית אלהים ושער השמים. ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו. ירושלים של מעלה וירושלים של מטה. ששם עלו שבטים שבטי יה (הבאים לא"י מוסיפים: מודה אני לפניך יהוה אלהי ואלהי אבותי על החסד הגדול הזה שעשית עמדי שזיכתני ליכנס לארץ הצבי, צבי היא לכל הארצות מקום שאתה חפץ בו חלקך וגחלתך ההר הטוב הזה והלבנון, ארץ זבת חלב ודבש, ארץ אשר אתה דורש אותה תמיד) ששם אבן בחן אבן שתיה, שממנה הושת העולם, וממנה השתרגו מוסדות כל גבולם ששם הר המוריה, שממנה יצא תורה ותושיה, ההר חמד אלהים לשבתו, ובנה בו בית מנוחתו, ושם הכין כסאו וממלכתו ויהי בשלם סוכו ומעונתו, ומשם שפע הנבואה ורוה"ק יוצא ומתפשט לכל אחד מישראל כפי הבנתו, ומשם מזבח כפרה בהקרבת הקרבנות ומקטר קטורת לכפר לכל אחד עון חטאתו, ושם כסאות למשפט, ולהורות ללכת בתורת ה' צבאות, רמה קרני בה' ולבי עלז בבית הגדול והקדוש לשם ולתפארת ולתהלה, ועוד רבת המעלה מי יוכל לשערה, נכבדות המדובר בעיר אלהים סלה, והן עתה תשתפך עלי נפשי כי אראה את העיר שמה ושאיה, ועל אלה אני בוכיה, בית מקדשינו ותפארתנו אשר הללוך בו אבותינו היה לשריפת אש וכל מחמדינו היה לחרבה, ההיכל והר הבית היה לשמיר ולשית, עלה כלו קמשונים, כסו פניו חרולים נשכבה בבשתנו ותכסנו כלימתנו, כי כל אלה גרמו פשעינו וחטאתנו מנעו הטוב ממנו. ועתה ה' עד מתי יהיה עוזך בשבי ותפארתך ביד צר. קנא ונוקם קנא לשמך המחולל לבל בגוים יתחלל. קומה אלהים וריבה ריבך זכור

חרפתך מני נבל כל היום, המאוס מאסת את יהודה אם בציון געלה נפשך. אל תנאץ למען שמך אל תנבל כסא כבודך. זכור ואל תפר בריתך אתנו, כי אנחנו עמך וצאן קדשך בני בחוניך. מאמינים בני מאמינים שהבטחתך ובריתך קיים לעולמים. ה׳ אלהי ישראל קבץ נדחי ישראל מקרב העמים והביאם, לארץ החיים, עמוד מכסא דין ושב על כסא רחמים, ורחם עלינו ועל כל ישראל עמך. למענך עשה אם לא למעינו, ולמען מזמורי תהלים שאמרנו לפניך ולמען דוד עבדך שאמרם, ולמען אבותינו, הקדושים, ולמען י״ב שבטי יה, ולמען השופטים והזקנים והנביאים והחוזים, והתנאים, והאמוראים, והגאונים, והצדיקים, והחסידים אשר בחו״ל בכל מדינה ומדינה עיר ועיר הן הקדושים אשר בארץ המה והן אשר בחיים חיותם אשר סובלים צרות רבות ורעות אין להספר. איה שוקל ואיה סופר. ועם כל זה לא שכחו שם אלהיהם ושומרים אף בגלותם ובצרתם בדלותם ושפלותם את כל מצות התורה שבכתב ושבעל פה, ולומדים תורתך מתוך דוחק ועוני. ומתוך שברון לב יגון ואנחה. ומקבלים הכל באהבה אנא ה׳ תנקום דם עבדיך השפוך על קדושת יחוד שמך, ועל קיום תורתך ומצותיך:

אנא ה׳ זכור לנו שהקדשת את עמך ישראל מתוך שבעים אומות ומתוכם הפרשת את שבט הלוי והפרשת את כהן גדול לעמוד לשרת לפניך, ולהתודות על עוונות עמך בית ישראל לכפר עליהם ועתה בעוה״ר נגדעה מאווינו, והושלך תפארתנו, ונשארנו ריקם מכל טוב, ולא נשאר לנו כ״א התורה המאורשה לנו, ותפלתינו היוצא מקירות לבנו

וצועקים אנחנו לפניך מכאב לבנו ושופכים שיח לפניך בדמעות עינינו. זכור לנו מה שצויתנו בתורתך כי ימוך אחיך ומטה ידו והחזקת בו ואנחנו בניך ילדי שעשועיך. ראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב. מהר יקדמונו רחמך כי דלונו מאד. וקיים לנו מה שכתוב ע״י נביאך הקדושים למעני למעני אעשה וכבודי לאחר לא אתן, שמחנו כימות עניתנו שלח לנו הגואל צדק לפדות אותנו ולהביאנו שמחים וטובי לב לאדמתנו ושכינתך תשכין בתוכנו, ובדברך יקיצו וירננו שוכני עפרותינו, ושמחת עולם תהיה על ראשנו. כמו שאמר הנביא ופדויי ה׳ ישובון ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה. ועוד נאמר כי ההרים ימושו והגבעות תמוטנה וחסדי מאתך לא ימוש וברית שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה׳. ועוד נאמר כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם ובירושלים תנוחמו. אנא ה׳ מלא כל משאלות לבנו לטובה והפק רצוניו ותן לי ולבני ביתי (ושואל כל פרטי צרכיו):

שיר המעלות הבוטחים ביי כהר־ציון לא ימוט לעולם ישב: ירושלים הרים סביב לה ויי סביב לעמו מעתה ועד־עולם: כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא־ישלחו הצדיקים בעולתה ידיהם: היטיבה יי לטובים ולישרים בלבותם: והמטים עקלקלותם יוליכם יי את־ פועלי האון שלום על־ישראל:

שיר המעלות בשוב יי את־שיבת ציון היינו כחולמים: אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אז יאמרו בגוים. הגדיל יי לעשות עם אלה: הגדיל יי לעשות עמנו היינו שמחים: שובה יי את־שביתנו כאפיקים בנגב: הזורעים

בדמעה ברנה יקצורו: הלוך ילך ובכה נושא משך־הזרע
בוא־יבוא ברנה נושא אלמתיו:

שיר המעלות לשלמה אם־יי לא יבנה בית שוא עמלו
בוניו בו אם־יי לא ישמר־עיר שוא שקד שומר:
שוא לכם משכימי קום מאחרי־שבת אוכלי לחם העצבים.
כן יתן לידידו שנה: הנה נחלת יי בנים. שכר פרי הבטן:
כחצים ביד־גבור כן בני הנעורים: אשרי הגבר אשר מלא
את־אשפתו מהם לא יבושו כי־ידברו את־אויבים בשער:

שיר המעלות אשרי כל־ירא יי ההולך בדרכיו: יגיע כפיך
כי תאכל. אשריך וטוב לך: אשתך כגפן פוריה
בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים. סביב לשלחניך: הנה
כי־כן יבורך גבר ירא יי: יברכך יי מציון וראה בטוב
ירושלים כל ימי חייך: וראה־בנים לבניך שלום על־ישראל:

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו. טוב
ומטיב הדרש לנו. שובה עלינו בהמון רחמיך.
בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך כבתחלה. כונן בית
מקדשך על מכונו הראנו בבנינו. שמחנו בתקונו. והשב
כהנים לעבודתם. ולויים לדוכנם לשירם ולזמרם. והשב
ישראל לנויהם. ושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך. בשלש
פעמי רגלינו בכל שנה ושנה:

אנא בכוח. גדולת ימינך. תתיר צרורה: קבל רנת. עמך
שגבנו. טהרנו נורא: נא גבור. דורשי יחודך. כבבת
שמרם: ברכם טהרם. רחמי צדקתך. תמיד גמלם: חסין
קדוש. ברוב טובך. נהל עדתך: יחיד גאה. לעמך פנה.
זוכרי קדושתך: שועתנו קבל. ושמע צעקתנו. יודע
תעלומות: ואומר בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

בשם

אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני (תהלים קל"ז)

ספר

חמדת ירושלם

ת"ח 1234567 אוצר החכמה

ממנו תוצאות חיים, טוריע בשלומי אמוני ישראל את כל תוקף יקר תפארת גדולת מעלת קדושת עיר האלהים עז לנו, ציון היא בית חיינו, שתבנה וחכונן במהרה בימינו אמן: כי נקבצו באו כה "ע"ז" מעלות טובות משולבות, כאשר השיגה ידי יר כהה ללקט מש"ם ומדרשים ומחדושי המפרשים ז"ל, וה' ע"ז לעמו יתן סמן, גם נספח להם מאמר "מעורר ישנים" שפה לנאמנים, מצורף לו מאמר "טובה תוכחת" וחיא כפורחח, מלא כף נחת, עם קצת דינים ומשפטים ישרים, מפי סופרים ומפי ספרים, אשר יעשה אותם האדם בקומו בלילה לעבוד את בוראו: וסדר "תקון חצות" בכוונות הראויות לו עפ"י דעת רבינו הקדוש האר"י החי וצוק"ל, גם השי"ר יהי' לכם משיר ציון, אשר שרתי לכבוד בוראי אל עליון, לאומרו בסוף התקון: ישמח ישראל בעושיו בני ציון יגילו במלכם:

נאום הצעיר עבד לה' אורי וישעי **בן ציון אלקלעי** ס"ט

חברתיו

פעה"ק **ירושלם** תובב"א

ויצא לאור על משבח הדפוס פעה"ק בשנת אין זה כי אם בית

אלהים וזה שער

השמים לפ"ג

זכרה ירושלם ימי עניה ומרוייה כל מחמדיה וגו' (איכה א')

אל רמי לכם ואל תחנו רמי לי עד יכון ועד ישים את ירושלם תהלה בארץ (ישעי' סב)

אוצר החכמה

ומובה עם הכתובים הנאמרים אצל כל אחד ואחר, וכתב תרי לך מן המאמר הנכבד הזה ברור ומבואר כי כמו שקדושת כהנים לויים וישר' לא זזה ממקומה כך קדושה א"י וירושלם והמקדש והמזבח היא קיימת ועומדת לעד ואעפ"י שהם שוממין בקדושתן הם עומדים כמ"ש במס' מגילה וכו' ומוכיח עוד שבהמ"ק אע"פ שחרב יש ליראה ממנו כי קדושתו קדושת עולם ע"כ תורף דב"ק, ועי' עוד מ"ש לו שם (ר' י"ד) באורך ומ"ש בס' חבת ירושלם ר' ע"ד ע"ב יע"ש:

מעלה ז' בעיר הקודש ירושלם תובב"א יכול האדם להרבות בשבחו של מקום יותר מדי, ולא שייך לומר מ"ש בגמרא סיימתינהו לשבחי דמארך, והטעם משום שלא זזה שכינה מכותל מערבי והיא עיר האלדי"ם כלה, וכל מה שמרבה שם בשבחים חשיב מקצת כפניו שנם לנבי השי"ת הדין כן כמ"ש במדרש (פ' נח) וז"ל מצינו אומרים מקצת שבחו של מי שאמר והיה העולם בפניו שנא' אמרו לאלדי"ם מה נורא מעשיך, וכולו שלא בזניו שנא' הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו ע"כ, הרב הק' נר המערבי ציון רב"ש זצ"ל בס' שער החצר (סי' קיג) יוע"ש שהאריך לפרש בזה כמה מקראי קודש ומאמרי רז"ל:

אוסף 1234567

מעלה ח' ירושלם של מטה מכוונת כנגד ירושלם של מעלה, מס' תענית (ר' ה') אמר ליה רב נחמן לרב יצחק מאי דכתיב (הושע י"א) בקרנך קדוש ולא אבוא בעיר. משום דבקרנך קדוש ולא אבוא בעיר, א"ל הכי אמר ר"י אמר הקדוש ברוך הוא לא אבוא בירושלם של מעלה עד שאבוא לירושלם של מטה, ומי איכא ירושלם למעלה, אין דכתיב (תלים קכב) ירושלם הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו עד כאן, ופירש רש"י ז"ל וז"ל לא אבוא בירושלם, והכי קאמר עד שיהא בקרנך קדוש למטה דהיינו ירושלם לא אבוא בעיר של מעלה, ירושלם הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו, ירושלם של מטה תהא בנויה כעיר שחוברה לה שהיא כיוצא בה בחבירתה ודוגמתה מכלל דאיכא ירושלם אחריתי, והיכן אם לא למעלה עכ"ל, וז"ל מהר"ם אלשיך ז"ל בפי' ל-גילת איכה, כתיב עימדות היו רגלינו בשעריך ירושלם, כי ירושלם של מטה מכוונת כנגד ירושלם של מעלה, ובכן הנכנס בשערי ירושלם של מטה בשני שערים הוא נכנס ביחד של מעלה ושל מטה, כי כל כך שפע של מעלה בשל מטה שהוא כאלו של מעלה הוא למטה, כי ע"כ היו בעזרה עומדים צפופים ומשתחוים רוחים, כי אין זה הדרך מקום שיעור שני כפות רגלים יחזיק אדם שטוח כל גופו בו בפישוט ידים ורגלים, אם לא שמקום הרוחני של מעלה אשר הוא כנגד המקום שהם פו למטה הוא כאלו למטה, וע"כ אינו מן התימה יחזיק אפילו יותר מזה. הרוחניות משולל מקום וגבול, כלל הדברים כי קדושת שער ירושלם ההחהונה גדולה עד שחושב העומד בשער ירושלם למטה כעומד בשער ירושלם של מעלה כנכנס ועומד בשני שערים ביחד, ועל כן לא יעלה על לב בלהי משכילי האמת כי לא

יעצור

אוצר החכמה 1234567

חמדת מעלה ח' ירושלם

יעצור כח צר ואויב לבוא אל מקום קדוש כזה, ע"כ לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי תבל כי יבוא צר ואויב במקום שהוא שני שערים כאחר לרוב קדושתו ששער של מעלה הוא בנמצא בו, באופן שבבואו לא יבצר מבוא בשני שערים כאחר, גם כי אחד הוא השער אשר בא בו, אך אין זה כ"א מחטאת נביאיה שנסתלקה הקדושה העליונה ונמצא הצר ואויב בא בשער אחד לבדה כי העליונה איננה שם עכ"ל, וז"ל הרה"ק חמר לאברהם (מעין ג' נהר ג')

אי' נתונה תחת שער השמים, ר"ל תחת החלון שבאמצע כיפת השמים וחלון זה היא מרובע למעלה צר ולמטה רחב ושיעורו למעלה ת"ק אמה על ת"ק אמה כמו שיעור בית המקדש, כי הבהמ"ק כולו הוא נתון תחת החלון ובאמצע עביו של החלון, והכיפה הוא כשיעור עיה"ק ירושלם, ושיעור כמות החלון הוא למטה ת' פרסה על ת' פרסה כשיעור כל ארץ ישראל וכל אי' הוא תחתיו ויורד השפע מלמעלה דרך צנור מלכות הספירה העשירית, מעולם האופנים הוא יורד דרך ישרה עד חלון הכיפה הנז' ויורד על בהמ"ק ומשם מתפשט על כל אי', וכאשר רבו הפריצים מן אותו ההבל שהיו מדברים להר"ר ורכילות ונבלות הפה גרם העון בעוה"ר ונהגשם אותו ההבל ונעשה דמות של נוף ענן עבה והתחיל להסגר מעט מעט סביבות שפת החלון ער שביום ט' באב נסגר כולו ונפסק השפע ונחרב הבית ותו"מ לאחר שנחרב הבית הקב"ה פתח את החלון והוריד את עולם האופנים וצמצם מלכות עולם האופנים בתוך החלון כדי שלא יסגר עוד, ולעולם פתוח זה לא נסתם כ"א דוקא בשעת החורבן וכו' יוע"ש:

מעלה ט' כל תפילות וברכות של כל ישראל שבארץ ושכחו"ל עולים ובאים לנקודת ציון בית קדשי הקדשים ומשם מטמרים ועולים לרקיע, וע"כ נתחייב כל אדם לכוין לבו בתפלתו ולשים פניו כנגד בית קדשי הקדשים כדתנן (כפ"ד דברכות) היה רוכב על החמור ירד ויתפלל, ואם אינו יכול לירד יחזיר את פניו ואם אינו יכול להחזיר את פניו יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים, (ובגמרא שם דף ל' ע"א) ת"ר סומא ומי שאיני יכול לכוין את הרוחות יכוין לבו כנגד אביו שבשמים שנאמר והתפללו אל ה', היה עומד בחו"ל יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל שנאמר והתפללו אליך דרך ארצם, היה עומד בא"י יכוין את לבו כנגד ירושלם שנאמר והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת, היה עומד בירושלם יכוין את לבו כנגד בהמ"ק שנאמר והתפללו אל הבית הזה, היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים שנאמר והתפללו אל המקום הזה, היה עומד בבית קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד בית הכפורת, היה עומד אחורי בית הכפורת יראה עצמו כאילו הוא עומד לפני הכפורת, נמצא עומד במזרח מחזיר פניו למערב, במערב מחזיר פניו למזרח, בדרום מחזיר פניו לצפון, בצפון מחזיר פניו לדרום, נמצאו כל ישראל מכוונין את לבם למקום א', א"ר אבין ואיתמא ר' אבינא מאי קרא כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות, תל שכל פיות פונים בו ע"כ:

אמר

אוצר החכמה

ס פ ר

אלה המצות

כ ו ל ל

תרי"ג מצות כסדר התורה

ו ע ם ט ע מ י ה מ צ ו ת

אוניברסיטת בן-גוריון

מ א ת

רבינו מ ש ה ח א ג י ז זצ"ל

נדפס בחיי המחבר שני פעמים
ועתה נדפס במהדורא חדשה ומשוכללת
ע ם ה ו ס פ ו ת

ומראה מקומות לש"ס ורמב"ם ופוסקים
לכל מצוה ולכל ענין
ותולדות המחבר ז"ל

פעיה"ק ירושלם תובב"א
שנת תשכ"ד לפ"ק

 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

צג (ל"ת נו) **שלא לכרות ברית עם אחד משבעה עממים שנאמר לא תכרות להם ולאלהיהם ברית:**
[ואית ד"ל מקרא דלא תכרות להם ברית מפרשת ואתחנן]. ואין בו מלקות לפי שהיא מצוה לכלל ישראל. ואי אפשר להלקות לכל ישראל:

צד (ל"ת נז) **שלא להושיב עובדי ע"ז בארץ ישראל שנא' לא ישבו בארצך פן יחטיאו אותך לי:** כללות שתי מצות אלו. הן להיותינו מתרחקים מהע"ז. כדי שלא נלמד ממעשיהם הרעים ומעובדיה ונכפלה האזהרה. להיות ענין הע"ז חמור מאד. שכן כתיב לא תכרות להם ולאלהיהם ברית. וכי אלהיהם בני ברית נינהו. והלא עץ ואבן הם. אלא לומר לך. אם אתה כורת ברית להם. דהיינו לעובדיהם. הרי אתה כורת ברית לאלהיהם של מעלה. כי תחת שלש רגזה ארץ וגו'. וכן כתיב וחנו אחרי אלהיהם. וסמיך ללא תחנם לאו דלא תתחתן בם. כי מזה בא לזה. ומזה בא לזה. עד שהוא כופר בעיקר. וגם על לאו זה אין לוקין:

תרומה

יש בה ג' מצות. ב' עשין ולאו אחד:

צה (עשה לח) **לבנות בית הבחירה בכניסתם לארץ שנאמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. ולא יעלה על** הדעת שהוא יתברך צריך לבית או היכל. כי השמים והארץ הוא מלא. ושלמה הע"ה אמר בתפלתו הנה השמים ושמי השמים לא

(צג) הרמב"ם בסהי"ד הלכות ע"ז פרק י' כתב סתם עכו"ם ובסה"מ ל"ת מ"ח כתב ז' אומות והסמ"ג לאוין מ"ז כתב ז' אומות ועיין בסהי"ד הלכות מלכים פ"ו ובלחם משנה שם ובפרשת דרכים בדרך מצוותיך סוף חלק ב' וחלק ד' סימן צ"ג צ"ד.

(צד) ע"ז דף כ' כ"א; סהי"ד הלכות ע"ז פ"י; סה"מ ל"ת נ"א; סמ"ג לאוין מ"ט טובר דוקא ז' אומות; י"ד סימן קנ"א.

(צה) סנהדרין פ', מס' מדות; סהי"ד הלכות בית הבחירה פרק א'; סה"מ מ"ע ך'; סמ"ג עשין קס"ג.

יכלכלוך. ואף כי הבית הזה אשר בניתי. וע"י ישעיה הנביא מפי כבודו ושם נאמר השמים כסאי והארץ הדום רגלי איזה בית אשר תבנו לי ואיזה מקום מנוחתי. וכ"ש בית קצר במדה ידועה. דק תכליתו ית' היה להראות חבתו עם ישראל וצוה לנו ליחד מקום לעבודתו. כדי ששם תשרה שכינתו והשגחתו. כד"א והיו עיני ולבי שם כל הימים. וכן אמרו רז"ל מעולם לא זזה שכינה מכותל מערבי ואפילו בזמן חרבנו:

ולטעם זה לא נפל כותל מערבי ולא יפול עד שיבנה במהרה בימינו והכי איתא במדרש שיר השירים. על פסוק הנה זה עומד אחר כתלנו עי"ש. וכל המכחיש את המוחש אשר עיני ראו ודאי לבו גוקפו וטינא עולה בלבו כמו שכתבתי באורך מכמה גדולי עולם שהיו עדי ראיה. וכתב הרמב"ן ז"ל. וספר אחרון הנקרא דרך הקדש שנדפס בקוסטנדינה מאחד מהגדולים אשר בארץ החיים יוכיחו. כי לא שלטה יד האויב ביסוד כותל המערבי. רק שהיו אומרים ערו ערו עד היסוד בה. אך לא עלתה בידם כי כל כוונתי ית' לזכותינו ולישרנו לעבודתו ית'. כדי שנזכה ותתקיים בנו תכלית יצירת האדם כי ברוב פעולות טובות והתמדתם ובחברת אנשי היושר מחשבות הלב מטהרות ומתלבנות. כי הוא חפץ למען צדקו. שנהיה צדיקים וטובים. ולכן נתן לנו תורה ומצות ובית תפלה. ובחר במקום ההוא להיותו באמצע הישוב והוא עיקר הישוב. כי שם אבן השתיה שממנו הושתת העולם. כאלו שם יסוד העולם כנקודה אשר תסוב העגולה עליה: ובאשר היה חפצו יתברך ליחד אנשים יותר מאחרים לעבודתו כגון כהנים נביאים. כן חפץ שיהיה בית מיוחד להישיר את בני אדם ולטהר לבותם. וכל זה מחסדיו ית' לא שהוא צריך. ואין ספק כי אפילו לפי הפשט התפלה והעבודה היא מתקבלת בבית ההוא יותר מזולתו. וכן מפורש בתפלת שלמה המלך ע"ה עיין עליה. וישראל המקבלים דתי אל אמת ראוי היה לצוות להם שיהיה להם בית מיוחד ולעשות כלים נאים לתשמיש הבית ההוא. כגון מזבח ומנורה שולחן מזבח הזהב. וצוה שלא יבנה המזבח אבני גזית. לפי שאין ראוי להניף עליה חרב שהיא מפעולות

הרציחה, שהיא הפך הקרבנות. ושלא יעלה במעלות עליו. לכבוד גדולת המקום. פן תגלה הערוה כמ"ש לעיל במצוה מ"א. וכתיב ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. ובבנין הבית נאמר כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו. ובמשכן לא היה ברזל כלל. אבל במקדש היו חוצבים ומתקנים בחוץ. ומכניסים בפנים והיה הכל בנוי מאבני גזית עשויות בדקדוק גדול ומדה ידועה. כמו שנראה לעין כל בשארית הפליטה מכותל מערבי הנזכר ומקום ישיבת הסנהדרין נקרא לשכת הגזית לרמוז שהיו מדקדקין בדין וחותכין אותו מכוון אל האמת ואין מרחמין בדין. אבל המזבח אע"פ שאין עיקר האיסור גזית אלא ע"י הנפת הברזל מהטעם האמור. והיה באמת מותר להם מן התורה לעשותם גזית בכלי כסף או בשמיר. עכ"ז היה עשוי מחלוקי אבנים אבנים שלמות שלא תהיינה פגומות כדי שתחגור בה הצפורן. להורות כי הקב"ה חפץ בטובתן של ישראל ואינו מדקדק עמהם לרוב חטאם. כי בנין הגזית הוא המורה דקדוק והקפדה בשיווי. וכבר ידעת כי מקום המזבח הוא המקום שממנו צבר עפרו של אדם הראשון. ובו הקריב קרבן הוא ונח ואברהם ויצחק ויעקב ודוד ושלמה. ולכן כל פרטי בנין ביהמ"ק והפעולות הנפעלות בתוכו יש להם צ"ב סוד כמוס ליראיו. ורומזים לדברים עליונים רוחניים כי לא לחנם אמרו רז"ל בית המקדש של מטה מכוון כנגד ביהמ"ק של מעלה ויעקב אבינו אמר וזה שער השמים. וה' אמר כי ביתי בית תפלה:

צו (ל"ת נח) שלא יצאו בדי הארון בשאת אותו שנאמר במטעות הארן יהיו הבדים לא יסורו ממנו.

צז (עשה לט) להסדיר הכהנים לחם הפנים ולבונה זכה לפני ה' בכל שבת שנאמר ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד. (כ"ז הראב"ד משיג):

(צו) יומא ע"ב; סהי"ד הלכות כלי המקדש פ"ב; סה"מ ל"ת פ"ו; סמ"ג לאוין רצ"ו.

(צז) מנחות צ"ו; סהי"ד ה' תמידין פרק ה' ופ"ד; סה"מ מ"ע כ"ז; סמ"ג עשין קצ"ו.

ספר אגרא דכלה – דף שכג/ב

באפטרתא דיומא

עניה סוערה לא נוחמה הנה אנכי מרביץ בפו"ך אבני"ך (ישעיה נד יא). אמרו בזוהר הק' (ח"ב ר"מ ע"ב) שהגוים לא שלטו באבני ירושלים, ועד היום אם ימלא האדם את עיניו בפו"ך יראה כל אבני בית המקדש על מכונם. אין לנו עסק בנסתרות לי"י אלקינו מה הוא ענין הפו"ך, ואציין למשכילים מה פו"ך בך' רבתי דאי"ק, בגימטריא עצ"ת הוי"ה והיא לעולם תעמוד (תהלים לג יא), והבן. והנה תבין עוד ירושלי"ם כעת חסר יו"ד, בגימטריא עצ"ת הוי"ה, ויוסיף הש"י במהרה בה סוד היו"ד (באפשר הכוונה על נקוד"ת ציון), והוא לדעתי סוד ויסדתי"ך בספירי"ם, דהיינו בחינת יסוד יכונה ספיר, על שם הנקודה לבינה אשר בתוכה כמו יו"ד, והש"י יאיר עינינו באמיתית התורה:

במופנות נא לפנות לאחת הכתובות הבאות

יוסף כ'צ'ורי עבייד יצ"ע
מוכר גרעינים ובושנים
רחוב אגריפס מספר 165
ירושלם

עזרא יפה יצ"ע
מוכר ספרי קודש
רחו' יפו מספר 593 בנין
עץ חיים מחנה יהודה ירושלם

והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונשא מגבעות ונהרו אליו כל הגוים. (ישעיה ב')
זכרו מרחוק את ה' וירושלם תעלה על לבבכם. (ירמיה נ-א)

מיום שחרב בית המקדש לא זזה השכינה מכותל המערבי

וכתב הגאון המחבר ז"ל בספרו בן יהוידע מסחים דף ס"ל ע"ב
והוא דעל ידי כותל זה שנשאר בו השראת שכינה שומעת
כנסת ישראל שזה סימן שתחזור עטרה ליושנה ע"ש.

המדפיס לימשיץ ירושלם

הוי אמנה ירושלים. ושוב פעם אחת נכנם (לח) רבי נתן לבית המקדש ומצאו הרוב וכותל אחד עומד (לט) אמר מה טיבו של זה (מ) א"ל אחד אני אראך (מא) מיד נטל טבעת אחת ונעצה בכותל החיא. והיתה טבעת הולכת ובאה עד שראה את הקב"ה שהוא היה שוחה וזוקף ועומד ומיילל (מב) על חרבן ב"ה ועל ישראל שגלו שנ' (זכריה יד) הילל ברוש כי נפל ארז אשר אדירים שודדו. (מג) ואין ברוש אלא הקב"ה יתברך שמו ויתעלה לעולם ולעולמי עולמים (מד) שנא' (מיכה ג) ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם. ומאי אשר אדיריהם שודדו אלא (מה) אלו אדיריהם של ישראל ששדדם

נוסחא הישנה

היכלך וישבת ושלות ושקט מיד נתנמנם רבי צדוק וראה הקב"ה שעומד בהספר ומלאכי השרת מספידין אותו ואמר הוי אמנה ירושלם ושוב פעם אחת נכנם רבי נתן לביהמ"ק ומצאו חרב וכותל אחד עומד אמר מה טיבו של כותל זה אמר לו אחד אני אראך נמל טבעת ההוא ונעצה בכותל והיתה הטבעת הולכת ובאה עד שראה הקב"ה שהוא שוחה וזוקף ועומד ומיילל שנאמר

אחיית 1234567

זיקוקין דנורא ובעורין דאשא

ליכה היתה לעתה קריס נתמה וגו': (לח) ומ"ש וכותל אחד עומד. פי' זו היא כותל מערבי שלא יכלו להחריבה משום שהשכינה לה זזה מכותל מערבי כדאיתא במדרש ליכה רבתי בפסוק היו צריה לראש וז"ל אחד מן פרי הפטיפוטם ופעים פעור אחר בית על ירושלים ת"ל ריב"ז למה הא מליף קפנוריא ת"ל לעוכחכון דכל זמן דסדין ביתא קיים תלכותי מתגרין בכון ת"ל ריב"ז סלב יודע אם לעקל אם לעקלקות כיון שבכם חפיפטם אם ירושלים פלג ד' רוחות העיר לחרבה דוכסים ועלה שער מערבי לפנים ונגזר מן השמים דלא יחרב לעולם מקום שהשכינה במערב ליטן שחריבו דידהן והוא לא מחריב דידיה שלא ותחייה ת"ל למה לא תחריבת דידך ת"ל מיך לשבחת למלכותא עבדית דאילו תרבחיה לא הוה ידעת צריה מה תרבת וכדין יחזון ויאמרו חזו מיילים דחטפיפטם ת"ל מיך עבחת תמרים תכל עברה על ליווי סחלך תעלה לראש הגג והפול מן הגג אי אתה מניה ואם המות תמות עלה לראש הגג ואפל ופנעה בו קללת ריב"ז עכ"ל: (לט) מה מיטו של כותל

א. פי' שאלו למה לא הרכיב כותל מערבי כמו שאר כל טוחלי בית המקדש ומפי חלמר מקום שהשכינה לא זזה מכותל מערבי עד שראה אמר כך במופת עין בעין כמו שאתה ומבאר: (מ) ת"ל אחד אמי אראך. פי' אני אראך במופת עין בעין שהשכינה לא זזה מכותל מערבי ולכן לא יכלו להחריבה: (מא) ומ"ש והיתה הטבעת הולכת ובאה. פי' שהטבעת היתה מהנדנת לכאן ולכאן לימין ולשמאל מקום שהכותל היתה מחנפעת ומזדעזעת מחימת השכינה שלא זזה מן הכותל דוגמת מש"ה הארים מרקדו כאילים נגעות כבני נאן מלפני מדון הולי ארן מלפני אלהי יעקב מכל נעטע הכותל לא היה ניכר רק ע"י הטבעת לפי שהכותל היא קבועה והטבעת מעט לא היה ניכר לעינים אבל הטבעת לפי שהיא מטולטלת והלויה בכותל היתה מהנדנת הרבה ע"י מעט האעטע של הכותל ההיא וכן הוא ע"פ הטבע. ורמז אז ר' נתן במופת עין בעין דעוכח שהשכינה לא זזה מכותל מערבי אבל מ"מ לא ראתה אלא השטיח ממש בכותל מערבי עד שהיה מסלק אלא מחשבתו מן גשמיות העולם הזה ודבק כל מחשבתו למעלה כאילו אינו בעולם הזה וכאלו אינו גשמי. אז ראתה כדוגמת רוח הקודש אלא השכינה שוחה וזוקף ועומד ומיילל בכותל מערבי על חרבן בית המקדש וגלות ישראל והוא סוד נמלא והמ"י: (מב) ומ"ש הב"ה מיילל וכו' שנא' הילל ברוש וגו'. ומ"ש היאך מוכח שהוא מיילל על חרבן בהמ"ק בשלמא מה שמיילל על גלות ישראל בשובדי כוכבים מאיר שפיר בפסוק זה בש"ש כי נפל ארז ואין ארז אלא לדיקי ישראל כמ"ש נדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגב ואז"ל אם נאמר תמר למה נאמר ארז וכו' ע"ש אבל מלא שהוא מיילל על חרבן ב"ה. וי"ל דילפינן מן הפסוק בממך לו מקודם שנאמר פתח לבנון דלמיך ופאכל אש בארזיך ותיכף מיד כתיב בחריש סילל ברוש וגו' וק"ל: (מג) ומ"ש ואין ראש אלא הקב"ה וכו'. פי' דאש חיתא בפסוקא דקרא בלבד שהוא קאי על אחיון הגבורה והוא אבל על השלטונים בפרש"י ז"ל שם ע"ש ת"כ למה כתיב בראש בלוף ה"ל לכתוב ברוש בו"ו אלא כדי לדרוש גם על הקב"ה אבל מ"מ אין האמת יוצא מן פשוטו ג"כ ואחת דבר אלהים שתים שמעתי זיוק: (מד) ומ"ש אשר אדיריש שודדו. פי' מפוש דקאמיש לאד"ש דלא מוכל לומר דאשר אדיריש שודדו קאי על כל נדיקי ישראל בכלל האקראים אדיריש אע"ג ואדיכי כל אפלי בש כדאיתא בש"ה דמנחות ע"ש. ת"ש קאמר והלא ככר נאמר בפסוק נפילה נדיקי ישראל כמ"ש כי נפל ארז אלו נדיקי ישראל האקראים בשם ארז כדפיר' בפתיר מקודש אם כן על מי קאי אשר אדיריש שודדו וק"ל: (מה) ומ"ש אלו אדיריש וכו'. פי' אלו שניש בהם אדיריש ושבחריש יותר מאשר כל ישראל שהקב"ה בחר בהם מכל ישראל לאמרל ולבריח

איצר החכמה

לפנים

ספר

חבת ירושלים

אשר חברתי אנכי הצעיר באלפי יהודה אליהו בלא"א המנוח הר"ר יצחק אייזיק ז"ל בעל המחבר ספר עגת אליהו על מסכת אבות.

מגיד בק"ק שצוצין. ולאמזי סובאלק אב"ד דק"ק מיזור מישניץ פרעז.

מגיד מישרים

בעיה"ק ירושלים תובב"א

וואַרשא

שנת תרמ"א לפ"ק

ОЕФЕРЪ ХИБАССЪ ІЕРУШАЛАІМЪ

т. е. рѣчи раввина ЕЛІА изъ Іерусалимо

ВАРШАВА

Въ Типографіи И. О. Алашина Дзѣльная № 4.

1881

חבת ירושלים שרהזון, אליהו בן יצחק אייזיק עמוד מס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הסכמת

הגאון האב"ד דק"ק קאוונא

נעתרתי להפצרת יד"נ הרב המאוה"ג חריף ובקי כו' כ"ש מוה' אלי' נ"י אבר"ק פרען . להיות גם ידי תכון עמו בהדפסת חיבורו **חבת ירושלים** . ואם כי מאפיסת הפנאי לא בקרתי בחיבור הנ"ל לשום עין עליו לעבור בין בתרי הרושים כאשר הפצתי וכאשר ידעתיו כי נעמו מדברותיו מאד . רק מעט מהם ועיר שם ועיר שם ראיתי והנה המה טובים זנכונים . והפרש יעיד על הכלל כי כלו מחמדים . וכאשר כבר אתמחי הרב המחבר בחיבורו אשר כבר יצא לאור . לואת אבקש ממכבדי התורה ולומדיה שיהיו לו לעזר להוציא את ספרו היקר חיבת ירושלים לאור ויגילו בו המעיינים כי ימצאו שם דברי חפץ . ולמען כבוד התורה ולומדיה באתי על תחתום יום ב' י"ב אייר שנת תרכ"ח לפ"ק פה קאוונא .

נאום יצחק אלחנן החופ"ק הנ"ל

אוצר החכמה

צהר"ת 1234567

ציון וירושלים . כל ההמשך במעלת ציון וירושלים :

ולציון יאמר איש ואיש ילד בה . פירש רש"י ז"ל וכשיביאו מנחה לה' בציון . יאמר על כל אחד ואחד זה מאותן שגלו ממך ומהולדותיהן . גם כן ראוי להבין , הלא תחלה אמר שהמביאים מנחה לה' יאמרו על כל אחד זה ילד שם , והכונה בציון . ומה הוסיף באמרו ולציון יאמר . ומסליצת ולציון יאמר איש ואיש ילד בה : משמע שמה שאמר תחלה זה ילד שם אין הולך על ציון . היינו על שארי מדינות ומקומות יאמר זה ילד שם . אולם על ציון יאמר איש ואיש ילד בה :

ה' יספור בכתוב עמים זה ילד שם סלה . לפי באורם רש"י ז"ל והמצודות שהולך על העתיד . כשיכתוב הקב"ה את העמים ימנה את ישראל הנבלעין . ג"כ קשה לכאורה שהעיקר חסר מן הספר . שלא מוזכר בזה המזמור ענין הגאולה . רק מה שאמר אזכיר רהב ובבל לידעי וכו' היינו שיביאו מנחה , ויאמרו זה ילד שם . וכפל דבריו ולציון יאמר כאשר יביאו איש ואיש ילד בה , א"כ מה שלש בדבריו שגם הקב"ה יאמר על ישראל זה ילד שם סלה . הלא על הקב"ה אין רבותא . שלעת תגאולה הוא ית' יקבץ נדחי יש"א . כמו שהבטיח הוא ית' אם יהי' נדחך בקצה השמים משם יקבצך ה' אלהיך ומשם יקחך . והרבותא היא שהאומות יביאו מנחה וילקטו אחד אחד :

וישרים כחוללים כל מעיני בך . מליצה זאת אין לה שום ביאור כפשוטו , רש"י ז"ל פי' כחוללים לשון מחוללים והו לשון רבים ממחול לשון יחיד . וכן פי' התרגום חנגי' לשון רקוד . אי לזה פי' רש"י ז"ל קודש קדשים ואמת ויציב . עכ"ז התורה הק' נדרשת לכמה דרשות . ומהראוי למצוא כונה מליצית שיהיה המשך לכל המזמור . אשר מהחל ועד קצהו מדבר בהפלגת יקרת ציון וירושלים .

ונקדים איזה הקדמות וידיעות לבאור זה המזמור לפי דרכינו : ומליצת המזמור בדרך שאלה ותשובה :

שאלה (א) הקדמה אחת

א עיוש לחקור הנה הפלגת הכתובים במעלת ציון וירושלים ובקדושתם , הכל מצד השראת הקדושה . והנה בענין מציאות הקדושה בציון וירושלים . יש שני בחינות גלוי שכינה והשראת השכינה . כדברי הרב המנוח מהר"י עדל זלה"ה באפיקי בדברי המדרש במראות הסולם ליעקב אבינו . ויחלם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה . והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו . והנה ה' נצב עליו ויאמר וכו' וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה . מדרש רבה במקומו אכן השכינה שרויה במקום הזה : ולא הייתי יודע , והתעורר הרב הנ"ל מה הוסיף המדרש באמרו אכן השכינה שרוי' . ואיך היינו מפרשים דברי הכתוב אכן יש ה' אם לא היה המדרש מפרש לנו . ואמר ז"ל בהקדמה שיש מתירה בדברי חז"ל שאמרו ביומא ה' דברים שלא היו בבית שני ואלו הם

שכינה

חבת ירושלים שרהזון, אליהו בן יצחק אייזיק עמוד מס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שכינה. נמצא לפי דברי התלמוד ביומא לא היתה השכינה הקדושה בבית שני. ובשבת בפרק במה מדליקין (דף כ"ב ע"ב) מתיב רב ששת מהוץ לפרכת העדות יערוך, וכי לאורת הוא צריך. אלא עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שרויה בישראל. מאי עדות אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חבירותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסיים. ופי' רש"י ז"ל עד שמת שמעון הצדיק. וכשמת שמעון הצדיק מצאו שכבה. והנה שמעון הצדיק היה בבית שני, א"כ אמרו בפירוש שהיה בבית שני השכינה. ואמר ז"ל שיש שני בחינות. גלוי שכינה והשראת השכינה, ובבית ראשון היה גלוי שכינה ובחינה זאת לא היה בבית שני וזאת אשר אמרו ה' דברים שלא היו בבית שני ואחת מהם שכינה, הכונה גלוי שכינה לא היה, ובשבת אמרו עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שרויה, היינו השראת השכינה. והנה על פני שטח הארץ המצא תמצא שלשה בחינות מקומות, א' מקום פשוט הדיוטי. ב' מקום אשר שמה הקדושה בבחינת השראת השכינה. ג' מקום אשר שמה הקדושה בבחינת גלוי שכינה כמו שהיה בבית ראשון:

והנה יעקב אבינו כאשר אמרה התורה הק' ויפגע במקום. ופירש רש"י ז"ל שזה המקום היה הר המוריה, וילן שם כי בא השמש, ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא. אזי הי' בדעת יעקב אבינו שהוא מקום הדיוטי. כי אם היה יודע שזהו מקום קדוש לא היה שוכב שם:

והנה ההבדל בין המקום אשר שמה גלוי שכינה, או השראת השכינה, שכמו שהשראת השכינה אינו נראה ונגלה לעיני הבשריי. ככה גלוי שכינה אינו נראה ונגלה לעיני הבשריי, רק ההבדל. המקום אשר בו גלוי שכינה מעורר יראה על האדם ע"ד אע"ג דאיהו לא הוי וכו' * שבחינת גלוי שכינה היא בחינת הקדושה בלי אמצעי, ובחינת השראת השכינה ע"י אמצעים הנבדלים. אזי אין נופל יראה על האדם בבואו על זה המקום. והנה כאשר שכב יעקב אבינו על זה המקום. ובדעתו היה שזה המקום הוא מקום הדיוטי. ואמרה התורה"ק ויחלם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ומלאכי אלהים עולים ויורדים בו, אזי הבין שזה אינו מקום פשוט רק מקום קדוש אולם ע"י אמצעיים מלאכי אלהים עולים ויורדים בו והנה ה' נצב עליו אזי מציאת הקדושה ע"י עלולים הנבדלים אזי החליט בדעתו שכאן בחינת השראת השכינה כפי שיהיה בבית שני. וזאת אמר הכתוב ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה. אזי אמרו במדרש כונת יש ה' היינו אכן השכינה שרויה. לא גלוי שכינה. ואנכי לא ידעתי שהייתי מובר שזהו מקום הדיוטי. כפירוש רש"י ז"ל, ולא ישנתי במקום הזה. אח"כ אמרת התורה"ק ויירא היינו שנתעורר בפחד ויראה וזאת סימן על מציאות גלוי שכינה. ככו שיהיה בבית הראשון. אזי ויאמר מה נורא המקום הזה. אם זה המקום מעורר יראה על האדם אין זה כפי שהיה בדעתי שכאן בחינת השראת השכינה אלא כי אם בית אלהים וזה שער השמים היינו בחינת גלוי שכינה:

ב **ובדברינו** אלה נבין דברי המדרש רבה במקומו. ויירא יעקב ויאמר אין זה וכו' מלמד שהראה הקב"ה ליעקב בית המקדש בנוי וחרב ובנוי. וראוי להתעורר בעיון זאת להמדרש. אולם המדרש התעורר על יעקב אבינו. אשר

חבת ירושלים שרהזון, אליהו בן יצחק אייזיק עמוד מס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ראה תחלה בחלומו מלאכי עולים ויורדים בו. אמר שבמקום הזה הוא השראת השכינה. אח"כ כאשר נתעורר ביראה החליט שבזה המקום גלוי שכינה. הלא מצינו במשה רבינו כאשר ראה הסנה בוער באש והסנה איננו אבל לא החליט בעצמו מהות המקום. רק סר לראות מהו זה עד שאמרו לו כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא, א"כ גם יעקב אבינו היה לו לחקור מהו זה המקום שרואה מלאכי אלהים ואח"כ להתעורר ביראה. ויעקב אבינו לא היה לו שום ספק במהות המקום ותיכף החליט שכאן מקום קדוש, ותחלה היה בדעתו על השראת השכינה ומטציאות התעוררת היראה החליט על גלוי שכינה:

אחי"ח 1234567

אזי אמרו במדרש מלמד שהראה לו הקב"ה בית המקדש בנוי. היינו מקדש ראשון, וראה בחינת הקדושה בהתעוררות יראה על האדם, וחרב שמקדש ראשון חרב. ובנוי היינו מקדש שני בנוי. וראה בחינת הקדושה בלי התעוררת יראה, היינו השראת השכינה. אי לזה כאשר קם משינתו וערן לא נתעורר ביראה, החליט שכאן השראת השכינה הבחינה שיהיה בבית שני וכאשר נתעורר ביראה החליט שכאן גלוי שכינה בחינת בית ראשון:

אוצר החכמה

ג **נמצא** מחורבן בית ראשון אין מעלה בציון וירושלים רק בחינת השראת השכינה. הלא דרשו חז"ל על פסוק ובפשעיכם שלחה אמכם. כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם, ואמרו כל בי עשרה שכינתא שרי', א"כ בהל מקום שישראל שוכנים יש אל המקום סגולת ומעלת ציון וירושלים. שיש שמה השראת השכינה, ומה יתרון לציון וירושלים. ותירצו זאת אמת אשר כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם וכל מקום שמתקבצים עשרה מישראל לדבר שבקדושה השכינה שרויה, אולם לא מסבת המקום רק האדם מכבד את המקום. ובסבת מציאת האומה בזה המקום השכינה שמה. אולם כשהאומה הולכת מזה המקום גם השכינה מסתלקת כמו שאמר הכתוב אנכי ארד עמך מצריטה ואנכי אעלך גם עלה. היינו בשיצאו ישראל ממצרים גם השכינה מסתלקת. וכן בקבוץ עשרה מישראל לדבר שבקדושה השכינה נמצאת וכאשר מסתלקים מזה המקום גם הקדושה מסתלקת. לא כן ציון וירושלים המקום גורם כי בחר ה' בציון אוה למושב לו אפילו כשגלו ישראל עכ"ו השכינה לא זוה ממקומה שהמקום מקודש מצד עצמו כמו שאמרו בברכות פרק תפלת השחר (ד' ל' ע"א).

ד **ת"ר** סוכא ומי שאינו יכול לכוין את הרוחות. יכוין לבו כנגד אביו שבשמים שנאמר והתפללו אל ה', היה עומד בחוץ לארץ יכוין את לבו נגד ארץ ישראל שנאמר והתפללו אליך דרך ארצם, היה עומד באי' יכוין את לבו נגד ירושלים. שנאמר והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת. היה עומד בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש. שנאמר והתפלל אל הבית הזה. היה עומד בבית המקדש. יכוין את לבו כנגד בית קדשי הקדשים. שנאמר והתפללו אל המקום הזה. היה עומד בבית קדשי הקדשים. יכוין את לבו כנגד בית הכפורת. היה עומד אחורי בית הכפורת. יראה עצמו כאלו הוא לפני הכפורת. נמצא עומד במזרח כחוזר פניו למערב. במערב כחוזר פניו למזרח. בדרום כחוזר פניו לצפון. בצפון כחוזר פניו לדרום. נמצאו כל ישראל מכוונים את לבם למקום אחד. אמר

חבת ירושלים שרהזון, אליהו בן יצחק אייזיק עמוד מס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ר' אבין וכו' מאי קרא כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים בו. והתעורר הגאון החסיד המנוח מהר"א מווילנא זלה"ה מאי אמר ר' אבין מאי קרא, הלא הביאו פסוקים על כל בבא ובבא. ואמר זלה"ה שאמר ר' אבין זאת ראיה מן הכתובים בעת שבית המקדש על מכונו. אולם מנ"ל בחורבן בית המקדש אשר כל ישראל פונים למקום אחד. אזי אמר לתלפיות תל היינו גם בעת החורבן אשר בית המקדש תל עכ"ז שכל פיות פונים בו. מצד שהקדושה לא זזה ממקומה :)

הקדמה שניה

ה שחקרן הלא ידוע שאיש הישראלי מצד נפשו הוא חלק אלהי ממעל ע"ד כי חלק ה' עמו ואמר הכתוב באיכה חלקי ה' אמרה נפשי על כן אוחיל לו. ובארו המפרשים הלא לכאורה ונהפוך הוא שהנפש היא חלק אלוה ממעל, לא הנפש תאמר חלקי ה'. אולם הענין מבשרי אחזה אלהי. הבן הוא חלק מן האב ברא כורא דאבוה והיה השכל מחייב שהבן ישתוקק אחר האב למלאות רצונו וכל תשוקתו היינו שהחלק ישתוקק אל בחי' הכל. והחוש מכחישו כרחם אב על בנים. שכל השתדלות האב למלאות רצון הבן. הגם שאין מצווה בכבוד הבן. יותר מהשתדלות הבן עפ"י רוב למלאות רצון האב. אם לא היכא שרצונו לקיים מצות התורה. ואמרו שהטבע מחייב כן שהחבה משנה את השורה. מצד שהבן הוא חלק מן האב. אזי האהבה גורם שכל מגמת האב לטובת בנו. כמו שהוא היה חלק מן הבן. וזאת אמר הנביא זאת אשיב אל לבי על כן אוחיל לו. היינו זאת הבחינה אשיב אל לבי על כן אוחיל לו. חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמיו. חדשים לבקרים היינו יום יום מתחדשים החסדים. רבה אמונתך האמונה גדלה. והבחינה לזה שהאהבה כל כך גדולה. אשר חלקי ה' אמרה נפשי היינו החבה מן הקדושה אלינו כל כך גדלה. כמו שאומרים אנחנו בברכת ק"ש אהבה רבה אהבתנו ה' אלהינו חמלה גדולה ויתרה חמלת עלינו. התשוקה כל כך גדלה מן הקדושה אלינו. אשר הנפש אומרת חלקי ה' אמרה נפשי. כמו שהחלק משתוקק אל הכל ככה התשוקה מלמעלה אלינו, על כן אוחיל לו. והנה לא יתכן לאמר חלילה שהנפש הישראלי חלק אלהי כחלק הנפרד מבחינת הכל. אלא רק כחלק הכוחני וחלק ההארה, ע"ד כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. ולזאת הקדושה אשר עמנו מתוארת בשם שכינה לשון שכן כמו שאחד עושר ומשופע דר בפלטין גדול אשר שמה מאורות הרבה לאספין ונרות, ואחד מדלת העם יושב אצלו באילקער אשר החדר מוגבל בנסרים דקים ואין לו נר להדליק והמחיצות מסתירים ממנו את האור הגדול אשר בפלטין. ובעל הבית אוהב אותו שנותן לו דירה ג"כ בחנם ורוצה להנות שיהיה אור בטושבותיו. וליתן לו נר או לאספ מן הפלטין יקלקל הסדר כפי שצריך להיות הנרות והלאספין מסודרים. אזי עושה חלונות במחיצה המפסקת מחדרו אל הפלטין והאור אשר בפלטין מאיר אל חדרו, וכאשר ישאלו אותו מאין באה לך האורה. הלא לא נראה על השלחן שום נר ולא לאספע ולילה אצלך כיום יאיר וחשכה כאורה. אזי ישיב האור שלי הוא

חבת ירושלים שרהזון, אליהו בן יצחק אייזיק עמוד מס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

עא **נמצא** מהקדמה ראשונה יודעים אנחנו מעלת ירושלים אשר לא זוה הקדושה
ממקומה ולא נסתלקה אפילו בחורבנה . ומהקדמה שניה יודעים
אנחנו כמו שכללויות הקדושה לא נסתלקה מירושלים . כך חלקי הקדושה אשר
באומה הישראלי' לא נסתלק מירושלים . ועתה נבואה לביאור המזמור כסדר :
עב **לבני** קרח מזמור שיר . יסודתו היינו יסוד המזמור בהרי קודש במעלות ציון
וירושלים . ומהחיל בחקירה לכאורה איזה מעלה בירושלים ולמה היא
משובחה הלא רק בהשראת הקדושה . הלא אהב ה' את שערי ציון כדרשתם
שערים המצוינים בהלכה ככל משכנות יעקב היינו מכל המקומות אשר האומה
שוכנת אהב ה' . וכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם . וכל בי עשרה שכינתא
שריא א"כ מאי מעליותא בירושלים . אזי בא לתרץ ולפשוט השאלה הזאת . ואמר
לא כן נכבדות מדובר בך את ירושלים לא תדמה לשארי מדינות אשר שמה
משכנות יעקב והקדושה עמהם אשר בכל המקומות אין הקדושה מצוי' בשביל
חשיבת המקום רק האדם מכבד המקום מצד ששמה משכנות יעקב . ואם האומה
מסתלקת מן המקום גם הקדושה מסתלקת , אבל אתה ירושלים עיר האלהים סלה
אפי' כשגלו ישראל השכינה לא זוה ממקומה . ועתה בא בחקירה שניה אם כלליות
הקדושה לא זוה ממקומה הלא כל מה שיש בכל יש בחלק א"כ מהראוי שגם

אוצר החכמה

אהבת ציון

עיין עבודת הקודש ית' לבד תמר תם
ילמוד תורה ידע המוסר ומשפטים
ויהיה יעשה את מצות תם כן מוכרח
הוא ללמוד כי לולא זאת ואחזו לא נדע
מה נעשה . לבד זאת העסק בתורה
גופה מצוה ודברת בם . ומי שעוסק
בתורה בלשון זה מזי מבדיל על למוד
התורה כמו על כל עשיית מצוה מבדיל
מובן לעשייתן . וע"י עסק התורה בזה
הלשון הולך התלמיד ממדריגה למדריגה
ע"ד לבדי האגדה וכל מי שעוסק בתלמוד
תורה היינו לשמה כהתחלת הברייתא
ר' מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה
סיים שמחמין בקדושת התורה .

ג וזאת נקרא לשמה בשם תור"ה כי לולא
1234567 אח"ת
למודה קד את התורה נקדמת
חכמה כמו שאמרי החכמות :
ד כמו שבאר הגאון מהר"ל מפראג ז"ל
על דברי חז"ל חכמה בעו"ג תחמין
תורה בישר"א אל תחמין והתעורר הגאון

ז"ל הלא התום מכחיש זה שכלל הלא כמה
מעמים זולתו אבר יודעים התורה .
ואמר ז"ל מה שמיתה מן שעמים יודע
התורה יודע רק דרך חכמה . וזה חכמה
בהומות חחמין שהחמין שיודעים החכמה
אבר בתורה הכל תיכף שידעו בשם
תורה בהמונת קדושתה אל תחמין ואמר
התנא זה שעוסק בתלמוד תורה סייעו
לשמה מחעלה ונקרא שוכן ע"ד וקוי ס'
יחליפו כח שלבד שיודעים תוקי התורה
יודעים כל החכמות :
אולם זה שלומד תורה ומיעו מחמין
בקדושה זה אזי התורה אלהו רק
ידיעה איך לעשות המצות . סייעו שכוונה
אל קיום המצוה ושעסק בעשיו מיעו עמין
ז"ל מין שייך לברך על שלמוד איך לעשות
כמו שאמרו בר"ה חולין פרק כל הבשר
שאמרו מיש מחרוזים חיבה וכתב שלחב"ד
ז"ל דכיון דמיש מחרוזים אל נחתקו אלא
כדי לזמור עליו מן שבכתב מיעו מברך

חבת ירושלים שרהזון, אליהו בן יצחק אייזיק עמוד מס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

קדושת האומה לא תזוז ממקומה . והמה פזורים ונפוצים בארבע כנפות הארץ ואיך יתכן לאמר אשר קדושת האומה לא זזה ממקומה , אזי בא להורות שגם קדושת האומה לא זזה ממקומה ומושרשה בירושלים בהקדם מליצה :

עג הנה בלייפציג בעת [המעסע] היה אחד מיוחד גביר זקן ושבע ימים [באנקיי] מברלין אשר בא ללייפציג לעשות חשבונות עם הסוחרים אשר לוקחים מסנו [אן ווייוונגם] יושב באכסניה שלו . והנה לעת ערב התאספו אליו כמה סוחרים [מהפרעוויניץ פרייסין] לכבודו [די צייט צו פאר מרייבין] והתחיל אחד מתושבי ברלין ואמר למה ישיבת כרכים קשה יוקר הדירות בברלין וצרכי החיונה [מיטטולם לעבין] אשר הפרנסה אינה מספקת . פתח אחד את פיהו מתושבי ק"ק פוזנא בהלול ושבח פוזנא היא קהלה מפוארה לא אמר אדם צר לי המקום שאדור שם ואמר אל הברלינער עצתו שיעקור דירתו מברלין לפוזנא [צו איין טאבעליירין זיך] . חשני היה מתושבי בריעסלע והציע מעלות בריעסלע ועצתו אשר יעקוד דירתו מברלין לבריעסלא . וענו אחריהם תושבי ליסא ראוויטש גלוגא ואמרו וכי דווקא פוזנא ובריעסלא הלא גם ליסא ראוויטש גלוגא קהלות חשובים . ומי שצר לו המקום בברלין יכול לכתוב עצמו בליסא ראוויטש גלוגא . פתח הזקן [הבאנקיי] את פיהו מה לכם לדבר בשבח איזה קהלה נגד ברלין כמה תושבים בפוזנא אמר

אהבת ציון

עליהם כמו שמין מבדך כל שעה שהוא כשמר מן השכנה . ולמר מיהו בבירכות משמע דמיירי לחרוניים מלוה ומי ליכא . ומלה לה מיה לחרוניים מלוה בפני עלמה לזי היה רלוי לברך לולה לה זלה לה"מר מן השכנה שכנת הגוף לין לברך ככה בזה שלומד ולויו מלמין בקדושת השוכה לחבר מלד שלמה מלוה לעשיק בה לזי לין השוכה רק להשמר משכנת הגפה שלה יעשה מה שחסור לעשות ויבטל ממה שלריך לעשות כי לין ע"ה מסיד ולה בור ירלה חטה . לזי לין שייך לברך על השוכה. ובלופן זה היה בימי ילמיה הלל הלומה שלה שלמיו בקדושת השוכה ולמדו שלה להשמר להשם השוכה רק להשם ידיעה לידע מה לעשות ומה למטע לעשות . לזה לה ברכו ברכת השוכה. והשוכה לה פעלה בהם רק ידיעה פשוטה . כפי שכתוב מ"ב לה שלכו בם היינו שלה עזו במעלה על ידי שלמוד להשיג כל שחכמות . ולחת

דרשו לה שלכו בם לה עזו במעלה ע"י שלמוד לחר לב יסודם לחר לב שלה ברכו בתוכה חחלה שלה שחיינו בקדושתה ולה למדו להשם להם תוכיח הקדושה . מ"ב היו לריכים לבלות זמן ללמוד כל שחכמות כל החכמה ביחיד משפלי' חלומים: ה והנה יש גבולות עניים שבעולה יחברך נתן לכל לומה גבולה מה שרלוי לה לפי מבוחה ומדריגתה ושלומה ש"שרלית שניה עם קדוש ולחם תורה הקדושה נתן להם לרץ ישרחל שניה לחרץ שקדושה וכיון שניה קדושה ובדבר קדושה לין שום הסרון לזה ניה לרץ לחבר לה תחסר כל בם . לולם לימת בחרץ ישרחל לה תחסר כל בם בעת לחבר שלומה בתוכה וקדושתה היינו שעומקת בתורה להשם בחלוה קדושת שתורה שלליות שעולה תלוי במליה וח שתורה חם לה ברית יומם ולילה חקות שו"ת לה שמתי חם כן שלימות שעולה שיינו לרץ

חבת ירושלים שרהזון, אליהו בן יצחק אייזיק עמוד מס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הפוונער חמשה אלפים נכתבים [בויילין טאבעלע] כמה בבריעסלא אמר הבריעסלער שמונה אלפים נכתבים [בויילין טאבעלע] וכן בליסר שלשה אלפים בראוויטש שני אלפים וחמש מאות בגלוגא שלשה אלפים ושני מאות [ויילין בטאבעלע] שאל אותם איה איפו הם הנכתבים [בויילין טאבעלע]. אמרו כל אחר. המה כולם רובם ככולם דרים במקום אשר נכתבו בויילין טאבעלע אפשר ימצא איזה פרטים הדרים על [פאם] ונכתבים במקום אחר ואיזה פרטים הדרים פה ונכתבים במקום אחר ופה על [פאם]. אמר להם ראו ההבדל בין כל הקהלות לברלין. הנכתבים בכל הקהלות [בויילין טאבעלע] המה אשר דרים בה אולם הדרים בשארי הקהלות אינם נכתבים אולי אחד ממאה על פי סבה שאינו דר במקום שנכתב ויושב בקהלה אחרת על [פאם] אולם ברלין תושבי' עשרת אלפים הדרים בה [ובויילין טאבעלע] נכתבים שלשים אלפים והסבה לזה שכמה וכמה אלפים אשר דרים בשארי קהלות מן [הפרעווינץ] ונכתבים בברלין ואינם רוצים לעקור עצמם [מויילין טאבעלע] שזאת היא זכות להם שהמה נרשמים [בויילין טאבעלע] בברלין. אני בעצמי בניי אשר מפוזרים אחד בפוזנא אחד בבריעסלא אחד בקינשבורג עכ"ז נכתבים המה בברלין וכל הבנים אשר יוולד להם במקומותם ג"כ נכתבים בברלין שיהיה להם זכות [בערגער רעכט] בברלין. תדמו שארי קהלות לברלין:

אוצר החכמה

אהבת ציון

יזרעאל שמיה עיקר שעולם טבע שתרן תלוי בשלימות שלימות שתורם וכו' וכבן. לולם כשתר לינם מחמת בקדושת שתורם לזי כלומם לינם במעלת קדושם ת"כ לינם למויס לתרן שקדושם לזי מסתלקת שקדושם מלרן יזרעאל לת כן שסרם היה מכל:

ז וזאת שיתם שסתלם על מם שבדם שתרן. שלשתורם לין שייך מלוכת שבידה על שתרן הלת קרקע לינם נוזלת. לולם דרך שמליכ יחמר על לחד שסיס מחלסג ביחדות וסי' נכוח פנים ונכבד ירח ושלם. ועל ידי גלגל שחוזר בעולם ירד ממדריגתו עשר מעלות לחוריות עד שנעשם גלרך לבריות ונעשם זולל וסובח ע"ך כפן שני' ולת ידע לזי לתר לתד לחביבו רחם זם נחבד. לתר לו לך טוב נחבד שלת הרי שלך לפניך שנם ולחר נחבד ממדריגתו סי' נכבד נכוח פנים ועתם נכזם. כשם סעמין שלמות לרלנו שקדושם כי' זכת חלב ודבש ולת תחסר כל בם וכחיבנם ליון מדבר סיתם לזי שמדוכם לבדם לת שלימותם ולתת לתר שכתוב על עם הבדם שתרן סייתו נלתם כמדבר ממ"כ תם טבע שמלינם סיסים בם כל עוב למה נלבד ממנם. לזי שטיב שקדוב ב"ם על עזבם לת תילתי סייתו שם תורם לתר מתתי לפניכם דת שקדוש ולת שמעו בקולי. וכרתי' ולת שלכו בם שלת נתעלו במעלת ע"י למול שתורם ומוכרחים ללמול שלרי חכמות מידיעות שלינם וסלת בתורם כלולים כל שחכמות תם כן לבדו לת מעלתם שלינם עם קדוש לזי תלנם לבדם לת מעלתם שלינם שתרן שק'. ולתת לתתו במסכת העלית לין הגשמים נעלריס תלת בשביל בית בבעזיבת שתורם סי' בו שלומדי' תתורם רק שלת במעלת' לזי מובדת ת"י לת מעלתם סייתו לת תחסר כל בם ע"ז לתם לשובע ממלת בם שהיו

חבת ירושלים שרהזון, אליהו בן יצחק אייזיק עמוד מס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ו ר' אַבָּהוּ בְּשֵׁם ר' יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא פְּתַח (הושע ה ט) כּגאֶפְרַיִם לְשַׁמָּה תִּהְיֶה. אֵימָתַי, בְּיוֹם תּוֹכֵחָה. יוֹם שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עָתִיד לְהִתְנַבֵּחַ עִמָּהֶם בַּדִּין. אַתָּה מוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁגָּלוּ עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים לֹא גָּלוּ יְהוּדָה וּבִנְיָמִין, וְהָיוּ עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים אוֹמְרִים מִפְּנֵי מָה הַגָּלָה אוֹתָנוּ וְהֵם לֹא הָגְלָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵם בְּנֵי פַּלְטִין שֶׁלּוֹ. דִּלְמָא מַשּׁוֹא פָּנִים יֵשׁ כָּאן חָס וְשָׁלוֹם. אֵין כָּאן מַשּׁוֹא פָּנִים, אֶלָּא עַדַיִן לֹא חָטְאוּ. וְכֵיוָן שֶׁחָטְאוּ הִגְלָה אוֹתָם. אָמְרוּ עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבָטִים הָא אֱלֹהֵינוּ הָא אֱלֹהֵינוּ, הָא תַּקִּיף הָא תַּקִּיף, הָא קָשׁוֹט הָא קָשׁוֹט, דַּאֲפִלּוּ לִבְנֵי בֵּיתֵיהּ לָא נָסִיב אַפִּין. כֵּיוָן שֶׁחָטְאוּ גָּלוּ. וְכֵיוָן שֶׁגָּלוּ, הִתְחִיל יִרְמְיָה מְקוֹנֵן עֲלֵיהֶם אֵיכָה.

ז ר' אַבָּהוּ בְּשֵׁם ר' יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא פְּתַח (ישעיה ג כו) כּיוְאָנוּ וְאָבְלוּ פְּתָחֶיהָ. אֲנִינָה מִבְּפָנִים, וַאֲבֵלָה מִבַּחוּץ. פְּתָחֶיהָ. חָרְבָּן רִאשׁוֹן וְחָרְבָּן שֵׁנִי. וְנִקְתָה. נְקֵיָה מִדְּבָרֵי תוֹרָה, נְקֵיָה מִדְּבָרִי נְבוּאָה, נְקֵיָה מִמַּצְדִּיקִים, נְקֵיָה מִמִּצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. לְפִיכָךְ לָאָרֶץ תֵּשֵׁב, (איכה ב י) יֵשְׁבוּ לָאָרֶץ יִדְּמוּ זִקְנֵי וגו'.

ח ר' יִצְחָק פְּתַח (ירמיה ט יח) כּכִּי קוֹל נֶהִי נִשְׁמַע מִצִּיּוֹן אֵיךְ שֻׁדָּדְנוּ. וְכִי יֵשׁ עֲצִים בּוֹכִים וְיֵשׁ אֲבָנִים בּוֹכוֹת שֶׁאַתָּה אוֹמֵר כִּי קוֹל נֶהִי נִשְׁמַע מִצִּיּוֹן, אֶלָּא מִמִּי שֶׁהוּא מַשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ בְּצִיּוֹן. אֵיךְ שֻׁדָּדְנוּ. אֵיךְ הָוֹת לָן

לקמן פסוק היתה כאלמנה. ו ר' **אבהו** וכו'. במ"ר פרשה י"ג סי' ד' ושם במ"ר הדרשה בשלמות וכאן חסר הפירוש הא'. **אפרים לשמה**. וס"ד בשבטי ישראל הודעתי נאמנה. **אתה מוצא**. צ"ל ד"א אתה מוצא וכ"ה במ"ר שם. **והיו עשרת השבטים אומרים**. ובמדרש תהלים מזמור ע"ו ושם במ"ר איתא התחילו אומות העולם אומרים וכ"ה בילקוט תהלים מזמור ע"ר אך בילקוט איכה כמו כאן. **דלמא משוא פנים**. וזהו אפרים לשמה תהיה כשיהיה לשמה אז ביום תוכחה שיתוכח על שלא גלו גם יהודה ובנימין. **עדיין לא חטאו**. שלא שלם חטאם כמ"ש כי לא שלם עון האמורי ולא נתמלא סאתם אך כאשר נתמלא סאתם אז בשבטי ישראל הודעתי נאמנה וזהו הא קשוט. ואימתי. פירוש בפסוק הסמוך היו שרי יהודה כמשיגי גבול עליהם אשפוך כמים עברתי היינו על יהודה וע"ז בשבטי ישראל וכו' כנ"ל. ז **אנינה מבפנים**. כמש"כ סנהדרין דף מ"ו במשנה לא היו מתאבלים אלא אוננים שאין אנינה אלא בלב והאבילות הוא מה שעושה בגלוי חליצת מנעל קריעת בגדים וישיבה לארץ. **נקיה מדברי תורה**. כמ"ש מלכה ושריה בגוים אין תורה נקיה מדברי נבואה כמ"ש גם נביאיה לא מצאו חזון מה' נקיים מצדיקים כמ"ש סלה כל אבירי ה' בקרבי. **ישבו לארץ ידמו**. איכה ישבה בדד. ח **נשמע מציון**. שאין לפרש מישובי ציון שהרי כתוב בס"ד בושנו מאד כי עזבנו ארץ כי השליכו משכנותינו ולא נשארו רק חורבות גלים ואיים וזהו ששואל וכי יש עצים ואבנים בוכים. **שהוא משרה שכינתו בציון**. אף לאחר שחרבה כמ"ש הנה זה עומד אחר כתלנו. **איך הות לן**. שמ"ש איך שודדנו משמע שהיא שאלה איך באיזה אופן שודדנו וע"ז לא השיב וישובו לקדמותם. ו **אפרים לשמה תהיה**. כל עשרת השבטים נקראו בשם אפרים על שם ירבעם שהיה משבט אפרים [מת"כ]. **אימתי ביום תוכחה יום כו'**. פי' ולא יהיה לו פתחון פה ביום תוכחה. ביום שיבא הקב"ה להתווכח עמו על שלא היה קורא תגר על ה' שנשא פנים לבני יהודה ובנימין. והיינו ביום גלות יהודה ובנימין שידע כי אין משוא פנים לפניו כמחשבתם [יפ"ע]. **בני פלטין שלו**. שבית המקדש נבנה בחלקם. **חס ושלום**. הם דברי הספר ח"ו לא היה שם משוא פנים. שהרי לבסוף גלו גם הם. אלא שעדיין לא נתמלאה סאתם [ר"ל השתע ה']. **אמרו עשרת השבטים הא אלהינו כו'**. ר"ל אז חזרו עשרת השבטים והודו ואמרו הא אלהינו כו'. **הא תקיף כו'**. קראו לו כן על שראה מחריבים היכלו ושתק. כדרך שאמרו במס' יומא פ"ז הן הן גבורותיו שכובש את אפו תנותן ארך אפים לרשעים [יפ"ע]. **הא קשוט**. פי' אל אמת. הוא כנגד מה שחשבו מתחילה שנשא פנים הודו עכשיו שהוא אל אמת שאינו נושא פנים. **דאפילו לבני ביתיה לא נסיב אפין**. ורש"י ורד"ק בהעתקתם מסיימין כאן לקיים מ"ש בשבטי ישראל הודעתי נאמנה. שאז נודע בכל ישראל כי נאמן ה' בדינו. ואין משוא פנים לפניו. והוא סוף פסוק של אפרים לשמה תהיה. כיון **שחטאו גלו**. ר"ל שה' לא נשא פנים אפי' לבני יהודה. ז **ר' אבהו בשם ר' יוסי בר חנינא פתח כו'**. מפרש הפ' איכה ישבה בדד שישבה בדד מתורה. ומצות ובואה וצדיקים ומעשים טובים. שזה היה סיבת החורבן. **ואנו ואבלו פתחיה אנינה מבפנים כו'**. פתחיה ב' פתחים חורבן ראשון וחורבן שני. וקורא אותו פתחים ע"ד מ"ש הכתוב והמשאו פתחי עולם. ואמר שכיון שאנשיך וגבוריך ימותו. הנה פתחיה שהוא מקדש ראשון ושני יאוננו על המתים תחילה. ואח"כ ואבלו. כמשפט על הכתת לאונן עליו ולהתאבל. ואמר אנינה מבפנים, פי' בלב (כדתנן (סנהדרין מו) שאין אנינות אלא בלב). ואבילה מבחוץ פי' בפרסום, [והוא לשון מושאל מהנהיג בבני אדם]. ואח"כ אמר ונקתה בלשון יחיד על ירושלים. (**נקיה מצדיקים**. נראה שצ"ל מהצדקות כמו דא' לעיל ע"ש). (**ישבו לארץ ידמו**. איכה ישבה בדד]. ח **וכי יש עצים בוכים**. דלא יתכן לפרש מיושבי ציון. אחר שגלו ממנה כמ"ש כי עזבנו ארץ. [וכדא' לקמן שנ"ב שנה לא עבר איש ביהודה] ולכן דריש על ה' שהוא משרה שכינתו בציון וכביכול הקב"ה אמר כן עליו ועל ישראל איך שודדנו כו' [יפ"ע]. **איך הות לן**

מסורת המדרש

כב נמ"ל פ' י"ג פימן ד'. שוח"ט מזמור ע"ו. ילקוט הוסף רמז תק"כ. ילקוט מהלים רמז תתי"ג. כג ילקוט ישעיה רמז ש"ע"ט. כד ילקוט ירמיה רמז רפ"ל.

חידושי הרש"ש

ז אנינה מבפנים. כמו דא"תא בפ' נגמר הדין (מ"ו ב') במשנה שאין אנינות אלא בלב.

חידושי הרד"ל

ו הא אלהינו הא תקיף הא קשוט. אפשר שלש לשונות אלו רומזין לפסוק של צדוק הדין. הצור תמים אל אמונה וכו'. הצור זהו תקיף כתרגומו. אל זהו אלהים. אמונה זהו קשוט. ח **אלא ממי שהוא משרה שכינתו כו'**. רמז לדבר נהי בניסטריא שם אדנות.

ליקומים

ו יום שהקב"ה עתיד להתווכח וכו'. ולפ"ז פירוש אפרים לשמה תהיה ביום תוכחה ביום שיבא להתווכח עמו כלומר על עשרת השבטים שנקראו בשמו על לשונו הרע יבוש וישום ולא יהיה לו פתחון פה והיינו שעל מה שהיה קורא תגר על ה' שנשא פנים לבני יהודה ובנימין יוכיחנו ה' והיינו ביום גלות יהודה ובנימין שידעו כי אין משוא פנים לפניו כמחשבתם ודלא כדפירש בספר במדבר רבה פ"ג לשמה כמשמעו וביום תוכחה כמה דתימא יום צרה ותוכחה ונאצה והתם אמרינן דאומות העולם הוא שהיו אומרים שה' נשא פנים לבני יהודה ובנימין ולא שעשרת השבטים היו אומרין כן כדאמרינן הכא. **הא תקוף**. צ"ע בשלמא הא קשוט כנגד מה שחשבו מתחלה שנשא פנים אבל הא תקוף מאי חדושא, ושמא משום דאומות העולם יחשבו כי מה שלא עמד לעשרת השבטים היה מבלתי יכולת לעמוד כנגד העומדים עליהם כמו שעמד כנגד העומדים על יהודה ובנימין, א"נ שעל שראה מחריבים היכלו ושתק קרי ליה נבור כדרך שאמרו בפרק בא לו (יומא) הן הן גבורותיו שכובש את יצרו ונותן ארך אפים לרשעים. **הא קשוט**. והיינו דמסיים בשבטי ישראל הודעתי נאמנה שפירושו שאז נודע בכל ישראל כי נאמן ה' בדינו ואין משוא פנים לפניו והיינו דסמיך להו היו שרי יהודה כמשיגי גבול וכו' כשחטאו מיד שפך עליהם חמתו ולא נשא להם פנים ובעל ידי משה בפסוק איכה יזעם זהב כתב שהכוונה שהחטא גרם וזהו שאמר הכתוב אפרים לשמה תהיה ביום תוכחה כי כשהגיע עניינו שבא ה' להתווכח עמו שעונו גדול ולא מצא לו ה' זכות אז היה לשמה והראיה שבתחלה לא גלו יהודה ובנימין עמו לפי שנמצא להם זכות, ועל זה הדרך יש לפרש ג"כ אגדה דידך אלא שאין אמתת הפירוש אלא כדפרשתי (יפה עינו).

מתנות כהונה

ו **אפרים**. עשרת השבטים נקראו על שם שהמליכו עליהם ירבעם משבט אפרים. **בני פלטין שלו**. שכ"ה בנה נמלקט וילקוט מהלים מזמור ע"ו יש שם"ה אמרו כן. **חס ושלום**. הם דברי הספר ח"ו לא היה שם משוא פנים שהרי לבסוף גלו גם הם אלא שעדיין לא נתמלאה סאתם. **הא תקיף וכו'**. לל מחק ולל אמת שמפילו בני ביתו עשה להם פנים. ז ואבלות מבחוץ. וכ"ג בילקוט. ס"ג בילקוט פתחיה ב' פתחים חורבן כו'. נקיה. ניקה ונקיה כ"ף ונעל הסור נקי לפי מדלש מ"ל. ס"ג בילקוט לארץ תשב ישבו לארץ ידמו. **ממי שהוא משרה שכינתו כו'**. כמימל הקב"ה אמר כן עליו ועל ישראל ומלעיל קוף פמיתא מי המים.

מבזונים. דכביכול השכינה מצטערת בעמל ישראל כאילו היתה לביזה כביזת ישראל וכדאמרי' לעיל ב' גבי ותשאנה עלינו נהי עלי ועליהון. וכן אמרו גבי יבוא השודד עלינו. **כי עזבנו ארץ זו ארץ ישראל.** ר"ל שהקב"ה סילק השגחתו מא"י שהיתה מושגחת מאתו ית' ביחוד יותר מכל העולם. כאומרו ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד. **אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות כו'.** ר"ל שהקב"ה סילק השגחתו מבת"כ ומב"מ. והוא ע"ד שאמרו בחזית גבי הנה זה עומד אחר כתלינו אחר כותלי בת"כ ובת"מ. כלו' שמשגיח בישראל כמי שמבים בחבירו אחר הכותל. **אלו דברי תורה.** ר"ל שמי שהוא משרה שכינתו בציון אמר בושנו כי עזבנו ארץ אלו ד"ת. והוא ע"ד שאמרו בפרשה איכה קמא מה אבל יושב ודומם כו'. והיינו מה שה' מקצר מללמד דעת את ישראל ע"י הם מתבטלים מד"ת כאומרו מלכה ושריה בגוים אין תורה. **אלו בתי כנסיות.** שבהם עוסקים בתורה. **זה בית המקדש.** שע"י ביהמ"ק היה נעשה כל הנסים והנפלאות. **משכנותינו חורבן בית ראשון כו'.** דרש משכנותינו לשון משכן שנתמשכן ב' פעמים. כדאמרי' בש"ר גבי המשכן משכן העדות. והכוונה שמלבד הקינה על העדר ביהמ"ק יש להתאונן על שהיה צער החורבן פעמים שאילו נעדר מתחילה ולא היה צער חורבן לא היה כל כך קשה. **התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה.** ישבה בדד העיר. ר"ל איכה ישבה בדד משכינת ה' שיצתה משם. כמו שא"ל כי עזבנו ארץ זו א"י וכמש"ל. **ט ר' יצחק פתח בושנו כי שמענו חרפה וכו'.** חרפת גדופי עמון ומואב כדמסיק שחירפו וגידפו אותנו בעכו"ם. **נכנסו עמהם עמונים ומואבים.** בחורבן בית ראשון. דקרא בושנו כי שמענו חרפה גבי בבל כתיב. **שני כרובים.** אין אלו כרובים שעשה משה על הארון שהרי בימי יאשיה נגנז הארון. אלא היינו צורת הכרובים שצייר שלמה על קיר ההיכל. וקלפו אותן מן הכותל [פ"ע]. ועיין בש"ר פ"ח במת"כ. ובביאורי לתנחו' סדר הנ"ל. **בכליבה.** פי' כד"א ככלוב מלא עוף. והוא מלא נקבים ובקעים מכל צד והנתון בפנים נראה מבחוץ מכל הצדדים.

מְבַזּוֹנִים. (שם) **בּוֹשְׁנוּ מְאֹד כִּי עָזַבְנוּ אֶרֶץ. זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, דִּכְתִיב** (דברים יא יב) **אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דֹּרֵשׁ אֹתָהּ.** (ירמיה ט יח) **וְכִי הִשְׁלִיכוּ מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ. אֵלּוּ בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. דָּבָר אַחֵר, בּוֹשְׁנוּ מְאֹד כִּי עָזַבְנוּ אֶרֶץ. אֵלּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** (איוב יא ט) **אָרְכָּהּ מֵאֶרֶץ מִדָּהּ. וְכִי הִשְׁלִיכוּ מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ. אֵלּוּ בָּתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. דָּבָר אַחֵר, בּוֹשְׁנוּ מְאֹד כִּי עָזַבְנוּ אֶרֶץ. זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר** (יחזקאל מג יד) **וּמֵחֵיק הָאָרֶץ וְעַד הָעֲזָרָה הַתַּחְתּוֹנָה. וְכִי הִשְׁלִיכוּ מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ. חָרְבַּן בַּיִת רִאשׁוֹן וְחָרְבַּן בַּיִת שֵׁנִי. בֵּינָן שֶׁחָטְאוּ גָּלוּ. וְכֵינָן שֶׁגָּלוּ, הִתְחִיל יִרְמְיָה מְקוֹנֵן עֲלֵיהֶם אֵיכָה.**

ט ר' יִצְחָק פָּתַח (ירמיה נא נא) **כִּי שָׁמַעְנוּ חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה פָּנֵינוּ כִּי בָאוּ זָרִים עַל מִקְדְּשֵׁי בֵּית ה'. אַתְּ מוֹצֵא** כה**בְּשָׁעָה שֶׁנִּכְנְסוּ שׂוֹנְאִים לִירוּשָׁלַיִם נִכְנְסוּ עִמָּהֶם עַמּוֹנִים וּמוֹאָבִים, שֶׁנֶּאֱמַר** (איכה א י) **יָדוֹ פָּרַשׂ צָר עַל כָּל מַחֲמַדֶּיהָ כִּי רָאֲתָה גוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁהּ אֲשֶׁר צִוִּיתָה לֹא יָבֹאוּ בַקָּהָל לָךְ. נִכְנְסוּ לְבֵית קָדְשֵׁי הַקָּדָשִׁים וּמָצְאוּ שָׁם שְׁנֵי כְּרוּבִים. נָטְלוּ אוֹתָן וְנָתְנוּ אוֹתָן בִּכְלִיבָה. וְהָיוּ מַחֲזִירִין אוֹתָן**

ודורש שפי' בלשון קובלנא וקינה איך היו לנו מבוזזים כמ"ש זכור ה' מה היה לנו. **כי עזבנו ארץ.** וכי עלו לשמים או ירדו לתהום והלא גלו לבבל שנקרא ג"כ ארץ אלא פי' כי עזבנו ארץ המהוללה בתורה שה' דורש אותה. **אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.** לדעתי הוא טעות בכאן שדורש ארץ על א"י כפשוטו א"כ מ"ש משכנותינו ג"כ כפשוטו מקומות שהיו שוכנים שם ומקומו בדרשה הסמוכה. שדורש ארץ על התורה ומשכנותינו על ב"כ ובמ"ד. **ארוכה מארץ.** עפ"י גז"ש שמדבר שם בתורה וחכמה כמ"ש ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושיה החקר אלוה וגו' וע"ז אמר ארוכה מארץ כי הוקשה לו איך שייך לומר כי עזבנו ארץ והלא הגלו אותם בעל כרחם אלא שבושנו שעזבנו התורה וב"כ וב"מ. **זה בית המקדש.** ע"פ גז"ש כמ"ש ומחיק הארץ יחזקאל מ"ג י"ד שמדבר שם בביהמ"ק. **ט כי שמענו חרפה.** משמע שלא היה אלא חרפה והלא היה שם הרג רב ושאר צרות בלא מספר ע"כ דורש על חרפה ששקולה ככל הצרות. וכמ"ש ברצח בעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי כל היום איה אלהיך. **לא יבואו בקהל' לך.** כמ"ש לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' ועליהם אמר כי ראתה גוים באו מקדשה וע"ז

אוצר החכמה

מתנות כהונה

ח מבזונים. בוזזים. ס"ג משכנותינו אלו בתי כנסיות. ט **בכליבה** גרסי'. ופי' כמד"ק כלוב עוף והוא מלא נקבים ובקעים מכל צד והנתון בפנים נראה מבחוץ מכל הצדדים.

מסורת המדרש

כה נקמן פרשה ג' סימן ל"ת. ספיקתא דרב כהנא פסקא י"ט. ילקוט ישעיה רמז תפ"ד. ילקוט נפשה רמז מקס"ו.

חידושי הרש"ש

ט זמצאו שם שני כרובים. עי' יפ"ע. וכן פירש"י ביומא (נ"ד ב').

חידושי הרד"ל

ט כי באו זרים. אלו עמון ומואב שנתרחקו מזרים מלבא בקהל.

נחמד למראה

ח דבר אחר בושנו מאד כי עזבנו ארץ אלו דברי תורה כמה דאת אמר ארוכה מארץ מדה וכי השליכו משכנותינו אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. פירוש למילת מה טעם תפקיד קרא לתורה כלשון מרן ליתן טהדיא כי עזבנו התורה. ונראה שיוכן במ"ש בפרק השוכר את הפועלים דכך זה נשמע לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו עד שפי' הקב"ה על עוזבם את תורתי שלא כראוי בתורה ממלה ומלמוד ומשנה ומזו נמור. והרב החסיד רבינו יונה ז"ל תירץ לשעמם היו עוסקים בתורה אבל מניחה שלא היתה מניחה עליהם לא היו מכרכים אחר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו יעו"ש. והרב גם לם נקדל לחבי מות פירש שמהני קרמי על עזבם את תורתי ולכו אחרי שרירות לבם ולא היו עוזבים את התורה אלא היו הולכים אחרי שרירות לבם לעשות הרע לא אבדה הארץ וזה מימה דהרי אחרי מות משמע דקוף קדל לחבי מות משמע דהיכן שלא היו עוסקים בתורה ובמוקים ובמשפטים ליון שעוזבים את כל המועבות מוכרח שתקיף הארץ מותם ותת עריהם יען שממה כמו שהוכיח נמיכור הרב שם ודבר זה הוא שנשמל לחכמים ולא פירשו כי דברי הנביא שאמר על עזבם את תורתי נראין שם היפך ממה שכתוב בתורה ולפו היינו עיקר השמלה על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתי ופי' הדבר על שלא נרכו בתורה ממלה כי לף שהיו עוסקים בתורה לא היו מכוונים לעזבר את הארץ שהרי לא היו מוהרים אחר בחר בנו מכל העמים הן הם הגוים שאר

לכך הזכיר מפלת עדעור שהיה בישראל אצל מפלת דכשק [רש"י ורד"ק]. **אפילו בשותפות.** דאל"כ בתר ויעזבו את ה' מה צ"ל עוד ולא עבדוהו. אלא דה"ק לא די שעזבו את ה' ללכת אחרי אלהים אחרים אלא דלא עבדו את ה' כלל. דהוה אפשר שאף שעבדו אלהים אחרים יעבדו את ה' ג"כ ע"ד את ה' היו יראים ואת אלהיהם היו עובדים. **לא תהיה כהנת כפונדקית.** משל הוא בסוף יבמות. דתנן התם הפונדקית נכרית נאמנת לעדות אשה לומר שמת בעלה. ואשה מישראל אינה נאמנת וקא מתמה תלמודא ולא תהיה כהנת כלומר אשה כשרה כפונדקית. ואכן הנמשל מבואר. **כגרזימי.** היינו תורמוס ובפרק אין צדין אמר הקב"ה אפי' כתורמוס הזה ששולקין אותו שבעה פעמים ואוכלין אותו בקינוח סעודה לא עשאוני בני. ופרש"י שהוא מין קטניות מר מאוד עד ששולקין אותו שבע פעמים ונעשה מתוק וטוב עד שנאכל בקינוח סעודה וע"ש עוד. **משל לעבדו של מלך כו'.** הכוונה בזה מה גואלו העכו"ם וכסיליהם ושכחו אל מושיעם. כי זה כמזמין לניון המלך שכל חשיבותם אינה אלא מצד מלכם מכש"כ שיש לו לכבד את המלך ולזמנו כמותם לפחות. וכשכבד את לגיונו ולא את מלכם סכלות גמורה היא. כן מאחר שאין כח בכל שרי מעלה רק מאת ה' האיך יעבדום ויניחו כבוד ה' לגמרי. **אלא ולא אותי קראת יעקב.** כלל ולא השויתה אותי אפי' להם. **טרון.** כלו' נושא ונותן כד"א שקל וטרי. ופי' עומד כל היום בשוק ונושא ונותן בעסקיו ואינו יגע. [וכאשר יקום להתפלל מיד יאלאה וייעף]. **אתי וצלי.** בא והתפלל ואומר לו אין אני יכול שיגע אני. **אצל הבעל מה כתיב בו'.** כלו' יגעת בי ישראל מלקרא לי אפי' קריאה כל דהו. אבל אצל הבעל לא יגעת שהיו קוראים לו מהבקר עד הצהרים ובקול גדול. **שני תמידין.** דהוו עולות דכתיב עולת תמיד ולא הובאו. וכתב הרד"ק שזה היה בימי אחז שביטל עבודה מבית המקדש כמ"ש עליו ויסגור את דלתות בית ה' וגו'. **אלו קדשי קדשים.** דמשום דקדישי טפי כתיב בהו לשון כבוד. **זה קומץ המנחה.** שלא היה עולה לגבוה אלא הקומץ. ולה"ק לא העבדתיך שאין כאן עבודה רבה אלא קומץ בעלמא. כן לא הוגעתיך בלבונה דליתיה אלא קומץ. **לא קנית לי בכסף קנה.** פי' לקטורת לא הוצרכת לקנותה בכסף לפי שהיתה מצויה הרבה עד שעזים וצבים אכלו מהם. [רב יוסף. צ"ל ר' יוסי וכ"ה באסתר רבה]. **אלו אמורי קדשים קלים.** ולהכי לא קאמר אלא חלב זבחיך דהיינו אמוריהם לבד. ולכן אמר לא הרויתני שאין בזה כדי לשבעה. **מה גרמו לי עוונותיכם כו'.** והוא יניעה רבה לפני המקום ב"ה כביכול. ולכן

עֲבָדוּהוּ, אֲפִלּוּ בְּשֻׁתָּפוּת. אָמַר ר' אַבָּא בַּר כָּהֲנָא לֹא תִּהְיֶה כֹּהֶנֶת כְּפֻנְדָּקִית. אָמַר ר' יוֹסֵי בְּר' חֲנִינָא הַלְוַאי עָשׂוּ אוֹתִי בָּנֵי כַּגַּרְזִימֵי הַזּוֹ שֶׁהִיא בָּאָה בָּאַחֲרוֹנָה. אָמַר ר' יוּדָן מָשָׁל לְעַבְדּוֹ שֶׁל מֶלֶךְ שֶׁעָשָׂה סְעֻדָּה וְהִזְמִין כָּל בְּנֵי כַנְסִיּוֹתָיו וְלֹא הִזְמִין רַבּוֹ. אָמַר הַמֶּלֶךְ הַלְוַאי הִשְׁוָה אוֹתִי עַבְדִּי לִבְנֵי כְנֵסִיּוֹתָיו. כָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הַלְוַאי הִשְׁוּוּ אוֹתִי בָּנַי כַּגַּרְזִימֵי הַזּוֹ שֶׁהִיא בָּאָה בָּאַחֲרוֹנָה. אֶלָּא וְלֹא אֹתִי קָרָאתָ יַעֲקֹב. קָאִים טָרוֹן כָּל יוֹמָא וְלָא לַעֵי, וּצְלוֹיֵי קָמוֹי אַתְּ לָעֵי, [ז]קָאִים טָרוֹן כָּל יוֹמָא וְלָא לַעֵי, וַאֲמַר לֵיהּ חַבְרֵיהּ אֱתֵי וְצַלֵּי וְהוּא אֲמַר לֵית אֲנָא יְכִיל. אֶעָל הַבַּעַל מַה כְּתִיב, (מ"א יח כו) **וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם הַבַּעַל מֵהַבֹּקֶר וְעַד הַצָּהֳרַיִם לֵאמֹר הַבַּעַל עֲנֵנוּ וְאֵין קוֹל וְאֵין עוֹנֶה וַיְפַסְּחוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה. הֱוֵי וְלֹא אֹתִי קָרָאתָ יַעֲקֹב. הַלְוַאי לֹא הִכְרַחְתִּיךְ יַעֲקֹב. לָמָּה, כִּי יָגַעְתָּ בִּי יִשְׂרָאֵל.** (ישעיה מג כג) **לֹא הֵבֵאתָ לִי שֵׂה עֹלָתֶךָ. שְׁנֵי תְמִידִין שֶׁהָיוּ מַקְרִיבִים בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר** (במדבר כח ד) **אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם.** (ישעיה מג כג) **וּזְבָחֶיךָ לֹא כִבַּדְתָּנִי. אֵלּוּ קָדְשֵׁי קָדָשִׁים. לֹא הֶעֱבַדְתִּיךָ בְּמִנְחָה. זֶה קֹמֶץ הַמִּנְחָה** [א]**וְלֹא הוֹגַעְתִּיךָ בִּלְבוֹנָה. זֶה קֹמֶץ הַלְּבוֹנָה.** (שם כד) **לֹא קָנִיתָ לִי בַכֶּסֶף קָנֶה.** [ב]**ר' הוּנָא בְּשֵׁם ר' יוֹסֵף אָמַר קָנְמוֹן הָיָה גָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ עֲזִים וּצְבָאִים אוֹכְלִין מִמֶּנּוּ. וְחֵלֶב זְבָחֶיךָ לֹא הֲרִוִיתָנִי. אֵלּוּ אֲמוּרֵי קָדָשִׁים קַלִּים. אַף הֶעֱבַדְתַּנִי בְּחַטֹּאותֶיךָ הוֹגַעְתַּנִי בַּעֲוֹנֹתֶיךָ. רְאוּ מַה גָּרְמוּ לִי עֲוֹנוֹתֵיכֶם, לְשָׁרֵף אֶת בֵּיתִי וְלַחֲרֹב אֶת עִירִי וְלִהָגָלוֹת**

דמשק כמ"ש כי ראש ארם דמשק. **אפילו בשותפות.** עי' ביצה כ"ה ב'. **לא תהא כהנת.** משנה בסוף יבמות. **כגרזימי הזו.** במוסף ערוך בלשון יווני מין מרק מעורב בציר ומאכל זה היה עולה על שולחן מלכים בקינוח סעודה ועכשיו נשכח תיקונו גרון בלשון יווני ציר זומוס מרק עכ"ל גרונזומוס וזהו גרזימי. **אלא ולא אותי.** אחרים קראת רק אותי לא קראת. **טרון כל יומא.** פי' אחר על הפסוק ולא אותי קראת כי יגעת בי בדבר שהוא לעבודתי אתה יגע. **מהבוקר ועד הצהרים.** ולשעה אחת בתפלה לפני אתה יגע. **לא הכרחתיך יעקב.** וזהו ולא אותי קראת הלואי לא התחלת לקרא אותי ולא הכרתיך. **שה עולותיך.** שה אחד של שני עולותיך מכל ישראל. **בכסף קנה.** קנה הוא קנמון שגדל כמו קנים והיה מצוי הרבה בא"י וכמ"ש למה זה לי לבונה משבא תבא וקנה הטוב מארץ מרחק כי יש לי הרבה גם בא"י. **העבדתני בחטאותיך.**

מסורת המדרש

ל' פי' עומד כנגוד נכל עפקיו [מעריך]. לא פפיקפת רנמי פפקפ כ"ט. לב נגלפזת רנה פרשה ס"ה סימן י"ז. סיר השירים רנה פרשה ד' פסוק י"ד. ספמר רנה פרשה ג' סימן ד'.

חידושי הרש"ש

לא קנית לי בכסף קנה ר' חונא בשם ר' יוסף אמר קינמון כו'. צ"ע שמביא מן קנמון על קנה ותרי מיני נינהו כמבואר בפרשת שמן המשחה וכן בשיר ד' י"ד קנה וקנמון. ולא זו בלבד אלא שרש"י ורד"ק פירשו דקנה היה נצרך לקטורת וכ"כ המ"כ כאן ולא מנוהו בברייתא דפטום הקטורת רק קנמון. שוב מצאתי ברמב"ן פרשת תשא שכתב קנה הוא קלופה הנזכרת בסממני הקטורת ופי' שם מה שכתוב בפרשת קטורת קח לך סמים היינו הנזכרים למעלה בפ' שמן המשחה.

חידושי הרד"ל

קנמון היה גדל כו'. כ"ר פס"ה.

ליקוטים

את הכבש אחד תעשה בבוקר. מדקאמר ואת הכבש השני היה לו לומר את הכבש הראשון ולמה הזכיר עולת הבקר רק פעם אחת ושל בין הערבים הזכיר שני פעמים וכן תמצא גם בפרשת ואתה תצוה וגראה ליישב זה ע"ד שארז"ל צדק לין בה, אין אדם לן בירושלים ועבירה בידו, תמיד של שחרית מכפר על עבירות של כל הלילה, ותמיד של בין הערבים מכפר על עבירות של כל היום. והכתוב אומר ההושבים רע על משכבותם לאור הבקר יעשוה מכאן שהלילה אינה זמן הפעולה ואינה כי אם זמן להרהור ומחשבת פועלי און ותמצא ההרהור הוא אחד ואין שני לו כי יכול להיות הרהור בלא מעשה על כן נאמר את הכבש האחד תעשה בבקר כי הוא מכפר על החושבים רע על משכבותם ויכול להיות שינחם על רעתו ולא יוציא מחשבתו הרעה אל הפועל לכך נאמר בו לשון אחד כי יש אחד ואין שני לו ועל כן לא הזכיר עולת הבקר כי אם פעם אחת. אבל חטא של היום כפול כי בלי ספק אע"פ שחישב עליה בלילה לעשותה ט"ם גם ביום בשעת מעשה חזר וחשב עליה כי בלי ספק לא עשה המעשה בלא מחשבה וכוונה דא"כ אינו לא מזיד ולא שוגג כי אם אנוס על כן צריך התמיד של בין הערבים לכפר על שני עבירות של ההרהור ועל המעשה על כן הוא נזכר שני פעמים בפרשה (כלי יקר). **ולהגלות את בני.** היינו הצדיקים שהם בנים אהובים שגלו בעון החומאים שבהם כתיב הנעתני בעוונותיך (יפה עינף).

מתנות כהונה

לא תהיה כהנת כו'. מעל הוא נקוף מפכה יגמות דתנן התם הפונדקית גויה נגמנת לעדות מצה נממר שמת נעלה ומצה מיכרעל מינה נגמנת ונקו מתמה מלמודא ולפ מהי כהנת כלומר מצה כשרה כפונדקית גויה וכמן הגמעל מנומר. **כגרזימי.** מין מתכל הנמ נמחרונה נפעולה ועיין בערוך ערך גרג. **טרון.** כלומר נושא ונותן כמ"ש מעקל שקל וטרי ופירושו עומד כל היום בשוק ונושא ונותן בעסקיו ואינו יגע ולהתפלל לפני הקב"ה הוא יגע וכדמפרש ואזיל ובמגילת מתמר הגירסת נשתנת לעילו. **אתי וצלי.** בא והתפלל ומתר לו מין מני יכול שיגע מני. ס"ג אשר עשה הוי ולא אותי קראת יעקב הלואי לא הכרתיך. **למה כי יגעת בי.** ונענימתי מתה עיף ויגע. **הכבש אחד גר'.** ס"ג הערבים ובדם זבחיך. **זה קומץ המנחה.** שתתן בו עול עבדות כי קטן הוא ועל כן מתר לנו העבדתיך. **קנה.** לפיטום הקטורת ולפ היו צריכין לקנותו בדמים וכדמפרש ואזיל. ס"ג וחלב זבחיך לא הרויתני אלו אימורים. **מה גרמו לי.**

חידושי הרד"ל

ולישב לי לבדי. כמ"ש אתה ה' לעולם תשב וכמ"ש שם במדרש ע"ש.

נחמד למראה

יא **אלה** מועדי ה'. פירש המ"כ מועדי הפיין והגלי"ם סס שורש נחיצה ועיקר שרשו ועד וכו' עכ"ל מ"ש שרשו ועד הוא מ"ם וע"ל יעד כי כן שרשו ועל פי דברי נמצא מונח נדפוס ממעגרלס.

הפלת מדרש איכה בעזרת השם יתברך

משנת רבי אליעזר

יא **אלו זכיתם כו'.** פי' הייתם קוראים רק פסוק תביאמו גו' וכן כולם דוכי בשביל שקוראים תבא כל רעתם נמחק פ' תביאמו וכן שמעו עמים ירגזון דכ"ז כבר עבר ונתקיים באמת אלא פירושו דאילו לא חטאו לא היו רק פסוקים המדברים טוב וע"ד דאיתא בנדרים פרק ג' שאלמלא לא חטאו לא נתן להם אלא חמשה חומשי תורה. **הייתם קוראים בתורה אלה מועדי כו'.** המ"כ צלל במים אדירים להעלות עין תחת עין דצפע"ס ונדחק מאד ואף לפ"ד גבי לא זכיתם עין לא ראה ול"ג כי נהפך הסדר וה"ג ציון בידיה אלו זכיתם ה"ק ואשבר מוטות עולכם ועכשיו כו' נשקד עו"ל פשעי א"ז ה"ק במסלה גו' כצ"ל ואחר סי' צפע"ס שומר עלי' ההפוכות ולא האותיות.

ליקוטים

ולישב לי לבדי איכה ישבה בדד. כלומר שפי' איכה ישבה בדד היינו בדד משכינת ה' שהיתה שם כדכתיבא לעיל בסי' ט' ונמצא א"כ שגם שכינת ה' בצאתה משם ישבת בדד וזו עיקר הקינה בכתוב אלא שכפני הכבוד תלה הקינה בעיר ולא בשכינה (יפה עינף). יא **פתח תחת אשר לא עבדת** וכו'. נראה שטעמו לפרש לשון איכה בכאן כי לא יצדק כאן לשון שאלה ככל לשון איך וכן איכה תאמרו הכמים אנחנו דמה שואל פשיטא שבעונות היתה זאת ולכמן דחקו לומר שהוא לשון תוכחה או לשון קינה ולהכי בעי למימר שהוא עיד איכה אשא לברי שהוא מורה על המנעת הדבר שאין לו אפשרות שהיה נמנע בחקו של משה רבינו לסבול מרחם וכן אמר בכאן דרך הלצה שהיה דרך נמנע ישיבת בדד העיר רבתי עם. ע"ד לא האמינו מלכי ארץ והוא קרוב למ"ש לעיל סי' ה' שהוא לשון תמיהה ולהכי מיתי אגב אורחיה מה שהיו כל המקראות שבאלפ"א ביתי"א זו

וכמ"ש ויתן בשבי עוזו ותפארתו ביד צר. יא **תחת אשר לא עבדת.** צ"ע שחושב הפסוקים דרך תשר"ק של איכה א' ואינו חושב הא"ב כסדר אך בפסוק זה יש רמז תחת אשר שחושב לאחור מתי"ו עד אל"ף. **תביאמו ותטעמו.** תי"ו של טובה לברכה שישראל יבואו לפני ה' ועכשיו אנו מבקשים שתבא רעתם שעושים לנו לפני ה'. **שמעו עמים וירגזון.** שמעו גדולתנו וחלו ורגזו ועכשיו שמעו אנחות צרותינו. **ראה ראיתי את עני.** שראה בעניינו וגאל אותנו ועכשיו קוראים ראה ה' כי צר לי וכביכול אינו רוצה לראות. **בעצם היום הזה.** מקרא קודש יהיה לכם ועכשיו אנו קוראים קראתי למאהבי המה רמוני. פי' בעצם היום הזה יו"ט ברור בוודאי לפי חשבון אמיתי ועכשיו קראתי למאהבי המה נביאי וחכמי המה רמוני שקבעו לי שני ימים טובים מספק כמ"ש בהדיא בשי"ר פסוק אל תראוני וגו' כרמי שלי לא נטרתי. ולקמן פסוק קראתי למאהבי ע"ש ותבין כאן. **צדק תרדוף.** ברצון ושמחה לעשות דין צדק וצדקה והיה הצדק והצדקה רודפים אחריהם עכשיו למודים להצדיק תמיד הדין על רוב הצרות. **פתוח תפתח את ידך.** שתתן לאחרים בהרווחה ועכשיו אתם קוראים פרשה ציון בידיה נותנת יד לאחרים שיתנו לה ואין נותנים. **אלה מועדי ה'.** מתפארת ומשתבחת במועדי ה' כמ"ש ב"ר פי"ב אלה תולדות בוראן משבחן ועכשיו קוראים על אלה אני בוכיה על מועדי ה' שבטלה שמחתם ע"פ גז"ש. **במסלה נעלה.** שע"י המסלה יתעלו ויתרוממו וכמ"ש ומסלותי ירומון ועכשיו ירדתי ונשפלתי ע"י סלה כל אבירי.

את בני בין אמות העולם ולישב לי לבדי. איכה ישבה בדד.

יא ר' יצחק פתח (דברים כח מד-מה) **תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל ועבדת את אויבך וגו'. אלו זכיתם היתם קוראים בתורה** (שמות טו יז) **תבאמו ותטעמו בהר נחלתך, ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים תבא כל רעתם לפניך. אלו זכיתם היתם קוראים בתורה** (שם יד) **שמעו עמים ירגזון, ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים שמעו כי נאנחה אני. אלו זכיתם היתם קוראים בתורה** (שם ג ז) **ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים, ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים ראה ה' כי צר לי מעי חמרמרו. אלו זכיתם היתם קוראים בתורה** (ויקרא כג כא) **וקראתם בעצם היום הזה, ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים קראתי למאהבי. אלו זכיתם היתם קוראים בתורה** (דברים טז כ) **צדק צדק תרדוף, ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי. אלו זכיתם היתם קוראים בתורה** (שם טו ח) **פתח תפתח את ידך, ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים פרשה ציון בידיה. אלו זכיתם היתם קוראים בתורה** (ויקרא כג ב) **אלה מועדי ה', ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים על אלה אני בוכיה. אלו זכיתם היתם קוראים בתורה** (במדבר כ יט) **במסלה נעלה, ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים סלה כל אבירי ה'. אלו זכיתם**

אמר הוגעתני [מ"כ]. **ולהגלות את בני.** היינו חצדיקים שהם בנים אהובים שגלו בעון החוטאים שבהם כתיב הוגעתני בעונותיך. **ולישב לי לבדי איכה ישבה בדד.** כלו' שפי' איכה ישבה בדד העיר. היינו בדד משכינת ה' שהיתה שם. ונמצא א"כ שגם שכינת ה' בצאתה משם ישבת בדד. וזו עיקר הקינה בכתוב. אלא שמפני הכבוד תלה הקינה בעיר ולא בשכינה. יא **ר' יצחק פתח תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה וכו' אילו זכיתם וכו'.** בדרך תשר"ק מונה והולך זה לקבל זה כדי לסיומי באיכה ישבה בדד דעלה קאי. והכוונה כי לא במקרה נפלו התלאות המסופרות במגילה זו כי כולם חלק ההצלחות הנזכר בתורה בכשרותן [יפ"ע]. **אילו זכיתם היתם קוראים בתורה וכו'.** כלו' שהיה מתקיים בהם מה שקורין בתורה. ועכשיו מתקיים מה שקורין במגלה זו. **הרי אתם קוראים שמעו כי נאנחה אני** וגו'. כל אויבי שמעו רעתי ששו. **אילו זכיתם היתם קוראים בתורה ראה ראיתי וכו'.** שראה את עניים ונתן לב לנאלם. **היתם קוראים בתורה וקראתם בעצם היום הזה כו'.** שהקריאה זו לעשות המצות לקדש יו"ט ויצליחו בהן. להפך זה קראתי למאהבי. דהיינו קריאת נביאי השקר לאהבת עכרים ומזלות (יפ"ת). **צדק צדק תרדוף.** וכתיב בתריה למען תחיה וירשת את הארץ. והפך זה צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי ולא ידפתי הצדק. בתולותי ובחורי הלכו בשבי. היפך וירשת את הארץ. **פרשה ציון בידיה.** והיינו פתיחת ידים לרעה כדמתרגמינן פרשה ציון ידיה מן עקתא היכמא דמפרסא אתתא על מתברא. או כדאמרי' לקמן למלך שהיה לו בן והוה מחי ליה עד דפשם אצבעוי קומוי. הפך פתוח תפתח את ידך לטובה. **מל אלה אני בכיה.** וזה היפך אלה מועדי ה' שהן לשמחה ולששון. וסדר התשר"ק בכאן הוא מיוסד על עכשיו שלא זכיתם. אבל הפסוקים של אילו זכיתם לא באו על סדר תשר"ק אלא לענין דבר והפוכו. איך גרם החטא להחליף טוב ברע. **במסלה נעלה.** לישנא בעלמא נקט. כלו' ט"ש בתורה בכמה דוכתין שלעולם נהיה עולים למעלה. כגון ותתר ה' עליון. והיית לראש. והיית רק למעלה. וכיוצא בזה. והפך זה סלה כל אבירי שנרמסו ושחה לעפר נפשם [יפ"ע]. ***אילו זכיתם היתם קוראים בתורה אש תמיד תוקד וכו'.** שהיה הקרבת הקרבנות מכפרת עליהם. ועכשיו שלא זכיתם הרי אתם קוראים ממרום שלח אש בעצמותי היינו בהצדיקים דכתיב בהן כעצם השמים למוהר.

* שי"ך לעמוד הבא.

מתנות כהונה

והוא יגיעה רבה לפני המקום ברוך הוא כביכול ולכן ממר הוגעתני. **ולישב לי לבדי.** גילקוט יפניה גרש וגיבב לי נדב. **איכה ישבה בדד.** ומחמר שהיא יפבה נדב מן הקנ"ה כביכול הקנ"ה גם הוא יושב נדב כלעדה וממנה. יא **תביאמו כו'.** נדרך מעגר"ק מונה והולך זה לקבל זה עד גמר סימן נפע"ם. מועדי. הפיין והגלי"ם סס שורש נמינה זו ועיקר שורשו הוא ועד ופיין נשרשים של הכל"ק.

תִּשְׁעָה בְּאָב לַעֲנָה. הֱוֵי בְּלֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח הוּא לֵילֵי תִּשְׁעָה בְּאָב. וְעַל זֶה הָיָה מְקוֹנֵן יִרְמְיָה אֵיכָה יָשְׁבָה בָדָד.

יט ר' אָבִין פָּתַח (דניאל ב כא) **וְהוּא מְהַשְׁנֵא עִדָנַיָּא וְזִמְנַיָּא. אָמַר יִרְמְיָה לְיִשְׂרָאֵל אִלּוּ זְכִיתֶם הֱיִיתֶם יוֹשְׁבִין בִּירוּשָׁלַיִם וְשׁוֹתִין מֵי הַשִּׁלּוֹחַ שֶׁמֵּימָיו נְקִיִּים וּמְתוּקִים, מזעַכְשָׁו שֶׁלֹּא זְכִיתֶם הֲרֵי אַתֶּם גּוֹלִים לְבָבֶל וְשׁוֹתִין מֵי פְּרָת שֶׁמֵּימָיו עֲכוּרִין וּסְרוּחִין, הֲדָא הוּא דִכְתִיב** (ירמיה ב יח) **וְעַתָּה מַה לְּךָ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מֵי שִׁחוֹר וּמַה לְּךָ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לִשְׁתּוֹת מֵי נָהָר. אִלּוּ זְכִיתֶם הֱיִיתֶם יוֹשְׁבִים בִּירוּשָׁלַיִם וְאוֹמְרִים שִׁירִים וּמְזַמְּרִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, עַכְשָׁו שֶׁלֹּא זְכִיתֶם הֲרֵי אַתֶּם גּוֹלִין לְבָבֶל וְקוֹרְאִים קִינִים וְנָהִי. הֱוֵי** (תהלים קלז א) **עַל נַהֲרוֹת בָּבֶל. אֵיכָה.**

כ ר' אֶלְכְּסַנְדְּרִי פָּתַח (תהלים קב ח) **שָׁקַדְתִּי וָאֱהִיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג. מחאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁקַדְתִּי לְהַכְנִיס בָּנַי לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִיָּד. וָאֱהִיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג. מָה הַצִּפּוֹר מִתְבּוֹדֵד מִגַּג לְגַג וּמִגְּדֵר לְגָדֵר וּמֵאִילָן לְאִילָן וּמְשׁוּבָה לְשׁוּבָהּ, כָּךְ מחפִּשְׁצָאוּ יִשְׂרָאֵל מִמְּצָרִים הָיוּ נוֹסְעִים בְּמַחֲלֹקֶת וְחוֹנִים בְּמַחֲלֹקֶת וַיִּסְעוּ וַיַּחֲנוּ, וְכֵיוָן שֶׁבָּאוּ לְהַר סִינַי נַעֲשׂוּ כֻּלָּם חוֹמוֹגְיָא, וַיַּחֲנוּ אֵין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא** (שמות יט ב) **וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל. כְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא הֲרֵי הַשָּׁעָה שֶׁאָתֵּן תּוֹרָה לְבָנַי. דָּבָר אַחֵר, שָׁקַדְתִּי (וָאֱהִיֶה כְּצִפּוֹר). אָמַר**

כאלמנה וכדמיון המקונן שאלי שרופה סיני העל כן בחר בך כי תתמעט מכבודך משל למלך שעשה משתה לבנו וצפה שימות וכו' ע"ש. **יט ושותין מי השילוח.** וכמ"ש ישעיה חי"ת ינן כי מאס העם הזה את מי השילוח וגו' לשתות מי שיחור. כ' ר' **אלכסנדרי.** הנה פתיחא זו לדעתי נשתבשה מאד ואין לה שום ביאור בלא הגהה ויש בה שלשה דרשות חסרים ואנו לומדים מדרשה אחרונה שקדתי להשרות שכינתי לעולם אך כאשר גרמו עונות ישראל ואהיה כצפור בודדת וכן צריך להיות בדרשה א' שקדתי להכניס בני לארץ ישראל מיד בצאתם ממצרים אך כאשר חטאו במרגלים מיד ואהיה כצפור כל מ' שנה ממקום למקום. ויסעו ויחנו ושכינה עמהם ודרשה ב' שקדתי ליתן לבני התורה ביציאתם ממצרים ולא היה אפשר מפני שנסעו וחנו במחלוקת עד שבאו לסיני וכמ"ש מכילתא יתרו פסוק ויחן שם ישראל אך כאשר חטאו בעגל מיד ואהיה כצפור נודדת כמ"ש ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה אמר מנודה לרב מנודה לתלמיד. דרשה שלישית כנ"ל

במרורים בלילי הפסח. בא לומר ראו נא רעתי כי הלא בלילה שאני עושה זכר מרורים של מצרים. כ"א על מצות ומרורים יאכלוהו. אז השביעני שובע עם מרורים שהוא בליל אכילת מרורים שצוה אותי לאכול הפסח על שובע במשתה ויו"ט על מצות ומרורים ועתה בלילה כזוצא בו שביום שחל פסח חל ט"ב הרוני לענה [אלשי"ך]. **ועל זה היה מקונן ירמיה איכה ישבה בדד.** שמפרש איכה לשון קינה. וחכר העיר רבתי עם כי בבחינת היותה רבתי עם תגדל הקינה איכה ישבה בדד. וכן בבחינת היותה שרתי במדינות יגדל המספר בהיותה למס. שנתהפך ענינה מן הקצה אל הקצה. **יט פתח והוא מהשנא וכו'.** כדמסיק אילו זכיתם הייתם יושבים בירושלים וכו' הרי אתם גולים לבבל וכו'. כלר' ע"ז אמרו איכה ישבה בדד שגלו מכנה לבבל וראוי לקונן על מה שנתהפך להם הענין מירושלים [יפ"ע]. **מי השילוח.** הוא נחל קטן וטימיו הולכים בנחת [רד"ק ישעיה ח] ולכן מימיו נקיים. ורש"י שם פי' מעין הוא ושמו גיחון ושלח. **מי פרת שמימיו עכורין וסרוחין.** וכדא' במדרש שוחט"ם מזמור קל"ז וז"ל רבי יוחנן אמר הרג בהם פרת בישראל יותר ממה שהרג נבוכדנצר. כשהיו ישראל שרוים בארץ לא היו שותין אלא מי נשמים וממי נוזלים וממי מעינות כיון שגלו לבבל שתו מי הפרת ומתים. **הוי על נהרות בבל איכה.** זהו סיום לשני החלוקות הנזכרים כאן. שהוי על נהרות בבל הוא סיום לחלוקה א' שאמר עכשיו שלא זכיתם כ' ושותים מי פרת כו'. ע"ז אמר הוי על נהרות בבל וגו'. גם בגינו שהרג בהם פרת כו'. [כנ"ל]. והוי איכה הוא סיום לחלוקה השני שאמר עכשיו כר וקוראים קינים ונהי ע"ז אמר הוי איכה. כמ"ש בראש הסימן. **כ פתח שקדתי כו'.** מיתי האי קרא דדריש ביה כך אמר הקב"ה שרפתי כו'. וישבתי לי לבדי איכה כלו' וזה טעם איכה ישבה. ואנב דריש ליה על השקידה להכנים את ישראל לארץ [יפ"ע]. **אמר הקדוש ברוך הוא שקדתי כו'.** כלו' הייתי ממהר להכנים בני כמו כי שוקד אני על דברי. וכן מצינו שהיתה שכינה מחזרת עליהם למהר להכניסם לארץ כמ"ש בספרי. אחד עשר יום מחורב. אבל מפני שהיו תמיד בחלוק לבב. כדכתים תמיד ויסעו ויחנו לכן לא הכניסם מיד וגם מפני המחלוקת לא היה אפשר ליתן להם התורה. כדא' בפסיקתא פסוק דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. בקש הקב"ה ליתן תורה לישראל בשעה שיצאו ממצרים. והיו חלוקים אלו עם אלו והיו אומרים בכל שעה נתנה ראש ונשובה מצרימה. מה כתיב ויסעו ויחנו. היו נוסעים במריבה וחונים במריבה. זולת כשבאו למיני השוו כולם אגודה אחת ויחנו שם ישראל אכ"כ אלא ויחן שם ישראל נעשו הומגיא [פי' קיבוץ] אחת אמר הקב"ה התורה כולה שלום ולמי אני נותנה לאומה שהיא אוהבת שלום. הוי וכל נתיבותיה שלום עכ"ל. **ומשוכה לשוכה.** פי' מענף לענף. **הרי השעה וכו'.** ולולא זה אע"פ ששם ההר חמד אלהים לשבתו לתת שם התורה לישראל. לא היה נותנה מיד אלא היה מעכב שם עד יהיו בשלום. **שקדתי אני להשרות כו'.** ולפי זה הוא התמדת העמידה שם כמו לשקוד על דלתותי. גמר שוקד על עריהם. **ואהיה כצפור וכו'.** פי' ונעשיתי כצפור מה הצפור וכו'. וזה היפך

מתנות כהונה

על שוגע במשתה ויום טוב על מנת ומרורים כנגדו הרוני הרוני ע' נגע כו'. **הוי בלילי יום טוב כו'.** שלעולם נלמוד יום שאל להיות גו יום טוב ללמוד על פסח גו ביום הל לפסח ט' נגע כו'. כ **הומוניא.** כלל ל' כתים ל' ועיין לעיל בפתיחתה ונל לומי קלתם. **אלא ויחן.** כתים ל' נגע ל' כמו שפרש"י שם. **ואהיה כצפור.** ונעשיתי כלפור וכו'.

מסורת המדרש

מז עי' שוח"ט מזמור קל"ז. ופסיקתא רבתי פסקא כ"ם סי' ג'. וילקוט מכלים רמז תמפ"ד. מז ילקוט מכלים רמז תמנ"ה. מח מכילתא יתרו מסכתא דבחודש פרשה ה'. ופדר"א פרק מ"ח. ויקרא רבה פרשה ט' סימן ט'. ילקוט יתרו רמז רע"ה.

חידושי הרש"ש

[1236567 אוצריא] **יט ושותין מי פרת כו' דכתיב כו' לשתות מי נהר.** דתרגומו פרת וכן בכ"מ במקרא נקרא פרת בשם נהר סתם עי' בס' מחקרי ארץ. וא"כ נוכל לומר בטח דכוונת שמואל בבכורות (נ"ה ב') נהרה מכיפיה מיבריך היינו נהר פרת ואין אנו צריכין למה שנדחקו התוס' שם ד"ה מסיים ע' שם. כ **שקדתי (להכנים בני לארץ ישראל).** לכאורה היה נראה להגיהה ליתן לבני תורה כמו דמסיק ואזיל. לפי דרשה זו מפרש שקדתי לשון מהירות כמו כי שוקד אני גו' (ירמיה א') (ולהד"א מפרשו לשון התמדה כמו נמר שוקד (שם ה') ופי' הרד"ק ענין כו' וההתמדה בו) ואהיה (פי' נשארתי בהווייתי ולא נתתיה להם למה) כצפור בודד כו' מה הצפור מתבודד כו' (ר"ל לבדו בלתי חביבה [אוצר הלשון] זריעות) כן היו ישראל.

חידושי הרד"ל

יט מי השילוח שמימיו נקיים ומתוקים. מכאן נראה שכה שקוראין כעת בירושלים תובב"א מעין השלוח אינן אמתי שהרי כתבו עליו שמימיו מרים קצת. **מי פרת שמימיו עכורין וסרוחין.** וז"ש בשוח"ט מזמור קל"ז שהרג בהם פרת יותר ממה שהרגו בהם הכשדים. כ היו נוסעים במחלוקת כו'. ויק"ר פ"ט.

ענף יוסף

יט ושותין מי פרת שמימיו עכורין וסרוחין. בב"ר פ' י"ז א' שמי פרת פרין ורבין ופרש"י בחומש שמברין את הגוף. אלא ע"י שהיו ישראל רגילין במי השילוח מתו בשתית מי פרת. א"נ מצד א"י מימיו חשובים. ומצד בבל הם עכורים וסרוחים. שמפני עפרורית של בבל נעכרין ונסרחין ניפ"ע.

ליקוטים

כ ואהיה כצפור מה הצפור וכו'. וזה הפך מה שחשבתי להשרות שכינתי בבית המקדש כי כשגלו ישראל ונחרב ב"ה סלקתי שכינתי משם לפי שאין תועלת אחר שגלו ישראל והייתי בדד

מה שחשבתי להשרות שכינתי בבית המקדש. **וישבתי לי לבדי איכה.** ר"ל וישבתי לי לבדי הה"ד איכה ישבה בדד העיר. משכינת ה' שהיתה שם. כא **פתח והצרוע כו'.** בעי למימר דאין הקינה על חורבן ירושלים בעת ההיא. אלא על המשך ימי גלותינו הארוך הזה. ולהכי מייתי הני קראי דדריש כל ימי אשר הנגע בו יטמא בדד ישב על עיכוב בן דוד כל מספר הימים שעבדו ישראל עכו"ם. **שנאמר ויחללו את מקדשי וימאוה.** לא נמצא מקרא זה בכל המקרא. אך מצינו לשון טומאה בהדיא בעכו"ם בירמיה שמו שקוציהם בבית אשר נקרא שמי עליו לטמאו. ביחזקאל את מקדשי טמאת בכל שקוציך. בסוף ד"ה הרבו למעול ויטמאו את בית ה'. **בגדיו יהיו פרומים אלו בגדי כהונה.** להיות ידוע שבגדי כהונה מכפר על עכו"ם כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה. לעומת זה אמר כי בגדיו יהיו פרומים. דבגדי כהונה לא כפרו על עכו"ם שעבדו במזיד. והבגדים אינם מכפרים כ"א על שוגג. שכל הפרטים שהיו הבגדים מכפרים על ידם כלם היו פרומים שלא נשתמשו בלימודים הנמשכים מבגדי כהונה המישרים אורחות האדם לדרך ישרה [כלי חמדה]. **(גלי דכסיא.** ע"ד דא"ר בירושלמי פ"ק דיומא שאלו את ר"א דורות האחרונים כשרים מן הראשונים אמר להם עדיכם בית הבחירה יוכיח אבותינו העבירו את התקרה שנאמר ויגל את מסך יהודה. אבל אנו פעפענו את הכותלים. שנאמר ערו ערו עד היסוד בה ע"כ. ופירש הפ"מ וקרבן העדה אבותינו בחמאם העבירו את התקרה שלא החריב נבוכדנצר אלא התקרה של בית שני והשאיר היסודות שנא' ויגל את מסך יהודה. אבל אנו פעפענו את הכותלים. שבחורבן בית שני החריבו גם הכתלים והיסודות כדכתיב ערו ערו ועכ"ל. וז"ש כאן גלי דכסיא פי' נבוכדנצר גלי והחריב דכסיא דהיינו תקרת בית המקדש). {**גלי דכסיא.** גילה מה שהי' מכוסה, ור"ל שכילה השרים והגדולים הסוככים באברתם על העם כמ"ש (יחזקאל כ"ח) את כרוב ממשח הסוכך (יד"מ).} **לא היה אחד מהן יכול להוציא דבר תורה מפיו.** שבהיות המקדש על תלו היה מקור ומעין החכמה. גם שכל הספיקות היו מתבארים בירושלים בלשכת הגזית. כמ"ש וקמת ועלית אל המקום. והיינו סנהדרין שבלשכת הגזית כמ"ש חז"ל. לכן בחורבן ביהמ"ק נסתם מהם מעיני החכמה ולא היה אחד יכול להוציא כו' כאילו פיהם מעוטף ומכוסה. **ומטמא יקרא חורבן ראשון וחורבן שני.** פי' כאילו מומאת עכו"ם קוראה לשכינה ואומרת פרוש. והיינו חורבן בית המקדש ע"י שפירשה השכינה ממנו. ומכפל ממא טמא דריש חורבן א' וב'. ואע"ג דבשני לא הוי עכו"ם מ"מ עון עכו"ם שהיה בבית ראשון היה סיבה לחורבן שני כי לא שלם עונו עד הנה. אלא שנתן ה' קצת ריוח והצלה בינתים בבנין בית שני. **כימי הבעלים.** דאל"כ ימי מאן דכר שמייהו. עון הבעלים מיבעי לי'. אלא ע"כ לומר כימי הבעלים פי' כימים אשר עבדו הבעלים יפקוד עליהם להיות גולים ואח"כ גואלם. ויהי **כאשר קרא.** דמאי כאשר יען קרא מבע"ל כמו יען קראתי ותמאנו. אע"כ למימר כשיעור שלא שמעו כן כו'. **והיה כי יאמרו כו'.** סיפיה דקרא כאשר עזבתם אותי ותעבדו אלהי נכר בארצכם כן תעבדו זרים בארץ לא לכם. **יען וביען.** ר"ל כתיב בויקרא כ"ו אחר התוכחה יען וביען במשפטי מאסו ואת חקתי נעלה נפשם. ופרש"י יען וביען נמול בגמול אשר במשפטי מאסו. וז"ש מדה כנגד מדה. פי' כשיעור מה שמאסו בחוקי השם ימסרם ביד אויב.

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׁקַדְתִּי אֲנִי לְהַשְׁרוֹת שְׁכִינָתִי בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְעוֹלָם. וְאֶהְיֶה כְּצִפּוֹר. מָה הַצִּפּוֹר הַזֶּה בְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה נוֹטֵל גּוֹזָלֶיהָ הִיא יוֹשֶׁבֶת בָּדָד, כָּךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שָׂרַפְתִּי אֶת בֵּיתִי וְהֶחֱרַבְתִּי אֶת עִירִי וְהִגְלֵיתִי אֶת בָּנַי לְבֵין אֻמּוֹת הָעוֹלָם וְיָשַׁבְתִּי לִי לְבַדִּי. אֵיכָה.

כא ר' אַלְכְּסַנְדְּרִי פָּתַח (ויקרא יג מה) **וְהַצָּרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע וגו'. יְהַצָּרוּעַ. זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע. זוֹ עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שֶׁהִיא מְטַמְּאָה כְּנֶגַע, שֶׁנֶּאֱמַר וַיְחַלְּלוּ אֶת מִקְדָּשִׁי וַיְטַמְּאוּהָ.** (שם) **בִּגְדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים. אֵלּוּ בִּגְדֵי כְהֻנָּה. וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָרוּעַ. הוּא שֶׁנֶּאֱמַר** (ישעיה כב ח) **וַיְגַל אֶת מָסַךְ יְהוּדָה, גָּלִי דְכַסְיָא. וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה. כְּיוֹן שֶׁגָּלוּ יִשְׂרָאֵל לְבֵין אֻמּוֹת הָעוֹלָם לֹא הָיָה אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לְהוֹצִיא דָּבָר תּוֹרָה מִפִּיו. וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא. חָרְבָּן רִאשׁוֹן וְחָרְבָּן שֵׁנִי. אָמַר ר' יוֹסֵי בֶּן חֲלַפְתָּא כָּל מִי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ כַּמָּה שָׁנִים עָבְדוּ יִשְׂרָאֵל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים הוּא יוֹדֵעַ אֵימָתַי בֶּן דָּוִד בָּא. וְאֵת לֶן תִּלְתָּא קְרֵי מְסַיַּע לֵיהּ. חֲדָא,** (הושע ב טו) **וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר תְּקַטֵּיר לָהֶם, כִּימֵי הַבְּעָלִים. תִּנְיָנָא,** (זכריה ז יג) **וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרָא וְלֹא שָׁמְעוּ כֵּן יִקְרְאוּ וְלֹא אֶשְׁמָע. תְּלִיתָאָה,** (ירמיה ה יט) **וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ תַּחַת מֶה עָשָׂה ה' וגו'. ר' יוֹחָנָן וְר"ל דְּאָמְרֵי תַּרְוַיְהוּ. ר' יוֹחָנָן אָמַר** (ויקרא כו מג) **יַעַן וּדוק מאד ופסוק שקדתי הוא בתהלים ק"ב חי"ת ובילקוט תהלים כה"ע כמו כאן. וצ"ע. **היא ישבה בדד.** בילקוט תהלים שם הגי' היא יושבת כבודדת וצ"ל בודדת ופי' שאע"פ שנוטלים גוזליה אינה מנחת קנה אלא יושבת לבדה בקנה כך אעפ"י שחרב ביהמ"ק שכינה במקומה הנה זה עומד אחר כתלנו. כא **שהיא מטמאה כנגע.** כמ"ש אצל יעקב הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם והטהרו והחליפו שמלותיכם כמו מצורע. **אלו בגדי כהונה.** לעיל פתיחא מעדה בגד. **לא היה אחד מהן.** לקמן פתיחא כ"ג וזכור. טמא טמא ע"פ מדה יו"ד. **והיה כי יאמרו.** כאשר עזבתם אותי ותעבדו אלהי נכר בארצכם כן תעבדו זרים בארץ לא לכם. **יען וביען.** ע"י ב"ר פרשה צ"ד סי' ט' ומש"ש ובסוף מדרש שמואל ומ"ש דאמרי**

מסורת המדרש

נ ילקוט מורע"ש סוף רמז תקנ"ט.

חידושי הרש"ש

כא **הנגע זו עבודת כוכבים כו'.** וכה"ג דדשו בויק"ר ספי"ז כנגע נראה לי בבית זו עבודת כוכבים. ומה שאומר כאן שהיא מטמאה בנגע לאו דוקא ע"י שבת ריש פרק ר' עקיבא וכן התוס' בסנהדרין י"ב א' ד"ה שעיבר כתבו דעבודת כוכבים מטמאה כמת בפר"ע וע"ש פ"ג ב' דלא איתקש למת אלא לקולא לענין דלא מטמאה בפחות מכזית ואולי יכוונו כאן למה שאמרו בפרשת נשא פ"ז צרוע זו עבודת כוכבים מה מצורע מטמא בביאה אף עבודת כוכבים מטמא בביאה ועמש"כ שם. **שנאמר ויחללו את מקדשי וימאוה.** פסוק זה לא מצאתי בתנ"ך ויש להגיהה את מקדשי טמאתי בכל שקוציך (יחזקאל ה') או שמו שקוציהם בבית כו' לטמאו (ירמיה ז' ושם ל"ב).

חידושי הרד"ל

כא **שהיא מטמאה כנגע.** בבמ"ר ספ"ז מבואר שמטמא בביאה ר"ל באהל כמצורע. **לא היה אחד מהם יכול להוציא דבר תורה מפיו.** עמ"כ. ובהנהותי לויק"ר פמ"ז אות י"ט.

ענף יוסף

כא **ואית לן תלתא קראי.** שהמקרא הראשון בבחינת החטא שלהיותו חמור ראוי שיפקדו בעונש הגלות כימי המאתם. והמקרא השני בבחינת השי"ת שמרו את דברו ראוי שיענשו כפי הזמן שהמרו את רוחו. והמקרא השלישי בבחינת העונש שהוא מדה כנגד מדה. שתחת עבדם אלהי נכר בארצם יעבדו זרים בארץ לא להם. ולכן ראוי ג"כ שימשך זמנו כפי המשך הזמן שעבדו עכו"ם.

ליקוטים

כשהשריתי שכינתי למעלה כצפור בשעה שנוטלין גוזליה ממנה ומשלחין אותה כאומרו שלח תשלח את האם שנוסעת משם ואע"פ שתתחבר לצפרים כמותה היא בדד מגוזליה ואין לה נחת רוח בלתם כן השכינה בדד מישראל ואע"פ שתשרה בעליונים אין נחת רוח לה' מהם. א"נ ה"פ לפי ששקדתי שכינתי הייתי כצפור שאף ע"פ שנוטלין גוזליה מתחתיה נשארת שם בדד ואינה מנחת שובבה לעולם כמ"ש בחזית בפסוק עיניך יונים וכן אע"פ שגלו ישראל וחרב ב"ה לא זזה שכינה משם כדאמרינן בירושלמי

בתי כנסת ומוסדות - תורה בירושלים העתיקה

הכותל

בדרך כלל, כאשר מדברים על בית- כנסת, שחכוונים לבנין המיועד לתפילה . אולם בית-כנסת הגדול ביותר בירושלים העתיקה, או בעולם כולו, לא היה בעבר, ואיננו כיום, בתוך בנין, אלא דוקא תחת כיפת הכוכבים, בתחינה תפילה עולה למעלה ישר אל כיסא הכבוד, אל כל-מלכי-המלכים הקדוש-ברוך-הוא.וכמובן כוונתנו לכותל-המערבי.

אוצר החכמה
אח"ת 1234567

בימי קדם, אחרי חורבן בית-המקדש, היו יהודים באים להתפלל ליד שרידי חומות-הר-הבי ובדרך כלל אל הכותל המערבי של הר-הבית. הנה, באו שמי להתפלל או להמשיך [illegible] ליבם; לקונן על החורבן או להתפלל לבנין בית-המקדש. מן הספרות הקדומה ידוע שביום חשיעי באב, יום חורבן בית-המקדש, היו באים אל הכותל-המערבי, למרות האיסור מצד כובשי-הארץ - אחרי חורבן בית-המקדש, ובתקופות נוספות.

בעוד שכל חומות הר-הבית מקודשות, הרי הכותל המערבי מקודש ביותר, על פי שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: "הנה זה עומד אחר כותלנו " - כלא זזה שכינה מן הכותל המערבי. כותל זה הוא הקרוב ביותר לקודש הקדשים בבית המקדש, ואל מול הישוב היהודי נהיה בימי-קדם בעיר. גם בימינו אנו הרובע היהודי הוא אל מול הכותל-המערבי.

אך סיבה נוספת ותכובה היא שהכותל-המערבי, הנקרא גם כותל הדמעות, או כותל העניים, נשאר שלם יותר מכל שאר הכותלים. כאשר בא אדריגוס, כחיץ עכמות, במאה השניה לספירתם, להרוס את מה שנשאר משרידי הבית והחומות שסביב לו, וזילה המלאך הממונה על הכותל-המערבי את פני בורא-העולם ואמר לו:"רבונו של עולם, כותל זה שבנוהו העניים באחרוני פרוטותיהם, לעתיד לבוא לא יהיה להם במה להקים את כוחלם, כאשר יעלה לפניך רצון לבנות את בית מקדשך!". ריחם הקדוש ברוך הוא על הכותל, ונשאר על עמדו, ומאז נקרא הוא "כותל העניים".

ומאז חורבן בית-המקדש השני ועד ימינו אלה - להוציא תקופה קדומה שממנה אין לנו תעודות ספרותיות על ביקורים ליד הכותל המערבי - באו יהודים למקום מקודש זה בתאריכים מסויימים, אך גם בכל ימי השנה. גם בימי שלטון ממלכת-ירדן - בשנים תשע-עשרה שנה ושבעה ימים בירושלים העתיקה, חש"ח -תשכ"ז - באו יהודים להתפלל ליד הכותל המערבי, אם כי לא מזרחי מדינת-ישראל היו. בתקופה זו היתה רק תצפית על חלקו העליון של הכותל, כשהוא מדינת ישראל.

כיום, לאחר שחרור ירושלים העתיקה מעול ערב, שוב נוהרים אל הכותל - בית-הכנסת הגדול ביותר בירושלים העתיקה - ביום ובלילה, בימי חול ובימי מועד, אלפים ורבבות מכל קצות הארץ והעולם, מכל החוגים וכדרות היישוב. במשך שבעת הימים מיום כיפתחה הדרך אל הכותל-

ספר כוכבי אור

להרה"ק רבי אברהם בן רבי נחמן מטולטשין זיע"א תלמיד תלמידו של מוהרנ"ת מברסלב זיע"א

סימן ג

גדולת מעשיותיו הק' כמו בדבר הפרצופים ופ]עולותיהם הנזכרים בכתבי האר"י ז"ל איך לדעתנו המגושמה שום תפיסה כלל ואעפ"כ כנים ואמתיים כל דבריו בלי שום דופי ח"ו, כן גבוה מעל גבוה נמצאים עולמות למעלה מעולמות [רוחניות ונעלמות שאין לדעתנו שום תפיסה בהם כלל] בפעולות והנהגות ומעשיות נפלאות שגם מהם בעצמם נשתלשלים כל הפעולות והנהגות ומעשיות נפלאות שגם מהם בעצמם נשתלשלים כל הפעולות והמעשים הנמצאים בזה העולם הגשמי רק שבסבת ההשתלשלות מעולם לעולם נאחזים היכלי התמורות להמיר ולהחליף כל פעולה וכל מעשה, ובתמורות וילופים שונים מדור לדור, ובדרך כלל אמת ונכון כל דיבור ודיבור שיצא מפי רבינו ז"ל בסיפור המעשיות, [למשל כשמספר שפ"א הי' מלך וכו'] אעפ"י שבאמת לית מחשבה תפיסה בהם כלל כו', כ"ז שמעתי והבנתי מדברי מורנ"ת ז"ל בע"פ וגם בכתב מובא קצת מענין זה, שכל מעשה נעשה במקום שנעשה (שו"ם מ"ג סעי' כ"ה).

כל הנזכר בם' שיחות וסיפורים אודות סגולת הקריאה בדברי רבינו ז"ל סובבים גם על המעשיות ובאופן אחר יותר (שו"ם כרך ו' א').

הקדמה לקצת רמזים במעשיות שבספר הספו"מ: הוא מה שכתבתי לעיל בכרך שני אות כ"ה, שהבנתי מדברי מורנ"ת ז"ל שכל מעשה נעשה במקום שנעשה, ושהם נמשכים ונשתלשלים גם כל המעשיות שבתורה נביאים וכתובים ושבהשתלשלותם באמצעות היכל התמורות נימורים ונחלפים מעולם לעולם בשינוים שונים (שו"ם שם).

הנה שמעתי ביום אתמול עשירי בשבת (יאצ"ט הצ' רש"ש) שסיפר מהור"ר אברהם נ"י בשם מוה"ר זלמן הרב ממעדוודווקא בשם הרהה"ג ר' נחמן הרב מטשעהרין ז"ל כי פ"א שאל אותו אדם שיתן להבינו בפשיטות ובשכל אנושי מהו פשט הכתוב בפ' ויצא (כ"ח ט"ז) ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי כי הלא בוודאי ידע יעקב אע"ה כי שכינת ה' וכבודו מלא כל הארץ ואין מקום פנוי ממנו ומה ידע עתה ולא ידע קודם לזה.

והשיב לו כי הנה אחז"ל בגמרא ברכות דף י' ע"א הני ה' ברכי נפשי כנגד מי כנגד הקב"ה וכנגד הנשמה מה הקב"ה מלא כל העולם אף הנשמה מלאה כל הגוף פי' המהרש"א ז"ל כי האדם נקרא עולם קטן בכל עניניו והיינו גופו של אדם, והנשמה שבגוף שהיא רוחניות היא כנגד הקב"ה ברמיון האחד דמה הקב"ה מלא כל העולם

כש"כ מלא כלהארץ כבודו אף הנשמה מלאה כל הגוף שהוא כנגד העולם וכו'. והנה ידוע כי אינו דומה החיות שבאדם שבאצבעות הרגלים או שבמקום העקביים להחיות שבאברים הפנימים וכמחז"ל חתך מכאן וחי' וכו'. כי אם נחתך במקום נמוך ומגושם יותר אז עוד יוכל לחיות מה שאין כן בהלב או כדומה שש סעיקר חיותו ואם חסר ח"ו שם כל שהוא אינו יכול לחיות ח"ו כי עיקר החיות הוא בלב ושם משכן הרוח. ועוד חיות היותר גבוה הוא בראש במוח כי שם משכן הנשמה ואם יש איזה חסרון או כאב באיזה מקום בגוף מרגיש תיכף המוח שמלובש בכל הגוף, ושיוצאים משם צנורות לכל הגוף ואעפי"כ עיקר החיות היא רק בהמוח וציורא דגופא כציורא דמשכנא (עי' תי"ז ת"י דף כ"ז) וציורא דמשכנא כציורא דעובדא דבראשית (בלק"ת סי' ד') ושם (סי' ב') כי בביהמ"ק הי' ציורא דעובדא דבראשית וציורא דג"ע ע"כ המשיך הי"ת שם קדושתו והשרה שם שכינתו ית' דהיינו כביכול כמו הנשמה ששורה בגוף האדם ועיקר החיות בהמוח. וכן בבהמ"ק שכתוב והיו עיני ולבי שם כל הימים כמו שעיקר חיות האדם תלוי בלב ובמוח ששניהם נגד תפילין של ראש, ותש"י, שהם תש"ר כנגד בין העינים כמובא בלק"ת סי' מ' כי תפילין הם בחי' מוחין ונכנסים לפנים ובוקעים בעינים ומזה נעשה השגחת הי"ת כביכול שעי"ז נעשה קדושת אר"י בחי' אוירא דא"י מחכים כי עינים ע"ש החכמה נאמר וכתיב תמיד עיני ה' אל' בה. ותפלין של יד הם כנגד הלב וזהו כנגד בחי' תפילין של יד הקב"ה בביתו כי יש ד' במקום הזה וכמובא בספר שערי אורה, יש בחי' חכמה, הוי' בחי' בינה, אם הוא בניקוד אלקים, נמצא יש ה' הם בחי' חכמה ובינה לבא. והנה ס"ת אבן' יש' ה' במקום' הוא אותיות נ'ש'מ'ה'. וידוע כי נשמה מבינה. והנה התגלות השכינה היתה שם בבנין שלמה המלך ע,ה שזכה לבנות ביהמ"ק והק"ה ושם היו הכרובים והי' מדבר מ'בין ש'ני ה'כרובים ר"ת משה וכן ס"ת של יש' ה' במקום' כי בקה,ק השרה ה' שכינתו ומשם יצא הדיבור לכל הנביאים. וע"כ נקרא ירושלים גיא חזיון שלכ הנביאים מקבלים משם נבואתם ואם לא חטא שלמה המע"ה הי' יכול לזכות לנבואת משה רבינו ע"ה, שידבר עמו ה' פנים אל פנים כמו עם מרע"ה, ובפרט שמובא בזוה,ק שהי' דומה למרע"ה ולמשיח שהי' יכול לדון בלי עדים כי אם ברוח הקדש, רק מרע"ה זכה לואתה תחזה לדון בראי', ושלמה המע"ה לדון בשמיעה, ככתוב ולב שומע, ומשיח צדקינו יזכה לדון בריח ככתוב והריחו ביראת ה'.

והנה ידוע חכמה בחי' ראי', ובינה בחי' לב שמע והם תרין רעין דלא מתפרשין, ואולי ע"כ נאמר בשלמה המע"ה חזית (בחי' ואתה תחזה) איש מהיר במלאכתו שהי' מהיר במלאכת ביהמ"ק, וע"כ זכה לדעת בחי' ביהמ"ק כמו המלכים משה ומשיח, וזה לפני מלכים יתיצב (משלי כ"ב), כי ריח של משיח צדקינו כנגד דעת כידוע ושלשתן חכמה בינה דעת הם כנגד ג' ראשונות שהם חשובים כאחד, ובהם נבנה המשכן וביהמ"ק.

והנה גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ובמיתתם נקראים חיים. וע"כ דבר גדול הוא להשתטח על קברי צדיקים ולמדים אנו מכלב בן יפונה וקבר רחל וקבר מרע"ה כמאמר חז"ל (עיין בהקדמת תיקון הכללי) וכביכול כן השכינה לא זזה מכותל המערבי לנצח כי גם כשהמקדש שוממים בקדושתם הם עומדים לעדי עד כי הי' בנין עדי עד בענין זה וכביכול כמו צדיקים שהם חיים וקיימים לעדי עד.

וע"כ הוא דבר גדול מאד לילך גם בזמה"ז לכותל המערבי שהשכינה שם הוא (ואדרבה יותר חשוב מזמן שביהמ"ק הי' קיים כמובא בספרים) והנכנם למקדש בזה"ז חייב כרת, וארז"ל בברכות דף ס"ב ע"ב אמר רב ביבי אריב"ל כל הרוקק בהר הבית בזה הזמן כאילו רוקק בבת עינו שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים (מלכים א' ט') ע"כ שם גם היום עיקר החיות והשראת השכינה לנצח כמשכן הנשמה במוח והרוח בלב, וע"כ בזוה"ק תשא כתוב ירושלים לבא דכל עלמא (דברו על לב ירושלים) והיא באמצע כל העולם כמו שהלב באמצע הגוף, וכן הוא נקרא ראש עפרות תבל כי כן הוא ראש כל העולם כראש האדם שהמוח והנשמה הוא שם וע"כ כתוב נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה כי ממלמעלה מעולמות הרוחניים נמשכו בהשתלשלות כל העולמות עד העולמות הגשמיים, וע"כ כביכול כמו עיני ה' ולבו בחי' נשמתו ורוחו שם הם, כן זוכים בני ישראל בני ה' להשתלשל להם משם הנשמה והרוח, וע"כ אוירא דאר"י מחכים מוח כל אדם ולבו. ה' יזכנו לבנין ביהמ"ק בב"א ומובא בגמ' א"י גבוה מכל הארצות וירושלים והר הבית גבוה מכל א"י וככתוב וקמת ועלית אל המקום וכו' וכמו שהראש הוא גבוה מכל הגוף ומובא כן בסה"ק כי עיקר העלי' שהיא גבוה מהכל נאמר על מעלתה ברוחניות וע"כ היא במעלה כמעלת הראש מכל הגוף האדם. (וע"י תיקון גדול לפגם הברית כמובא בלק"ת סי' ק"ט והעיקר בקה"ק ששם נכנם הכה"ג ביוה"כ שהוא המתקן כל השם"ה ימים שהוא בחי' תיקון הברית כמובא בלק"ה, וגם בזה"ז עדיין עיני ה' ולבו שם כל הימים והשכינה לא זזה מכותל המערבי הק' לנצח כמאחז"ל. והוא תיקון גדול גם בזמן הזה לילך לשם, ותיקון לפגם הברית כמובא בזוה"ק ח"ב כי הצדיק דר אצל כותל המערבי תובב"א).

וכל מה שיש ביבשה יש בים חוץ מחולדה וכן כל מה שיש בארץ יש בשמים וכן מהעולם העשי' לעולם היצירה וכן לעולם הבריאה עד להעולם אצילות ולמעלה גבוה מעל גבוה שרשי האצילות, ומשם סיפר אדמו"ר ז,ל סיפורי מעשיותיו ונמשך בהשתלשלות משם בשורש שהוא ברוחניות עד למטה שנעשה המעשה בעולם הזה ונתלבש שם השגות אורייתא דעתיקא סתימאה שיגלה לעתיד לבא משיח צדקינו כי רוחו רוח אלקים מרחפת על אנפי אורייתא ובעוה"ר הוצרך להתלבש ולהוריד א"ע למטה למטה למקומינו ולספר הדברים בלשון חול בל"א שמדברין בינינו שע"ז איתמר והוא מחולל מפשעינו כמובא בלק"א סימן קי"ח וכתוב שם שהדברים של החידוש של

צדיק הדור הם בעצמם בחי' משיח כי רוחו מרחף ע"פ המים היינו התורה והיינו רוח פיו רוח ממללא וכו'.(קונטסר לק"מ ח"ג כ"ו-כ"ח סעיף י"ג).

פ"א אמר מוהרנ"ת זצוק"ל שבתחלת התקרבותו לרבינו זצוק"ל אם לא היה רואה אצל רבינו זצוק"ל מנורות של כסף (זילבערנע לייכטער) לא היה מתקרב (במובא בחיי מוהר"ן שזה מה שהאנשים כשרים מלובשים וכו' כי אפי' השי"ת כשרצה ליתן לנו התורה הלביש א"ע בסיפורי מעשיות כי כל ספר בראשית וכו' ע"ש). (אבינה ברזל כ"ב סעי' ט"ז באמצע).

כלל הראשון: הוא המסלה הנ"ל [בהקדמת מורנ"ת] אשר בה סולל וסבב בכל ספרו הק', כי מבלבד הנסתר והדרש שנמצא במאמריו הק' בעשרם ממקום אחר, וממאמר אחד לחבירו [וכ"פ נראה שגם עצם המאמר הוא כעין חידה והלבשה נפלאה להשגתו, כעין הלבשת השגתו בסיפורי מעשיותיו] עוד גם בבואם בסוג הנגלה, נכונים ונפלאים הם בחכמה ובתבונה הרישא והסיפא והמציעתא שבכל מאמר וענין מפרשים ומבארים זה לזה [הוא הפלאתו לבאר בדבריו מזה על זה בהפלאות שונות ובכל מאמר וענין, מניה וביה כי היא לימוד הנגלה אשר הוכן בהם להיות שוים לכל נפש, מלבד הנסתרות והדרושים שנמצא בהם ממאמר א' לחבירו]. (אעפ"י שגם עצם שבהם הוא אור הנסתר דאתקרי רזא ברזי וסתרי תורתינו הק' אבל עוד נסתר לנסתר גבוה מעל גבוה וכו'). (כלל א', מהקדמת ביאור הליקוטים).

חכמה ותבונה מהצה"ק ר' אברהם בה"ר נחמן מטולטשין זצ"ל – סימן ג', גדולת מעשיותיו הק'

והנה גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, ובמיתתם נקראים חיים. וע"כ דבר גדול הוא להשתטח על קברי צדיקים ולמדים אנו מכלב בן יפונה וקבר רחל וקבר מרע"ה כמאמר חז"ל (עיין בהקדמת תיקון הכללי) וכביכול כן השכינה לא זזה מכותל המערבי לנצח כי גם כשהמקדש שוממים בקדושתם הם עומדים לעדי עד כי הי' בנין עדי עד בענין זה וכביכול כמו צדיקים שהם חיים וקיימים לעדי עד.

<u>וע"כ הוא דבר גדול מאד לילך גם בזמה"ז לכותל המערבי שהשכינה שם הוא</u> (ואדרבה יותר חשוב מזמן שביהמ"ק הי' קיים כמובא בספרים) והנכנם למקדש בזה"ז חייב כרת, וארז"ל בברכות דף ס"ב ע"ב אמר רב ביבי אריב"ל כל הרוקק בהר הבית בזה הזמן כאילו רוקק בבת עינו שנאמר והיו עיני ולבי שם כל הימים (מלכים א' ט') ע"כ שם גם היום עיקר החיות והשראת השכינה לנצח כמשכן הנשמה במוח והרוח בלב, וע"כ בזוה"ק תשא כתוב ירושלים לבא דכל עלמא (דברו על לב ירושלים) והיא באמצע כל העולם כמו שהלב באמצע הגוף, וכן הוא נקרא ראש עפרות תבל כי כן הוא ראש כל העולם כראש האדם שהמוח והנשמה הוא שם וע"כ כתוב נותן נשמה לעם עליה

ורוח להולכים בה כי ממלמעלה מעולמות הרוחניים נמשכו בהשתלשלות כל העולמות עד העולמות הגשמיים, וע"כ כביכול כמו עיני ה' ולבו בחי' נשמתו ורוחו שם הם, כן זוכים בני ישראל בני ה' להשתלשל להם משם הנשמה והרוח, וע"כ אוירא דאר"י מחכים מוח כל אדם ולבו. ה' יזכנו לבנין ביהמ"ק בב"א ומובא בגמ' א"י גבוה מכל הארצות וירושלים והר הבית גבוה מכל א"י וככתוב וקמת ועלית אל המקום וכו' וכמו שהראש הוא גבוה מכל הגוף ומובא כן בסה"ק כי עיקר העלי' שהיא גבוה מהכל נאמר על מעלתה ברוחניות וע"כ היא במעלה כמעלת הראש מכל הגוף האדם. (וע"י תיקון גדול לפגם הברית כמובא בלק"ת סי' ק"ט והעיקר בקה"ק ששם נכנם הכה"ג ביוה"כ שהוא המתקן כל השם"ה ימים שהוא בחי' תיקון הברית כמובא בלק"ה, וגם בזה"ז עדיין עיני ה' ולבו שם כל הימים והשכינה לא זזה מכותל המערבי הק' לנצח כמאחז"ל. והוא תיקון גדול גם בזמן הזה לילך לשם, ותיקון לפגם הברית כמובא בזוה"ק ח"ב כי הצדיק דר אצל כותל המערבי תובב"א).

ספר יערות דבש - חלק ראשון - דרוש יג

אך הטעם באמת למה סיבב הקב"ה שיחרב בשבת, ולא היתה מגינה שבת לבל יחרב בה, הטעם שהוא לטובת ישראל, כי למענכם שלחתי בבלה, כי השכינה הולכת עם ישראל להגן בעדם כאם המרחפת על הבנים, ולולי כן ח"ו כבר גועגו ואבדנו, ולכך מבואר בזוהר [ח"א דף קמ"ט.] שנגלה המרכבה ליחזקאל לנחם לישראל, כי חשבו שאין השכינה אתם בגולה, וא"כ ח"ו אבדה תקותינו, ויחזקאל נחמם שראה המרכבה בנהר כבר, ולאות כי השכינה עמהם, לכך לולא שהשכינה היתה בלאו הכי שורה בישראל בעת החורבן ביום שבת קדש, היה קשה לשכינה לדבק בישראל אחר סלוקה למעלה ברום גבוה, אבל הואיל בלאו הכי שבת היתה למטה שורה עליהם, וכשנחרב הבית לא זזה מאתם, כאם אשר בניה תנחם, והלכה בגולה אתם, ואם בגולה צריכה להיות השכינה אתנו לבל יכלו אותנו הצרים, מכ"ש ביום חרון אף ה' ביום זעם ביום החורבן, לולי שהשכינה היתה אז שורה בישראל עבור קדושת שבת, כבר פגעו בישראל לבלי יהיה ח"ו שריד באהלי יעקב, וזהו סיבת החורבן בשבת:

ובזה יובנו דברי המדרש, כי כבר נודע כי שבת אלה מועדי ה' וכו', ולכך כנסת ישראל מתרעמת, קרא עלי מועד לשבור בחורי, והיינו כי בשבת קדש נחרב הבית, ולמה לא הגנה זכות שבת, והקב"ה משיב, כפויי טובה אתם, זהו לטובתכם, אני אמרתי למענכם שלחתי בבלה, והיה לכם לדעת כי מזה הטעם נחרב בשבת, וזוהיא תקנתכם וא"ש:

ראו כמה יש לנו לכבד השבת, כי זוהיא שמגינה בעדינו ושכינה אז לנגדנו, ובאור אלהים חיים אנו הולכים, לכן צריך שמירה ביותר ביום השבת בכל דברים כעומד לפני שכינה, ומי לא ייראו ולא יחת, ובכל מקום יש קדושת המקדש, כנזכר באיוב, לזאת יחרד לבי ויתר ממקומו, ודרשו במדרש [ילק"ש רמז תתקכ"א] אין ויתר אלא קפיצה, בני אהרן ועוזיהו נכנסו להקטיר מתו ונצטרעו, טיטום נכנם בשלום ויצא בשלום, והמכוון בזה כי רבים מייחסים שלימות למקום, כמו עוד היום אומות אומרים סגולת המקום להשמיע תפלה שם, כמו שסגולת המקום להצמיח פרי זה, משא"כ מקום אחר, כן סגולת מקום זה להשמיע תפלה ולעבוד עבודה יותר משאר מקומות:

אמנם האמת אף כי מעלת מקום הכנה לכך, העיקר במעשה האדם לקשור שם השריית שכינה, ואמרו חז"ל [תענית כ"א ע"ב] לא המקום מכבד האדם, כל זמן שהשכינה היתה בהר נאמר צאן ובקר אל ירעו, ואח"כ הותרו, וכן מורה קדושת המקדש, כל זמן שהשכינה שם כשהיו נכנסים נדב ואביהו ועוזיהו היו נזוקים, ובהסתלקות השכינה, טיטום ושאר צוררים נכנסים ויוצאים, כי סר צל השכינה משם, לבל יהיה אור שכינה זורח ומבהיק, וזהו כוונת המדרש, ויתר אין ויתר אלא קפיצה, פירוש שהלב קופץ ממקומו, כי מתחלה הלב חשב שהכל תלוי בקדושת ומעלת המקום, אבל כעת הלב קופץ מזה, דהיינו מן המקום, כי אין עיקר תלוי במקום, כי אין מקום מכבד כנ"ל, והראיה כי נדב ואביהו ועוזיהו נענשו בכניסתם, וטיטום יצא בשלום, שמע מינה דאין מעלה במקום גרידא כי אם הכל בעשיה לשמה לקשר שכינה, וזהו ויתר ממקומו, כי הלב שחושב לתואר מעלה למקום, קפץ וראה ששקר חשב, ולכן בכל מקום שמשמרים שבת כראוי, יש קדושת מקדש ושריית שכינה, ולכן מאוד יש ליזהר בשבת בעסקיו ודבריו ועניניו, כעומד לפני ה' ועיני ה' תמיד בו:

ספר יערות דבש - חלק שני - דרוש ו

וזהו ענין מ"ש חז"ל [יומא כא ע"ב] ה' דברים חסרו בבית שני, וקחשיב ארון בתוכם, והקשה הריטב"א, למה לא קחשיב נמי שמן המשחה, ותירץ דבימי יאשיה נגנז, ולא קחשיב רק מה שהיה בבית ראשון ולא בבית שני. והדבר תמוה, דהא גניזת שמן המשחה ילפינן מארון [הוריות יב ע"א], שם שם מארון, ויאשיה גנז לארון, ואיך חשב לארון אף דהיה נגנז בימי יאשיה, ולא חשב לשמן משחה. אבל הענין, עיקר החסרון הוא חסרון התועלת, וידוע כי תועלת שמן המשחה למשוח בו שמן משחת קודש לכהנים גדולים ומלכים, אשר בו חל הארת הקודש ולובשו רוח הקודש, ובעת אשר נגנז ולא חלו בו ידים, לא היה אפשר למשוח בו ותועלתו חסר, אמנם תועלת הארון הוא כי שם חביון עוז השכינה, ושם נגלה אלהים ושוכן בין הכרובים כנודע, ואם כן אף כי נגנז, הלא קמיה שמיא גליא, ואין תועלתו חסר, כי בכל מקום שהוא, השכינה שורה:

אך זהו אם הוא במקום הקודש, כי המקום גורם, כי צריך מקום מקודש, אז השכינה שורה, כדכתיב [דברים י"ד] במקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם, אבל במקום שאין מקודש, אין שכינה שורה, וידוע [יומא נד ע"א] כי במקומו בלשכת

דיר עצים היה תחת קרקע, וקיי"ל [פסחים פו ע"ב] מחילות לא נתקדשו, א"כ כשאין במקום מקודש, לא חל השריית שכינה כראוי, והרי בעו"ה חסרון גדול:

והנה הקשו, איך אמרו מחילות לא נתקדשו, הא שלמה קידש הרצפה עד תהום, כדאמרינן בזבחים [דף כד. עיי"ש בתוספות וע"ש בדף נט ע"א], ותירצו בבית ראשון כך היה, אבל בבית שני שבטלה קדושה וחזרו וקידשו בימי עזרא, לא קידשו רק למעלה ולא מחילות. וא"כ נכונים דברי ריטב"א, דארון לא ניכר חסרונו רק בבית שני, כי בבית ראשון שעמד תחת קרקע היה במקום מקודש, ועדיין שרתה שכינה כמקדם, עד בית שני שעמד תחת קרקע ובטלה קדושה, ולא היה במקום מקודש, ולא שרתה שכינה, מה שאין כן שמן משחה, תיכף מעת גניזה ניכר חסרונו, והיה כבית ראשון וא"ש:

כללו של דבר, כל חסרון הבית הוא חסרון השכינה, וזהו מ"ש הרמב"ם [הלכות בית הבחירה פ"ו הט"ז] דלכך לא בטלה קדושת הבית, דשכינה שורה אף בעת חורבן, אבל למ"ד בטלה קדושה, אף השכינה סלקה שרייתה, ולכך בטלה קדושה. ומבואר במדרש, דנחלה היא היכל, ובית הוא העזרה והר הבית, ובזמן שקדושת הבית במקומה, אסורים זרים לכנס להיכל העזרה, וסביבה מותרים זרים לכנס אבל לא נכרים. וזהו שמקונן הנביא על ביטול קדושת הבית, וזהו לאות על סילוק שכינה, וצווח נחלתנו נהפכה לזרים, הרצון, כי אפילו זרים מותרים לכנס לשם, ואין צריך דוקא כהנים, בתינו - הוא העזרה וסביבה - לנכרים, שאפילו נכרים יכולים ורשאים לכנס, כי בטלה קדושה, וזהו לראיה שסילקה השכינה עצמה, ועל זה ידוו כל הדווים, ולכך אמרו כמהפכת סדום, כי הסתלקות השכינה בעונותינו הרבים היתה מתחילה ממקום קדוש ביותר, ראשון מקודש קדשים ואחר כך מהיכל, ואחר כך מעזרה [ר"ה לא ע"א], וכן הכל:

ורש"י פירש [בראשית י"ט] בסדום נאמר ויהפוך, כי ישבו בסלע והיה ההיפוך מלמעלה למטה, וא"כ אף בזו היתה כך, שהתחילה הפורענות מלמעלה למטה, ולכך אמר כמו הפיכת סדום. והנה כשבטלה קדושה נקרא הבית נחלתנו, אבל כשלא בטלה קדושה, נקרא נחלת ה', כי לא זזה שכינתו. וידוע [עיין רמב"ם פ"ו מהלכות כיה"ב הט"ז] כי קדושת שלמה בטלה, אבל קדושת עזרא לא בטלה, ולכן ירמיה מקונן על בית ראשון, אמר נחלתנו, אבל אסף שקונן על בית שני, אמר נחלתך, והבן:

הקדמה לספר מקומות הקדושים

בחרתי לכתוב אך ורק מעניני ארץ ישראל דחביבא לי טובא,
וכמ״ש בהקדמת הספר „טוב הארץ״ מהמקובל האלקי מוהר״ר נתן שפירא זלה״ה בהקדמת המדפים שהעתיק מהקדמת הרב מו״ה ארי׳ במהו״ר אברהם זצ״ל וזל״ש, יראה הרואה ויבין היטב דברי אלה וישכיל המשכיל עד דבר טוב הארץ ההיא כי טובה היא מאד וכמה מעלות ישיג המשיג ידו ללמוד ספר הזה לדרוש בדרושי ארץ צבי, כמש״כ דרשו בשלום העיר, ומי שיחזור זה הספר פעמים בשנה עכ״פ ובפרט קודם ר״ה אזי תלהב נשמתו בהתלהבות מופלאה ויחקק במחשבתו עניני ארץ ישראל הנ״ל עד שיהי׳ לו כמו דרך הטבע לעמוד בתפלה בכוונתו נגד ארץ ישראל וירושלים והיכל וק״ק כנזכר בגמרא ובשו״ע או״ח, והחמיר בו השל״ה ובסידור שערי שמים שלו ע״ש, ובכמה מקומות שנינו מי שאינו מכוין לשלוח זמירותיו על אגפי ארץ ישראל תפילתו אינה עולה למעלה, ובשיעסוק בזה הספר יעתקו מורשי לבבו לפנות לבית התפילה, זה בית המקדש של מטה, המכוון כנגד בית המקדש של מעלה, ותעלה תפילתו מעלה מעלה לרצון לפני אדון כל עכ״ל.

ואם כל זה דיבר על יושבי חו״ל, יותר ויותר תלהב לב יושבי ארץ ישראל עצמם היושבים בהיכל מלך מלכי המלכים הקב״ה, אם ישימו כל דבר הספר ח׳ נגד פניהם כמה תלהב לבם בעמדם בתפלה, וכ״ש בעמדם בכותל המערבי וישפכו נפשם על חורבנה ויבקשו על נפשם על חורבנה, ויבקשו על נפשם ועל נפש אחיהם שבגולה ע״ש עוד.

לכן הבאתי מקודם תמצית מספרים הקדושים הקדמה להליקוטים על אבן שתיה ומקום המקדש וקבר רחל וחברון עיר האבות הקדושים ועל י״ב שבטי י־ה ושאר המקומות הקדושים, וכן שמעתי משני אנשים יראי ה׳ שהאדמו״ר מאוז׳רוב אמר שעוד בסוף השנה שנת תשכ״ש יאיר אור חדש בביאת משיח צדקנו, וכן שמעתי מאדמו״ר אחד מאמריקה הרב ר׳ ישראל רוזנבוים שליט״א שאמר בשם הרב ר׳ מאיר בנו של הרבי מרדכי מגדבורנא זצוק״ל זיע״א שנתן כינור בשביל בנו האדמו״ר ר׳ איתמר רוזנבוים שהוא יהי׳ כבר בביאת משיח צדקנו, ושילמוד נגינה על הכינור ויהי׳ לו מסירות נפש על הכינור הזה, וכן הי׳ בזמן הגרמנים ימ״ש, אחד גרמני רשע תפס את הכנור, וגזבר בדברי האדמו״ר ר׳ מאיר ותיכף הלך ותפס את הכנור ממנו. ועכשיו הולך בעזה״י האדמו״ר ר׳ איתמר להתיישב פה בארץ ישראל.

מספר מגדל דוד לר׳ דוד בן זמרא הנקרא הרדב״ז וז״ל: על פסוק דומה דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה עומד אחר כתלנו (שיר השירים ב׳). המתרגם פי׳ הפסוק על ליל פסח אשר יצאו ממצרים וכן דרך פירש״י ז״ל, ורבי עזרא ז״ל כתב וז״ל: אין דעתו נוחה בכל המקומות אשר התהלך שם כסנה בסיני באוהל מועד עד שידי׳ ספון בארז ויהי׳ שורה בבית המקדש בכותל מערבי, כמו שאמרו ז״ל לא זזה שכינה מכותל מערבי שנאמר הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח ומשקיף על בני אדם

ואח״כ מסיים הרדב״ז הנה זה עומד אחר כתלנו זהו בלשון זכר וז״ל אם ידעת ציור האילן הקדוש, תבין כי אין בינה לבין דודה אלא כותל אחד, והיא היסוד, והיא בית המנוחה אשר זכרנו למעלה. גם המדה בעצמה נקראת כותל מערבי, ושכינה לא זזה מכותל מערבי, וכן אמרו במדרש אחר כתלנו זה כותל

מערבי של בית המקדש. ומפני השבועה זו לא נופל כותל מערבי כשאר כותלים, ועדיין הוא קיים, הנה זה עומד כבר ידעת פי' מלת זה, מלשון זה אלי ואנוהו, ועולה י"ב כנגד י"ב הוויות, שהשם מתגלגל בהם, ונקראו י"ב שבטי ישראל מבא ושבמי י־ה, והמדה הזאת נקראת קיר, כד"א ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, נעשה נא עלית קיר קטנה, ונקראת גם כן כותל ומחיצה לפי שהיא מבדלת בין עולם היחוד ובין עולם הפירוד, ד"א הנה זה עומד ז"ל בגימטריא י"ב, רומז לי"ב היות המובבים את מזבח ה' ומשכים החיים לתפארת ה', ושולחים החיים לאילן שהוא עץ החיים העומד בגוף העולמות, כי האו הנותן כח החיוני לכל המדריגות ואותם י"ב הויות הם כוללים כל ישראל, והם נקראים כותלי המזבח לפי שהם עומדים אחר הכותל שהוא תפארת ישראל שנקרא כותל ומחיצה לעולם התחתון בשביל שהוא סוד הפרוכת וכו'.

מעשה מר' אלעזר מנדיל בידרמן זצוק"ל מהכותל המערבי מספר „תפארת בית דוד" מהרב ר' משה יאיר ווינשטוק שליט"א, ביום כיפור אחד או שו' באב בערב, היו' הרבי ר' אלעזר מנדיל צועד בפוזמקאותיו חלוץ נעליים, אל רחבת הכותל, למרות שהיה עליו לעבור בממטאות של נכרים. בשנה אחת ארב לו ערבי בן בליעל ורע מעללים ואמר להשביע את צמאון הדמים שלו ברבי אלעזר מנדיל, הוא ידע כי ללא נעליים לרגליו עושה הרבי דרכו אל הכותל ביום זה, ומשום כך פיזר לאורך כל הדרך שברי זכוכית ואבנים חדות וקוצים, כדי שהרבי יצע פצוע וזב דם ברגליו, וזממו יצא אמנם לפועל, בצער ובכאבים עשה הרבי את דרכו והגיע אל הכותל פצוע ובשר רגליו שפוע, הוא לא סיפר על כך לאיש, אך בחזרו לביתו שלח לקרוא אליו מבין אנשים ובקש מהם את הסכמתם למותו של הערבי הרשע, עשרת האנשים הסכימו במה מלא ומיד הציע להם הרבי: בואו ונראה

מה הי׳ בסופו של בן הבליעל... ליוו האנשים את הרבי לביתו של הערבי, ובבואם מצאו אותו מושלך כבר על הארץ כפגר מת. כן יאבדו כל אויביך ה׳!

וכן מסופר מעשה מר׳ אלעזר מנדיל זצוק״ל שהוא הי׳ בבחינת רואה ואינו נראה וזה סיפר משמשו החסיד ר׳ צבי גירש. הלכתי פעם עם הרבי אל הכותל המערבי, כשעברנו סמוך לבית הקאדי הבחנתי בשני ערבים שעמדו עם גרזניהם בידיהם וארבו לנו, הסיבותי את תשומת ליבו של הרבי לסכנה, ויאמר אלי: אחוז ידך באבנטי ואל תרפה עד שנשוב הביתה, עברנו את הדרך ללא מכשול או פגע, הרבי התפלל תפילתו לפני הכותל וכשמים חזרנו לביתו בשלום, למחרת באו שני הערבים ובקשו סליחה מהרבי. איש קדוש אתה — אמרו לו — רצינו לרצוח אותך נפש והנה שמענו תפילתך ליד הכותל ותמונת איש לא ראינו, זולתי קול...

מכתב של הרה״צ הרדצ״ש בידרמן זצוק״ל אל החסיד מו״ה מיכאל הערמן זצ״ל, והקיצור מהמכתב אני כותב, והנה שמענו מפה קדוש מדבר הגאון הקדוש מו״ה שמעון מגשה זצוק״ל אב״ד חברון ת״ו כי שמע מהגאון הקדוש מהרד״ב בן הגה״ק בעל התניא והשו״ע זצלה״ה כי מצא בכתבי הרדב״ז כי קבלה בידם כי כל מי שיש לו אחוזה ונחלה בעה״ק חברון ת״ו ניצול מחיבוט הקבר, ובתוך המשך המכתב כותב להנ״ל והנה גודל מעלת חברון עיה״ק מבואר בכמה מקומות בזוהר הקדוש כי הפליגו במעלתה כמעט יותר ממעלת ירושלים, ומהם בזוהר חיי דף קכ״ט ועי״ש במק״מ וזוהר הרקיע ועטרת צבי, עפ״י פסו׳ נמצא כביכול כי קדושת המקדש ושכינת השראת השכינה באה דרך מערת המכפלה, ושם גומר למען השם שיקנה בשבילו חצר בחברון עיה״ק ת״ו.

„חצות" אחרון אצל הכותל

מאת ב. נחמני

ליל י"ן כסלו תש"ח בירושלים. המונים יצאו מבתיהם לרחובותיה המרכזיים של העיר, עם השמועה כי עצרת האומות המאוחדות אישרה את הצעת החלוקה, אולם ההמולה לא הגיעה אל בין החומות. המתיחות שהיתה שוררת מסביב לרובע היהודי בעיר העתיקה, מאז החלו ארגוני המרי במערכה נגד הבריטים, גברה עוד יותר בימי ההכרעה, בימי הדיונים בין נציגי המדינות שנאספו ללייק־סקסס, כדי להכריע על גורלה של ארץ ישראל, אולם שומרי החומות לא הזניחו את משמרתם.

ר' ראובן שפניר, קצין צבא אוסטרי לשעבר, שהכיר את בוראו בגיל העמידה, הצטרף לשומרי החומות מחסידי ברסלב, וקבע את מושבו בתוך החומה ולסנים. שעה קלה לפני חצות יצא מחדרו אשר בעליית הגג של בתי מחסה, טבל במקוה הקטנה בדירתו של רבי חיים זוננפלד, התעטף בשמיכה העבה אשר רכש לו מעודפי הצבא הבריטי, יצא דרך המשפש בשער העץ לדרך המדרגות הצמודה לחומת העיר, וחרש עשה את דרכו עד לכותל המערבי.

רחבת הכותל היתה ריקה. שעות אחדות לפני כן, במוצאי השבת, עזבו מתפללי המנין האחרון של המבקרים הקבועים ובראשם ר' יצחק אורנשטיין, שומרו הנאמן של הכותל את הרחבה, ומאז השתררה דממה ברחבת הכותל.

השומר הבריטי נמנם בכורסתו אשר בתא המשטרה הצופה אל הרחבה, ולא הרגיש בצעדיו הכבדים של ר' ראובן, שקרב אל הכותל, השעין את מצחו אל אבני הכותל הקדוש, והחל באמירת תיקון חצות „על היכלי אבכה יומם ולילה".

מפה של ירושלים העתיקה ובה מצויינים המקומות הקדושים וההיסטוריים שבעיר העתיקה.

חסידים מצטופפים מסביב למכונית בה הגיע האדמו"ר לירושלים העתיקה להתפלל ליד הכותל־המערבי.

חוך שעה קלה הגיע לכותל, ר' הערש לייב ליפל, ר' שמואל שפירא ור' יונה לעבל אף הם ממבקריו הקבועים של הכותל, בשעת חצות. כשסיימו את סדר תיקון, התלכדו הארבעה למעגל של ריקוד: „כי נחם ה' ציון, נחם כל חרבותיה, וישם מדברה כעדן וערבתה כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה, תודה וקול זמרה, תודה וקול שמחה".

נפשם של הארבעה התרוננה בקרבם בשנת הריקוד, אולם קולם לא נישמע, ובנגינה חרישית „בונה ישראל ה' נדחי ישראל יכנס" התפרק מעגל הריקוד. שלשה מביניהם נפרדו מן הכותל, ואילו ר' ראובן הסתגר בסינתו. פירש אז שמיכתו על הרצפה, והשכיב עליה את גופו, וכך התיחד עם בוראו עד עלית השחר.

והיה זה הערב האחרון שבו ניתן ליהודים לגשת לכותל המערבי. למחרתו של ליל ההחלטה בעצרת, פרצו מאורעות הדמים. הבריטים שקיבלו על עצמם להגן כביכול על שלומו של הרובע היהודי בעיר העתיקה, הטילו עליו מצור ולא נתנו ליהודים לגשת אל הכותל, חסידי ברסלב וביניהם ר' ראובן נאלצו לערוך תיקון חצות בבתיהם אשר בבתי מחסה. עיניהם צופיות אל הכותל המערבי, ואליו לא יגשו.

כאשר פרש ידו צר על הרובע היהודי, הוגלו שומרי החומות ואתם ר' ראובן שפנייר, מירושלים העתיקה. ר' ראובן שנפל בשבי הלגיון עבר יחד עם אנשי ההגנה את דרך היסורים והעינויים בידי הסורים. גם במחנה השבויים אשר במדבר מסרק היה ר' ראובן קם מדי ערב בחצות, ועם הדמעות על חורבן בית המקדש, נתערבבו דמעותיו על אשר אין בידו לפקד את הכותל המערבי, שריד בית מקדשנו.

עם החלפת השבויים הוחזר ר' ראובן לירושלים

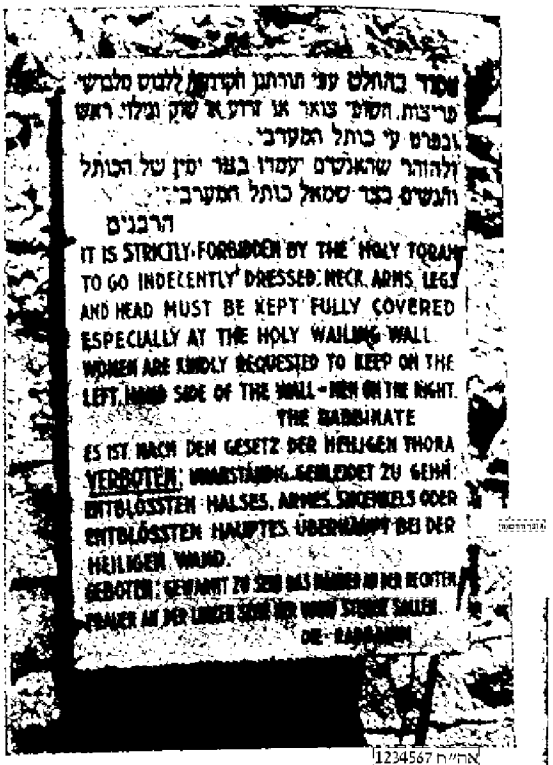

רבני ירושלים ויקיריה עמלו לשמור על קדושת הכותל וציבונו, הציבו שלטים בצד הכותל המבקשים מאת המבקרים לנהוג בצורה ההולמת את המקום הקדוש.

היהודית. שאלתו הראשונה עם חציית המחסום בשער מנדלבום, היתה „אם אפשר לגשת לכותל המערבי?" משנענה בשלילה, כבש את פניו בידיו ופרץ בבכי, ומאז לא שבה רוחו אליו.

הוא השתדל להטביע את צערו במעשי צדקה והסד, הוא קבע את מושבו בישיבת מירון ושם, ליד ציונו של רבי שמעון בן יוחאי, היה מקדיש את כל מאמציו לטפח ולעודד את ילדי ישראל הלומדים תורה, אולם תמונתו של הכותל השומם לא סרה מנגד עיניו.

בימיו האחרונים נדמה היה לו שהנה הוא שומע את קול שופרו של משיח מעל הר הזיתים ובעוד

חסיד ברסלבי צעיר עורך „תיקון חצות" ליד הכותל המערבי.

שעה קלה יפתחו שערים לכניסת המוני בית ישראל להר הבית, ובציפייתו זו החזיר את נפשו הטהורה ליוצרה.

מזה שנים עשר שנה שבוי הכותל בידי הלגיון הערבי המונע מיהודים לבוא ולשפוך שיחם במקום הקדוש.

ונאמר (שם יד, א): ותשא כל העדה ויתנו קולם ויבכו העם בליל ההוא", אמר רבה, אמר רבי יוחנן: אותו ליל ליל תשעה באב היה, אמר להם הקב"ה: אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות.

(תענית, כט, א.)

וסימן טוב הוא כי **כוס של ברכה** הוא בגימטריא **אברהם יצחק יעקוב**, לרמז שכוס של ברכה הם נגד שלושה האבות.

ובענין כוס של ברכה אציין מה ששמעתי מחותני **הרב יעקב אליעזר ווייס זצ"ל**, ששבת את שבתו בעיר חיפה אצל **כ"ק מרן אדמו"ר מהר"א מבעלזא זי"ע**, מיד אחרי הצלתו ועלותו לארץ הקודש. ובשלחן הטהור בליל שב"ק באמצע ברכת המזון הוא הוריד כוס ריק מהשלחן הק', כי ברצונו היה לקבל מהכוס של ברכה. מרן זי"ע הבחין בכך, וכשגמר לברך ברכת המזון התרעם בקול ואמר: "אין בעלזא טיילט מען נישט קיין כוס של ברכה, דער טאטע ז"ל האט נישט געטיילט כוס של ברכה, מיר וועלין נישט משנה זיין, נאר אין ראפשיץ און אין צאנז האט מען געטיילט". ואף אחד מהנוכחים לא הבין כוונת הדברים אלא הוא.

כותל המערבי

השראת השכינה - בכותל המערבי

אמרן חז"ל (שמות רבה ב, ב): על הפסוק "ומשה היה רועה", הה"ד (חבקוק ב): "וה' בהיכל קדשו", א"ר שמואל בר נחמן עד שלא חרב ביהמ"ק היתה שכינה שורה בתוכו, שנאמר (תהלים יא): "ה' בהיכל קדשו", ומשחרב ביהמ"ק נסתלקה השכינה לשמים, שנאמר (שם קג) "ה' בשמים הכין כסאו". ר"א אומר לא זזה השכינה מתוך ההיכל שנאמר (ד"ה ב ז): והיו עיני ולבי שם וגו' וכן הוא אומר (תהלים ג): "קולי אל ה' אקרא ויעננני מהר קדשו סלה" אע"פ שהוא חרב הרי הוא בקדושתו, בא וראה מה כורש אומר (עזרא א): "אל האלהים אשר בירושלים" אמר להן אע"פ שהוא חרב האלהים אינו זז משם, א"ר אחא לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי שנאמר (שיר ב): "הנה זה עומד אחר כתלנו".

וסימן טוב הוא בפסוק (דברים ז, כא): "**כי הויה אלהיך בקרבך אל גדול ונורא**", בגימטריא **כותל המערבי**, לרמז דלעולם לא זזה שכינה מהכותל המערבי.

להתפלל על כל צרה שלא תבוא - בכותל המערבי

נהגו בני ישראל על כל צרה שלא תבוא ללכת לכותל המערבי ולשטוח שם תחנה ויענה, ומסופר בספר "**קב הישר**" (פרק צ"ג): **והרב האר"י ז"ל** היה מפליג בחסידותו ואמר על **החסיד ר' אברהם הלוי ז"ל** שהוא היה גלגול של ירמיהו הנביא, ופעם אחת אמר לו האר"י ז"ל דע כי שלמו ימיך והגיע ימיך למות אם לא שתעשה תקנה אחת שאלמדך, ואם תעשה אותה תקנה זו אזי תחיה עוד כ"ב שנים, וזו היא התקנה שלך שתלך לירושלים ושם תלך להתפלל לפני כותל המערבי ותשפוך תחנתך ותזכה לראות השכינה, ואז הלך החסיד לביתו וסגר עצמו ג' ימים וג' לילות בתענית שק ואפר ואחר כך הלך החסיד לירושלים ובא לפני כותל המערבי בתפלה ובתחנונים בבכיה גדולה, ואחר כך ראה על גבי הכותל צורה דוגמת אשה מלובשת שחורים ותיכף מרוב פחדו נפל על פניו ארצה והיה צועק ובוכה בבכי גדול ואמר אוי לי שראיתיך בכך אוי אהה על נפשי והיה מאריך בבכיה וזעקות והיה ממרט שערות ראשו עד שנתעלף ונרדם, ואז ראה בחלום שבאה אליו השכינה בבגדים נאים ואמר התנחם בני אברהם כי יש תקוה לאחריתך וישובו הבנים לגבולם כי אשיב את שבותם ורחמתי אותם. ויקץ וישא את רגליו וחזר לצפת ובא אל האר"י ז"ל ותיכף אמר האר"י ז"ל אני רואה בך שזכית לראות פני השכינה, ומעתה תהיה בטוח שתחיה עוד כ"ב שנים. וכן הוי שהחסיד היה חי אחר זה המעשה כ"ב שנים. ומהחסיד הנ"ל יראה כל אדם לעשות כן לקום בחצות הלילה או קודם אור הבוקר להתאבל על חורבן בית המקדש ועל הריגת הקדושים, ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשם שמים ולא יעשה זאת שיתפאר בפני הבריות כדי שישבחו אותו הבריות שלא די שהוא לא מקבל שכר על זה אלא גם מקבל עונש גדול, ומי שהוא מכוין לשם שמים אזי עליו הכתוב הוא אומר "שומר מצוה לא ידע דבר רע" ויזכה לראות בבנין ציון וירושלים אמן.

וסימן טוב הוא בפסוק (תהלים כב, ו): "**אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו**", הוא בגימטריא **כותל המערבי**, לרמז שהוא מקום תפלה על כל צרה שלא תבוא.

❖ ❖ ❖

כסלו

היונים - החשיכו עיניהם של ישראל

אמרן חז"ל (בראשית רבה ב, ד): "וחושך" (בראשית א, ב) זה גלות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזרותיהן. ואיתא בספה"ק דזה כוונת המדרש (בראשית רבה פט, א) על הפסוק (בראשית מא, א): "ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר" - "קץ שם לחושך" (איוב כח, ג) - זמן נתן לעולם כמה שנים יעשה באפילה: שזה קאי על מלכות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל.

וסימן טוב הוא כי **כסלו** בגימטריא **אפלה**, שבחודש כסלו ניצלו בני ישראל מהאפילה והחושך, שהיונים החשיכו את עיניהם של ישראל בגזרותיהן.

❖ ❖ ❖

כסלו - יון

אמרן חז"ל (שבת כא, ב): מאי חנוכה דתנו רבנן בכ"ה בכסלו יומי דחנוכה, תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה.

בע"ה

ס פ ר

עמוד אש

אוצר החכמה

אח"ת 1234567

תולדות חייו ופעליו של רבינו
גאון הגאונים קדש הקדשים
יחיד בדורו

מרן

משה יהושע יהודה ליב דיסקין

זיע"א

הרב מבריסק

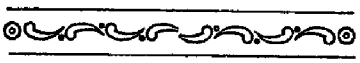

מאת

יוסף שיינברגר

פעיה"ק ירושלם תובב"א

שנת תשי"ד לפ"ק

עמוד אש שיינברגר, יוסף בן דוד עמוד מס הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

נג. דקדק מאד במתן הסכמה על שום ספר, או חתימה על איזה ענין, גם אותם המוסדות והמפעלים שהוא עצמו עמד בראשם לא זכו לקבל ממנו תעודה בחתימת ידו הקדושה. ספק אם ישנו עשר הסכמות או תעודות בכתב ידו, כך בחו"ל וכך בארץ, זולת על חיזוק החרם על בתי הספר כתב וחתם כמה וכמה פעמים, ואפילו על מודעת חרם שיצאה כבר מבית הדפוס, כלומר העתק מכתיבת ידו, חזר וחתם על גביה, למען ישמרו ויראו מלחלל את קדושת החרם *.

נד. בחותמו של רבינו היה חרוט צורת הכותל מערבי וקבר רחל.

נה. סדר תקיעותיו בראש השנה, דקדוקיו וחומרותיו הפליאו *.

---

*) טופס אחד של מודעה נדפסת בענין האיסור על בתי הספר שעליה חתם רבינו בחתימת יד קדשו, שמור בידי הרב אברהם יוחנן בלומנטאל, ואחד בידי הרב הלל שלזינגר — נוסף על הכת"י המקורי.

ובנוגע להסכמות יצויין כי פעם נתבקש מאמריקה לתת המלצתו על אחד המוסדות בירושלם, הוא שלח את דעתו בכתב אל אחד מגדולי הרבנים שם, אלא בשולי המכתב הוסיף רבינו אזהרה מיוחדת במינה, וכותב: חלילה להראות את המכתב לשום איש או חלק ממנו או לעשות העתק וכו'. (המכתב שמור כהיום בידי הרב אריה לעוין בירושלם).

וכשנתן הסכמה בירר היטב את הענין.

בהיותו בבריסק הובא לפניו תכריך כתבים אשר יחסו אותם להגאון בעל יסוד שורש ועבודה, הגהות על כל ספר הזוהר הקדוש. נכד המחבר הפציר ברבינו לתת הסכמתו עליהם, אבל רבינו לא נתן הסכמתו עד שבירר בירור יסודי את זהותם של הכתבים מראשם ועד סופם, ובהזדמנות שהותו הקצרה בהורדנא חקר אחר מוצא הכתבים, ורק אז נתן את הסכמתו.

והוא עצמו כותב בהסכמתו זו: "הן הראני תלמידי הרה"ג המופלא בתו"י וכו' מו"ה משה נ"י הלוי וכו' הגהות וביאורים על כל הזוה"ק בכתי"ק מאבי זקנו אור עולם דנהירין ליה שבילי דרזין דאורייתא, הצדיק וחסיד מפורסם מוהר"ר אלכסנדר זיסקינד זצ"ל זיע"א, בעה"מ ס' יסוד שורש העבודה, ובהיותי בקיץ העבר בהוראדנא, נתתי לבי לתור ולדרוש על הכת"י, ונודעתי בבירור כי הגו"ב הנ"ל ממקום קדוש יהלכו, והם ממש כי"ק של הצדיק מוהרא"ז ז"ל הנ"ל בעצמו מתחילתו ועד סופו".

*) סופר אחד שירטט פעם את תקיעותיו כדלהלן:

משנכנס חדש אלול היה רבינו זיע"א מזמין לביתו שורה שלימה של בעלי תקיעות מקרוב ומרחוק, ותוהה על קנקנם ובוחן טיב תקיעותיהם, האחד תוקע ומריע ויוצא, והשני נכנס, גומר השני נכנס אחריו השלישי, וכן הלאה.

רבינו יושב, מאזין ומקשיב לקול התקיעות והתרועות אם הם עולות יפה יפה, ובוחן את התקיעות אם הם במלוא הדייקנות ההלכתית, שלא תהא סטיה קלה מכל הדקדוקים המקובלים, רבינו עומד ומנצח על העבודה מזדקף ומתהלך בחדרו אנה ואנה כדרכו בקדש ובעלי התקיעות נצבים בפנת הבית, מרתתים מפחד הדר גאונו ופניו הלוהטים.

בעזהשי"ת, ה' לחודש מנחם אב תשס"ד לפ"ק, פעיה"ק ירושלים תובב"א, יומא דהילולא רבה של רבינו הקדוש איש האלקי מורינו רבי יצחק בהרב רבי שלמה לוריא זיע"א.
(הופץ ע"י "וועד קדושת השכינה והכותל")

תלמוד בנחת בזה השער לה' צדיקים יבואו בו, ויתלהב לבך לזכות לבוא בהיכל המלך בארץ ישראל, ובפרט בהר מרום הרים מקום מקדשינו, ששם עולות כל התפלות ישר להקב"ה בלי שום מונע ומקטרג, ותתפלל להשם יתברך בכל לבך שתזכה לזה

ספר שערי צדק - השער השני

ודע כי זה הוא השער שבו נכנסין לראות פני המלך יד"וד לפיכך נבנה בית המקדש בהר ציון ודע והאמן כי זהו המקום שבו הקריב אדם הראשון קרבן שנאמר ותיטב לה משור פר מקרין ומפריס וזהו מקום שבו הקריב בנה נח מזבח לה והוא המקום שנקרא הר המוריה שבו נעקד יצחק וזה כל שער הספירות משנכנס אדם למלכות כתיב **<u>זה השער ליי' צדיקים יבאו בו</u>** ומשנתאחז אדם הראשון בשתי אלו הספירות כלומר במלכות וביסוד היה עולה עד הכ"תר ואין לו מקטרג ומונע לפיכך כתיב בספירת המלכות פתחו לי שערי צד"ק שערים הרבה שערי היסוד שערי בינה שהיא מכוונת בתורה וכשנכנס אדם ביסוד שזהו מקום השבועה אין לו מעכב ומונע וזהו שאמר הכתוב זה השער לה צדיקים יבאו בו לפי שזה המקום ביצ שער לעלייה והסוד על העומק הזה הוא סוד ירושלים וציון הוא שער הפנימי ונקרא יסוד ומשם עולין עד מקום הרצון לפיכך כשהיו ישראל בירושלים היו מתפללין בבית המקדש תפלתן עולה עד למעלה בלי מעכב ומונע וזהו סוד תפלת שלמה כשבנה בית המקדש (בה"מ) המתבונן זה יתבונן עיקרים גדולים ונוראים כמו שביארנו במקום הזה וצריך אתה להתבונן באותה פרשה של תפילת שלמה ותמצא כל העניינים מסודרים וכל זה בתפלת דרך ארץ ישראל ובירושלים ובית המקדש אבל תפלת חוץ לארץ מקטרגים הרבה יש בה קודם עלייתה ואין תפלת חוצה לארץ עולה למעלה דרך ישר עד

שהולכת לארץ ישראל ומשם לירושלים ומשם לבית המקדש כמו שכתוב בתפלת שלמה ע״ה וכשמגעת לבית המקדש אז היא עולה למעלה לפיכך ישראל שהם בגלות הם מתפללים סביבות ירושלים בארבע כנפות הארץ ירושלים באמצע לפיכך כל אותן שבגלות לקצות מערב יתפללו כלפי מזרח וכן אותן שבצד מזרח יתפללו למערב וכן אותן שבצד צפון יתהפכו פניהם ויתפללו לצפון נמצאו כל ישראל משלחים תפלתם לירושלים ולבית המקדש כי משם תפילות עולות להשם יתברך

ועתה יש לנו להודיעך מה יש בין תפלת הארץ לתפלת חוצה לארץ

דע כי תפלת ארץ ישראל דומה למי שהוא צריך לדבר עם המלך וביתו קרוב מאוד לבית המלך ואין בדרך פגע רע ואין שטן רע ותפלת חוצה לארץ דומה למי שצריך לדבר עם המלך וביתו רחוק מאוד מבית המלך ויש בדרך כמה לסטים וכמה גנבים וכמה חיות רעות ועתה ראה כמה צריך לייזהר כדי שימלט מנזק הדרך ואחר הטורח כולו יתכוון שתהא ראויה להתקבל כמו שאמרנו ועוד דע כמה מעכבים ומקטרגים יש לתפלות ישראל כשהן הולכין לארץ ישראל על ידי כחות הטומאה של אומות העולם ואתה ראה כמה אנו ראוין ליטהר את עצמינו ולכוין בתפלתינו בחוצה לארץ כדי שנהיה ראוים להתפלל אל הש״י ואחר שעוררתיך כל אלו העיקרים והם בדמיון רמזים דע כי סודד א״ל חי הוא סוד בדקות התפלות והבקשות וכשהתפלה כהוגן ונדבקות במדת א״ל חי אז אדנ״י מתקרב אל א״ל חי ואז מתאחזות הספירות וכשמתקרבת התפלה בא״ל חי כבר ידעת כי הוא השורש התחתון של אות וי״ו מאותיות הש״י ומאחר שמתדבקת התפלה ב״ל חי הרי היא נכנסת בכל החדרים שבסוד אות וי״ו ואז עולה התפלה למקום הבינה וממקום הבינה מתדבקת בחכמ״ה הנקרא רצון וזהו עת רצון לפיכך אנו אומרים בראש התפלה ידו״ד שפתי תפתח שהוא בית שער להכנס ובסוף התפלה אנו אומרים יהיו לרצון אמרי פי לפי שרצון הוא סוף המעלות והוא י של שם המיוחד הנקרא רצון ומן הרצון שהוא סוד יו״ד עולה בקוצו של יו״ד ומתדבקת בכת״ר הנקרא אין סוף ולפי שהתפלות עולות עד מקום הכת״ר תקנו בתפלת מוסף כת״ר יתנו לך ידו״ד אלה״ינו בתפלת מוסף ולא בתפלת יוצר כי בתפלת יוצר עדיין לא נאמרו כל התפלות ולא הגיעו עד לכת״ר אבל בתפלת מוסף כבר נשלמו תפלת יוצר ועלו לראש הכת״ר.

ספר יחזקאל פרק מח

(לה) סָבִיב שְׁמֹנָה עָשָׂר אָלֶף וְשֵׁם הָעִיר מִיּוֹם יְהוָה שָׁמָּה׃

תרגום יונתן על יחזקאל פרק מח פסוק לה

סחור סחור תמנת עסר אלפין ושמא דקרתא דמתפריש מיומא די ישרי יי שכנתיה תמן׃

רש"י יחזקאל פרק מח פסוק לה

(לה) סביב י"ח אלף - היקף עיר י"ח אלף קנים כך עולה חשבון ריבועה. ושם העיר מיום ה' שמה - ת"י ושמא דקרתא דמתפרש מיומא די ישרי ה' שכינתיה תמן כלומר לא יקרא לה שם אחר אלא שם הראשון שהיה לה מיום שעקד אברהם את יצחק בו שם שקרא לו יראה והיא היה שמה שלם הרי ירושלים ויש עוד לפתור ושם העיר יהיה לעתיד מיום בניינה ולהלן יקראו לה ה' שמה׃

מנחת שי על יחזקאל פרק מח פסוק לה

(לה) ה', שמה - יש פסיק בין ה' לשמה ובבתרא פ' הספינה ג' נקראו על שמו של הקב"ה אלו הם צדיקים ומשיח וירושלים צדיקים שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וגו'. משיח דכתיב וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו. ירושלים דכתיב ושם העיר ה' שמה אל תקרי שמה אלא שמה. ומה שלא אמר הכתוב בפירוש ה' שמה בשוא השי"ן רק בקמץ כתוב במסורת הברית הגדול ריש ד"ה ב' לרמוז כג"כ דהא אוה למושב לו המקום ההוא נצח סלה וט - ולא זזה שכינה מכותל מערבי אפילו בחרבנה עד כאן. ועיין מה שכתבתי בירמיה כ"ג שוחר טוב מזמור כ"א גנת אגוז דף ס"ב בחיי פ' לך לך ובפרשת כי תשא׃

רד"ק על יחזקאל פרק מח פסוק לה

(לה) סביב שמנה עשר אלף - כלל ארבעת אלפים וחמש מאות לכל רוח והם שמונה עשר אלף וזכר המדות בכלל ובפרט׃

ושם העיר מיום ה' שמה - רוצה לומר ומאז והלאה יהיה שם העיר ה' שמה רוצה לומר כי עד עולמי עד לא תסור עוד שכינתו מן העיר- וכן אמר ירמיהו הנביא וזה אשר יקראו לו ה' צדקנו וכן על מלך המשיח וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו׃

מצודות דוד על יחזקאל פרק מח פסוק לה

(לה) סביב - ההיקף בארבעת הרוחות יהי׳ שמנה עשר אלף. ושם העיר מיום ה׳ שמה - מיום ההוא והלאה יהי׳ שם העיר ה׳ שמה ר״ל עד עולם לא תסיר עוד שכינתו מן העיר אבל תהי׳ שמה ותקרא כן שם העיר לאות:

מלבי״ם על יחזקאל פרק מח פסוק לה - חלק באור הענין

(לה) סביב שמנה עשר אלף - ח״י אלף קנים יהיו מדת סביב העיר, שרומז למרכבת ה׳ רבותים אלפי שנאן, ח״י מחנות הסובבים כבוד ה׳, ועז״א ושם העיר מיום ה׳ שמה - שם שכינת כבודו, וח״י אלף סביב כאילו בכל קנה שסביב העיר עומד מלאך ה׳ מכסא כבודו לשמרה. ומן העיר עד הר הבית היה מ״ה מיל בצמצום וזה מ״ש והיה על מצלות הסוס קדש לה׳:

(ט) לפי שכבני יצאו מן"י לה"ל ומן חין יכולים לקדם הלבנה ע"ם הרחיה ע"כ צריכים לעשות שני ימים כל המועדות ולקבוע המועדים בתיקונו וכ"ב בתריה ויריעות שמים כלומר לחשב המולדות ולקבוע המועדים בתיקונו וכ"ב בתריה כי נכפרו הרועים (הס הת"ח) שלח יכלו לעכר שנים ולקבוע המועדות ואת ה' לא דרשו וגו': (י) וכן אי' בירושלמי דעורכין הוכח בילקוט פ"ה (דף קס"ו ע"ח) וז"ל מי גרם לי שאמי עושה שני י"ט בשוויה על שלא שמרתי יום אחד כתרץ סביר מי שמקבל שכר על שתיקן ומינו מקבלת שכר רק על אחד ור"י קרא עליה וגם אני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים בכתיב שעוברים בכל תוספ ע"ש: (יא) ור"ו גליתי מארץ ישראל ולא אוכל לקדש על פי הרחיה כדלעיל: (יב) ואין לחתה מלטער על הורכנה לעשות נקמה במחריבה: (יג) ירושלים נקראת קריה נאמנה (ישעיה א): (יד) זו היא כותל המערבי שלא יכלו להחריבה לפי שלא זזה השכינה ממנה כלאיתא בילקוט רבתי ע"פ היו צריה לראש: (טו) שלא נחריב ונלה לידע כבירור וכמופת שהשכינה לא זזה ממנה. (טז) שהטבעת היתה מחגדל לכהן ולכלן לימין ולשמאל לפי שהכותל היתה מתנשנש ומדשדשת מחימת השכינה שלא זזה ממנה ונמנוע הכותל עלמו ל היה ניכר לעין לעיניים לפי שהכותל קבוע וטבוע שלא מפני לבל הטבעת שהיה קטנה ומטולטלת וחלוי בכותל היה נפוצ הרבה ועיכר וכן הוא בכתוב הפקע ד נחת במליני בב"ב כדלייד מבמתח הפיומת דחלבת פויי"ם דף כ"ו: (יז) וכיון שראה ר' נתן כמופת עין בעין שהשכינה לא זזה מכותל מערבי והיה מדבק מחשבתו למעלה בדביקות בפלא כדרך הלדיקים ובלק מחשבתו מן השיה"ז ונשמיות מכל וכל עד שראה את הקב"ה כו': (יח) עיין בתניות דר' נתן בדרש כל המקרא כשנין זה: (יט) אלו הלויס המשוררים וקראם מדירים לשון מדיר חזק לפי שעריכין לנגלח בכל עוז לשיר המקרא עוז כמ"ם יסדת עוז כמו שפירש"י שם ע"ש: (כ) דמשמע ניסף על הבניה שכבה קודש:

ג ד"א בני יצאונו ואינם וגו' לפיכך אין המועדים (ט) כתיקונם אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבש"ע כשהייתי על אדמתי הייתי עושה את המועדים יום אחר והוא כתיקונו ועכשיו הרי אני עושה אותם שני ימים ואין אחד מהם כתיקונו רבש"ע כי גרם לי שאבא לידי מדה זו אלו נביאי שקר שבעמנו שנאמר (שה"ש ח) בני אמי נחרו בי אל תקרי בני אמי אלא בני אומה שלי כגון חנניא בן עזור ואחאב בן קוליה וצדקיה בן מעשיה שהם נתנבאו עלי שקר (יא) לכך נאמר בני אמי נחרו בי

ד ד"א אהלי שודד וגו' פעם אחת נכנס ר' צדוק לבית המדרש וראה אותו חרב אמר לפני הקב"ה רבש"ע אבי שבשמים החרבת את עירך ושרפת את היכלך וישבת ושלות ושקטת (יב) מיד נתנמנם ר' צדוק וראה את הקב"ה שהוא עומד בהספר ומלאכי השרת מספידין אחריו אמרו הוי אמנה ירושלים ושוב פעם אחת נכנס ר' נתן לבהמ"ק ומציאו חרב (יד) ובותל אחד עומד אמר מה טיבו של (טו) כותל זה א"ל אחד אני אראך מיד נפל מבעה אחת ונעצה בכותל ההיא והיתה הטבעת (טז) הולכת ובאה (יז) עד שראה את הקב"ה שהוא היה שוחה וזוקף ועומד ומיילל על חרבן ביהמ"ק ועל ישראל שגלו שנאמר הילל (יח) ברוש כי נפל ארז אשר אדירים שדדו (זכריה יא) ואין ברוש אלא הקב"ה יתברך שמו זיתעלה לעולם ולעולמי עולמים שנאמר (מיכה ה) ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם ומאי אשר אדירים שדדו חלא אלו (יט) אדירים של ישראל ששדדם השודד שנא' (תהלים קלז) על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו וגו' מאי גם בכינו ובכינו לא נא' אלא (כ) גם בכינו

עליהם ככ' היה לריך לרחם גו' שרי בבל בשמם מן הערבוביה מבולבל בע"ר ומן התפסוק תשר בקרבם תלו הם העובדים היושבים ותורבם עוד בשער התוך כפרש"י שער שממכיהלכות ועליהם הוא תומר מקום המשפט שם הרשע עכ"ל (ירמיהו ט"ל) וכתלו תין מניחי תקומה לשכינתו בתוכה כי הם עוד מחזיקין תת סיבות המורבנות (שבת קי"ח:) ובתחבולתם פנימיות עדו עד היסוד ולהיפך תן ככ' שמרו משפט ועשו לדקה גו' עדי כי יקוס ת' להכריח מעיר ה' כל פועלי תון גו' ויתמו חטאים מן הארץ גו' כדרז"ל בב"ח

ך ואין אחד מהם בתיקונו ת"ל ע"י כי חסרים קרבנות החג שהם העיקר לך ת"ל הלח גם על תדמתו כעת תין קרבנות הללו ולמה רק כ' על בני נולה כן וע"כ הנרחה תמו שמבואר בס' תורת יחיאל פ' בראשית (סי' ה') כי קביעת המועדים תלוי לפי תשר קבעו ב"ד בח"י ואסגכי בקיתין בקביעי דירח' מכ"מ לחרי שהלכו בגולה בכדור עולם בשתנה הזמן לפי המקום וכשתר הוא בח"י יום תו תמעריקא הוא לילה ע"כ עשו שני ימים על גליות כדי בהמלעים יהי' נכלל בו יומא של ת"י בדוב עולם ועדיין תינו כתקונו כי ישנו מקומות תשר תינו מספיק בזה לכללות יום של ת"י מכוון ורק הם סמכו על הדוב משל"כ כשהם על תדמתם תו שבת הוא כמו שבת בראשית ומועדים הם כמו הנקבעים בזמנם כתיקונם ע"ם בתורך בני אמי נחרו בי כשאין תוחזין מעשי תבותיהם כשל יחוסם מן תבות כדרז"ל בילתק ולא כל ילחק לך בני אלא מי שם (שה"ע סי' ד') נקראים כי בפסולים הולכים ביחוס תחרי האם וכ' בן כסיל תונת אמו גו' ומנהיגים כאלו גרמו כן כי אם המנהיג שוא אזהו מקום לדול מהיכן ידעו להבחין לדעת האמת ע"כ לך עמי בתו תדריך לתדרי תורה תור ותין להתנהג כ"ת בנתמת רחל אמנו ע"פ מידתה להסיר קנאה של מעלה כ"ת ואותנו יעשה לגוי אחד גוי מקרב גוי שלא יהיה ציכוד וכלבול על ידם לכשרים כאשר תמיד היה בלבול ע"י בע"ד כמו בעת מתן תורה היה בלבול בע"ר במעשה עגל ובעת בנין בהמ"ק היה בלבול עם בת פרעה וכיולא בה לך בוכרו את מעשה רחל שלא התקנאה בלדתה וסבלה כן לכבוש תאוותה ותין תשה מתקנאת כ"ת ביריך תברתה מה נם על בעל נשוייה קשה כשאול קנאה וסבלה להיות מעכיר על המידות על כל תלו ובכן לת יעכב עוד עליכו כמו במעשה שני פתילות בגר ת' (ניטין כ"ת) וכיולא בה כ"ת ויתפרדו כל פועלי תון ותרס כרחם קדמי גו' ומה כו"ד לת נתבטלה בקנאתה במעשיה המוביה ע"י קנאה תמת נגר בכיכול תשר בידו לשלם כל תים כמעשיהו בפרטיות לעכו"כ ותם כמחרה הם נלחים ותומנו תשם קובעים הגוי כולי והתים תחד יחטא ועל כל העדה תקלף וגו' בתמי' מה לנו ולהם וע"י מידה זאת ים תקום להחריבך כחמור ושבו בנים לגבולם וגבול יהיה בינינו לבינים כתשר נעשה מן יעקב תבינו בין בנינו לבני לבן התרמי (פ' ויצא) נתנמנם ר' צדוק תחרי תשר הוא היה מתענה מ' שנים שלא יחרב בהמ"ק (נטין כ"ו) ורחה שכיצל מן המורבן רק כותל מ' הוא הכותל המערבי לבד והיה הנשתר תלעדות לבתי עולם שיבנה עוד מקדשו ברמיז ך נשל טבעת ונעצה בכותל והשתלה היה מה מיבו כלומר מה נשתנה כותל זאת מן כל הכותלים וכותלי הבית תשר כולם נתבדו וזאת היתה הנשתרת לבדה והטיב להרחות לו בתופת בעטם למה כי לת זזה שכינה ממנה וכו' (רכה שה"ש) בד"ה הנה עומד תחר כתליגו גו' וכ"ת למה שכינה עליה מפני כי שכינה במערב כמו (כ"ב כ"ה) וכן הוא העדות מן נר המערבי (שבת כ"ב:) כי היתה כסוד מלכות מן כסא דוד כתשר נשבע ה' תס לדוד תאמז גו' והן הנה הס תבני היסוד תשר הניחס דוד (ת"י) וכמו כותל"ל כ"ו ני' הוי"ה וה"פ תלהים ני' ת"ל שהות בות"ל וכו' לתמור עד תמלא מקום לה' משכנות לתביר

(כא) על הרינת הלוים שלח רגו לבורר כדלקמן ובפסיקתא לישתא שבכו על שמחו ישראל על נהר פרת שבהו מן הנהר ומתו יותר ממה שהרג בהם ס"ל: (כב) ותוללינו דרם מלשון תילי תילים: (כג) לשון מפי עולים ויונקים יסדת עוז והיינו הלוים כפירש"י שם: (כד) פי' דלישתא במדרש וכן בפסיקתא שהלוים קמעו בהוגית ידיהם בשיניהם כתוהא שהה נשבע הקב"ה ואמר אחס שלשתם בעלמיכם וקטנתם תלבשית ימיכם לף לני ימיני שהשבתי אמור מפני חויב לישה חוזרת שת"ל תזכיר אתכם והוא מדה כנגד מדה: (כה) מתי מדה כנגד מדה לישה כוה: המתים

בכינו אלא מלמד שבכו ואח"כ שתקו ואח"כ (כו) חזרו ובכו מה ת"ל בזברנו את ציון אלא ביון שזכרו את ציון בכו וגעו געיה אחת ואח"כ על ערבים בתוכה תלינו כנורותינו בי שם שאלונו שובינו דברי שיר והוללינו שמחה שירו לנו משיר ציון איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר שם נעו נעיה שנית מלמד שהמילו בהם הכשדיים (כז) תילי הילים של הרוגים משום שאמרו להם שירו לנו משיר ציון והשיבו להם איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר ואמרו להם שומים שבעולם אלו שרנו שירה להקב"ה לא גלינו מארצנו א"כ איך נשיר את שיר ה' על אדמת נכר ד משלו משל למה"ד לבת מלך שנשאת לבן מלך ואבר לה הבן מלך בעלה מזני לי את הכום ואם לאו אני מנרשך לא מזנה לו עמר ונרשה לסוף אחר שגרשה הלכה ונשאת למוכה שחין אחד ואמר לה מזני לי הכום אמרה לו שוטה שבעולם אני לא נתגרשתי מן בן המלך אלא משום שלא מזנתי לו את הכום ואתה שאינך כאחד מעבדי עבדיו ואתה אומר לי שאמזוג לך את הכום כך ישראל כשאמרו להם הכשדיים שירו לנו משיר ציון אמרו להם שומים שבעולם איך נשיר וגו' על אותה שעה הוא נאמר (ישעיה מט) התשכח אשה (כט) עולה מרחם בן בטנה גם אלה השכחנה ואנכי לא אשכחך וגו' ואומר אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני וגו' (כד) ימיני שנתתי בו תורה לישראל דכתיב (דברים לג) מימינו אש דת למו ומאי (כה) תרבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי וג' אלא מדה כנגד מדה משום דכתיב בישראל (ירמיה ד) דבק לשון יונק אל חכו בצמא לכן הוא אמר תדבק לשוני לחכי וגו' באותה שעה בקש הקב"ה להחריב את כל העולם כולו

לתכיר יעקב וגו' בב"ח. שוחה ווקף דכרה תורה כלשון בני אדם כמו אם נתבד לאדם חפן מרכין ראשו לבקש אבדתו להרימו וכן שומה למטה לשמוע שריקות נאתו לולי ישובו ולעשות לו פתח ככ' פתחי לי לחותי רעיתי וגו' ואם ככ' ותרחם כי אין חיים וגו' אז זוקף ועומד על מעמדו הרחמן ומילל כנמ' (חגיגה ה') במסתרים תבכה נפשי וכו' ועל כל משמר ומשמר בת קול נהמת כיונה וכו' (ברכות ג') וגם בהיות עוז ותדוה במקומו ג' כקובי' הנמ' ומתרץ הת בבכי גוותי הת בבכי ברתי ע"ש וזה במינת שומה וווקף ע"ד בדמעה בריגה וגו' ועד"ז הוא בחינת (מ"ד ומ"נ) וכתם המרחפת על כנים (מני ולת מני) מגביה שפלים וזוקף כפופים ומוריד שחול ויעל ולקבן נדחי ישראל ברחמים כי"ר בב"ת אדיריהם של ישראל תדיר גי' הוה ירח"ה ע"ה וגבורי כח עושי דברו לשמר בבשלו בחוזם בפגם בריח ע' פגם סוד"ד גי' שק ז' וזה לעומת זה כי הס ערו ערו עד היסוד וע"י ויתערבו בגוים גו' וע"י גזרותיהם

עם לימר נשואין ולמודי גוים שלהם שהם בחינת נהרות בבל ע"כ נגרם תרעובות והתבוללת שבהם שבכו אח"כ שתקו כי ישנו גלות לגוף וגלות לנפש וכלשון בתו לבבל עם גלות הגוף ונפש הבינו עוד בחחילתם זה בחינת הגלות בכפליס ע"כ גם בכינו לרבות על שניהם חח"כ כשניהן להם תרכת וחירות ונעשו קרובים למלכות ונקרא להם דרור עם שעודם לחשורם אז שתקו מלקונן עוד על ליון ושוב כלשון נהפך שעודם לחשורם לגזרת המן וכדרכם מסית עד שלשין כדי להרג וכמו שמפרש מהר"ם שלשיך וירעו לותנו מלרים תחילה עשו עמהם ריעות כדי להרעים להחטיאם בהתחברות עמהם שוב ע"כ ויענוו עד שגלטו בהם בסיבת חטחתם ואח"כ חזרו ובכו עד כי ויזעק זעקה גדולה ומרה בגזרת המן עד ותעל שועתם אל אלקים גו' ושוב כשר הניעו דרכי הגוים וקיימו וקבלו עליהם כתורה לעשות וכל' בגוים ההם לא הרגיעו גו' ואל תחמינו ברע ע"כ גם בחריות שלהם חזרו ובכו בחפילה בזכהינו את ציון על כי גלו ולא בחתם עד שהה אל המוחה ואל הנחלה בנחלת יעקב לירם בביה אחת על ליון ושמריס המלויים שבה ושוב על ערבים בתוכה כלשר בגלות ויתערבו בגוים גו' וכשנתערבו בעמים ההם על אדמת נכר שם נעו נעיה שניה על שנלקו בכפליס בגשמיות ורוחניות מן ליון לשר ברוחניות הס שעריס המלויים בהלכה עם עבודת הקודם בדרך ע"שה ע"וב ועל אדמת נכר כשהות עם בחינת ס"וב מ"רע ע"י ויתערבו בגויים גו' ומפר לרן עמים בטומאתם כנודע, ועוד לפי מה שכ' רבה (פתיחתא לאיכה רבתי רמז כ"ז) וז"ל: הלך משה וירמיהו עד שהגיעו לנהרות בבל ראומר למשה ואמרו זה לזה בת בן עמרם מקברו לפרותינו ילחה בה קול נורה היה מלפני ה"ל משה בני להחזיר לחכם לי לפשר חלת המקום יחזיר. לחכם במהרה והגית לומם בחומו שעה הרימו קולם ביוחר בבכיה גדולה ע"ם וזה ח"ל כי שתקו בחקומם על מרע"ה וחח"כ חזרו ובכו כל"ל אלו שרנו שירה להקב"ה לא גלינו ל"ע לית מלין שבשביל שירה נחבדו ולא עוד אד סוף רנע לחרוכה עמדו על השיר וכשחמרו הלוים ימיהם ה' חלקינו גו' נכנסו החויבים כל' ברז"ל לך ל"ל כי ענין שירה היח השברת. הלב למזכרת להבה כמו שיר השירים לשר לשלמה יפקי מנשיקות פיהו וגו' ולא נחשב שירה כ"ח בהבבה בלב ולא כשר בשיר על לב רע גו' וכל' תחת לשר לח עבדת חת ה' חלקיך בשמחה מרוב כל וגו' והכה הכשדיים הללו בקשו שהם יאמחו בם ולדבק עלמם שמם בהבבה לדרכם ועבודתם למשה ותמרו זה לזה בת בן עמרם מקברו לפרותינו ילחה בה קול נורה היח מלפני ה"ל משה בני להחזיר לחכם לי לפשר חלת המקום יחזיר. לחכם במהרה והגית לומם בחומו שעה הרימו קולם ביוחר בבכיה גדולה ע"ם וזה ח"ל כי שתקו בחקומם על מרע"ה וחח"כ חזרו ובכו כל"ל אלו שרנו שירה להקב"ה לא גלינו ל"ע לית מלין שבשביל שירה נחבדו ולא עוד אד סוף רנע לחרוכה עמדו על השיר וכשחמרו הלוים ימיהם ה' חלקינו גו' נכנסו החויבים כל' ברז"ל לך ל"ל כי ענין שירה היח השברת. הלב למזכרת להבה כמו שיר השירים לשר לשלמה יפקי מנשיקות פיהו וגו' ולא נחשב שירה כ"ח בהבבה בלב ולא כשר בשיר על לב רע גו' וכל' תחת לשר לח עבדת חת ה' חלקיך בשמחה מרוב כל וגו' והכה הכשדיים הללו בקשו שהם יאמחו בם ולדבק עלמם שמם בהבבה לדרכם ועבודתם לשהה היו בליון בשירה דבוקים לה' ותזכרו כי עזה כמות אהבה גו' וע"כ לח חמרו שהם שירו שיר ליון כ"ח שירו לנו לעשות שירים כחלו לכחר היו בליון בשירה דבוקים לה' ותזכרו כי עזה כמות אהבה גו' וע"כ לח חמרו שהם שירו שיר ליון כ"ח שירו לנו לעשות שירים כחלו להם ולפסיליהם כן ולח עשו כן ולכחר הניעו בקריהם לח ככנסים עמהם כי הכל רק לפניס בעל כרחך ולבם רחוק מלהודות להם ולמפלחתם ולח רלו לשורר להם להיות בשורה לחת עמהם וכו' חל חשמח ישראל חל גיל כעמים גו' ע"כ יפה חמרו חלו שרנו להקב"ה זה דודי וזה ריעי לדבקה בו כן בחבבה כחפליהם לח גלינו מחרליגו ואיך הוכלו לבקש לעשות כן עם שוטים שבעולם ושם שחורים כחלו עם תרפת פסיליהם ה"י וע"כ מביח שם עליו ד כשל לבת מלך לחכר נחעללה למזוג כום לבן מלך להרחות לו ח"כ כזחת כרחוי לו כמו (חה"ע סי' פ') זולת בנדחה חז כל מלחכות פוסיח חוץ מן מזינת הכוס (יו"ד סי' קל"ם) ועתה מבקש מוכה שחין שתרחה לו כזחת החיבה בחבבה כזחת חכר כל"י לח התרחה עם חיבה כזחת חל דודה עמה כרחוי לו כחכר חני לדודי ודודי לי ההשכח אשה עולה כי לע"פ שחטחו בניס הס (קדושין ל"ו) וכן מחכב לוחם כעולים ויונקים שתין להם דעת כב' כי קטן יעקב ולל נו' לך יכוב ירחמנו נו' יבינו שנחת בו תורה כי רוב התורה ומלות תלוין בח"י ועוד כב' בח"כ כי עיקרן של מלות בח"י וכמו שפרש"י בשם ספרי (עקב) בד"ה ועמהם חת דברי וז"ל: לף לחכר שחנלו היו מלויים במלות הניחו תפילין עשו מזוזות כדי שלח יהיו לכם חדשים כשחחזרו וכן הוח חומר

אוצר החכמה

להציל ממות נפשם ולחיותם ברעב.

ספר

תמורת תודה

ענף שני מן "עץ עב"ת" אשר שתלתי ונטעתי בעזה"י זכני השי"ת להקדיש ימים לתורתו לבד, ולהקריב זבחי רוחי דנשברה על יקוד אש אהבת השי"ת ותורתו, חלף קרבנות תודה עבור רבואות נסים ונפלאות אשר הרבה השי"ת עלי חסד.

הכינותי בעניי אני הפעוט

מרדכי אליעזר וועבר

מחיר 12MB67

בהרה"ק מורה"ד זצ"ל.

אשר היה עסוק על שכמי עבודת הקודש משא הרבנות במקהלות הקדושות עדתות נכבדות.

בק"ק **אדא** יע"א.

מאָל, פעטראוואסעלא, בעטשע, פֿולדוואר,

ועוד כמה קהלות קדושות הי"ו.

התוכן עלילות סיבב עילות אשר אלצוני לקיים פקודת אבותי נ"ע לעלות אל הר הקודש לקרתא רשופריא

קרתא קדישא **ירושלם** תובב"א.

בשנת עזי **וזמרת** יה ויהי לי לישועה נפ"ק.

בדפוס ר' אלחנן טענענבוים בהרה"ח אברהם יצחק נ"י.

נפשי חכתה לי עזרני ומגני הוא.

ה' מסלע ומצודתי ומנוסי לי אל צורי אחסה בו

בעזה"י .

מכתב עמ"ר הרב הגאון הגדול האמיתי המפורסם רשכב"ה הצדיק עתיק ע"ה פ"ה נר
ישראל כשק"ת מו"ה **משה יהושע ליב דיסקין** שליט"א אשר כמה
קהלות קדושות זכו ליהנות מזיו אור קדושתו בחי"ל ועתה תהלנה קרני הוד תורתו
בתוככי ירושלם עה"ק ת"ו .

כבוד מסובי הרב המאוה"ג מהור"ר המפורסם יקותם ה' לולמו נו"ה **מרדכי אליעזר וועבר** כ"י . לפכים
מנדק"ק **אדא** י"ץ . [בתוגנמקן ועכשיו בתוככי **ירושלים** עה"ק תובב"ל] .

מגרתו בתה לידי נבקשתו לתת לתי תעודתי על חידושיו גם למס' תמורה [תסר דעתו לקבעם בדפוס בעזה"י]
הנה לדבר הזה יקלח לי כבודו . כי זה כמה גדר בעדי מבלי ליכול עשרה לעלמי . ולף כי כת"ר מ"ל לזה ינון ומס'
זו מהילכתא למשיחא היא . ולחיו תוקע עלמו בחידושיו להלכה למעשה . ולחי תבלה כי יהיה המקום בעזרו דלימא
חידושי דלוכייתא דמתקבלין .

כבשבו ובשב לחביבו **משה יהושע יהודא ליב**
בהגלון מו"ה **בנימין** זלללה"ה מנכריבק .

הסכמת עמ"ר הרב הגאון הקדוש המפורסם בוצינא קדישא צדיקא חסידא קדישא
אפפקלרי' המאירה נר ישראל ונזרו כש"ת מו"ה **שלמה הלברשטאם**
שליט"א שבת קדשו ק"ק ווישניצא יע"א ומשם יאירו תורתו וקדישתו בלא רוחב
הארץ . נבד אדמו"ר סבא קדישא מצאנז זצוק"ל . אשר תנא ושנה ארבעתים
דברי חיים ז"ע .

הן נרסתי ומת כבוד הרב הגי' המחכ"ד המפורסם סילת ומכד על דבר ה' הותיק ויקר הערך כש"ת מו"ה
מרדכי אליעזר וועבר כ"י מסר שמם שניס הרבה בשמה קהלות במדינת הגר בכתר הרבנות . וזה כמה שניס
מסר מום למוסד לו בחס"ק תובב"ל . ליתן לו הסכמתי ותעודתי על החידושים המידם על מס' **תמורה** . מסר
בדעתו לקובעם בדפוס ולהפילם על פני תבל . ולם מוטם הכתבים החלו לח היו למלחם עיני . לעיין בהם מוקי
גברת לחזקתיה וגם רלתי מיבוריו הקודמים ומלמתי בהם עוד עשם ודעת ובעת גם תמורתם קודם . וגם לחע
לת הלים ולת שימו ומעשיו לסר כוסתו לבניים. והוח היה מהסבובים הגדולים חלל כ"ק חל"ז מו"ל הגלוון הקדוש
רבבב"ם **צאנז** זללה"ם. ובבח ילח מלתו דבריס מחוקנים מסר רחוים הוח להתקבל ולעלות על שולחן
מלכים כחיבוריו הקודמים. לזלת נתכלימי לבקבתו והבני מבכים לתו לזכות בדיס בחיבוריו ומעיבותיו יפובי המולה
ולם לח חלך לבו בזה למען בלא כקף . עכ"ז הבני מתפלל ומתחבן מלוד שיבחבנו מן הסמים למען הביח ברכה
עליו שיעלה בידו ליסב בחובתו והסבקע על לחמת הקודם כסבר היה עם לבבו הבלתן . מסר הבליך כל ומחודי
חבל ומבגד . ומביבת בסם עוב מרץ מולדתו ועברה בסמו לדרוך על רגבי לחמת הקודם . ובבח יבלה ובעסה כל
לוב מסר יהיה בבעדו לקבל שברו ומבלם . וזכות מיבת הקודם יעמוד לכל תוובי בסמו להתברך בדביסת ה'
להסקיף עליו בעין חובלתו בכל ענייני . כבפס המדבר לכבוד התוי"ק ולימדיה לבמה .
היום יום ד' לסדר הוא יבלח מלחמו לבריך תרמ"ז לפ"ק וויסניצא יע"ל.

הק' **שלמה הלברשטאם**.
[מקום החותם]

בעזה"י.

מזמור לתודה

אודך ה' כי אנפת בי. תודך כי עניתני. רשית רצית ולריח לחן ומקפר ורפתקאות היו לחיה עדי עלי.
סמיכ היה מתוח על ערפי ולאלבי עלי ברכי הרילא האבור החנית ערוך נגד לבי רחיתי ואוזיה לנגד
עיני. כשביעה בינו לבינו. אלא קני הקריפה עבר נגד פני. ולהב העריה חלף קביבותי. מקולו יחתי לוחבי אבר
עמדו ונכמוך. וכבר נתיילאני ממי. בצית כלא בין חיני מיתית סיגבתי. ובגוב תחתיות ירדתי. בין לאבירים יצודים
למות. עצמתי בין הנזדים אבר לחרתי נגזרתי ומבין החיים. אל בית קבורות לאוזתי מלאתי. ואם מכינו לרודפים
אבר דלקו להרוג ר"ל. עכשיה שבחות ליפיעו יום יום לכסיך דמיעו כמים. בהלות ופחדים לירי מות. יומם ולילה
עמדו לנגד עיניו. עלטולים קשים עולצלתי. ומדמי אל דמי יאחתי. בגלות עד כתתי רגלי כחים אבר יום ומבי האחי
ופגעו הדוב. נכתי מפני החרב והחיה ויפגעיני קבורות רבות ומרות. כשביעה בלא תוכן תביתי כשה לובח.
ובקגיעי לגמל אבר קויתי לבלתי לחוסם. עוני ומחניל דלתון בשם ומניג לב עמדו למשרתי. רעב וכבן השחידוני
להשחית את נפשי האלהה ינין. ואשר עלה על כולנה. כל תיחלתי שברי ומחוי נפשי להקדים להי יומי ושכיתי היו
לחבוז. כי עול הבידות מכחיות. ועמל פרנסה דחיקה ולחולם היו לניעקה על לוחי כעל סוד החירם בין
הקלעים. אבר קניהם יעבדו את המעדה. וכאבר מתחומות עלחה נפשי ודיימתי לעלות על נמתי האלמה. אל
נפעות האלמה. עול הרעות חבל והחיק גופי ונפשי. ולא ניתר בי לון ועלוה לנפגיל. שנאתי ובדחתי מן הרעות
ובפעה עשר בפעות סייתי בגולה נגוף בקבך הדלגות לא ידעתי לחם ואחנה. פניתי ליומין ולין עוזר לשמאל ולין
ומחלף לותי הניחה. על כי ככתבו רחמי לחמו"ר קבא קדישא זלקו"ל עלי ובקחני אל לחד הכתיות. לחוכם נבהלתי
ומבני הניקועה הזאת טרם נימתי עדותה. כי ככד לחמו"ר ז"ל לחוד לפני יודע וד לפניך שולח את הרע ונחדל.
עצם והכיר מוני ורבי חלופי וגואלי ידעתי גם ידעתי וחכו ומצאתי רלוני וחפלי. כל עלוותי רעיו בשעני זאת.
לך כפתי נחשי לבלי היש ולהחוות היש הזועף הלכתי בקול תידה. את קול לחמו"ר בוערתי וכבנסתי לגלות
הוא אבר לחדתי עם פיהום הכיר לחילך עמו בחדבר ארן אבר נחבנות יחבלי לחם אבר ומחחק יביאו. ואם
אין חריש ואין קליר ממוז כלו בינר ועץ עושם פרי לא ילחם ולא יוצל. החות יקחני. הדובים יכחמו. הזאבים
לעיף יחבוזו. וחזירי יער יכרסנו החמחית והשבילים שבין כפר לכפר. הרירים היוים ושכשים ומבים מבדילים
בלא הזרח הבוחם בפעה חדשים בפנה. ולהרו עליהם לא יכל. בלחם בחיי ובלי נרדפתי בגל ת הה יש ופעות
ובפעקי תפיחות:

ברחמי שמים נחלעתי לאיץ הקדושה ת"ו ומבור תחתיות. ומצין שיני הקלעים. חכחת הרכיבה היה
ומוכן לפני בחה"ק ת"ו כי הכבן הכבנתי בינר הכ"ל. לך כתוב לעול וחמור לחמך ובכח
לעמל. הולכתי לילוד ולהתגבל עם חה"ק ת"ו כי חדבים לא בעדוה חבותי עבדו עלי רחמי לא תבילם היניעה
והעד חעמוד ולכתוב מהדבים לא כתבו לכתוב. כי לחם ידעת! ולחי יודה מהלל ומשבח לשוך הגדול כי
הביאתני הלום ובדחמיך הרבים ובחסדיך הגדולים עזרתני ותוכבת לת כחי גחלתני עדיתי והלאתני ומשבני לרות
רבות ומכבי תלאות אין מספר. ולחי הענו בחשם ולחניון בדעת לא ידעתי בחה לקדם שניך. ומה לחם על
כל תגמולוהי עלי גם על כי מחלף לחלפים ויבולחים ומיובותיך לא הבינה ידי להודות לך סון אין לי לנדקה
ולמיחן עניי תורה אין בי כל כך לפילו נגד קנין הקטנים של נקיך המיובים. גופי תם ושלם להרבות בירים
ובשחות לפני בעד הקמים:

אחרי כוב הלחמות החיל כי לת עיני למלא לת שלחבה נפשי. הלחם רחיתי מחיות חוב. הרב חי"ח ז"ל ז"ע
הביא בספר חקידים בזילוזו קי"ל חות לי על דברי הכ"ח וכל מי שזכה לחדם חילוקי תורה ולילו
כותבם ויכול לכתוב כחלו גוזל לחי שגילה לו כי לא גילו לו חלא לכתוב דכתיב קול ה' לילחיו וגריתי להודיעם
וכתיב יפולו מעיוותיו המולם עכ"ל הכ"ח. על זה הוקשה הרב חילי"ח ז"ל לת דברי הקדמת ס' לב לחריה ז"ל וכתב
בעל עמודי שבעה. לוחא בזוהר בחילרת שבזמן שביהמ"ק קיים ומקריב לדם קרבן ומכפר לו וכשאדם כותב בספר
מה שלומד לזו יזכו בספר ויוחקו בעה ברזל ועופרת בכ"ל בעה"כ. וזה היה כוונת לזו"ע בפ' יע מי יתן לוחא
ויכתבון מילי יוכנו בספר ויוחקו בעה ברזל ועופרת בכ"ל בעה"כ. וזה יתבחרו הספקיקים בתהליס מי זבח ומנחה
לא חבלם עולה ומבילה לא בחלת לו לחמרתי הכה בחלתי בגילה ספר כתוב עלי לעשות רלינך חפלתי ותורתך
בתוך מעי בכ"ל הרב לב חריה ז"ל בהקדמתו:

והרב חילי"ח ז"ל הפליג בשבח הומחר וסוקף רחיה מדברי רבינו לפרים בשם הכ"ח מגרמיזא ז"ל שכל מי
שמוגלין לו תורה ולינו כותבה עתיד ליתן לת הדין בכ"ל:

ואני בעניי לומדתי קו"ח לם הגלוים ז"ל בשם הזוה"ק דיברו על כל עניני קפרים בכל עניני הש"ס ובעמידו
בפרישה להתקבל כמו קרבן. הלא מילוני תורה בעניני קרבן ומכ"ש חודה בודחי יעלו לרלון כמקריב
תודה ומחוייב בה. לחוכם יודעתי עדכי ובפרט מבלי נפי לא בפני מבלים ולין ומבני רבנן לוכל להתילב ומ' כמוני
יהעדב להפרים פרי חבוכתו על קולחני גחוני ארן לדיני תורה תרבניתי דת לדת בקבן לפניה פה להני לולני
בוים לדירים בים החלמוד ובפוקקים ומכ"ש להדפים בפר לחכ יפיק רלון ולחם גחוני התורה הי"ו. לך בהתעסקתי
עולם חיוני להקריב קרבנות תודות רבות על כל חקדי ה' חכ רבו עלי לזרתי כנגד חיל ובבקתי לת ותכי לולי
ולולי לחד מכי ימלא ומבוע לבפני הן בחדושי תורה הן בחיקרי ע"ח לולי ולולי החלא יעלא קבן ממני לחכ
תבוח בפני ומבקבן לחד הלא ונלאה כביר ידי לגלות ידי חוצתי בקרבן תודה. לי לזחת קלחתי עבה הבני **מעין עב"ת**
חד"ח על תמורה **תמורת תודה** לזכרון כי בחקום לחכ הבחני התודה והעלה לרלון לקריב לת פרי הבוחתי
לולי ולולי לזכה ויעלה לרלון לבני לדון כל החוקיע בעת לרה ופדה ממות בפני ודילוני עליו לחבה. ולם המרחם
על בריותיו ילחץ לת רומי להביל על מבבח הפרום לת תמורת תודתי. לקריב בנפני עוז בלא יחרברנו עלי
בעלי תריסין ולא יכיפו לת חער הקריים על ספרי זעיר הזעירים וידיעוני לכף זכות כי לתודה הקריבתי ולא
לחבם ולא יהבחו כל החוקים בה. וקחכתי יתידותי על דברי דניחל חיש חמודות (י"ב מ') ובעה הבית יחלא עיוך

כל

הקדמה

כל הממלא כתוב בספר. עפ"י דברי הזוהר הקדוש הכ"ל שכל הזוכה לכתוב ספר תורה ממלא מלאות בספרו:

וטרם שפתח בספר פ' פתחתי בספר לפרטי הקנין והמוך לתודה אסר יד המסורר בעת הקריאת התודה מרע"ה יד' חמוך לתודה וכו' וכתב רמ"י ז"ל הודייה לאמרו בעת הקריאת תודה. והקשה הגאון מיי מלם ז"ל בסיף ספרו שדקדק את המזמור הזה על כם שבעשה לו הש לין חומרים שירים על קרבן יחיד. ומיתא להכא ז"ל דהביא מדברי הרמב"ם פ"ג ממעשה"ק דעל תעלת ותסם מחודין בעת הקריבה ועל התודה וסלמים חומר תודה וסבח. ובמחכ"ת הרמב"ם ז"ל לא כתב רק על סלמים ולא הזכיר תודה. ולעמ"ש נראה דיש להחודות על תודה דהם תיקנו לנו חז"ל בברכת הגומל לחייבים עוברת הרי לדרך לסוס על לב למה הכניסו הס"ת לסבנה גדולה כדי שיסוד מחעלו כמו שסירים הרב הגאון הק' מ"ש דיפורי מכם כי בלא זה מדברך פחד לבי רק זה דוד המלך ע"ה היה יכול לומר לך מן הסחם לריך לספסק במעשיו דהא נוסח הברכה קלתו מייבים. והסבלת מותנת דבעת הקריבת תודתו על הנס היה מתודה לפני ה'. גם מה שהקשה הגאון ז"ל דאין חומרים שירה. הרי רמ"י ז"ל כתב הודייה שסוא שבח והילול ולא כתב שירה. והנה בחמ' מגילה י"ד כתב רמ"י ז"ל דקבעו שירה על הנס והלל כמי שירה מיקרי לומר על הנס. ושרי בקרבן פסח חומרים הלל בעת הקריבה ובעת לכילה ולא תחמה חס יבד מרע"ה והמזמור לתודה לשחול לסמ"ת על הנסים שבעשים לכל יחיד כיון דהחומ"ק ליתה להקריב תודה.

והרי מקרא מלא כתיב ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברנה והמזמור הזה טוקד לאמרו:

ובשל האמור לפסר להבין כוונת המסורר ע"ה (תהלים ק"ו כ"ו) לעשה בקר עם עתודים דהייבו תודות, לכו שמעו הכיבו עלמכם לשמוע ולספרה כל ירלי אלקים דהייבו מרוחות ומלחות לסר עסה לנפשי דהזו חיוב לפסר בעת הקריבת תודה. אליו פי קרחתי ויענני בלרתי קרחתי אל ה' לכן וכותם תחת לשוני לכן אחומם ולשבח אח שמו ית'. אזן אם רחיתי בלבי לא ישמע ה'. כי אפשחי בחתחת חטאתי ופשפשתי את מעשי ועשיתי תשובה עד כי שמע ה' לקול עברי. הרי לריך לספר פלאות ה' ולפשפש במעשיו ולפסר לומר תודה הוא הודייה ובשח והילול גם לשון ודוי כמו תן תודה בעכן:

פתח ואמר הריעו לה' כל הארץ עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה. ולכאורה יש להסתומם וכי הארלי שבאדם יתן תודה הנשף המסבלת תסבונן ותחרומם בעלה ולקלס תשבחות. ועוד מי יוכל לעבוד בשמחה את ה' הארץ או הבשמה תהלל ה'. והמסורר הקדום קרא את הארץ לבא בריננה. ובלעמ"ד הקלוסה הנה בפ' ר בחי"ת כתב בהג"ה קוף ק"ל שמבילין לעשות בזה שבואר הוא הלדם שקדבו וקוסר דבר רוחני בדבר בשמי. והמג"א ז"ל הביא בשם הארי"ל דהבשמה נהנית מרוחניות המאכל והגוף נהנה מבשמיות המאכל ומכח זה קשורים זה בזה ע"י המאכל עכ"ל. וכמו שבמאכל קשורים הגוף והבשמה יחדיו ע"י בלחי מעשי הס"ת כן גם בנפש וחבדי הס"ת שעושה לאדם קשורים וחלויים הגוף והבשמה זה בזה ויחדיו מחויבים ליתן להס"ת שבח והודייה. כמו שאמר דוד המלך ע"ה נכספה וגם כלתה נפשי לחלרות ה' לבי ובשרי ירננו אל א' חי דהייבו הנפש והגוף יחדיו יתחמדו בריננה הבשמים להס"ת כמו ששותפין שם בקבלת התורה בעה"ו:

ואם הגוף הבנוף מעונה ומדוכא ביקורין לו בריעב. גם הבשמה תחלש ותחמוגג ולא תוכיף תת כחה לעבודת הס"ת ובלחת הגוף ותבריו לחופש מן מכחוביו. לו יחכל לבשבעו גם הבשמה תחחזק להודות להבל לפני הס"ת. זולת היחידי קבולה ובבירים לשבר ה' קולה חליבים שחיבם מרגישים שום כחב ולא רבשון בעת דביקותם חל ה' כמו שבחתה ובגלה ה' חל חחמ"ה ביום ג' למילתו בהיותו כואב ומלטער. והשכינה שרתה עליו. ולא עיכב מכחוב המזק את גילוי השכינה. כמו שכתב חדמור"ל הק' ז"ל בפ' וילא. לחמם שתם בני חדם בעת חוליים בעת מכחובם בעת לעבובם לא בליל דעתו ולא נכוכו מחשבותם גם לעיין בדברי תורה. לכן בשעת הודייה על הנס שבילול מן השכנה העיר המסורר תחילה את הגוף ואמר הריעו לה' כל הארץ שתארלי והבשמי יבישו וילריחו שבח והלל להס"ת. ולמ"ש עבדו את ה' בשמחה. כי לין השמחה שורה אלא אם הגוף מסכ"ו ומחפעל חל הכוחי. ועל שניהם אמר בואו לפניו ברננה. שגם לבי ובשרי יכנו חל ה' בקישור אחד עם הבשמה והשבל הזך וכן אמר קדום ה' זי"ע שלריך ליתן להגוף לאכול ולשתות ולהשביעהו. ואז יקריב שהבשמה תסורר זמירות ותשבחות להס"ת ולא תעכבו מעבודת הס"ת: **ואמר** עוד דעו כי ה' הוא אלקים הוא עשנו ולא אנחנו עמו ואלן מרעיתו. ולא כתיב וקרי לו. ולריך לפרש קריאם. שהלדם מחפעל מנה ואלא אחר כשידוד המערכה כלחה. ואם לפרקים יבואנו דבר חוץ לדרך התדירי ותמידי. שחומם ויחעורר לחקור אחר עובדות המנהיג עולמו בחסד ויתבונב ליתן תודה ושבח להמשגיח על כל. אך מה שכתוב דרך הטבע והילוך התמידי לא יבגיח הלדם ולא יחעורר להביר מעלחיה חמיס דעיס גם בדברים הטבעיים. הלדם דומה לו אם חוסם וזועק קולר ודם מוחן ואופה הבוחות החלה חלק היולר מתחילת הבריאה להטבע והטולם כמנהגו נוהג. וכן בכל המלחכות ובכל דברי הטבע חומם לחומה שליהם היא מוכרחת ומחויבת שהס"ת משגיח על הכל והוא זן ומפרנס ומכלכל הוא יכליב והוא יחבום הוא מוחן והוא רופא והוא עילת כל העילות וסיבה לכל הסיבות ומבלעדו לא יהיה כל נברא לא כמו להרע לו להטיב. וכמו שמחויב הלדם להודות להס"ת על הנסים שהם בחיים שלא כמנהג העולם כך מחויב הלדם להכיר את הטובות הבחים דרך הטבע והמה תמידיים יום יום ולהבל ובשבח להס"ת שליהם כי אם חיו ומקיר הס"ת הבגחתו מן הלדם ומקחיר פניו ממנו כל מולתו יהבינו. וקיבות לין מקבל מתקוממים לו ואם ה' לא ישמור שוא שקד שומר ואם ה' לא יבלה בוכה שוא עמל המשחדל בקיבות בחוך כוד עמהו והוא יוכל למות בטבע ולא לחכמים לחם ולא לנבונים עשר ולא לחרופים כוד עוד וקן על מולא בי ה' יחיה הלדם והוא שומר כוחו בקיבו. ולכן אמר דעו כי ה' המהוה ובורא את כל הוא מלקים הוא בעל היכולת המנהיג עולמו ומוסל בכל. הוא עשאנו וברלאנו ולו לחכחו עמו וצאן מרעיתו. כמו שבראנו וילבו כן מאז תמיד לחכחו חחת הבגחתו. עמו בחר בנו לעבדו ולאן מרעיתו לזון ולכלכל חוחנו חמיד בכל יום. ולכן יש לומר שהעיר הס"ת את לזון הלדם בלותו להקריב קרבן תודה. להקריב גם לחם עמו אאין שבכל הקריבות הטלה. חבן בזה יתבורר הלדם כי לא הנס המופלא יעיר

חומך

הקדמה

חותך להודות הלא מי ניתן לך לתת בכל יום גם כיוצי הבינב ומבלותת התמידיים יחייבוך להכלל:

ובן הבן הקטן בחיי ילדותו אם יבהו לחיי בבבני ייקריהו דומה לו כי חיבו הוא חכמה ובהוע לבב יכחיבהו ולא יתן אל נכדי כי מחשבה ותיבה ויקריהו לחיי יולודהו להושיל ויוציהו אל הטוב ואל הישר. בן גם יש בני אדם המתלבנים חיי על הטוב ומציע ומבעים ויקרין. ילא יעלו על לבם כי אם חסד יחשב כי יוכיח ולא יביעו כי מיב לחם בזה ובבח הקוכחה והייקרין גם האבחב חבר גחיר הוא. וכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. אם לעיהכי לחבינה אל בלא לבחות לדבך לא טוב חיי אל להבינ לו בחחריתו ולכן כחם בחברכין על הטוב כך לניך לבבך על הייקרין והחכחיבות כי גם חמה חבדים לך הבכל קבל ויהבין. ועל הכיב חניע החלם לאחר זמן אל החכנה כי חם בבחו עליו ייקרין המה לטובתו. ולולי זאת מי יודע מה היה יכול להיות ממנו. והנה בעמ"י זוכה החלם לרחות ולהבין כי בחות היה חבדים הכל ומן הבע בלחם הביב מהבע יבל אוכל. והקחם נהפך לרך. וזהו כוונת המשורר דעו כי ה' הוא אדם הרחמים הוא חלקים ודת הדין הפ"ת ניהפך את הדין לרחמים. ואת המכחיב לאחד. הוא עשלהו הוא תיקן לישתו כולו ובבת את בפרטים. כל הייקרין בבלא לנו הכל לתיקון עוב. ולא לאבחו. כמו בפיבפ"י ז"ל בלאחנו לא ולן. ומבלמיכי לא היינו יכולין לבבא להבינך עתה בו רק ע"י חבדי הפ"ת. כי חלאחנו עמו ולמן מבשיתו ומבגחתו ברעית עליכי תמיד יעיניו דובשים את כל הטוב לנו ע"כ ולחי מחוייב אתה להודות על הכל:

בואו בעניו בתודה חלהותיו בתהלה הודו לו ברכו שמו. הנה תודה לשון סודיים ובבח ובלשון וידוי. לך מליכו בדברי ז"ל בהלוש עודה לחלוש זה ודאי לשון הכרת. לי חבבר בלשון וידוי הוא לשון הכרה שמכיר את חעשיו. ומבח מה בעלעויכו להקריב תודה לא החקריבה עיקר רק הבבח ותהלה בניתנים להפ"ת על עובותיו. ומחוך כך בא לידי הכרה חמיתית לעמת חותו כל יומי חיין ע"י שמכיר את גדולת הבורא יח' ע"ז מתחזק לעבדו בכל לב ולא יעשה חל שבי כוב ולא יבהה חחר הבל וריק. ולזה הביר המשורר בואו בעניו בתודה ובניתן קרבן. לך הביקר בבא חלהותיו בתהלה. ומח"כ הודו לו חכיבו כי בבבג הוא לבדו ומין מבלעדו ולניך להפתדל בעבודתו. ובכהו שמו כי שמו כילל חבדים ודיבן לך לניך לבבך על הכל:

כי טוב ה' לעולם הבדו ועד דור ודור לחוכחו המשורר הביר כי ביבית הפ"ת לוכם לפי בעה. וכפי בחתה חשער בבכלך את ודחתם לחנם יש בוחה חבל חותיות בכרן ושוחדים לזון חחוך ולחחר כחה בניס חתה חכיר כי חסבע זה חלבעים שבה בלחח בוב עתה. ולבעחים יחכך החבד בה לבניס ולבני בניס. ועל הטוב יבא לידי הכרה חמיתית בעילם החחת. ולכן חלחוין הבניס לבבך על הבם בל חביחס. ובחיכים כילליס כל בני ישראל מחוייבים לבבך שבשה נקים לחבותיהו בחקים הזה לם ביבר דבך בם. יזה כוונת המשורר לעולם חבדו בעולם חכולו לחוך תדע ותכיר את ובעלות התים דעיש לשם הביב חוכך. ועד דור ודור חחוחתו. בה בבך ובני בניך מחוייבים להודות ולהלל ולשבח ולפאר על כיבי החביב חיב לחלם לרחות ח"ש כחלו הוא יכל ומחליט כי עושה חסד לאלפים:

הבטיה הפ"ת את חלח"ה ונתתי לך ולזרעך את חרץ ובוריך את כל חרץ בבען לאחוזת עולם והייתי להם לאלקים. ופיבשו בודרש רבית הם ובקבלן בבך חלקותי חני לחיות להם לחלקה לבעירון לם בבבחן בבך לארץ [להיות להם] הן ובקבלן חלקיתי ולא לאו חיון ובקבלן יע"ש עוד ובבי דבבי החב"י ז"ל שהפ"ת ובליח לקטר הבשמה בחון שחוכל הגף. דבבי הבודרש בצוחרין. דהבה לחרי הז"ל חיירח דח"י ובחכים וכן חחר האשורב חיי בשמות חריך חרבך ומוך דרוך חבקת עפריך הרי שבשחו שבכמות ישראל ובחבעלות ובהפעלות בהח"ק יותר ובאחר ומבי שהפ"ת בבח בריח עם חלח"ה להבירות שביבתו בהח"ק על זרעו ולהיות להם לאלקים לך בחנחי בארץ ישראל. והחזון ההח"ק ובקבירת הבשמה להיותיה בהבבת חלקות בירח בחים וחרץ. וזהו הבניחחו יח"ש לאחוזת עולם שיחאחזו ויתקשרו לעולם שהפ"ת ובצח שיבבכו וירבו חת חחרץ. ולכן פירש"י ז"ל על אחוזת עולם כל הדר שח"י יש לו חלקים. כי בפני בחאחזת ובקבירת שהפ"ת ובתוחתי ובעבידתו. וזהו יופיחו לנו שעני חורה בפירוש פסוק מי שאני כיפלין בכל יום בברכת המזון וברכת חת ה' חלקך על חחרץ הטובה חשר נתן לך. ואני בעניי נזכותי בלא הודע לרך לנו ובברכן בחו"ל ובעת הגלית המר חשר בחלחתי בהפבה לזרים. מה פירוש יש לדברים להודות על החרץ לא לנו. קשה מיבעי ולא חילחה. ולא חלחתי ובעיבר ע"ז בכל האפרשים ובכל מוב המלות רק הרמב"ן ז"ל כתב ובבה הולים הזשה בכל ובקום הגה שבפירוש הפ' על הארץ שבתן לך בשולמים ובחבעה ובעויין בדברי קדשו ז"ל. וזה לבאורה לין לי דוש הבנה שבורה הפ"ת בבך על שובע פירוש חח"ק בחו"ל. לך לפי חחמור שהבי"ת קשר חת בחות עמו ישראל בהח"ק ובים חרבם חשר הוכיח הפ"ת להם חעת בריתות בריח עם חלח"ה ובבח יינקו שפע להתעודד בעבודת ה':

והנה חדמו"ר הקי ז"ל כתב קבדש עמוקה ומתוקה בד"ח על פיבות שהבקניב לחם בקרחת חלות קוכה חלוה קלה. וזה לבאורה הקדוש ודע שהחקד העליון חופף עליו בכל בקום ובף חם חינו בקיים בפועל הקוכה מחמת שהוא פעור ומוכה מ"מ הוא יובב בגל קדושת הקוכה. ומזחת היא עשה הטלוה הבאו כעין תדוכו כמו שהוא נוהג בביתי בלפעבים הולך ומכו חבפ"ב בקרא ביתו גם שהוא רחוק ממנו כמ"ש הקוכה ובל הקדושה חופף עליכו גם שחינו בפועל תחת הקיכה מ"מ מיקרי ביכתו ולזה נקרא מלוה קלה שאין דו עוכה שאין החיוב דוקא לשבת בפיעל ובאם היא מבעיר פעיר ומיי כיובב בקיכה עכ"ל הקדוש. ובזאת החוקי ז"ל נחו לנו זה נמתק לשונם קיכה דכ"ו דב"ה הולכי דרכים שבתבו כל זה בפרק מתבו כעין תדוכו שבשם שחדם בביתו לינו כאלו הוא עושה למקום חחר ואלו שולחין חותו היכן הוא דר בידאי מביב בחקים פליכי לף שהוא עתה בדרך לך דיכתו והוא עוסק למקום חחר ואלו שולחין חותו היכן הוא דר בידאי מביב בחקים פליכי לף שהוא עתה בדרך לך דיכתו

הקדמה

היא נמקום פלוני . והנה מעת שקצר והדניק הס״ת את עמו הנצחר בארה״ק ת״ו לף שגולים ומבולבלים ממנו ומקומים לחו לארה״ק . כמו שחתר המסורר נמר קיבחו ליון כלילת יופי נך נקצרו נפסוח מצריך . קבועים לחו בארה״ק . רק כמו טוקעים בחרן לחרת . וחה לחבר שחל חחע״ה והנשיב לו הס״ת בצרית בין הבתרי׳ שבקצה לחע״ה לשחל נמה לדע כי לירבנה . והכוונה עמוקה על לחניו הלדיק ע״ה ח״ו שהיה מקחבק בהבטחת הס״ת . דהה בפסוק שלפני זה כתוב והחמין בה׳ . לחנם לחע״ה נחקצה לו לחבע מחות שנה במלרים ולחבע מחות שנם היו מלחמות כבדות ליהרחל בחרבם . וכחה שנחיה נפחנדו לנוגפיהם . וכך ד׳ מחות שנה שנחיה הבית וגלו לנבל והדי מחות שנחו ונבל רונם בביצנוד נכרים היו. ועתה הגלות הזה לחרון יותר מדחי וחה לבבר שחל לחע״ה נחה לדע כי ליבנחה הלה רובה דרובה לין לה״ק ביד ישרחל ויד תקיפה עליהם ולילך ולחה נקרחת ל״י יכובה מלבותיהו ז״ע . והביט לו הס״ת ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בחרץ לה להם . כל ימי מגוריהם בחדיות לחרות גרים יהיה כי עיקר מיבנחם ודירתם היה לחרץ לחבותיהם וגם בניהותם ובנוחתם על שם לחרץ ישרחל יקראו כי שחה נקצרה בחתם ומחתה ייקרו שבע לכל עבודת הקודש ולכן לחו מברכים שביר על הלחרץ העובדה לבבר נתן לך דעדיין היא שלנו ובה לחו מקומים ומחנה לחו נפשנים בכל מקום מושבותיהו . ולה לחו מלפים ועיכנו חלויות בה:

ובזה מובנים שביר דברי רש״י ז״ל בהביל שפרי על פשוק ומחתם לח דברי לחלה על לבבכם. לף לחחר שחנלו היו מלוויים בחלות הניהו תפילין למדו תורה כדי שלא יהיו לכם חדשים כשחחזרו . וכה״ל הליני לך ליונים עכ״ל . ולין הכונה שלא יהיו הלילים ותפילין חדשים. חלא לחלכם לף תהיה חדשה בעיניכם . כי חם שחשובו חל לחוחזבם לבבר לחם ומקיבריס בה. והתפילין ות״ת יזכירו לחבכם תמיד שבדיין מלוחזים לחחם ל חה״ק:

לפי כל המחור יש לפרש מה שלותה התוה״ק לומר לכל חניש בבורים מלבד מקרל בבורים לחחר הבחה ותטופה ולחחרת הגדתי היום כי בחתי חל החרץ לבבר נשבע ה׳ לחבותינו לתת לנו . ולל העיבו המתרשים הגדה זו מה בידה? ומה מודיע כי בח חל החרץ . חחנם לפי החחור מודיע ומודה להס״ת כי לף בחרבו יבם חרץ מדשה ולל בבחו בבם חרץ לף לו . כי חם בתן הודיה להס״ת שהביל לותנו מבלותיו חל החרץ לבבר נשבע לחבותינו . ובין היתה מוחזקת בידי חבותינו וביכורים חלו לבודות שהחזירה לנו :

באמת היה לריך לבבך על ישיבת חרץ הקדושה ת״ו לשיבת הפוסקים שהיל חלות עבה מדחוריתה . חך לפי החחור יובלים בברכת המזון על חרץ חמדה טובה שהנחלת לחבותינו שחקדימים לילילת ה בלים. כי החזירנו הס״ו לחרץ הקדושה לבבר הנחיל לחבותינו. ולכן חומרים לח״ב בכתוב ובברכת לת ה׳ ללקיך על החרץ הטובה לבבר נתן לך כי לף זו זכיתי ויניקתינו ממנו ושבעתה בטוחים היל תמידים בה :

והנה לחר כל הודות והבחות להס״ת על פדות נפשי וגחולתי מכל לרה . חודה ה׳ בכל לבב על לבבר זכיתי לחוד בחוב המיים . ונפתחו עיני לראות מלחות לחים לבבר הוח חלקים בו. ומכחה ה׳ הלילה על פניו . ובחי בדרך חמת ויולקתי חים על ידי ל״ם קדוש נחון מפוקס לבבול שהבול היה בו בשלימות. חבחי מלקי קזכיתי לכך . חבחי עיני בראי בך זכות בבכותיו יעמוד לי . והבטחותיו לחת שהנה לף יבובו ריקם בעוה לחי בבחו חל קדן קדישת זלוק״ל . בעלתי הנחי בחמה נלחמה לבת לה״ק ת״ו . וחם בם שה יד ה׳ תחזק וחשיב לח לבבר יכלה להוכיח . בכל זאת בזוק ובבפש היתה חביב ומכובד לי . ובכל לב יבבל בפש לחתנן הביחה בלילוך לת ליון הבנה מיודית יוכלים לה לחבין זבחי לדק לז ישלו על מזבחך פרים לבבר עתה בבפתיו בשלמה :

בשתיית השביע וחביב . בשבה״ק **ירושלים** ת״ו בבח **זמרת** תודה לפ״ק .

מרדכי אליעזר וועבר בהרב הק׳ מוהר״ד ז״ל מק״ק **אדא** יע״א .

שאלו שלום ירושלים !

זכור תזכור יהושלים יתי שליתה יתים היתה נבורת . לבי מתלכות ותפלרת . כלילת יופי ושעשת . מלכיה שריה בעיניה זקניה יבשיה היו עיתדים לנגף עתים . להתפלר ולהתהלל ולהשתבח . שבו מחה ומקום כל היחים . וכל בחי בשריה . ביל יביל בל חוק בבר כי בבל חוק בבר לן בה כי בבל עליון התונן . בה דלה כל דלבה . וכל חנחה רחק חבונה : תבוח והחמה כי עתה ידלה פלחים . עד לעפר ידד קרבה . היתה בהתך וכל וחחדיה נעלמו חעיני כל חי . יפיה נחלף לזשוה . ותפלרתה לבהלה . וכל חבדליה לחוברה . שחול ישרחל הנח חחרחק נתשוקתו להתענג חזיו סדרה . היה בית חשבן כבוד ה׳ . בבר היה לבם ולחהלה . חנה בנה הבוכן והבוחר ניהושלים . חנה הלך דודה . ולילך עוד חשבן ידידותו . ושל חי בעם לת חעבו לבבי חמדתי . לבבר כל ישבו וכל חבלו וכל חשקו חליהם . היה הבית הבדול בבר הבלו לת בם ה׳ . יהיה כבוד החזן הקבבת לקול חבקבם . היה הבית הבדול בבר הבדילו התוה״ק והחלידוה . היה לבבת הבזית בבר בשם יבלה הולחם . והיה הר החוריה . היה חלדי התוריה בבר יפעתם החירה עד קלוי החרץ : היה החרם והחשבר . היה השוקדים על התורה והיה חובבים . היה העולבים והעלומים בבר יקדו עוז התוה״ק . היה שלום העה״ק . חם בני בעשועים היו לבחי ומחוק בקרבה . כלימות ודוק יענו פניהם . חכל בי לחומת החשתחוים בבחלת ה׳ לחחר להם חלק וזכרון בירושלים . הוספל קרן בחיבי ה׳ . חחרבע בבפות החרץ ידחו ויעופו החחבחים לחקום בבל העיר חבץ ה׳ בה . וחכל העמים בחים להתחבר

הקדמה

להתחמל בקדושתה. ואמת יוצדים שקריים וכלויים רעניים ומכיפת בני יעקב בחירו. ונותרי עם קבולתו אמה לביום ולמרפה. מכן יהו בני ברחובות. בגדימו יכרפו בדמם כל מוליות. חוץ יהוקו בתוך עיניהם. ובכל עם ומחום יקרחו להם כל בני מלה. ומכל הפ"ק מאת על ת"ק מאת מכר עם ברית הכבוים לא נכחר לבני יעקב כי אם כמו עבדים מעית תוך הכותל האערבי. מכר בומה יכרי כל תפיחי יבושים. כל ונבקבי ה'. כל נחמי לב. כל המכתוקקים אל ומקום הגם כבוד ה'. בומה יהלו עיניהם דעניה. בומה דיבקים בבשר ה'. בומה נתכו שחגות כל עבודי לב. בומה יחמו כל דחבי נפש. ובומה ומלוית הבכיה הקדושה ומכבה מכר לא זה ומם מיהלם וזולת הבבדים אות הכ"ל כל הקרב ומרע גוי קדוש ביות יקרחו לי. ובפבם בכפם יביני כל מוני החוות קביב. ואיה הסקק והכלוש בל הציב מכר שכם פעוים בכמה בהמו רחוצים ומקל הרלים דלים ואלים לירלות את פני מחדון ה'. ולוך תכקוב ותניה הציב מכר תבע פעוים מרחב ותל על תל הריחו ומחבואים. והיקודות והחבויות מתחת מזקים כרחי ומלן לא מזפתם עין ומרקים. ליות קדישת קרחת דביריה. הפם זכחת בני לוכניך. הפם שכחת ידידי בעדותך לו הפם בני ליכולך מכר נדמו לבי בעה יהלאו שבוש ומרגיע בתוך חוותיך. עת כי יהלו הר ליון הסמם. ומקוש הבחים והרחובות הנהדרים. כהפכות לחרבה ומחרבות לחילני קרק. אהה! לוך נחתל לבלוותך עיר העליזה. ולוך תדרכו שלוש לקדיך:

האוהב הנאמן ידיד הלוין כיר בחיות מהבתי היה. אם יבות יציל עם מחיבו גם בעת לעד ויגון. הלא בעת רוש הקרן ועל בותי התלחמה. ומה יתרון. ומה תידוע לם יבותו לוחבים ידידים כי יבגדו לם יעלנו ויעלנו זה לעוות זה. לוחם בעת יעני ויד ומבתי עבדי. בעת יפגעו בהחסוד פגעי הזמן ונגלגל התלחמה פנה עורף. ולם יהלה את מחניך פגוש ומגוש. ויכה ופליט. עריות ומקר כל עוב. ועופעה מבגדי הדר ותפחלת. ולבוש עלוים ומחועבים לא תיחד ולא הדר לו. לא נחוד לוחמה. והבין לא תבבע בעשועים אל כל מכר יציע. אם גם אז לא תהוועע התחבה. ויחפקהו ויבקהו כוקדם. אחבתי עזה כמלפים זה לך הלות כי אחבה נחוכה היא:

אם בומה יכרחל בחוד לו בית ה' בלך. קיוו ומעלה ליוכלים אם רק דן ועלו להתרחות לפני הבוכן בירוכלים. בעת מכר הבוים יכבירה ויקבלו בו והביחיהו בחוך ובל כחך יבבא כי ומבי לוך הירים הבהו. ובפם יכרחל יכיום. אם נפש ה' ויכרחל בם ובחולה גיל בעת מכר ביהו בבעה ומתפחרת הדר התפ"ק. והיל היתה קרית מלך רב ועם ה' זרע דרך ה' נקרלו בפי כל העוים. ומרי יכרחל נבלו בריס ועיקי יוכלים בעבות ומחבץ דשן עוד הלחם. הלא זה ניקל ומלך לשחוב בומעד זה לת עמו ולת לרץ הלבי ולת עיר הקדש ולת ומקדש התפחרת ולת העבודה הקדושה מכר ומלחתה לת כף הכהנים ולת הבחלה הבכיבה מכר הופיעה על הדביר יעזרותים. לא נפלא הוא אם לת התפלא בלבבו כל איש יכרחל. לך ישתה מי זה הוא הבחון הבניקה מכר יעזוב עמו מהלו ובית ומולדתו ומעין יהועתו ומקור פרבקתו כל ומרית תבן המדם גם כל הכבוד יכליך לחר גיוו גם על בשיחות פנים לא יחוק ויהך לו הל עם מכר לא יבוע בלבוני ולל ירץ בגד עבעו וכל ומגחתו להתעפר בחזבית יהוכלים ולהתחבק בחל בתיה הבהרכות ולהתקדש ומעשיר מכר הו בועד ה' ויקד בביכתי ולהתפלל ומקום מכר ומדו מבותיו בתפלה ולעמוד לפני בעד הבוים מכר מחזוקו הפבות הקדושים ז"ע ולבו פני ומכל בביות חוזה ומכל הבתוקקות לחריות רק הל ה' יבח עיני ומל סר קדבו ובפני תהלפו ומין נפתל בוועדיו. הלא זה האוהב הבחון יודע ויבבא להבי"ת על מכר היה בעזרו ומביחהו הליום לבתך הגבות לדעת הקודש. פלני היה תרדבה עיני כי יהזה לת הסר הציב בחוכך ולא חיל. ומלין הפניות יבבא כי יהלא ליון שוב ומלודת דוד ליה עבודת ה' בעלה ובכיבת עוזו בחבתה ומקוחרת ובם ה' לבעיקה ולבוו. יבבע לבחות ויהוה ומכחובות. לחנם בכל זאת לבו בקרבו יתעלם בחהבים ובכל ודרך כף רבלו יהכוך הלא הלחמה מכר לחי עיוד עליה קודם היא בה דכהו לבודתו בביחיו עם ה' בהלו בר ה' עלי רחבם כל הכוש הארץ היה לבז. לך קדושתה לעולם עומדת עוד תפרח ותגל ושרבתה בבן ה' תהיה עוד יביב ה' לחבוה והיתה לוהה כחור שבעתים בגד מכר היתה מקום הוקדש קודש וכל הציב בהיקף קדושתה ובפרה ולא חן בעיני ה' עדיין בחביבותיה קיומת. וכל כך ומחקו לו רגבי מרבותיה עד כי לא יהוו בה כל ומחודי חרב. ורק הפ"ק עלתה על כולנה על לוהבים כחלה לוער יעליו לוהבוך כי גם בחרבן ורגיע ותיקות וטוענ ושריב לו ומכל ולא תבל: ואם ורחם ליריס ומחה הלא לדם הרחבון הקריב על הר הבוריה ומחז נוטד לעד הוקיום הוקודש לוהבכן כבוד ה' ולולן שוכני קבה גם בח בהעלבו ווני הוועול בומה הקריב קרבן תידתו ומלכי לדק ומלך בלם בחר לבהן בומה לחל עליון. החבית הקדושים ע"ה ומי ומום בלבוו להעלות בם עולותיהם. ורבי"ה התחבן ליחות חת הסר הבוד ובומה עבדו חת ה' בכל לבב ולא כזבו לחוק יען כי לא היה בית תפלחת בומה. ובומה זה בגרש מלחבו ומלעבוד בבומה ולבוח חת בית תפלחתו בכל לב ובכל בפש. ובזה יה להבציב דברי הוודרש חוכה. בליל הבעה בחב בככם חלחי"ה לבית הוקדש וורע חת רחלו בבבי גדול. בעלו הבי"ת ועייל חלוהות וקלהות ולל ומה ליהידי בביתי לל בי היכן הם עכ"ל הוודרש מכר כולי ויקבאם הם עייל ה' עוו לומה דחה חיתו ומביתי. לך הביבה כלל כי ניחה הבי"ת חת חלחי"ה ומה לך לקוון על ביהו"ק הלא חתה הקרבת ועבדת חת ה' בעוד היה הר ובלע בומה ורפית בם כבוד ה' בעבן קבוב הם. לבן לל תחבל ולל תקוון כי בם ה' נקרל על הבר הביב הביה ובומה יקבל ביבת הוותקדים לל ה' וזה בעד הבוים. לך לחלי"ה הבציב לבי"ת בביהיכן הם. חתה ה' לעולם תבב ותכבין על הבר הבוים. לך בני נפילים ובעוכים על לרבע כבפי הלרץ ויתעירבו בביים. לוי לבנים בגלי ומעל שולחן לחביהם חני לבנים בבוחו ומבלעירין לחביהם לוועקומות ממוכות חכר ומם לא בקל יכובו להזית בביבם ה' ולבקר בהיכלי. על בני נכעירו רחמי על חלה חני בוכיה:

ובזה יובן דברי תרגום מוועקלם חכר התגם הפסוק בבר ה' יהלה ו"ל בבן יתאמר ביומא הדין בעומק הדין בעומק הדין לבדהם קדם ה' פלח. חכר בפבינו לין ביחיל לדבריה חומא כיצח התרגום לפרש דברי הרוה"ק חכר יחמר היום בכר ה' יהלה ביבלו יום חכר יתבחי בני לבדהם יהלק ויבקב ע"ה לם גם יחמב בית תפלחתם הב"ת נהלה

הקדמה

ומובנים בפיר דברי המקובלים. ג' בהר בתכ"ך. בהר ה' יראה. לבצ בהר ה' (ישעי' ל'). מי יעלה בהר ה' (תהלים כ"ד). ופירוש דהייגו לחת"ס עבד את ה' בשמחה בשמחת בכן בשמחת לב כהולך בחליל לבצ בהר ה'. גם אחס עבדו את ה' בשמחה שמא אך מי יעלה בהר ה' לא כל אחר בדבה רוחו אותו לעלות אזכה ולא כל העולה לירושלים זוכה לבלות ימיו בקדושה ובטהרה. ולא כל המבלה בעותיו ומלריך ימים ושומה לו אזכה להתקדש אחת עתון בשתו כי אם הבקי בפיס ובר לבב. בקירים אחר ה' קולא אליהם ומתמוגגים בעוני ובחוסר ורק בתורת ה' חפלם. מבתמירים מקלם החחרון על התחבולות והבלים ולא יפני אל אחרי כזב האם יעלו בהר ה' וזוכים לעמוד ה'. על זה הזהירו חז"ל כל המתחבל על ירושלים זוכה ושוחה בשמחתה כי זוכה לאחם אשום גם בבעת מרבנה ולהתעבג מזיו כבודה מבעלדי בעתותו על ייעודי הנביאים האמיתים. ועתה החבמה והחפץ ה' אלקיך ימלאו את לבו ונפשו הרגשות נעימות היקרים מכל ערבות בבעולם ה' יהיר עיניו ויפתח לבבו ויקבישעו מעודו הגות אם רב בונך אחר לפניך ליראך. אכי"ר:

עיני נעלית לשמים יפליו אוהבי ליון ומובבי ירושלים אחר נפשם קשורה בחמונה בליאה בשהבת אה"ק תו"ב בניס לחון בם אל עמם המלפה ומחבה לרחותם בנחת ובובה ומתיך להבת בעם יעזרו ויתמכו את אחיהם אחר יתעבו ויתחזקו על רגבות הארבות והבמות ויחבקו את אבניו ויחוננו את עפרה. הבקיפה ממעון קדבך מן השמים וברך את עמך ישראל בכל מקום שהם. בכל מיני בהכיות והבלחות. ובקרב יום אחר יעדת ובקבלו בני יהודה וישראל יחדיו. וכפולותיך כנם מיבחתי אחן. ואהבתו על הריך בשרעה עוד ושמן. והבינן את הארר העוד והלבנון. זהעו בשמעה שמחתו שמחת קציר. השיבה שבות ליון חז יעלץ לבבונו ביחה. קול לומר קרו לה' כי עוד כי לעולם חסדו:

מלבד הזהבים ומרוחים לעיבה בילחם חלק ה'. לחיתי עד כה לחרוץ מזבח להבה ולמלח מקום להתגדר בו שלחת שריגי נפן נעימי נבחים להתפאר לוהבים נחמנים הלא הוא בבוד הרב היקיר המופלח בתורה ומופלג בילחת שמים עפקן בחלות בקה"ת **מוהר"ן בריסטנער** נ"י. ומבובו ידי"ב שאר בבבי נביר בבבד נגיד נפלא עוב ובמוך עניים כש"ת מו"ה **בנימין אונגאר** כ"י ויופיע. ומבונים בחוכל תבורך זובתו שאת בבבי נביא הבבבדם נבידה יקרה עקרת הבית אחת חיל מי **בונע** שתחי' לחוי"ב את דודי הרב המופלג הבבד הבידב מו"ה **משה סעמניטץ** זלי"ל. הפליטי הבי בבבד הוא שאר בבבי נביר המם ובם נגיד המפואר בדיב ובוע בש"ת מו"ה **אברהם דויטש** כ"י ויופיע בן אחי חח"ק זלי"ל. הן המה העיזו עפים והרבו כי מבדים עוביש. יבנע שבועם בזה ואהבי מבבורתם שלימה בבע אכי"ר:

ילקוט כתבי הרמ"ע מפאנו
בענין לא זזה שכינה מכותל המערבי

ספר יונת אלם מהדורא בתרא מכ"י - חלק א פרק י

ומכאן יובן סוד הלוז אצל תחיית המתים כי יש במלת לוז תמורת את בש לעי"ן פ"א דעפר והלמ"ד תמורת רי"ש בפסוק ועץ איש באלמנותיו שפירושו בארמנותיו אלא שזה בחרבנן וזה בישובן, והוא סוד טב למיתב טן דו בנון רבתי שהוא בגי' מתב ארמלו, ואם נוסיף א' במלת טאן היינו טיפותיה שמשלים מנין תש"ך וכשם שיש לוז לגוף ישנו גם כן לנפש רוח ונשמה וממנו יקח לחלק חבירו בהבראו. והנה לוז בגי' חלה שזמן הרמתה משתגלגל בחטים לצדיקים ותטמטם בשעורים לרשעים וצריך ל.. כנודע. והנה אדם חלתו של עולם מכאן ואילך השני חלה לראשון והשלישי לשני, אלמא תנן המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה ותנן שלש נשים עסוקות בבצק אחת לשה זאת נוטריקון לוז שם העיר ול' לראשונה דוקא והדר אחת עורכת ואחת אופה עיין תקוני הזהר דף ק"ח, ושלש ארונות עשה בצלאל. עוד לוז שם העיר ס"ת רמ"ח אברים בהחשב הכולל שהוא הלוז עצמו ועם לראשונה ר"ת שם"ה גידים כנגד ימות החמה ואותיות אמצעיות אלקים ראשון בסוד אני אמרתי אלקים אתם, ויובן גם כן סוד נצחיות הימים דאינון קריבין קמי מלכא עלאה לצדיקים בסוד לא זזה שכינה מכותל מערבי כי אדם קדמאה הוא הגורם שישאר שם הרושם דשכינה בסוד גאות אדם תשפילנו לשבח רב למי שנותנו, כי כשם שנשמת אדם מתלבטת בכל יום לצאת אלא שכבוד שכינה משקיט אותה, כך כבוד שכינה היה מתלבט להסתלק כדכתיב אלך אשוב אל מקומי לולא אדם קדמון, הדרן לשמעתין, דע כי אפי' בחומר השפל שבמציאות והוא הדומם אשר אין שום רושם נשאר בו מהתחלף הצורות יום יום אמרינן בפרק הגוזל נסכא ועבדיה זוזי לא קני מאי טעמא הדר עביד להו נסכא וקרו ליה שנוי החוזר לברייתו, זוזי ועבדינהו נסכא קני דאי הדר עבדיה זוזי אחריני נינהו. הא למדנו יתרון הנסכא שהוא החומר על הצורות המשתנות דאינון זוזי שזה גומר את הקנין והצורה לא כן משום דעבידא דבטלא, והוא מבואר:

מאמר מאה קשיטה - סימן ע

כאשר בא הצווי ליחזקאל בריש ההפטרה לפרשת תצוה הגד את בית ישראל את הבית הוא הג' שיבנה במהרה בימינו דעליה אתמר ומדדו את תכנית מה כתיב בתריה ואם נכלמו וכו' צורת הבית וכו' וכל צורותיו וכו'. גם פעם ב' וכל צורותיו וכו' ושניהם נכתבו בחסרון הריבוי וחתם את כל צורתו וכו' והוא פ' עמוק מאד אומר דרשני לדעת מהות כל הצורות האלה על שלשים ועל רבעים באמת וישר ומדדו דקאמר ברישא ומדדו את תכנית וכן צורת הבית ותכונתו שזה וזה קרובים במובן למשמעות הצורה ומאי כלי האי בכפל דבר א' עד כמה פעמים ואמאי בכלהו נמי שני טובא בדבוריה מלשון רבים ליחיד ובחלוף הקרי והכתיב וכן צריך לפרש הכפלים והחלופים במלות תורותיו וחקותיו למקומותם והרבויים הבאים אצלם עם יתר הפרטים והדקדוקים הראויים בתכלית השלמות כתוב הדר הוא בלי ספק ליודעי דעת ומביני מדע. וכבר זכרנו במאמר המלואים בקצרה הלמוד היוצא לנו מכאן שהרי נבואה זאת אומרת בברור לאזן שומעת כי כשם שכל בתי כנסיות שבחוץ לארץ עתידים להיות קבועים בארץ כדאיתא בפ' בני העיר עד שהרגיל ומצוי בב"ה אפי' בח"ל יזכה לאותה הבטחה דכתיב למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' שכל ב"ה בכ"מ שהוא חשוב מעתה כאלו כבר הוא בנוי קבוע ונטוע על האדמה ההיא כעין מ"ש במנחות שכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו והר סיני גם הוא מורם מהם כיוצא בהם דכתיב ביה אדמת קדש בתחלת נבואתו של משה הוה כה משפטם ג"כ של כל משכנות יעקב להיות נטועים בציון בהבנותו כפעם בפעם בין לשעבר בין לעתיד ב"ב וקמייתא נפקא לן בק"ו מכרמל ותבור כי המה הוקבעו גם שניהם בא"י בשכר שנאמר בהם למה תרצדון הרים גבנונים דכתיב כי כתבור בהרים וככרמל בים יבא מתשוקתם שתנתן עליהם תורה אעפ"י שלא יצאה מחשבתם לפועל ועוד שהתורה עצמה קדושת שעה היתה למקום נתינתה ומה שנאסר שם במנין דכתיב השמרו לכם עלות בהר הותר מיד במנין דכתיב במשוך היובל המה יעלו בהר. ולא עוד אלא שזכה הר תבור להעשות בו נם בימי דבורה וברק הוא שמגר בן ענת והר הכרמל נתקדש עליו שם שמים בימי אליהו וכל ארץ ישראל נקראת על שמו ארץ הכרמל ואם אלה כך כ"ש למקומות אחרים שמלמדים בהם בקביעות תורה לרבים. עיין בריש מאמר היסודות ובין תבין את אשר לפניך. וכבר היו בירושלם תפ"א בתי כנסיות כמנין מלאתי משפט הן הן אותיות חייך תלואים ע"פ המסורת האמור בתוכחות שאנו דורשים לשבח. והיו חייך בתי כנסיות הללו שהמשכים ומעריב בהם מאריך ימים ופחדת לילה ויומם ממורא קדושתו של פחד יצחק. ולא תאמין בחייך כי הא דתנן ואל תאמן בעצמך עד יום מותך:

הגהה, כתיב יתנך ה' נגף לפני אויביך כשיפורש לשבח תהיה מלת נגף שם ולא פועל על משקל פזר נתן לאביונים לפי שטתנו ומשמעו שאתה תהיה הגורם יסוריהם ומלת אויביך

ברבוי כתיב לפיכך בדרך א' תצא אליו בהכרח לה' משמע שתצא לקראתו שחרית ביחוד השם ובז' דרכים דאינון שבע ביום הללתיך תנום מפני העולם לפניו דוקא כמד"א האלקים אשר התהלכו אבותי לפניו והיית במעשיך הטובים גורם זעוה למי שאינו עושה כך, עכ"ה:

והנה בכל אחת מבתי כנסיות ההן בירושלם היה בית ספר למקרא וכמהו (למ"ש) [למשנה] וכן לגמ' למען יצא לאור מכל אחת מהכנסיות מאלף הנכנסים (למ"ק) [למקרא] אדם א' ראוי להוראה איך שיובן בארנוהו במקום אחר. ועוד צריכים היינו להיות תמיד רבים וגדולים בעלי הוראה בירושלם ליושבי לשכת הגזית ולשני ב"ד של כ"ג א' על פתח העזרה וא' על פתח הר הבית מתני' היא בסוף סנהדרין. ועוד ב"ד א' לבית המלך כדכתיב אביר הרועים אשר לשאול וי"ב בתי דינין א' לכל שבט ושבט מתני' בהוריות וכן כתב רש"י ז"ל בריש פרשת שופטים סברא הוא שהיתה עדת השבט קבועה בירושלם נוסף על שופטים ושוטרים שהיו מתמנים בכל שערינו. ועוד ב"ד של לויים דלא גריעי משאר שבטים וב"ד של כהנים נמי סברא הוא ויש לו רמז במשנה. ודע שכל אותם בתי כנסיות שזכרנו קבעם שלמה בירושלם לקדש בקדושתם כל ארץ כנען בגי' מלאתי שהוא מספרם כאמור כי היה בונה הבתי כנסיות מכוונים מירושלם אל העיירות היותר חשובות וספונות כמו חברון ובית אל וכיוצא דרך השבילים הנכחיים לקצוי א"י עד סוף גבוליה מים סוף עד ים פלשתים וממדבר עד הנהר לקדש את כלה בקדושת ירושלם כשם שהיה מכוין בנטיעת עץ כל פרי בגנות ופרדסים שלו לעומת מקורי ההזלה בזריה לכל חלקי העולם כלליו ופרטיו כל א' ממיני הנטיעות אשר המה עושים ומצליחים כי ע"כ המזלות העליונים נקראו מזרות ומזרים בס' איוב ודלא כמי שפירש בהם שהם הרוחות הגורמים קור באויר והאמת שמן המזלות עצמן נמשכים המאורעות האלה ברצון יוצרם אשר שם משטרם בארץ ותנן במנחות כמם וזוניחא אלפא לסלת תקוע אלפא לשמן קרוחיים וחטילים אלמא ליין ויריחו היא היתה עיר התמרים וכן בח"ל. והנה ארץ כוש נשתבחה בפלפלין ובבל בדקלים ומצרים לבגדי שק. למטה ממנו ארץ הודו הרי אלו פלוסין והנדוין במתני' דיומא וכן כל כיוצא בזה ושלמה בחכמתו הוא קבצן בתוך שלו ואין ספק שבכל א' ממיני הנטיעות למקומותם ירושלם עלתה על כלם כי משם המשכת השפע לקצוי הארץ ומציון משתיתו של עולם ככה יעשה המלך החכם לדברים שבקדושה כאמור. וגדולה מזו אני אומר כי דרך שבילים הללו של בתי כנסיות שבירושלם או כיוצא בהם הוא מה שקדם הב"ה וקפל מעקרא כל ארץ כנען תחת מטתו של יעקב במראת הסולם שכל שבח קדושת הארץ ורוחניותה נתקבץ לשעתו במקום ההוא כמו דם האיברים בשעה שמתקבץ הזך והצלול שבו אל הלב והמה חיים וקיימים במותר הדם וכן מלאכת הקימיאה שהיא מקבצת ככרי זהב לרוב בהכנם והתאספ חיותם ורוחניותם אל פי צלוחית קטנה ככף איש והיה זה לארץ הנבחרת קפול ממש כי נכסף באותה שעה מלא רוחב ארצנו לרוץ אורח

בנפש שוקקה תחת המטה של אותו צדיק ואיש נבוב ילבב כי ראתה עינו של שלמה שבילי הקפול ההוא בחכמת אלקים בקרבו ומשם למד להמשיך תוספת קדושה מירושלם לכל הארץ הקדושה שכן ריח טוב קלטו משם השבילים ההם והביאו עמהם בשובם לגבולם מימות יעקב כדאמרן. ולפי שיעקב התפלל שם ע"כ קבע שלמה כל א' מאותם השבילין לבית תפלה תחלה ואח"כ הוסיף עליהם קדושת בית המדרש כי רבה. ועם ההקדמה התמימה הזאת קריאה נאמנה ברה כחמה מקרא זה דיחזקאל אני דורש להבין ולהשכיל אותו בכל חלקיו יפה יפה ככתבו ומשמעו שלא יצא מידי פשוטו סדר הכתוב בלמודים הללו הוא בלי ספק מן המאוחר אל הקודם. אמר כי בבית האחרון שיבנה במהרה בימינו ראוי להם לישראל שימדדו את תכנית תאר שהוא עצמי לו נגזר מן הפועל שאמרו משה ובני ישראל בשירת הים מקדש ה' כוננו ידיך שכבר כוננוהו בכלל ז' דברים שנבראו קודם העולם ועתיד לירד מן השמים בנוי ומשוכלל על התבנית והכוננויות שלו ולהנטע בציון. ולקמן נפרש ע"פ הזהר כי שני בתי ישראל עתידים להתיצב ולהתבונן כי הדדי חד באתגליא והוא הנקרא בית בפסוקים האלה וחד באתכסיא והוא הנרמז באומרו את תבנית ולא פי' בו כלום כי ע"י הבית הנגלה ישוער הנעלם לפיכך לא אמר תכניתו אלא תכנית סתם או יורמז ההוא דאתכסייא ברבוי מלת את הואיל ולא נאמר בדוקא מקדש ה' כוננו ידיך אלא על הבית הנגלה כמו שנזכיר לפנינו ואמר כי ראוי ג"כ לשער בו במקדש העתיד צורת הבית ותכונת מוצאיו ומובאיו שכל זה נאמר על המקדש השני הסמוך לו מלפניו ידי זרובבל יסדוהו וצורתו יחידית כי אין בין הא' והב' בית או משכן של היתר במות שיהיה נכלל דרך פרט בבית השני כמו שהיה בקודמים אליו ונבארהו והוא הנרצה אלינו כאן ואמר ותכונתו כי הוא היה דומה לבית הג' בדברים המפורשים כנודע והן הן מוצאיו לדעת מהיכן יצא להם לפני הבית השני להחליף מה שהיה במסורת לדוד אדוננו משמואל הרמתי בראשון כי מן המיועד בשלישי ע"י יחזקאל הותר להם להביא דוגמתם בבית השני שלפניו וזהו אומרו ומובאיו כי מוצאיו היו מנבואת יחזקאל על העתיד (ומובאי) [ומובאיו] לאותו בית אשר בנו העולים מן הגולה. וכשהגיע אצל הבית הראשון מן המאוחר אל הקודם שלפני פניו אמר וכל צורותיו לצרף לו נוב וגבעון ועיר דוד ונדבר בה אשר היה שם ארון האלקים כי ג' המקומות האלה של התר במות נרשמו בו דרך כלל מאז נבנה ע"י שלמה ע"כ צורתו כתיב כי אעפ"י שהוא כולל אלו הג' מקומות שקדמוהו מ"מ אצל הבית הג' אינם נרשמים שם בעצמם אלא נכללי בצורת הבית אשר בנה שלמה ע"כ פירשנו במלת צורותיו והקרי והכתיב ועדיין צריך לדקדק מלת וכל שיש בה שני רבויין כל לחוד ו' לחוד ופשיטא לן כי כל בלי וא"ו רבה משכן שילה והגלגל כלול עמו והוא"ו רבה משכן משה ששניהם היו ניכרים נזכרים ונעשים ביחוד בבית ראשון אשר בנה שלמה לפיכך אמר ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל וכתיב כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה ואמור רבנן מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלם והתם לאסור

במות בשניהם ולהקריב בהם אף מה שאינו נידר ונידב שאינו קרב בבמה הוא דאתא דכתיב כי אתם עוברים את הירדן לא תעשון בבמה חטאות ואשמות כמו שעושים במשכן עד שתבואו אל המנוחה ואל הנחלה:

כי לא באתם עד עתה פירושו עדיין שבאותה ביאה אין לא מנוחה ולא נחלה לפיכך אין קרבן מצוה קרב שם אלא נידר ונידב יעויין פירש"י מדברי רבותינו וקשה במאמר שלמה דמבעי ליה למימר ברוך ה' אשר נתן נחלה לעמו ישראל דעדיף טובא האי מאי אית לן למימר דמשכן שילה בעונתו והן מקדש שלמה בשעתו הואיל ומעשה אדם המה ראוי היה לברך עליהם עובר לעשייתם לא ברכה על הבנין שהיא מצוה שאין עשייתה גמר מצותה דומיא דעשיית סוכה ציצית ותפלין אלא הכוונה לבקש רחמים שמן השמים ירחמו לסייע הבונים ושתשרה שכינה במשכנות יעקב וכיוצא ועל זאת יאות אנן אמרין בקשיא דנחלה איבעי ליה לשלמה למימר ועל כיוצא בה ראוי היה ליהושע ולאלעזר לברך אשר נתן מנוחה אך מאמר שלמה זה היה ברכה והודאה לבסוף כנודע אז אמר שלמה ברוך ה' אשר נתן מנוחה לעמו ישראל ככל אשר דבר לא נפל דבר א' מכל דברו הטוב אשר דבר ביד משה עבדו. פירוש ברוך ה' אשר נתן עתה מנוחה זו שילה ככל אשר דבר שקבע אותו ביחוד במקדש ראשון לשתף מנוחה ונחלה כי הדדי והוסיף עוד לא נפל דבר א' מכל דברו הטוב זה נאמר על משכן משה בכל מקומות ממשלתו והקמתו על כן הוצרך לומר בו לא נפל דבר א'. והנה בפירוש אמר שלמה ב' פעמים זה אשר דבר הא' לשילה והב' למשה והמשכן שלו לפיכך הזכיר שמו. וכבר אמרנו כי בכל המאורע הזה יצדק להזכיר סדר קדושות הללו למפרע והיכן דבר זה פעמים דוק ותשכח כי שם בריש פרשת ראה כתיב כי אם אל המקום אשר יבחר ה' אלקיכם מכל שבטיכם זו ירושלם לשום את שמו שם זו שילו שכן כתוב בהרבה מקומות ביו"ד וא"ו והוא בגי' שמו לשום אותו שם בירושלם לשכנו תדרשו זה משכן משה בכל מקום שהוקם אשר ישכן הענן שם יחנו זהו לשכנו תדרשו כל היכא דאיתיה ובאת שמה לירושלם כי שם תמצאהו. והנה כאן אמר יחזקאל גבי בנין שלמה ואת כל חקותיו שלא נשתנה בו כלום באותו הבית הראשון ממצות שמואל הנביא כי חק לישראל היה באותה שעה ונאמר חקותיו בשני רבויין נוספים על מלת חקת החולם רבוי א' ויוד רבוי ב' וחוקת גופה הא תלת ועוד ג' רבוים אחרים ואת תרי וא"ו לחוד את לחוד כל הא תלת דאינון שית כלהו צריכי לששה דברים המפורשים בדברי הימים בפסוק ויתן דוד לשלמה בנו את תבנית האולם ואת בתיו וגנזכיו ועליותיו וחדריו הפנימיים ובית הכפרת. ופי' גנזכיו מקום גניזת הדברים הזכים החשובים בתוספת קדושתם ונאמר לשלמה והבית הזה יהיה עליון כפשוטו לשבח בהצטרפו לעתיד אל הבית שהוא בנוי ומשוכלל מ"ה וכן גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון שנאמר על השני אחרון דוקא לפעולות אדם מן הראשון מכחו ומסיועו. אבע"א ראשון לבנין בשר

ודם שקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא ואבע"א מאי מן הראשון הוא הבית העליון דכתיב ביה כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו. וגם כשיפורש יהיה עליון על צד העונש עליון דוקא כנשר יעוף השמים והאדמה תשאה שממה כמו שבארנוהו במאמר חקור דין סוף ח"א יאמר כי כשגבה היכלא ונסתלק למעלה נכלל ונגנז ונתקבל תוך הזבול העליון ודי בזה. נקטינן כי בבית הג' כוננו ידיו יתברך אלקים לא יבזה שני בתי ישראל שקדמוהו באותו מקום בידי אדם ויודיע חבתם לכל העולם עליונים ותחתונים בהיותם רשומים ומצויירים ביחוד בבית העתיד הוא הדבר שרמזו הושע בסוף ספרו שזכר ג"פ ההר הטוב הזה והלבנון אמר אהיה כטל לישראל למען יפרח כשושנה והטל הוא יך שרשיו של ישראל דומה למאמר חכמים שהמלאך הממונה על כל מין מן הדשאים והנטיעות מכה בו להפשיט צורה ראשונה ואומר לו גדל בהלבשת צורה ב' כדי שיפרח היטב כמו הלבנון הוא הבית הג' העתיד לירד בנחת כעין שכבת הטל שנוי ומשוכלל מ"ה. ופי' דמיון הבית אל הטל כי אמנם ילכו יונקותיו של זה הלבנון העתיד ויהי כזית הודו שאין עליו מוריקות כברכום וריח לו ג"כ לבית העתיד כמו הלבנון הסמוך לו מלפניו הוא הבית השני שנבנה במצות מלכי אשור ובסיוע אגרותיהם ומתנותיהם והיה חסר ה' דברים אעפ"י שידי זרובבל יסדוהו לפיכך יש לו ריח ולא טעם ישובו יושבי בצלו הם ישראל שזכר יחיו דגן בזכותם כטעם הגלוסקאות המפורשות לנו במקום אחר שעתידה להוציא א"י אמר כי הדגן של אותו פרק יהיה לו כל חיותו לא ישאר חסר הבשול כמו החנטה בלבד של עכשו בארנוהו שם היטב ויפרח כגפן כי גפן ה' צבאות בית ישראל מעין הגפן הידועה מששת ימי בראשית בסוד היין המשומר וגם הנה זכרו של אותו הבית הג' שאמר עליו יושבי בצלו מה הוא הדבר שיזכר בו בעצם בכבוד והדר אמר כיין לבנון הוא הבית הראשון שהיה בו טעם וריח כמו היין שנשתבח בשיר השירים המשמח אלקים ואנשים. הרי פי' לנו יחזקאל והושע שבחן של בתי ישראל כלם א' ב' וג' אשר בירושלם ויש בשם זה יר"ם שלו כי גם המשכן שהיה שם באהל יוסף קבל רוממות ונצחיות ותוספת עלוי בהיותו נטוע בעיר הקדש בבית הגדול והקדוש אשר בתוכה ומצינו (שלו) [שלא] כתוב כן במקרא בתחלת ספר שמואל ואין צורך להזכיר משכן משה בשם ירושלם הואיל והיה במדבר ח"ל ועוד שלא נודע לא מקום קבוע ועוד שילה עצמו לא נבנה אלא ע"י בית דין של משה ולא היתה שם תקרה אלא יריעות מלמעלה דכתיב בהו ואת המשכן תעשה עשר יריעות וכל כליו של משה הספיקו שם לא נתחדש בו כלים כלל אלמא בכלל יר"ם שלו יש זכר מספיק גם לכל מה שקדמהו. הדרן ליחזקאל כי כאשר בא לרמוז על משכן שילה למפרע כאמור קרינן ביה ג"כ וכל צורותיו כי הגלגל שהיה בו היתר במות נרשם בו דרך כלל וה"נ צורתו כתיב דלא עדיף גלגל מנוב וגבעון כדפרישית לעיל וגם פה יפה אנו דורשים שני רבויין במלת וכל חד לגלגל וחד למשכן שהיה בימי משה כי למעלה הוצרכנו לכלול אותם בבית הראשון וכאן חזרנו וכללנו אותם במשכן שילה ואמר וכל

תורותיו תורתו כתיב ללמדנו שע"פ הדבר נתחדשה בו בעצמו תורה והלכה אחת בלבד שהיה בית של אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה וקרי תורותיו כי אז הוחל החיוב למעשר שני ונטע רבעי להפרשתם ולהבאת מקום ולאכילתם בטהרה שנקראו קדש והנה הפרשתם שלא לאוכלם חוץ לגבול המפורש להם כפעם בפעם היא התורה המעכבת בהם אבל הבאה ואכילה אתרבו לן ממלת וכל האמור אצל תורותיו והוקבעה שם אכילתם ואכילת קדשים קלים בכל הרואה בלבד כיון שאז נאסרו הבמות ואעפ"כ לא היו שם מחיצות מגבילות בזכות עינו של יוסף שגדר והגביל עצמו שלא להסתכל באשת אדוניו ולא בבנות צעדה עלי שור בשעה שיצא על ארץ מצרים אבל בגלגל היו קדשים קלים נאכלים בכל מקום אפילו על פני השדה וכל ימי נוב וגבעון לא היו נאכלים אלא בכל ערי ישראל אלו ואלו תוך ד' גבולי הארץ בלבד אלה התורות שנתחדשו בשילה אעפ"י שבמתייחם לבנין עצמו לא נתחדשה בו אלא תורה אחת כדאמרן ועם זה הראינו לדעת כי הקרי והכתיב צדקו יחדו ועל המשכן ראשון לציון שנעשה במדבר בימי משה והוא היה שוה למקדשים הקבועים באסור במות אמר את כל צורתו בשני רבוים ע"ש שתי צורות רוחניות אלקיות מלבד הצורה הגשמית של קדשים ויריעות שהיו בו ואלו הן אחת האויר הפנימי שהוא חלל המשכן היה י' אמות רוחב על ל' באורך הם בגי' מצפץ והב' אורך ורחב על פני כלו עם מקום הקדשים היה עם הכולל בגי' שכינה ודי בזה. ואמר ואת כל חקותיו ה"נ צריכים אנו לדרוש הרבויים כלם שהם שית עם מלת חקת דאצטריכא לגופה ואלו הן הקמה ופריקה כל ימי המלואין הא א'. הקמה קבועה ביום הח' הא תרי. פרישת ז' לאהרן ובניו הא תלת. ועוד שנאסר אז בשר תאוה הרי ד'. וכל האמור בתורת כהנים פירוש בפרשת אמור לא קרב במדבר מתני' היא בפרק התכלת הרי ה'. וגדול כבודו של משה בחיר ה' שזכה לקדש כל המקומות מאלה מסעי בני ישראל שהוקם עליהם המשכן שהיא עצמה חקה הרי שית. ולא מבעיא שהם חוץ לארץ אלא אפי' ישוב אין בהם כי כלם במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב ורב גוביה להיות המקומות הם בשעתם נעשים בזכותו אדמת קדש שוים לציון בקדושתה שהיתה אז עתידה להתקדש כי רבה היא לאין שיעור. אבל אחרי מות משה לא הותר להיות עוד בעבר הירדן מקדש מלך כלל אפי' בישוב שהחזיקו בו שני המטות וחצי המטה ואפילו לפי שעה ובהתר במות שהיא קדושה קלה ואעפ"י שכל משכנות יעקב שזכרנו היו להשתחוות ולזבוח לא כן עיר דוד שלא היו שם זבחים ועולות כלל מ"מ ראוי למנותה עמהם כמו שיבא בסמוך הואיל והתם כתיב בה ויבא המלך דוד וישב לפני ה' ומנה נפקא לן שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד אלמא חשיבא מקדש מלך הואיל והיה שם הארון קבוע בבית הנשיא לעולם שאין ע"ג אלא ה' אלקיו לא בעה"ז ולא בעה"ב והעלה הארון שם בהזמנה רבה לא כן קרית יערים ובית עובד אדום שהונח בכל א' מהם הארון דרך עראי בלא שום הזמנה קודמת וזה ברור והוא הטעם למעשה הארון בשעה שהכניסוהו לקדש הקדשים

שבו כבוד גדול נתכבד אדוננו דוד אחרי מותו בקרב ישראל והושחרו פני שונאיו כשולי קדרה כי המה היו דורשים לגנאי הוצאת הארון מהתם להכא כאלו נמאסה עיר דוד ולא עוד אלא שסגר עליהם ההיכל בעבורו חשבוהו נראה ונדחה שאינו חוזר ונראה ונמצא קרח מכאן ומכאן ח"ו וסופו הוכיח על תחלתו כי היתה הפרידה מעיר דוד קשה ולא נענה שלמה לחבב בניינו אלא בזכות אביו ואותו היום נכנם דוד עצמו בישיבה של מעלה לא קודם לכן לקיים בו וסביביו נשערה מאד. נמצינו למדים כי המקדשים הנודעים לרבים י׳ הוו כי מקדש ממ"ה בכ"מ שהוא ראוי שיהיה ראשון לציון בשמים ובארץ לדברים שבקדושה דלא בצירי מי׳. עד אבא אל מקדשי אל א׳ לא׳ למצוא חשבון ואלו הן משכן משה והגלגל טפלה לו שנים שילה ואחריו ימשוך נוב וגבעון ועיר דוד ד׳ הרי ו׳ בית ראשון ב׳ וג׳ והזבול העליון ד׳ שכל א׳ מהם כדאי לעצמו הרי י׳ וסימנך ה׳ "בדד" ינחנו וגו׳ ואעפ"י שזבול זה כבודו עלינו יראה בבית הג׳ ב"ב לא יפקד מושבו למעלה וזה פשוט ועם היותו כולל שני בתי ישראל כדאיתא בזהר פסוק פנחם דף רכ"ז וכבר זכרנו מזה למעלה מ"מ הואיל וחד באתגלייא וחד באתכסייא וישיבתם גם יחד לפיכך אין מונין להם אלא א׳ והתכלית להם כדי שלא בלבד כבוד שכינה יהיה שוכן בתוך בני ישראל כמו שכבר היה אלא הנעלם יהיה מכון לשבתך דוקא פעלת אתה ה׳ הנכתב בסוד הב"ה והנגלה מקדש אדני השם הנקרא סוד שכינה כוננו ידיך בגלוי לכבודן של ישראל לעיני עמים רבים. סוף דבר המקדש העליון נקרא זבול בגי׳ מ"ה מקומות שהוא כוללן כשנמנה אלה פקודי המשכן ל"ו דוקא כמנין אלה אשר ישכן שם הענן שם יחנו בני ישראל מסיני עד ערבות מואב בהחשב עמהם קצת מסעות שחזרו לאחוריהם כמ"ש רש"י בפ׳ עקב ובפ׳ אלה הדברים מסדר עולם. הוא אמר שהיו ח׳ מסעות אפשר שבכלל המנין הזה גבול שממנו וגבול שאליו ושב עם זה המספר מכוון. ואחריני ט׳ הוו כדאמרן הרי מ"ה כמנין זבול. ודע כי נוסף על ל"ו מקומות שזכרנו עוד היה משה מקימו ומפרקו בכל יום מאותם ז׳ ימים ששימש בכהונה גדולה והיה פרוק החבור ההוא מעין בונה עולמות ומחריבן לעומד בסוד ה׳ גבי מלכין קדמאין דמיתו והוא סוד גניזת האור הראשון שנתמלא ממנו הבית אורה משנולד משה. ולפי שלא נאמרה מיתה בתורה במלך השמיני ע"כ ביום הח׳ הוקם המשכן ולא פורק. ומ"מ כיון שנאמרה בו מיתה בד"ה כמבואר במקומו היטב אף כאן מתו נדב ואביהו תרי פלגא דומיא דהכא והתם דכתיב גביה שמו ושם אשתו שאלו נאמרה בו מיתה בתורה היתה הפגיעה במשה או באהרן כמ"ש על פ׳ בקרובי אקדש ואין להאריך אלמא היו ההקמות הראשונות לפי שעה ז"פ והרמז אליהם בזי"ן של זבול ול"ו של זבול הם הל"ו מקומות שזכרנו והב׳ כנגד שילה ובית עולמים שבכל אלו נאספו הבמות ולמנין זה לא נחשוב בו קדושה קלה משאר המקומות של התר במות שהגורם אליו בזמניהם הוא היות לארון העדות דירת עראי אצל אהל מועד והמזבח כי כל ז׳ שכבשו היה יוצא עמהם למלחמה וז׳ שחלקו היה ג"כ שם שלא בדרך קבע בהיותם עוסקים במצות החילוק

ופטורים מן המצוה שהיא לבנות בית של אבנים כמו שעשו אח"כ בשילה ולפי דרכנו למדנו שהוקם המשכן במדבר כ"כ הקמות שהם מכוונות למספר המסעות שהיו מ"ב ופעם אחת יותר כנגד הקמה אחת דלגופה אצטריכא אינה מן המנין הזה. והרי הם מ"ג הקמות שכנגדן יש לנו מ"ג מתנות פנימיות לדם הפר והשעיר של יוה"ך ובהצטרף אליהם ט' מקדשים מן הגלגל עד הזבול יהיו כלם כמנין בן וזבול דהיינו מ"ה כחדא אזלין ואמרו חכמים לא זזה שכינה מכותל מערבי לא זזה בגי' נ' שכינה אחת וכתל מערבי א' הרי כאן ב' משלימין מספר בן וידוע כי בן בכל מקום הוא קרקע המשכן יש כאן עת בראש שני בסוף מה באמצע להשפיע מכלם על שם בן דמלוי ההין דלית ליה מגרמיה כלום. ודע כי המשכן שנצטוה עליו משה רבינו במדבר היה בסוד הנער העליון שהוא במדרגת היצירה כי אין בהנהגות העליונות למדבר העמים מדרגה נגלית לעיני כל ישראל תמיד למעלה מזה השיעור לפיכך בצלאל היה ראש לאומנים והוא נער רך בשנים שלא הגיע להיות איש עד שהתחיל מלאכת המשכן בפועל כפיו דלא סגי בלאו הכי דכתיב איש איש ממלאכתו אשר המה עושים כמבואר בסנהדרין והוא בן י"ג שנה ויום א' סי' איש י' עשרה שין שלשה רמז לז' שני ערלה שהן הראשונות משנולד ונראות כארוכות הואיל והם ימי צער והאלף היא עצמה יום א' שקול ככל מה שלפניו בהיותו תחלה לשנת י"ד הוא פרק המצות וכן נע"ר במ"ק הכי הוי. ושפיר איכא הר ה' אל בית אלקי יעקב בגימ' תרע"א כי הוא השער לקדושה חמורה בהעלאת שכינה אל הבינה העליונה שבכתר בסוד אריך שהוא אלקי יעקב דא זעיר ודי. ואולם המתחיל בתחתונים לא יושג הוא משה בחיר ה' שאין כמוהו בכל ברואי מעלה ומטה והמשלים בונה ירושלם ה' עילא ותתא אין כמהו באלקים ואין כמעשיו. ולנו מקום עיון בנוסח השגור בתפילות והביאנו ה' אלקינו לציון עירך ברנה ולירושלם בית מקדשך בשמחת עולם שנראים דברים בלתי מסודרים דמבעי ליה למימר לירושלם עירך ולציון בית מקדשך ובקדימת הכניסה לירושלם שהיא הפרוזדור והדר לבית הגדול והקדוש הוא הטרקלין אשר בתוכה והאמת כי ציון הוא המקדש בלי ספק השער המצויין אשר בעיר הקדש והוא נותן שלמות רב כל סביביו עילא ותתא עד שירושלם של מעלה המתייחסת אליו ית' יגיע אליה פאר וכבוד מן המקדש שלמטה ע"כ יצדק לומר לציון עירך ברנה כי ציון דהכא משלים לירושלם דהתם והרנה של לויים היא דוקא בציון דידן וירושלם של מטה ג"כ אעפ"י שהיא לדירה לכל יושביה יחד עשיר ואביון מ"מ קדושתה מרובה בשביל הזבול העליון וירושלם של מעלה הבנויה סביב לאותו הזבול מכוון כנגד ירושלם של מטה ממש. וידוע כי המרחק שבין ארץ לשמים מתרחב והולך כלפי מעלה עד שכל העיר של מטה היא כנרגיר חרדל אפי' נגד המקדש של מעלה בלבד ע"כ יצדק לומר לירושלם בית מקדשך וירושלם דוקא הוא מקום ראוי לשמחת עולם ברבוי שלמי חגיגה ושלמי שמחה הנאכלים בכל העיר וכמהו מהיכליך על ירושלם לך יובילו מלכים שי כי השרים העליונים יטלו רשות מההיכל

העליון המכוון כנגד ירושלם של מטה לשלוח המלכים המתמנים מתחת ידם שיביאו גליות ישראל בצבים ובכרכרות לא שתהיה לשרים כניסה במרום בהיכל הקדש אלא משם תצא להם במקומם הרשות נתונה במצות המלך העליון ב"ה. וידוע כי ההיכל בכל מקום הוא תוך העיר והיכלך האמור בפסוק זה הוא היכל עליון כדאמרן מכוון על ירושלם של מטה לא בתוכה דלא איריא ואבע"א דעל ירשלם של מעלה קאמר שההיכל דהתם גבוה מהעיר גם הוא וזה פשוט. הדרן למלתין כי מדרכי המוסר יאות אלינו שלא להתיהר ולומר שהמקדש התחתון יוסיף עז ותעצומות במקדש העליון אלא בעיר העליונה דוקא שההבדל בין עיר למקדש יסבול זה לפיכך יצדק אומרנו בתחנה שיביאנו לציון דידן למען כבוד והדר נעטר לה לעיר הקדש העליונה אבל ירושלם של מטה אינו רחוק שתתייחם להיות בית ומכון תחתון אל המקדש העליון להגדיל המעלות הטובות אשר למקום עלינו וידוע דהכא והתם ציון וירושלם כחדא אזלין והוא טעם נתינת האמור של זה בזה ואין להקפיד מעתה ביניהם בקדימה ואיחור כלל. ואפשר לפרש בכלל הדרוש כי ציון של מטה כחו יפה לקדש בקדושתו כל העיר של מעלה וירושלם של מטה כלה נמי קולטת ריח טוב מהמקדש של מעלה דאילו מהכא להכא ומהתם להתם פשיט מימרא בעי אלא רבותא קמ"ל. וכתיב לפני ה' כי בא כי בא א' לעיר וא' למקדש או א' לירושלם הבנויה במרום וא' לעיר שחוברה לה יחדו. או א' למקדש של מעלה וא' של מטה. ודע כי מצודת ציון היא מקום למטה אצל המקדש מקבלת אליו ומכוונת נגדו והוא כבודו שיהא בית המלך שומר את בית ה' לא שהוא צריך שמור אלא דרך כבוד כמו שעושים להיכל מלך ואפשר שהנביא קראה מעיקרא מצודת ציון ע"ש העתיד שיבנה שלמה את ציון מקביל אליה. או נאמר שמן העקדה ומברית בין הבתרים ומאדם והבל ונח שקדמו להקריב שם קרבנותיהם הוקבע השם החביב ההוא אל מקום מקדשנו להקרא ציון והנה כאן במאמר הזה הושלם המכוון ליחזקאל באותו הפרק הנכבד יותר בדקדוק מה שנכתב במאמר המלואים ומקרא מסייענו ואעפ"כ משנה ראשונה לא זזה ממקומה כי אין מדרש בכל מקום בלא חדוש יעויין שם:

מאמר שבתות ה' מכ"י - חלק ב

כתיב כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו ואמרו חכמים לא לימא איניש רחמנא לרחקינן מחטאה אלא לירחיק חטאה מינן וראוי שזה הדקדוק יתאמת ג"כ במשל הכתוב הזה כרחוק מזרח ממערב דוקא עד שלא יצדק לומר בו כרחוק מערב ממזרח וכך הוא האמת כי מערב מקום המשפט ומזרח שמה הרשע כי הא דאמר רב ששת לשמעיה לכל רוחי אוקמן בר ממזרח והטעם הוא לפי שטועים בו עובדי השמש בשעת זריחתו וידוע כי רב ששת היה בבבל וא"י היא להם במערב אך השמש משתחוה לקונו במערבה של ציון וירושלים בנשף בערב יום תמיד בהשלמת סבובו ונוטל רשות לבקוע אז החלון המערבי לעלות סובב אל צפון לעולם בלילה אחרי כפת הגלגל שלו ולהתחיל הסבוב הנמשך אליו לילה ויום דלא סגי בלאו הכי הואיל והיא לו תנועה הפכית לסבובו הטבעי המיוחד אליו שנה שנה ואז באותה שעה נוטל רשות ג"כ לבקוע שחרית החלון המזרחי להשלים סבובו הולך אל דרום לעולם ביום למטה מאותה כפה וכבר בארנו במקום אחר כי הגלגל היומי הוא הכהן המקריב ככב חמה לפני השכינה כדרך שהקריב משה את אהרן ואת בניו אלמא לא עלה על דעת חכמי ישראל מעולם שיהיה השמש חוזר לאחוריו בלילה מן התנועה סבובית היומית שלו המתמדת לילה ויום אל דמי לו וטעות גדולה טעו בהבנת דבריהם שועלים קטנים שלא שמשו כלל לפני בעלי המסורת ממדבר מתנה וכילדי נכרים יספיקו חוקרי יון וקדר לא לנו ה' לא לנו לא באלה חלק יעקב ודי בזה עתה:

ברבות הימים נקשרו עוד כמה קשרי משפחה בין יו"ח ובין בני משפחות המתנגדים הגדולים, ורבנן עבדי שלמא כהדי הדדי.

גם בשנותיו האחרונות אף שהיה מו"ז הגאון כלוא בבית מדרשו אשר בביתו היתה מצודתו פרוסה למרחוק והתעניין תמיד בכל המתרחש בעולם, או כשהגיעה אליו ידיעה כי בעיר בגדד מתכוננים להקים בית ספר חילוני ע"י (כי"ח) אליאנס, ערך מכתב אל הגאב"ד הגאון רבי עבדאללא סומך וצ"ל לסכל את המזימה קג).

בשנות מלחמת העולם הראשונה, נכנס אליו פעם ביום ראש חודש אחד תלמידו הגה"צ רבי יוסף חיים שיינברגר זצ"ל, אמר לו מוז"ה: „חז"ל אמרו חלום א' מס' בנבואה, העולם אומר גם ניגון א' מס' בנבואה, היום בתפלת מוסף עלה בדעתי הניגון אשר הקוזאקים בסלאוויטא שוררו בשעה שהיכו את בני הרב מסלאוויטא, (כידוע הדפימו הללו את הש"ם בלי רשיון הצנזורה, ודינם יצא להעמיד שתי שורות של שוטרים ואלות בידיהם, ובני הרב בתוך יעבורו כשהשוטרים מכים באלותיהם על ראשם) מוז"ה סיים דבריו „מי יודע מה נשמע עכשיו בקעשינוב" ולאחר זמן הגיעו ידיעות כי באותו הזמן פרצו פוגרומים בעיר זו ונשפך דם ישראל ה"י קד).

אוצר החכמה

תפלת צדיק

בני ירושלם היו רגילים לפנות אליו בבקשותיהם להתפלל על חולים ועל כל צרה שלא תבוא, ואף העירו אותו משנתו, אפי' כמה פעמים בלילה, כשהיו צריכים להזכיר חולה או מקשה לילד, וכמה פעמים ראינו שהיה אומר אחר תפילתו כרבי חנינא בן דוסא בשעתו, זה חי וכו' וראו בזה פלאים.

הגה"צ רבי חיים שאול הכהן דויק זצ"ל מראשי המקובלים בעיה"ק היה מבקר אותו כמעט מדי שבוע בערב שבת והיה מפציר בו להתברך על ידו, ובהיותו כהן מיאן מוז"ה לברכו, אולם לאחר הפצרות רבות פרש ידו מעל ראשו ובירך אותו מרחוק קה).

בשנותיו האחרונות תקפה עליו חולשתו ולא היה יכול לצאת מביתו, והיו צריכין לשאתו על כסאו, ועם כל חולשתו הגדולה לא רצה שיעברו עליו חודש ימים שאל יראה את הר הבית, ותמיד העבירוהו למקום גבוה שמשם רואים את הר הבית, — כמה פעמים נשאו אותו אז על כסאו אל הכותל המערבי ושמחתו בזה היתה עצומה.

גם אני נכדו זכיתי והייתי בין המלווים אל הכותל המערבי, ודכירנא כי מו"ז

קג) מכתבו זה נמצא בספרי' של הרב דוד ששון שליט"א, בלונדון.

קד) מפי הגה"צ רבי יוסף חיים שיינברגר זצ"ל.

קה) מפי אבא מארי וצ"ל.

הגאון קבע מקום תפילתו שם בפינה השמאלית של הכותל המערבי קו) (שמעתי מפי אבא מארי זצ"ל כי עוד בהיות מחיצת גדר שם בצד שמאל, חשתדל מו"ז זצ"ל אצל השכנים הערביים שם שירשו לו להכנס לפנים מן הגדר), ולאחרי שגמר את תפילתו למרות זקנותו וחולשתו הגדולה התאמץ וחלך ברגליו סמוך ממש ליד הכותל המערבי עד לפינה הימנית.

„חכנה דרכה"

בשבועותיו האחרונים התחיל מוז"ה להתכונן לשעתו האחרונה, להחזיר את נשמתו הטהורה ליוצרה, הוא קרא אליו את נכדו הרב ר' שמעון הלל שלעזינגר שליט"א וצוה לו כי לאחר פטירתו בעת אשר יוציאוהו מביתו יעמדו עם מטתו ע"י המזוזה ויניחו עלי' יד ויכוונו אליו ויאמרו: „גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי".

אוצר החכמה

זכורני כי בשבועותיו האחרונים תקפה עליו פעם חולשתו עד שנטה למות ואין איש מאנשי הבית שם בבית מלבד דודתי הצדיקת מרת רייזל ע"ה, היא יצאה החוצה להזעיק אנשים ובין השכנים שנזעקו נכנס גם הר"ר יודא כהן ז"ל, אך כשנכנס הר"י כהן לביתו התאושש מוז"ה ואמר אליו „הלא כהן אתה ועליך לצאת".

שבועים לפני פטירתו בליל א' של פסח, כשהוא מיסב עם בניו על הסדר התחיל לסדר לפניהם את ברכת יעקב לבניו לפני מותו, וכל הסדר נסב על דרך זו, ומאז ראו את הכנתו הגדולה לאותו היום, כמה ימים לפני הסתלקותו והוא חולה וחלש, רמז כבר שהגיע עתו, ומאז מרחשין שפוותי' ולא פסק פומיה מגירסא, ביום החמישי האחרון אמר „האדם צריך לתת דין וחשבון על כל ימיו, אני יודע את החשבון, ועל היום הזה לא ידעתי", בימיו האחרונים התחיל להזכיר צדיקים מעולם העליון בשמותיהם שבאו לביתו קז) ואמר בלשונו הק' „הרבי (החת"ם) כאן" והזכיר עוד אחד מקדושי קדם ממנחילי הארץ „הנמצא כאן".

ויהי ביום הששי, ערב שבת קודש, בעת הדלקת הנרות הזכיר לתקוע בשופר במנהגו לתקוע תמיד שש תקיעות בע"ש כדרז"ל וכמובא לעיל, ומיד החל לברך את בניו ונכדיו, וכל האנשים אשר היו אז בבית כשהוא מניח את ידיו הקדושים על ראש כל אחד בברכתו, וגם אני זכיתי להיות בין המתברכים. את ידיו הקדושים הטיל על ראשי וברכני שעה ארוכה, שפתיו היו מרחשין ולא פסק פומא ופניו דומים ללהבות אש, והכרת פניו ענתה בו שהוא דבוק בקוב"ה ושכינתיה.

קו) וידוע ומקובל, כי מה שהביא הרחיד"א זיע"א בשה"ג מערכת גדולים, כי „מהר"ר אברהם הלוי ברוכים הוא הקדוש שראה השכינה עין בעין אצל הכותל המערבי", הי' במקום הזה.

קז) עי' זוהר (ח"א קי"ח) ובתורת יחיאל ס' ויחי עמוד תו.

תפילות מיוחדות מארץ ישראל

אברהם יערי

מחניים ס'

תקציר סקירה של תפילות שחוברו בארץ ישראל במהלך הדורות. תפילות אלו כוללות תפילות על הגאולה, תפילות על בני הגולה, תפילות על המקומות הקדושים בארץ ישראל ותפילות לאדם שיזכה לעלות לארץ ישראל.

מילות מפתח תפילה, ארץ ישראל

בדורות שונים נתחברו בארץ ישראל תפילות מיוחדות, שונות זו מזו במהותן ובצורתן, והצד השוה שבהן שהן כולן תפילות על הגאולה. אדם מישראל שישב בירושלים וראה בעיניו יום יום את עיר קדשו ותפארתו בידי זרים ואת חורבות מקדשו, נתעורר ביותר לבקש על הגאולה והתפילות הרגילות לא הספיקו לו עוד. וכן עשה זאת מתוך אמונה שלימה שהתפילה במקומות המקודשים מאז עשויה להתקבל יותר מתפילה במקומות אחרים. אדם מישראל שעלה לארץ כיסופיו ועמד בפעם הראשונה בשערי ירושלים ויכול היה להשוות את ירושלים שבמציאות לירושלים שבחזון לבו ובזכרון עמו, לבו נתמלא רחשי תחנונים שאותם ביטא בתפילה מיוחדת. מאידך מי שזכה להגיע לארץ הקודש, ולעיר הקודש נתמלא רצון לבקש על אחיו בני עמו שזכו אף הם להגיע למחוז מאוויהם.

החל מימי חידוש הישוב היהודי בירושלים אחרי מפלת הצלבנים בסוף המאה השתים עשרה הגיעו לידינו תפלות שונות, תפלות צבור ותפלות יחיד, שנתחברו בירושלים ומשם נשלחו לארצות הגולה או הודיעו עליהן לגולה, התפילות הללו ניתנות להחלק לארבעה סוגים עיקריים אלה

א תפילות כלליות מיוחדות בארץ ישראל על הגאולה.
ב תפילות בארץ ישראל על בני הגולה.
ג תפילות עולים ועולי רגל על המקומות הקדושים בארץ ישראל.
ד תפילות לאדם שיזכה לעלות לארץ ישראל ולישב בה.

תפילות ציבור מיוחדות על הגאולה נתחברו בתקופות של התעוררות ונאמרו בימי הרחמים והסליחות, היינו מראש חודש אלול עד יום הכפורים בימי "בין המצרים", היינו משבעה עשר בתמוז עד תשעה באב ובזמן מאוחר יותר גם בכל ערב ראש חודש. הידיעה הראשונה על תפלה מעין זו כלולה באגרת שכתבו חכמי הישיבה בירושלים ליהודים אשר ברומא, בסוף חודש אלול לשנת רפ"א ( ). באגרת מתואר בפרוטרוט

כיצד נתעוררו בירושלים לתפילה זו, וכך נאמר בה

"הנה אדונינו הנגיד יר"ה (ר' יצחק הכהן שולאל, מנהיג יהודי ארץ ישראל בעת ההיא) גבה בדרכי ה' עד למעלה, וכל מעייניניו וחשבוניו לעשות הטוב והישר בעיני ה' , ויאמר אל עמו ואל חכמיו ובית דינו הצדק עד מתי נתעצל לשוב אל אלקינו, ועד מתי לא נקיץ מתרדמתנו לקרוא אליו בכל לבנו, להשיב שבותנו ולמהר גאולתנו, וימהר יחישה יבצע את כל מעשהו בהר ציון וירושלים, לתקן עולם במלכותו, והאלילים כליל יחלוף, והלא אמרו רז"ל (ילקוט שמעוני, שמואל, רמז י"ו), כי בג' דברים מאסו ישראל בימי רחבעם במלכות שמים ובמלכות דוד ובבית המקדש, ושאין מראין סימן גאולה לישראל עד שיבקשו שלשתם. ואז צוה (הנגיד) לתקן ולסדר משמרות להתפלל ולהתענות על כל אחינו שבגולה, יצל יגן עליהם ויפנה אליהם בעין החמלה והחנינה ויתן אותם לרחמים לפני כל שוביהם וישיב בנים לגבולם, ורחמים למבעי מן קדם אלקא שמיא על הג' דברים הנזכרים ולהתפלל ולהודות עליהם.

והנה נתקבצנו אנחנו בירושלים וסדרנו ב' משמרות להתענות בכל שבוע יום אחד, והן חוזרות חלילה, להתפלל על כל הכל. והיום אשר סדרנו המשמרות, בלילה ההוא נדדה שנת מלכו של עולם, והראה לנו סימן גאולה, וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו, ויהי גשם שוטף ורוח גדולה מפרק הרים ומשבר סלעים, וזה היה ביום י"א לעומר (כ"ו ניסן), אשר באותו הזמן הוא פלא להמטיר בירושלים, כי אין המים יורדים בימות קיץ, רק בימי הגשמים מסוכות עד פסח. והבוקר בהיותנו בבית הכנסת, באומרנו, "ובא לציון גואל", באותה הנקודה עצמה, היה רעש גדול, אשר כל יושבי הארץ נחרדו נבהלו נחפזו, כי לא נשמע כמוהו מימינו, ובשעת הרעם נפלה אש מן השמים על הארמון של הגוים (קבר אותו האש), על המרכז עצמו, ואבד ושבר גדע לארץ ה' מפסיליהם אשר היו בצמרת הארמון, ונעשה בו חורבן גדול, ויהי לנס. ואין זה אלא סימן גאולה. וקבלה ביד אנשי הארץ שמעולם לא נפלה אש בירושלים בשום זמן מהזמנין. ולכך חזקו ידיכם רפות "

האגרת נכתבה בשנה החמישית לכיבוש ארץ ישראל בידי התורכים, בימים שבהם נתחזק הישוב היהודי בירושלים והתחילה העליה בהמונים של מגורשי ספרד לצפת, ויהודי ארץ ישראל נתעוררו לתקוות גדולות ממפלות מלכויות אדום בידי תורכים. באגרת מסופר על עריכת התפילה במצוות הנגיד, ואילו נוסח התפילה לא נמסר. אולם מה שנסתם כאן נתפרש במקום אחר, כי בדור שלאחר מכן נשלח נוסח התפילה גופה מירושלים לקהילת בוסיטו שבאיטליה, ומשם נשלחה לקהילות אחרות והגיעה לידי ר' אהרן ברכיה בר' משה ממודינא, והלה הכלילה בספרו ובראשה סיפר כיצד הגיעה התפילה לידיו. ואלה דבריו

"דרכי שמרתי... להמתיק בפי הרבים תחינות ובקשות... ובפרט מאותם אשר נתפשטו באויר המחכים באי"י ובירושלים עיר הקדש, ולהיות כי תפילה זו שהיא תקון קדמונים (הכוונה לימי הנגיד הנזכר). שקצת ממנה היתה כמוסה מאז באוצרותי, עתה מחדש נשתלחה מקהלה קדושה אשר בירושלים תוב"ב בגלילות אלו, והודרכה אלי תיכף מבוסיטו, למען אזכה בה רבים, כאשר הודות לאל עשיתי, כי שלחתיה בכל סביבות אלו, רחש לבי ג"כ להדפיסה פה".

בראש גוף התפילה העתיק ר' אהרן ברכיה גם מה שכתבו יהודי ירושלים באגרתם, ומתוך דבריהם אנו למדים שהיא היא התפילה שנתחברה בימי הנגיד ר' יצחק הכהן שולאל בשנים הראשונות לכיבוש הארץ בימי התורכים. ואלה דברי חכמי ירושלים בראש התפילה יחד עם גוף התפילה

"ידוע מה שאמרו רז"ל, שישראל כפרו בשי"ת ובדוד מלכם ובבית המקדש וצריך שיבקשו רחמים על שלשתן, והובא בילקוט שמואל רמז י"ו בשם ר' סימון. ואעפ"י שאנו מבקשים על שלשתם בתפלתנו, אין לנו תפילה מיוחדת על ככה, ראוי ליראי ה' ולחושבי שמו להתפלל על גאולה... על זה סדרנו תפלה קצרה להתפלל אותה באשמורת הבקר, כי אז שערי שמים פתוחים, או בעת מנחת ערב אחר תפילתם ותפילה זו קצתה הועתקה מתפילת ר"ה מקצתה מפרקי היכלות. וככה יעשה יתפלל לפני אלהיו ויבכה על עונות נעוריו ויתודה, עונותיו ועון אבותיו, אחרי שישוב אל אלהיו בלבב שלם, ואחר כך יאמר

"אנא י"י חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי אנא י"י אלהי כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך. ככתוב אנכי הוא מוחה פשעיך למעני וחטאתיך לא אזכור (ישעיה מ"ג, כ"ה), ונאמר מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך שובה אלי כי גאלתיך (ישעיה מ"ד, כ"ב) שיר המעלות ממעמקים קראתיך י"י (תהילים ק"ל, א'). אנא י"י חטאנו אנחנו ואבותינו, העוינו והרשענו וכפרנו באלוהתך ובדוד מלכך ובבית קדשך ותפארתך, ואמרנו אין לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי, איש לאהליו ישראל (שמואל א' כ', א') ועתה שבנו ונחמנו ונתחרטנו ושלשתם בקשנו את י"י אלהינו, ואת דוד מלכנו ובית מקדשנו ותפארתנו. ככתוב אחר ישובו בני ישראל ובקשו את י"י אלהיהם ואת דוד מלכם ופחדו אל י"י ואל טובו באחרית הימים (הושע ג', ה').

"אנא י"י המצא והדרש לנו, ועשה אות לטובה, והאר פניך על מקדשך השמם למען י"י, וקבץ נפוצות קויך, ויבנה בית המקדש. הלא ידענו כי בוחר אתה בבן ישי. ובכן יתגדל שמך י"י אלהינו על ישראל עמך. ובכן, תן פחדך י"י אלהינו. על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת על כן נקוה לך י"י אלהינו (וכו' עד) ולעולמי עד תמלוך בכבוד. ובכן תן כבוד י"י לעמך וכו'. ובכן צדיקים יראו וישמחו', וישרים יעלוזו וכו', ותמלוך אתה י"י לבדך מהרה על כל מעשיך בירושלים עירך ובהר ציון משכן כבודך, ככתוב כה אמר י"י שבתי אל ציון ושכנתי בתוך ירושלם ונקראה ירושלם עיר האמת והר י"י צבאות הר הקדש (זכריה ח', ג') ועלו מושיעים בהר ציון (עובדיה א', כ"א) והיה י"י למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה לכלם למלך ובמשפטי ילכו וחקתי ישמרו ועשו אותם (יחזקאל ל"ז, כ"ד כ"ה). ועוד כתוב זכרתי להם ברית שלום ברית עולם יהיה אותם ונתתים והרבתי אותם ונתתי את מקדשי בתוכם לעולם (יחזקאל ל"ז, כ"ו).

"אנא י"י כתבנו לגאולה, אנא י"י כתבנו לישועה, והקל חבלי משיח מעלינו, וענינו ביום קראינו. ואם רבו עוונינו, התר התר יוצר בראשית, סלח סלח אביר יעקב, מחול מחול קדוש ישראל, כי אדיר מלכים אתה, מלך אדיר, מלך ברוך, מלך גדול, מלך דגול, מלך הדור, מלך ותיק, מלך זך, מלך חנון, מלך טהור, מלך ישר, מלך כבוד, מלך לעד, מלך מרומם, מלך נורא, מלך סולח, מלך עוזר, מלך פודה, מלך צדיק, מלך קרוב, מלך רחום, מלך שומר, מלך תם. למה לך איבה עם זרע אברהם אהובך, למה לך קנאה עם זרע יצחק עבדך, למה לך תחרות עם זרע יעקב תמימך, כי קנין שמים וארץ קראת אותם. אנא רחם על פליטת גולת אריאל, הבנים אין לישראל. העל אלה תתאפק ה', תחשה ותעננו עד מאד. אל תנאץ למען שמך, אל תנבל כסא כבודך, זכור אל תפר בריתך אתנו כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, אתה י"י אבינו גואלינו מעולם שמך"

על תפילות ציבור שנהגו להתפלל בצפת במאה השש עשרה על גאולת ישראל, מספר ר שלמה שלומיל מיינשטרל, שהגיע לצפת בסוף ימי פריחתה, בראשית המאה השבע עשרה. באגרתו מצפת מיום ״ד בתמוז שס״ז ( ) הוא כותב

״ובכל יום ה בשבוע מתקבצים כל ישראל אחר תפילת שחרית לבית הכנסת אחת גדולה, ומתפללים שם תפילה נוראה עד מאד על כל ישראל בכל מקום שהם ועל גלות השכינה וישראל וחורבן בית אלהינו, ומברכין לכל מי ששולח ממונו לסייע עניי א״י, שהקב״ה יאריך ימיהם ושנותיהם ויצליחו עסקיהם וישמרם מכל צרה וצוקה. וכל התפילה כולה עושים אותה כל ישראל בבכייה גדולה ובשברון לב. וקודם שמתחילין להתפלל עולה הרב הגדול החסיד מהרר״מ (ר משה) גלאנטי יצ״ו על הבימה ודורש דברי כבושים ומעורר ישראל ליראת השם ומקרב אותן לאהבת הבורא במתק לשונו וגודל חכמתו ובקיאותו ורוב קדושתו. ואח״כ עולים ב ראשי ישיבות, חכמים וחסידים גדולים ובעלי עבודה, על הבימה, שם האחד הוא החכם מהר״ר מסעוד (אזולאי) סגי נהור, והוא מורי ורבי, ידוע לכל ישראל רוב קדושתו ורוב בקיאותו, ושם השני מהר״ר שלמון מערבי יצ״ו, מפורסם הוא לעיני כל ישראל בחכמה ובענוה יתירה ובחסידות מופלאה, ומתחילין להתפלל באימה ובפחד וביראה גדולה, ושתי עיניהם זולגות דמעות כשתי מעיינות מים. מי ראה באותן תפילות וצעקות הגדולות והמרות שעושים כל ישראל בבכי ובדמעות גדולות, כולם כאחד, על הגולה ועל החורבן בעוונותינו הרבים, ומתוודים עוונותיהם, אשר אם יהיה לבו של אדם קשה כאבן, מוכרח הוא שיהפך ויתחרט על עוונותיו ויבכה בדמעות שליש בעמדו שם״.

באגרת אחרת מהשנה ההיא מתאר ר שלמה שלומה מינשטרל את תפילת הציבור המיוחדת בצפת ארבע פעמים בשבוע בימים שמראש חודש אלול עד יום הכפורים, ומוסיף לספר במיוחד על תפילה שהעולים לארץ ישראל יגיעו בשלום למחוז חפצם. ואלה דבריו

״מר״ח אלול מתחילין כל ישראל לקום באשמורת הבוקר ולומר סליחות. וט״ז ישיבות פה בצפת מתחלקים לד כיתות, וכל כת עושה יום אחד כמו יום הכיפורים, דהיינו כל יום ב וג וד וה בשבוע מראש חודש (אלול) ועד יום הכפורים. וסדר התפילה הוא כן לאחר שמסיימין תפילת הבוקר שתקנו אנשי כנסת הגדולה, מתקבצים כולם לבית הכנסת של איטליא, ועולה ראש ישיבה אחד, זקן ומופלג ומופלא ודורש דברי כבושים ועניני תשובה, ואח״כ מתחילין לומר סליחות ותחנונים גדולים בהכנעה גדולה, וכל העם עונים אחריו בלב נשבר ונדכה ובבכיה. ואחרי שמסימין זו התפילה מתחילין לשורר תהילים מן ראש עד סוף בניגון יפה ונעים במתון ובדקדוק גדול בלב ובנפש, ובין כל ספר וספר משוררים פזמון אחד של בקשת רחמים. ועומד הראש ישיבה ואומר יהי רצון מלפניך ה אלהינו ואלהי אבותינו שבזכות הספר זה של תהלים שקרינו לפניך ובזכות שמותיו הקדושים היוצאים ממנו, ובזכות מזמוריו ופסוקיו ותיבותיו וטעמיו תגן בעדנו ובעד כל ישראל בכל מקום שהם, ותצילנו מכל גזירות קשות. וכדומה לזה מבקש רחמים בעד כל ישראל, והעומדים שם עונים אחריו אמן. אח״כ אומרים ויעבור וי״ג מדות וקדיש, ומתחילין הספר שלאחריו. וכך הם עושים לכל ה ספרים של תהלים.

״אח״כ מבקשים רחמים על הספינות ובני אדם הבאים לא״י, בין בים בין ביבשה,, שהקב״ה ינהלם וינחם למחוז חפצם על מי מנוחות וינהגם ברוחו הטוב ויצילם משודדים ומליסטים ויביאם לארץ הקודש.

״ואח״כ מתפללים על שלום כל הנדיבים השולחים ממונם נדבה לעניי א״י

ומחזיקים בידם ללמוד תורה ולהתישב באי"י, שהקב"ה יצילם מדבר והרג ורעב ושבי וביזה וחליים רעים ומקרים רעים ויצליח להם בכל מעשה ידיהם, ויתן להם בנים עוסקים בתורה ובמצוות לשמה. אח"כ אומרים אנא השם חזקם ואמצם ותן בלבם רחמנות להיטיב אלינו ולא נכרת ברעב בארץ החיים, ואל יגרמו עוונותינו לצאת מארץ חמדה טובה ורחבה בעבור פרוסת לחם ונתבטל מלימוד תורה ומעבודת השי"ת. עשה בעבור קדושת א"י שלא תישאר חרבה ושממה בלי יושב.

"אח"כ מתפללין על כל ישראל בכל מקום שהם, שהקב"ה יגן בעדם ובעד בניהם ובנותיהם וכל אשר להם, ויצילם מכל גזירות קשות ומעלילות ומגרושין ומשמדות. וכהנה וכהנה תפילות ובקשות רחמים אשר לא יכילם זה הספר. ואח"כ לומדים בזוהר עניני תשובה, ואח"כ לוקים מלקיות (לכפרת עוונות), ואח"כ מתפללין תפילת מנחה, ומרבים בסליחות ותחנונים ובוידוים עד אחר שקיעת החמה, ונפטרים לבתיהם לשלום. וכן עושים בכל ערב ראש חודש כמו יום הכפורים קטן".

ר' משה פוריית מפראג, שעלה לארץ ישראל וישב בירושלים וחיבר ספר על ארץ ישראל ביהודית אשכנזית בשם "דרכי ציון", שנדפס בשנת ת"י ( ) כנראה בפרנקפורט דמיין, מתאר בספרו תפילה מיוחדת שמתפללים בירושלים בכל יום שני וחמישי בשבוע ובשבת ויום טוב. ואלה דבריו

"בכל יום שני וחמישי אחרי תפילת שחרית, ובכל שבת ויום טוב אחרי מנחה, הולכים למקום שממול כותל המערבי ומתפללים שם תחת כיפת השמיים... וכל אחד מברך ב"מי שברך" את האנשים הקרובים ללבו ושגמלוהו כל טוב ועתידים לגמלהו כל טוב, ונודרים צדקה למענם. וזה סדר התפילות שמתפללים בכותל המערבי.

"ואני ברוב חסדך אבא ביתך" עד "ענני באמת ישעך" והמזמורים קכ"ב, קל"ב וקל"ג (שבתהלים) וקוראים פרשת עקדת יצחק (בראשית כ"ב) בטעמי המקרא, ואחר כך אומרים
"זכור את המעמד הגדול שהיה במקום הקדוש הזה, אברהם אבינו שהיה בשר ודם כמונו וכבש את יצרו ומדת חסדו ופשט ידו לשחוט את בנו יחידו לקיים כאשר צוית לו, ואתה ה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד, יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך מעל בניך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עם בניך במדת החסד והרחמים לפנים משורת הדין, ותציל עמך ישראל מכל פגע ותקלה וסיבות רעות שהן בעולם, כי די לנו בשפלותנו ובגלותנו, שאנחנו בעוונותינו מפוזרים בארבע פינות העולם, והבית הגדול והקדוש חרב בעוונותינו, ועיר קדשך חרבה עבור חטאתינו. יהי רצון מלפניך ה אלהינו שתמחול ותסלח על כל רוע מעשינו ותבנה ירושלים עיר הקדש, ונדחי ישראל יכנס, והבית הגדול והקדוש תבנה במהרה בימינו ותתגדל כבודו, ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם".

ובתארו את סדר התפילה בירושלים בשבת הוא כותב

"אחר יקום פורקן אומר החזן בקול רם, מי שברך לכל הגבאים העוסקים בעניי ארץ ישראל בחוצה לארץ, ומזכירים כל אחד בשם. ומברכים ב מי שברך כל הקהלות והישובים השולחים כסף לירושלים להחזיק ידי לומדי תורה, ומברכים ב מי שברך את היחידים השולחים כסף לירושלים. וזה לשון ה מי שברך "מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה, הוא יברך את כל

הקהלות הקדושות וישובים שבחוצה לארץ בעבור ששולחים מנדבת לבם מממונם להחזיק ידי לומדי תורה ולענייי ארץ ישראל ולעיר הקדש ירושלים. בשכר זה הקב״ה יזכם לראות בבניינה ולשמוח בתיקונה, וישמרם ויצילם מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ויזכו לביאת משיחנו ולהביא נדבותם לבית המקדש במהרה בימינו בעגלא ובזמן קריב וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם עם כל ישראל, ונאמר אמן.

״ואחרי כן מברכים ב מי שברך מיוחד את גבאי ארץ ישראל שבחוצה לארץ כל איש ואיש לחוד. ואחרי כן מברכים ב מי שברך את הנשים השולחות כסף לירושלים

״מי שברך אבותינו אברהם, יצחק יעקב משה ואהרן שרה רבקה רחל ולאה, הוא יברך את הנשים היקרות שבחוצה לארץ היושבות הן בקהלות והן בישובים בכפרים בעבור ששולחות מנדבת ליבן ממונן לנשים עניות אשכנזיות שבירושלים תבנה ותכונן. בשכר זה הקב״ה יצילן מכל צרה וצוקה, העקרות שבהן יזכו לזרע כשר וקיימא, והמעוברות שבהן שלא יפלו פרי בטנן, והיושבות על המשבר יצאו מאפילה לאורה, והמניקות אל יחסר חלב מדדיהן, ואל תהי אסכרה בילדיהן, ויצילן מעין הרע ומרוחות רעות, ויגדלו את בניהן לתלמוד תורה ובנותיהן ינשאו לתלמידי חכמים, ותמיד יהא שלום בביתם עם בעליהן, ויזכו לביאת משיחנו ולהביא נדבתן לבית המקדש במהרה בימינו עם ישראל אחינו, ונאמר אמן״.

דור אחד לאחר מכן כותב **ר׳ גדליה מסימיאטיץ׳**, מבני חבורתו של ר יהודה חסיד, שהגיעו לירושלים בשנת ת״ס ( )

״בכל שבת שחרית אחרי יציאת בית הכנסת הולכים מחיל אל חיל מיד לכותל המערבית... ושם אומרים המזמורים שנזכר בהם ירושלים וציון... ומברכין את גבאי ארץ ישראל שבחוצה לארץ ואת כל המתעסקין במעות לשלוח, וגם מברכין כל אחד את קרוביו שבחוצה לארץ...״

ר׳ חיים ן׳ עטר׳, שעלה לארץ ישראל עם חבורת תלמידיו בראשית שנת תק״ב ( ), ומחמת המגפה בירושלים ישב תחילה ישיבת ארעי בעכו, ומשם יצא עם תלמידיו לטיול של השתטחות על קברי צדיקים בגליל, ערך תפילות מיוחדות בכל מקום. וכך מתאר אחד מתלמידיו את ההשתטחות במקום אחד

״ומזה הכפר כפר יסיף שליד עכו הלכנו... לכפר אחר קרוי ארכה, ושם קבור חושי הארכי... והוא ריע דוד. וישבנו על הקבר יום ו ולמדנו עליו תורה נביאים וכתובים, וישבנו שם כל יום ו . בהתבודדות גדולה ולמדנו ענין עצותיו וענייניו עם דוד שמואל ב , פרקים ט״ו י״ז , ולמדנו כל התהלים וסליחות בדמעות שליש על אורך הגלות ועל אף ה המגפה אשר שולח בעיר קדשינו ירושלים.״

ויש לשער, שבהזדמנות השתטחותו עם תלמידיו על המקומות הקדושים בגליל חיבר ר חיים ן עטר את תפילתו זו על גלות השכינה

״יהי רצון מלפניך אבינו מלכנו ידידות אור נפשנו רוחנו ונשמתנו, למען בריתך אשר כרת לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם מלפניך, זכור אהבתנו וחיבתנו והשב שכינתך לבית קדשנו והחזר להשתעשע בנו כימי קדם, כי קשה פרידתך ממנו כפרידת נפשנו מרוחנו, המו מעינו וכלתה נפשנו אל גאולת שכינתך, מתחננים ובוכים לפניך ה אב הרחמן על גלות השכינה, הושיעה ה שכינתך ודבק נפשנו באהבתך הנעימה והערבה על נפשנו רוחנו ונשמתנו, וייעול מלכנו בהיכלא אמן כן יהי רצון.״

אף עדת החסידים שעלו לארץ ישראל ברבע האחרון של המאה השמונה עשרה, ועדת הפרושים תלמידי הגאון מוילנא שעלו בראשית המאה התשע עשרה, היו נוהגים להתפלל על בני הגולה במקומות הקדושים בגליל.

באגרת שכתבו ראשי עדת החסידים בשנת תקמ"ה ( ) אל גבאי קופת א"י ברייסן, הם מעתיקים את הברכה שבה נהגו לברך את המתעסקים בצרכי ארץ ישראל "בכל המקומות המקודשים ובכל עת מצוא זו תפילה וחודש ושבת". וזו נוסחה

"מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה, הוא יברך וינצור ויעזור את כל אחד ואחד מישראל. המסיעים בטובת קופת ארץ ישראל, בין בגוף בין בממון, בין בדיבור ומעשה, וכל איש ואשה אשר יעשו עוד נדבה חדשה ישאו ברכה מלאה וגדושה מאת ה אלקים בציון, כי שם ציוה את הברכה וחיים, בזכות תורתנו הקדושה וזכות הארץ ושוכניה, האבות והאמהות נביאים ותנאים ואמוראים ובפרט התנא הגדול רבי עקיבא ורבי מאיר בעל הנס ורבי שמעון בן יוחאי המגינים עלינו תמיד. זכותם יגן עליהם ועל בניהם וכל אשר להם בתוך כלל ישראל, ואמרו אמן."

וכן כותבים ראשי עדת הפרושים תלמידי הגאון מוילנא באגרתם מצפת משנת תק"ע ( )

"פסיעתם ויגיעתם ופעולתם עבור עניי אה"ק ארץ הקודש לומדי תורה לא ימושו מפינו להתפלל קדם מרן דבשמיא בעד הגבאים הממונים על תרומות א"י בליטא בפרטות ובעד כל המתנדבים בעם. וכן דרכינו להתפלל בעת הליכתנו על קברי הצדיקים והקפת עיר קדשנו צפת וסביבותיה ... וכן אנו שולחים בכל שנה מנין מבני מתיבתין ישיבתנו לעיר הקדושה טבריא תובב"א תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן להתפלל על קבר ר מאיר בעל הנס ורבי עקיבא ושאר תנאים ואמוראים וגאוני ארץ. וכן היו מבני מתיבתין דנן בירושלים עיר הקדושה אצל כותל מערבי וציון קבר זכריה הנביא ועוזיה המלך, והתפללו בעד כל הגבאים והמתנדבים ומחזיקים אותנו ובעד כל יושבי גלויותינו, שיקבץ נדחי ישראל מארבע כנפות הארץ לארצנו ויבוא גואל צדקנו ובנה בית מקדשנו ותפארתנו במהרה בימינו אמן כן יהי רצון."

נעבור עתה לתפילות מיוחדות שהתפללו עולים ועולי רגל בדרכם בפעם הראשונה על אדמת ארץ ישראל או בכניסתם לשערי ירושלים. תחילה לא היו תפילות קבועות לכך, אלא כל עולה ועולה רגל היה מביע רחשי תפילתו מלבו. ויש שהעלו לאחר מכן את תפילתם על הכתב.

המשך המאמר

תפילות מיוחדות מארץ ישראל

אברהם יערי

המשך

המשורר יהודה אלחריזי הספרדי, שעלה לרגל לארץ ישראל בשנת ד אלפים תתקע״ח ( ) הכליל בספרו ״תחכמוני״ את התפילה שאמר בכריעה והשתחויה בכניסתו לירושלים. וזו תחילתה

נפשי לציון מספרד גלתה
ממעמקים עד שחקים עלתה,
גיל הרבתה יום ראתה הר אל, והוא
היום אשר מיום היותה אותה.
כמה חסידים נכספו לראות ולא
זכו, והיא חוטאה ובמה זכתה
צור החליץ גופה בציון, אחרי
אבדה וגם לחה ועינה כהתה,
ובירכתי מערב כמתה נחשבה
עד כי בציון עיר ה היתה.
ציון, אשר כמה מדינות נהדרו
אך כהדרה עין אנוש לא ראתה
לא אדעה אם המרומים שחתו
נגדה, ואם היא על מרומים עלתה.

וסיים את תפילתו בתקוה לקוממותה

לא קצרה יד אל להושיעה ועמו לאסוף,
מושיב יחידים ביתה
עוד צור ישיבנה לאפריון, ועוד
תשוב לעדנה אחרי כי בלתה.

ר׳ משה בן נחמן הרמב״ן , שעלה לעת זקנתו מספרד לארץ ישראל ונכנס לירושלים ביום ט אלול ה אלפים כ״ז (בספטמבר) ומצא אותה חרבה לחלוטין אחרי כיבוש התאתארים, התפלל בכניסתו לירושלים תפילה מיוחדת. התפילה הכתובה בפרוזה חרוזה כוללת שלשה חלקים. בחלק הראשון דיבר המתפלל על ירושלים בימי גדולתה שהיתה מעון לשכינה ותינה את שבחיה ומעלותיה. בחלק השני קונן הרמב״ן על ירושלים החרבה והשסויה שהיא מעון תנים, ובחלק השלישי תיאר מה שנתגלה לעיניו בירושלים, ומסיים בתקוה לקוממותה. תחילתה של התפילה ״עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים בית האלהים ושער השמים.״ וסיומה

״אבינו אב הרחמן, לא יתום ישראל ולא אלמן כי רחמיך עליהם במקומן, בכל עת

ובכל זמן, ובית עבדך זה משה בן נחמן, הבא לראות עריך ומקדשך בחורבנן, ובקרעו בגדיו ומעילו בוכה ומתאבל אליך ישתחוה ואליך יתחנן, שיזכה ויראה דבירך והיכלך איליך ואולמיך בבנינן, עינינו תחזינה ירושלם נוה שאנן, וערי יהודה בתיקונן, בשוב ישראל לנויהם וכהנים לעבודתם ולוים לדוכנן, שנאמר ישעיה ד ח וברא ה על כל מכון הר ציון ועל מקראיה ענן יומם ועשן ועל כל כבוד חופה לשכינתך ועתך בבית מקדשך ולא יכרת מעונן, וזה עבדך ישב בסתרן, ובצל שדי יתלונן. ברוך אתה ה שומע תפילה.״ (א. יערי, מסעות ארץ ישראל, עמ)

ר׳ אשתורי הפרחי, שעלה מספרד לארץ ישראל בשנת ע״ג ( ) וסיים את ספרו ״כפתור ופרח, על ארץ ישראל והמצוות התלויות בה, בבית שאן בשנת פ״ב ( ), מספר שעולים ועולי רגל הרואים את הירדן מתפללים תפילה מיוחדת וזה נוסחה

״על יד הירדן אברך אהלל ואודה שמך בעד עמך בקעת כים סוף גבול ארצך שפתו והסוף הסוף לאליהו חציתו בו אלישע לא היה חצוף חשוף זרוע קדשך, קדוש ישראל, להושיע עם אביון הטיבה ברצונך.״

מהמאה השש עשרה ואילך נקבעה מטבע של תפילות לעולים ולעולי רגל. תפילה ראשונה מעין זו, **״תפילה לעולה הבא לירושלים״**, אנו מוצאים בספר ״יחוס הצדיקים״ על המקומות הקדושים בארץ ישראל, וזה נוסחה

״יהי רצון מלפניך ה אלקי ואלקי אבותי שתראה בעני עמך בית ישראל הנפוצים בכל הארצות והכן ובנה ירושלים עירך אשר היא שוממה ומקדשך אשר הוא משולח ונעזב כמדבר, ותקנא לשם כבודך המחולל בגוים, ותקבץ שארית צאנך מכל הארצות, והשב את ישראל עמך אל נויהם וארמון על משפטו ישב ובראשונה, והרם קרן משיחך בממשלתו על בת ירושלם ועמד ורעה בגאון ה בעד שם אלקי יעקב, ונהרו אליו כל הגויים לקרא כלם בשם ה ולעובדו שכם אחד. כי לך אנחנו מחכים, ולישועתך אנו מצפם ומייחלים להמון רחמיך וחסדיך המרובים. אל תבושינו משברנו ואל תכלימנו מתקותנו. הראנו ה חסדך וישעך תתן לנו, קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך, וקיים לנו ה אלקינו הבטחותיך באחריתנו, ומלא משאלות לבנו לטובה, כי אתה מושיענו, הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם״.

באמצע המאה השמונה עשרה התקין **ר׳ רפאל טריויש**, מרבני קושטא שעלה לארץ ישראל והשתקע בירושלים, שורה של תפילות לעולים ולעולי רגל לארץ ישראל. הנה תפילה לעולה לא״י ״לאחר שיזכה ליכנס בתוכה״

״מודה אני לפניך ה אלהי ואלהי אבותי על החסד הגדול הזה שעשית עמדי שזכיתני ליכנס בארץ הצבי, צבי היא לכל הארצות, מקום שאתה חפץ בו, חלקך ונחלתך, ההר הטוב והלבנון, ארץ זבת חלב ודבש, אשר אתה דורש אותה תמיד. יהי רצון מלפניך שתקיים בנו מה שכתוב בתורתך הקדושה וכפר אדמתו עמו דברים ע״ב, מ״ג , לכפר לנו בה על כל חטאתינו ולסלוח לנו בה על כל עוונותינו, ולמחול לנו בה על כל פשעינו, לזכותנו בה לרוח ולנשמה, כדכתיב נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה ישעיה מ״ב, ה , ולהיות לנו לסיוע לעשות רצונך ללמוד וללמד לשמור ולעשות לכבוד שמך. ולפי שחטאנו לפניך חרבה עירנו ושמם מקדשנו וגלה יקרנו ונוטל כבוד מבית חיינו, ואין אנו יכולים להקריב קרבנות חובותינו ולקיים מצוות התלויות בארץ הזאת אשר בחרת. אנא אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו, טוב ומטיב הדרש לנו ועל מקדשך ברחמיך הרבים ותבנהו מהרה ותגדל כבודו. אבינו מלכנו אלהינו, גלה כבוד מלכותך עלינו מהרה, והופע והנשא עלינו לעיני כל חי, וקרב פזורינו מבין הגויים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ, כי הם

עמך ונחלתך המיחדים שמך והמייחלים רחמיך. בגלל אבות שעשו רצונך כונן מקדשך על מכונו, הראנו בבנינו, שמחנו בתקונו, והשב כהנים לעבודתם ולויים לשירם ולזמרם, והשב ישראל לנויהם, ונעלה ונראה ונשתחוה לפניך בשלש פעמי רגלינו בכל שנה ושנה ככתוב בתורה שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה אלהיך במקום אשר יבחר דברים ט״ז, כ״ז . ואל תתן נחלתך לחרפה למשול בם גויים. ידענו ה כי חטאנו. לא לנו ה לא לנו כי לשמך תן כבוד. למה יאמרו הגויים איה נא אלהיהם. בזכות עקדת יצחק אבינו חתום פה שטן ואל ישטין עלינו. למענך פעול קומה והושיענו, כי אל מלך חנון ורחום אתה. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה צורי וגואלי״.

אותו ר רפאל סריויש התקין שתי תפילות שיאמרו עולים ועולי רגל לפני הכותל המערבי, אחת לימי החול ואחת לשבתות וימים טובים. ואביא כאן את השניה שבהן

״לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה לחבר צדיק בצדק בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו. אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון מכון לשבתך פעלת ה מקדש ה כוננו ידיך. יהי רצון מלפניך שבזכותו ובזכות היום הקדוש הזה ובזכות אברהם ויצחק וישראל עבדיך קרב צדק מאליך ותיחד שמך הגדול בשם כל ישראל בשלמותא דכלא י״ה בו״ה לרחם עלינו ועל מקדשך ברחמיך הרבים ותבנהו מהרה ותגדל כבודו, על כל סוג אשר
גמלנו כרוב רחמיו וכרוב חסדיו, והותיר לנו שריד כמעט לשארית הנמצא ולבית חיינו פליטת אריאל כותל מערבי הקדוש הזה עדות לישראל להודות לשם ה , כי לא מאסתנו ולא געלתנו, וישיב את שבותנו מבין הגויים ונפוצותינו יכנס מלרבע כנפות הארץ, והביאנו לציון עירך ברינה ולירושלם בית מקדשך בשמחת עולם. אנא אלקינו חושה לעזרתנו ויהמו נא רחמיך עלינו, הלוא אתה תשוב תחיינו ועמך ישמחו בך. הראנו ה חסדך וישעך תתן לנו. אנא אל חי תעשה עמנו אות לטובה, אות לתשועה, לכבוד הכותל הקדוש הזה שאתה שוכן בה, אשר הוא ראש אמנה לכל באי עולם, תזכור לנו זכות האמנה, כאמור וצדיק באמונתו יהיה חבקוק ב , ד . ואם בזמן ישעיה צ״ל חבקוק הנביא בשרתנו בישועה זאת לנו, העומדים באמונתך ולא הפרנו בריתך ולא שקרנו באלהותך בסך השנים האלו, על אחת כמה וכמה שתשוב ותחיינו ובשמך נקרא בזכות האמנה, לראות מהרה בתפארת עוזך להעביר גלולים מן הארץ. ממכון שבתך מן השמים תברך את עמך את ישראל לקדש שמך עלינו לתקן עולם במלכות שדי. מי זאת עולה בש״ע נהורין, כמנין כותל מערבי, בנהירו דאנפין בשלמותא דכלא, עשרה עשרה הכף בשקל הקדש בזכות השמעת קול והקרבת האיל ועקדת יצחק אבינו, ואת הברית ואת החסד ואת השבועה שנשבעת לאברהם אבינו בהר המוריה בעד שכרו שאין בה שום תנאי, ואנו בניו נחלת אבינו, אנו מבקשים, שכאשר כבש רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, כן יכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותתנהג עמנו ה אלקינו במידת החסד והרחמים ותכנס לנו לפנים משורת הדין ובטובך הגדול ישוב חרון אפך מעמך מעירך מארצך ומנחלתך, כי שמך נקרא על עירך ועל עמך. ובכן תן כבוד לעמך, תהילה ליראיך ותקוה טובה לדורשיך ופתחון פה למיחלים לך, ועולתה תקפץ פיה, שמחה לארצך וששון לעירך וצמיחת קרן לדוד עבדך ועריכת נר לבן ישי משיחך במהרה בימינו, בקבוץ בניה בתוכה בשמחה, לקיים בנו מקרא שכתוב כה אמר ה צבאות, הנני מושיע את עמי מארץ מזרח ומארץ מבוא השמש והבאתי אתם ושכנו בתוך ירושלם והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלקים באמת ובצדקה
זכריה ח , ז ח והיה ה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה אחד ושמו אחד שם, י״ד, ט .״

אותו ר רפאל סריוש התקין תפילה מיוחדת לעולי רגל שיתפללו לפני צאתם מארץ ישראל וחזרתם לחוץ לארץ, ובה יביעו צער על עזיבתם ויבקשו מחילה מה על שהם עוזבים את הארץ שאליה זכו להגיע. תפילה זו יחידה במינה היא, ולא הותקנה כמותה לא לפניה ולא לאחריה. וזה נוסחה

"רבון העולמים, יודע ומבין כל סתרי יצוריך, גלוי וידוע לפניך איך נפשי נשפכה עלי ורוחי בזלעפות ידים רפות וברכים כושלות, לעזוב מקום נחלת אבותי מקודשת מכל הארצות לבוא בנקרות ובסעפי הסלעים על אדמת נכר, כי גרשונו עונותינו מלהסתפח בנחלתך, ונהפוך הוא, להיות דיורנו בארץ עפתה כמו אפל צלמות ולא סדרים. אנא ה אלקינו ואלקי אבותינו, אל תבוא במשפט עם עבדיך, כי לא יצדק לפניך כל חי, ותתנהג עמנו במידת החסד והרחמים, כמנהגך הטוב מתנהג בחסידות להרבות מחילה לחטאים וסליחה לפושעים, לעשות עמנו ישועה ורחמים, להוליך אותנו לשלום למקום אשר אנו דרים בה, להתחבר בביתנו בנינו ובנותינו קרובינו ואהובינו בלא שום נזק וצער שבעולם, בזכות הארץ הטובה אשר חפצת בה וזכיתנו ליכנס בתוכה. ועתה אנא אלקינו שמע תפילתנו, האזינה אל תחינתנו, באמונתך עננו, בצדקתך לזכותנו לחזור ולבוא בקבוץ בניך בשמחה בתוכה, ונשבעה בטוב ביתך קדוש היכליך, רוחך הטובה תנחנו בארץ מישור איש על דגלו באותות לבית אבותם, הלוך ודבר בית יעקב לכו ונעלה אל הר ה אל בית אלקי יעקב, כי עמנו אל, וה בראשם לגאון ולתפארת בבן נתן לנו ירום ונשא וגבה מאד, ונשא נס לגויים ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ, כי ירחם ה , את יעקב ובחר עוד בישראל והניחם על אומתם ובחר עוד בירושלם. זכרנו ה ברצון עמך פקדם בישועתך לראות בטובת בחירך, לשמוח בשמחת נויך, להתהלל עם נחלתך. יהיו לרצון אמרי פי, והגיון לבי לפניך ה צורי וגואלי. אמן כן יהי רצון.

בשולי תפילה זו ראה המחבר צורך להעיר

"ואם ח"ו רואה עצמו לא כן יש עם לבבו כלומר, שאינו חש צער אמת על צאתו מהארץ לא יאמר זו התפילה, שנמצא עין בעין מדבר שקרים נגדו יתברך ובשקר עצמו יש עם לבבו לגנוב דעת המקום ב"ה, ולא יכון".

משהתחיל הישוב בירושלים לגדול במידה רבה באמצע המאה התשע עשרה, ונתרבו משנה לשנה מספר העולים ועולי הרגל, נתעורר אחד העולים החשובים מליטא, **ר' שמואל ב"ר יהושע זעליג** אב"ד קהילות דאלהינאוו ואילייא, ומחבר הספר "מנחת שמואל" על מסכת ברכות (שנדפס בווילנא בשנת תר"ב) לחבר ספר שלם של תפילות ובקשות על המקומות הקדושים, וקרא לספרו בשם "שערי דמעה" הספר נדפס בפעם הראשונה בירושלים בדפוס הראשון, והיחיד אז, בירושלים, בית דפוסו של ר ישראל ב"ק, בשנת תר"ט ( ). הספר נתחבב ביותר ונתפשט מאד ומאז נדפס בפעם הראשונה חזר ונדפס בירושלים עוד שתים עשרה פעמים.

מבין שתי התפילות שהתקין לומר ליד הכותל המערבי, אביא כאן אחת שהיא קצרה יותר, וזה נוסחה

"עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, בית אלהים ושער השמים, ירושלים הבנויה כעיר שחוברה יחדיו, ירושלים של מעלה וירושלים של מטה, ששם עלו שבטים שבטי יה, ששם אבן בוחן אבן שתיה, שממנו הושתת העולם, וממנה השתרגו מוסדות כל גבולם, ששם הר המוריה, שממנו יצא תורה ותושיה, ההר חמד אלהים לשבתו, ובנה בו בית מנוחתו, ושם הכין כסאו וממלכתו, ויהי בשלם סוכו ומעונתו, ומשם שפע הנבואה ורוח הקודש יוצא ומתפשט לכל אחד מישראל לפי הכנתו,

ומשם מזבח כפרה בהקרבת הקרבנות ומקטר קטרת לכפר לכל אחד עון חטאתו. כסאות למשפט ולהורות ללכת בתורת ה צבאות, רמה קרני בה ולבי עלז בבית הגדול והקדוש לשם ולתפארת ולתהילה, ועוד רבת המעלה, מי יוכל לשער נכבדות המדובר בעיר אלהים סלה.

״והן עתה תשתפך עלי נפשי כי אראה את העיר שמה ושאיה, ועל אלה אני בוכיה, בית מקדשנו תפארתנו, אשר הללוך בו אבותינו היה לשריפת אש וכל מחמדנו, היה לחרבה ההיכל והר הבית, היה לשמיר ושית, עלה כולו קמשונים, כסו פניו חרולים. נשכבה בבשתנו, ותכסנו כלימותינו, כי כל אלה גרמו פשעינו, וחטאתינו מנעו הטוב ממנו.

״ועתה ה , עד מתי יהיה עוזך בשבי ותפארתך ביד צר, קנא ונוקם קנא לשמך המהולל, לבל בגוים יתחלל. קומה אלהים וריבה ריבך, זכור חרפתך, מני נבל כל היום. המאוס מאסת את יהודה, אם בציון געלה נפשך, אל תנאץ למען שמך, אל תנבל כסא כבודך, זכור אל תפר בריתך אתנו, כי אנחנו עמך וצאן קדשך בני בחוניך, מאמינים בני מאמינים שהבטחת, ובריתך קיים לעולמים. ה אלהי ישראל קבץ נדחי ישראל מקרב העמים והביאם לארץ החיים. עמוד מכסא דין ושב על כסא רחמים, ורחם עלינו ועל כל ישראל, למענך ולמען אבותינו הקדושים, למען הצדיקים אשר בחו״ל בכל מדינה ומדינה עיר ועיר הן הקדושים אשר בארץ המה, והן אשר בחיים חיותם, אשר היו סובלים יסורים. וזה זמן רב אשר גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, ומזמנים קדמונים עברו על אבותינו צרות רבות קשים ומרים כלענה וגזירות ושמדות רח״ל, רחמנא ליצלן , וכמה מסרו עצמן על קדושת השם ונתדלדלו ממדינה למדינה ומעיר לעיר, ואיה סופר מהצרות והגזירות שסבלו אבותינו. ועם כל זה לא שכחו שם אלהינו ושמרו את מצות ה שבתורה שבכתב ושבעל פה, ולמדו תורתך מתוך דחקות ועוני ויסורים, וקבלו באהבה, והתפללו לה מעומק הלב ממעמקים קראתיך תהלים ק״ל, א ... ואף שאנחנו גלינו ונתפזרנו בארבע כנפות הארץ ונתערבנו בין העמים, עם כל זה לא שכחנו שם אלהינו, ושומרים אף בגלותם ובצרתם את כל מצות התורה שבכתב ושבעל פה ולומדים תורתך מתוך דוחק ועינוי ומתוך שברון לב ויגון ואנחה ומקבלים הכל באהבה. אנא ה תנקום דם עבדיך השפוך על קדושת יחוד שמך ועל תורתך ומצותיך.

״אנא ה זכור לנו שהקדשת את עמך ישראל מתוך שבעים אומות, ומתוכם הפרשת את שבט לוי, והפרשת את הכהן הגדול לעמוד לשרת לפניך ולהתודות על עוונות עמך בית ישראל לכפר עליהם. ועתה בעוונותינו הרבים נגדעו מאווינו, הושלך תפארתנו, ונשארנו ריקים מכל טוב, ולא נשאר לנו כי אם התורה המורשה לנו ותפילתנו היוצאת מקירות לבנו, וצועקים לפניך מכאב לב ושופכים שיח לפניך ובדמעות עלינו. זכור לנו מה שצויתנו בתורתך וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו ויקרא כ״ה, ל״ה , ואנחנו בניך ילדי שעשועיך. ראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב. וקיים לנו מה שכתוב על ידי נביאיך הקדושים למעני למעני אעשה וכבודי לאחר לא אתן ישעיה מ״ח, י״א . שמחנו כימות עיניתנו. שלח לנו הגואל צדק לפדות אותנו ולהביאנו שמחים על אדמתנו, ושכינתך תשכון בתוכנו, ובדברך יקיצו וירונו שוכני עפר ושמחת עולם על ראשם, כמו שאמר הנביא ופדויי ה ישובון ובאו ציון ברינה ושמחת עולם על ראשם ששון ושמחה ישיגו ונסו יגון ואנחה ישעיה ל״ה, י .

ועוד נאמר כי ההרים ימושו והגבעות תמוטנה וחסדי מאתך לא ימוש וברית

שלומי לא תמוט אמר מרחמך ה ישעיה נ״ד, י . ועוד נאמר כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם ובירושלים תנחמו (ישעיה ס״ו, י״ג) אמן כן יהי רצון״.

לבסוף אביא כאן שתי תפילות שהותקנו לאדם הרוצה להתפלל שיזכה לעלות לארץ ישראל ולישב בה.

התפילה האחת מסוג זה נתחברה על ידי ר נתן בן ר נפתלי הירץ שטרנהרץ, תלמידו המובהק, והנאמן של ר נחמן מברסלב. וזה נוסחה של תפילה יפה זו

״י״י י״י אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת, זכני ברחמיך הרבים שיהיה לי וכל ישראל כיסופין וגיעגועים והשתוקקות וחשק אמתי לבוא לארץ ישראל עד שאזכה ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים להוציא מכח אל הפועל חשקי ורצוני לילך ולנסוע ולבא לשלום לארץ ישראל חיש קל מהרה. כי אתה יודע גודל ההכרח שלי, כמה אני צריך ומוכרח להיות בארץ ישראל, בארץ הקדושה, לגודל עוצם ריחוקי ממך, ולעוצם עוביות גשמיות ועקמומיות שבלבי ובלבול דעתי, אשר על כל זה אני צריך להיות בארץ ישראל, אשר שם עיקר יסוד מקור האמונה הקדושה, שם שורש כלליות קדושת ישראל, היא הארץ אשר ה בחר בה בשביל עמו ישראל הנבחר, היא הארץ אשר י״י דורש אותה תמיד, ארץ החיים האמיתיים והנצחיים, ארץ חמדה טובה ורחבה שרצית והנחלת לאבותינו, ארץ אשר בה עיר אלהינו הר קדשו, יפה נוף משוש כל הארץ.

״אנא י״י, רחמן מלא רחמים, חסדן מלא חסדים, טוב מלא טובות, צדיק מלא צדקות, מושיע מלא ישועות, הטיבה ברצונך עמי, ותן לי ברחמים וחסד ובמתנת חנם, שאזכה מהרה לבוא לארץ ישראל, לארץ הקדושה, הארץ אשר ירשו אבותינו, הארץ אשר כל הצדיקים האמתיים נכספה וגם כלתה נפשם להיות שם, ורובם באו לשם ותיקנו שם מה שתיקנו, ופעלו מה שפעלו, וזכו למה שזכו, הכל על ידי קדושת ארץ ישראל, שהיא הנקודה הקדושה של כל העולם, אשר טרח ויגע אברהם אבינו עליו השלום ימים ושנים הרבה מאד, והביט וראה והבין וחקר וחקק וחצב ומדד ושקל ומנה, עד שגילה לו השם יתברך את הארץ הקדושה הזאת, שהיא יסוד נקודת הקדושה, יסוד האמונה, והבטיחו להנחיל אותה לזרעו אחריו לדורותם. על כן רחם עליו למען שמך, וזכני בזכותו וכחו, ובזכות כל הצדיקים שזכו לבוא לשם, שאזכה גם אנכי הנבזה והפחות בתכלית שאין פחיתות אחריו, לדלג ולקפוץ מהרה על כל המניעות והעיכובים והסכסוכים המונעים מלנסוע לארץ ישראל, לשבר הכל מהרה ולבוא בזריזות גדול לארץ ישראל הקדושה.

״נא אבי, אב הרחמן המרחם, רחם עלי, רחם על עני ואביון כמוני הפורש כפיו נגדך, מבקש ושואל צדקה ומתנת חנם לבד. וגם זה אינו זוכר לומר באמת, מעוצם בלבול ועכירת דעתי, כאשר נגלה לפניך אדון מלא רחמים. ואף על פי כן אני מצפה לישועתך וטובתך וחסדיך הרבים וצדקותיך הנוראות והנפלאות. חוס ורחם עלי והביאני לשלום מהרה לארץ ישראל, וחזק ואמץ דעתי ולבבי, שאזכה לשבור על כל המניעות והעיכובים והבלבולים ועל כל מניעות המוח, ותשפיע לי ממון בשפע על הוצאות וכל הצטרכות הדרך, ואזכה לנסוע בשלום בלי פגע, ותצילני מכל מיני הרהורים רעים ומכל מיני פגמים, ולא יגיע לי היזק חס ושלום על ידי הדרך הרחוק הזה בשום דבר שבעולם, בגוף ונפש וממון, לא בגשמיות ולא ברוחניות, ואצא בשלום ואבוא בשלום, ואזכה לפעול שם בארץ ישראל כל צרכי, לזכות להתקרב אליך באמת על ידי קדושת ארץ ישראל, ולילך ולעלות מדרגא לדרגא בקדושה

ובטהרה גדולה כרצונך הטוב.

"ותזכני ע"י קדושת א"י לשבור מידת הכעס בתכלית, ואזכה לאריכת אפים בכל הבחינות, שאזכה לכבוש כעסי תמיד, ולא אכעוס ולא אקפיד שום כעס והקפדה כלל על שום דבר שבעולם, ואזכה לעבוד אותך באמת ובאמונה שלמה ובתמימות גדול, ולעסוק בתורה ותפילה בכוונה ועצומה, להכניס כל כחי וכל מחשבות לבי ודעתי בתוך כל דיבור ודיבור של התפילה הקדושה והנוראה מאד מאד, ואדע ואאמין באמונה שלימה כי מלא כל הארץ כבודך, ואתה עומד עלינו בשעת התפילה, ואתה שומע ומביט ומאזין ומקשיב כל דיבור ודיבור של התפילה, ואדע לפני מי אני עומד, לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ועל ידי זה יומשך אלי יראה ואימה גדולה מפניך. ואזכה לכוון היטב בכל דיבור ודיבור של התפילה, ולא אסיח את דעתי כלל משום דיבור של התפילה, ולא אחשוב חס ושלום שום מחשבה חיצונה וזרה כלל בשעת התפילה, רק אזכה לקשר מחשבותי בדיבורי התפילה בקשר אמיץ וחזק אשר לא ינתק ולא יהרס לעולם. ואזכה להתגבר בעבודת י"י בתורה ובתפילה ובמעשים טובים בזריזות גדול ובשמחה רבה ועצומה. ולא אשגיח בדעתי על שום ביטול ובלבול ומונע ומעכב. ולא אבלבל דעתי עליהם כלל, ולא אחוש ולא אסתכל עליהם כלל. ולא תפול עלי שום עצלות ועצבות וכבידות וחלישות הדעת כלל, רק אזכה ברחמיך הרבים להתגבר על ידי האמונה הקדושה לשבר ולבטל לגמרי כל מיני עצלות וכבידות ומניעות המוח ומניעות גשמיים ועצבות ומרה שחורה ומחשבות זרות ובלבולים ועקמומיות שבלב הכל אזכה לשבר ברחמיך הרבים וחסדיך הגדולים והעצומים. ואזכה למידת ארך אפים באמת, שאזכה להאריך אפי על כל המניעות והבלבולים לבלי להסתכל ולבלי לחוש עליהם כלל. ולא יכפת לי שום דבר כלל, רק אזכה לעשות את שלי בתורה ותפילה ומעשים טובים בזריזות ובשמחה ולא תקצר רוחי ח"ו משום דבר שבעולם. ותשפיע עלי כוח הגודל וכח הצומח דקדושה, הנמשך מן האמונה הקדושה, שאזכה להיות הולך וגדול וצומח בעבודתך ולא יזיק לי שום דבר שבעולם, ובכל מעשי אשר אחל בעבודת י"י ובתורה ובמצות בכל לבבי, אעשה ואצליח.

"אנא מלא רחמים, נותן ליעף כח ואין אונים עצמה ירבה, אתה לבד ידעת ריבוי חלישותי ובלבול דעתי ועקמומיות לבבי שיש לי בכל דבר שבעולם, ובפרט בדברים שבקדושה, אשר כל דבר שבקדושה שאני רוצה לעשות יש לי מניעות ועיכובים ובלבולים רבים בלי שיעור קודם שאני מתחיל לעשותו, ואפילו בעת שאני זוכר לעסוק בה לעשותו, מבלבלים ומעקמים את לבבי ודעתי בכמה וכמה עקמומיות של עקמומיות ובכמה וכמה מיני עצבות ומרה שחורה ועצלות וכבידות ובלבול הדעת ומחשבות זרות ופניות בלי שיעור וערך ומספר, עד אשר כשל כח הסבל, עד אשר קצתי בחיי, כאשר אתה ידעת י"י אלהי ואלהי אבותי מלא רחמים. ומה אעשה ועוונותי עשו כל זאת. רחם עלי למען שמך, שאזכה לאריכות אפים באמת, באופן שאעביר על כל המניעות והבלבולים המעכבים מן הקדושה, הן המניעות שיש לי ממני בעצמי מחמת תאוות ובלבול הדעת ומחשבות זרות וכיוצא בזה, הן מניעות מאנשי העולם הקרובים והרחוקים, כי רבים קמים עלינו בכל עת כאשר אתה ידעת. הכל אזכה לבטל, ואאריך אפי ורוחי, ולא אשגיח ולא אסתכל ולא אחוש עליהם כלל. ואל יבהלוני רעיוני, ואל יקצרו רוחי חס ושלום, ואל ירך לבבי, ולא אירא ולא אחפוז ולא אערוץ מפניהם, כי י"י אלהינו ההולך עמנו להלחם לנו עם אויבינו מושיע אותנו.

"רבונו של עולם, אמץ ידים רפות וברכים כושלות תאמץ, אל תטשני ואל תעזבני

אלהי ישעי. זכני לבוא לארץ ישראל חיש קל מהרה, ולזכות שם לכל מה שיכולין לזכות בארץ ישראל, מקום אשר משה ואהרן מסרו נפשם לבוא לשם. ואזכה לאריכת אפים בכל הבחינות, ולאמונה שלימה באמת, ולבטל הכעס והקפידות בתכלית, ואזכה להיות טוב לכל, שלא יהיה בלבי שום צד קנאה ושנאה והקפדה וכעס על שום אדם שבעולם, אפילו על השונאים והרודפים אותי, רק אזכה להיות טוב לכל באמת כרצונך הטוב. ותחזקני ותאמצני תמיד עד שאזכה לעבור בשלום ולדלג ולקפוץ על כל המניעות והעיכובים מן הקדושה. ואזכה מהרה להקרב אליך באמת כרצונך הטוב. ואהיה חזק ואמיץ ותקיף בעבודתך תמיד. ואזכה להיות גבור לכבוש את יצרי ורוחי לסור מרע ולעשות הטוב בעיניך תמיד. אדיר איום ונורא חזק ואמיץ, חזקנו ואמצנו באמונתך ובעבודתך הקדושה, ותשפיע עלינו עוז ותעצומות וגבורה וקדושה בלב, באופן שלא יוכל לבלבל דעתנו שום דבר שבעולם. ונזכה לקים כמו שהזהרתנו בתורתך הקדושה חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם, כי יי״י אלהיך הוא ההולך עמך, לא ירפך ולא יעזבך
דברים ל״א, ו . ונאמר קוה אל ה חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה תהלים כ״ז, י״ד . וקיים לנו מקרא שכתוב וקווי ה יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירוצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו ישעיה מ , ל״א חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלים לה . תהלים ל״א, כ״ה ״.

ואחרון אחרון תפילה לאדם שיזכה וקיים מצות ישיבת ארץ ישראל, שנתחברה בידי חכם אלמוני מעדת החסידים, שעלה מרוסיה לארץ ישראל וישב בחברון. וזה נוסחה

״יהי רצון מלפניך ה אלהינו ואלהי אבותינו שתעזרני על דבר כבוד שמך לחבב ארץ ישראל בכל עת ובכל שעה ובכל רגע לקיים המצוה של ישיבת ארץ ישראל, כמו שכתוב וישבתם בה במדבר ל״ג, נ״ג דברים י״א ל״א ואהיה תמיד שמח בישיבתה ובתשוקה גדולה כבן המשתוקק אל אמו, כמו שהיה אברהם אבינו עליו השלום משתוקק אליה, ואני גם כן מיוצאי חלציו, זכני גם כן למידה זה, כדי שיכופר בזה כל חטאותי ועוונותי ופשעי מעודי עד היום הזה, ואפילו בגלגולים הקודמים ובדור המדבר שמאסתי בהן שנאמר וימאסו בארץ חמדה תהלים ק״ו, כ״ד וגרמתי בכיה לדורות. ויהיה הנסיעה והטלטול לכאן לפדיון נפשי, כמו שכתוב כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו תהלים ק״ב, ט״ו . וזכני לישב בה עד ביאת גואל צדק במהרה בימינו, ולהיות דבק בך בשמחה ובטוב לבב. ויקוים בי מה שכתוב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ דברי הימים א י״ז, כ״א . ותשפיע עלי מאור קדושת ארץ ישראל העליונה על נפשי רוחי ונשמתי להתעלות בקדושתה ליראות את פני האדון ה אלהי ישראל עם כללות כל ישראל. וזכני לישב בה על התורה והעבודה ולהתפלל אליך בלי טרדת העולם הזה, ולהיות מן הנעלבין ואינם עולבין, שומעים חרפתם ואינם משיבים ושמחים ביסורים, ולהאמין באמונה שלימה שכל היסורין שמגיעים אל יושביה ח״ו הם יסורין של אהבה ולכפר העוונות, הן היסורין של בני אדם או חלאים, כמו שכתוב ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון ישעיה ל״ג, כ״ד ונאמר וכפר אדמתו עמו דברים ל״ד, מ״ג . ולא תענוש אותו ברצועה בישא לאלקאה, שהיא חסרון האמונה ח״ו, שהוא מר מכל העונשין. והצילני מחבר רע ומשכן רע ומהאנשים שאינם שמים על לבם שהם בהיכל המלך ומורדים ופושעים. וזכני להיות אוירא דארץ ישראל מחכים אותי, הן יראת ה היא חכמה, להיות יראתך על פני תמיד, בגין דאתה הוא רב ושליט, עיקרא ושרשא דכל עלמין. וזכני לעשות רצונך בזריזות בלי רפיון ועצלות, ולהחזיק על כל פנים באחת מכל התרי״ג מצות בכח גדול ובהתמדה, כמו שאמרו רז״ל וכל העושה מצוה אחת כתיקונה מטיבין לו ומאריכין לו ימיו ושנותיו ונוחל

את הארץ. ועל ידי אותה המצוה אזכה לכל המצות כולן, כי הם קומה אחת שלימה, ולא אצטרך לחזור ולצאת לחו"ל כל ימי חיי, אני וזרעי וזרע זרעי עד עולם אמן. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה צורי וגואלי".

חזרה לתחילת המאמר